KUR'AN'DA

EL-ESMA'ÜL -HÜSNA

Fazıl TİYEKLİ

ESMA'ÜL – HÜSNA

En güzel isimler = ALLAH'IN (cc) isimleri

En güzel isimler manasına gelen bu terkip , Mutlak varlık , Vacib'ül-Vücut olan Allah (cc) hakkında bizlere belirli bir fikir vermek için Kur'an-ı Kerim'de ve Hadis-i şeriflerde anılan ilahi özellikleri ifade eder. Kendinde olup bitenlerden, her saniye kendinde meydana gelen milyarlarca oluş ve hareketten habersiz, kendi mahiyetine nüfuz etmekten tamamı ile aciz olan insan aklının, sınırsız, sonsuz ve mutlak varlığa sahip olan Allah'ı kavraması ne mümkün. İradesi dışında çalışan kalbinin,ciğerlerinin, beyninin, midesinin, böbreğinin, dalağının, gözünün ve kulağının işleyişini, hangi mekanizmayla ve nasıl olduğunun farkında bile olmadan yaşayıp giden insanın Allah'ı idraki ne derece kabildir? "ALLAH" derken bile ağzında, dilinde dişlerinde, nefes borusunda, ses tellerinde neler olup bittiğinden habersiz, bu yüce ismi telaffuz ederken dilinin nerelere döndüğü, ne şekiller aldığı, ne tarafa

değdiği tamamen kontrolü dışında olan insanın Allah'ı bilmesi imkan dahilinde mi?
Meçhuller içinde meçhul insan.

Allah hakkında az da olsa bir fikir edinmemiz, O'nun bize bildirdiği isimlerle mümkün olmaktadır. Allah(cc) hakkında fikir edinmenin ötesinde O'nun tecellisine mahzar oluş Esma-i Hüsna ile kalbimizin temasa geçmesi sayesinde mümkündür. Kalbin devreye girmesi, bedene bağlı arzuların asgari seviyede yerine getirilmesi, ruhi melekelerin ihlasla ve kesintisiz olarak Allah'a(cc) yönelmesi ile olur.Bu yolda belirli temrinler ve usullerle çaba sarf ederek kalbinde ilahi tecelliler oluşan insan Allah'ı(cc) hissetmeye, duymaya başlar. O'nu vasıtasız olarak yani keşif yolu ile tanıyabilir hale gelir.Allah'ı(cc) bilmek ayrı ki, bu O'na akılla yaklaşmakla olur.O'nu tanımak daha ayrı; bu kalbin işidir.

Esma-i Hüsna bir bakıma Allah'ın(cc) insanda, varlıkta ve olaylarda tecellilerinin adıdır. İnsana düşen bu tecellilerin farkına varmak, onları hissetmek ve yaşamaktır.

Bizim idrakimiz aklımız ve duyumlarımızla sınırlıdır. Aklımızın ve duyumlarımızın ötesini kavramamız mümkün değildir.Allah(cc) bu bakımdan bize kendini duyular aleminin yani fizik varlığın kavramları olan isimlerle tanıtmıştır. Bu isimlerden bir kısmı Allah'ın zatı hakkında bir fikir verirken, bir kısmı o'nun kainatla ilgisini, bir kısmı da insan üzerindeki tasarrufunu bize açıklar. Bunlardan birincisine Zati isimler, ikincisine Kevni isimler, üçüncüsüne insanda tasarrufu bildiren isimler denebilir.

Allah insanlara nasıl isimleriyle tecelli edip, onlara öylece yaklaşıyorsa, İnsanlar da Allah'a(cc)

Esma-i Hüsna'sı ile yaklaşmalıdırlar. İnsanın Allah'a(cc) Duası, niyazı, zikri Esma-i Hüsna ile olduğu taktirde gönül hayatı derinleşir, zenginleşir, enginleşir, ufku genişler ve manevi tatmine ulaşır. Esma-i Hüsna'dan birini,bir kaçını veya tamamını vird edinmek suretiyle yola çıkan, bu virdine ihlasla, samimiyetle dünya menfaat ve arzularından uzak olarak devam eden kimsede bir müddet sonra o isim veya isimler tecelli etmeye o, İsimlerin özellikleri yerleşmeye,şahsiyetleşmeye başlar. Uzun süre devamla tecelli daha da kuvvetlenir. Bakarsınız ki (görebilirseniz) insan o ismin küçük bir numunesi haline gelir.

Mesela ER-RAHİM ismini vird edinen insana bakarsınız ki neticeden merhametli, şefkatli, müsamahakar, affedici, hep iyiyi gören, kötülüğe asla meyletmeyen, seven, nefret etmeyen, hoş gören kızmayan, cömertlik dolu bir şahsiyet geliştirir. Bu kendiliğinden olur.

Şunu iyi bilmeli ki Allah'ın tecellisi bizim bildiğimiz isimler adedince değildir. Onlar sadece biz insanların kavrayabileceği kadarıdır. Allah'ın (cc) insanda, varlıkta, zerrede ve kürede bir anlık tecellisi bile, sayıya vurabilsek sonsuz sayıda ve çeşittedir.

Bildiğimiz Esma-i Hüsna nın tamamının tecellisine peygamberler dışında kimsenin mahzar olması mümkün değildir. Evliyaullah bile bir veya birkaç ismin şiddetli tecellisine mahzar olmuşlardır. Aynı velide diğer isimlerin tecellisi ya çok zayıf veya hiç yoktur. Evliyaullah'ın büyüklüğü tecellilerin şiddet ve tecelli eden esmanın çokluğu ile orantılıdır. Farklı isimlerin birinin veya bir kaçının tecelli ettiği farklı Evliyaullah da meşrep farkları ortaya çıkar.

Bizler hiçbir iddiamız ve dua maksadıyla okumanın dışında aşırı talebimiz olmaksızın esma okumaya devam etmeliyiz. Etmeliyiz ki olgunlaşalım, kemale erelim, tecelliye mahzar olalım.

Allah'a dua etmek ve O'nu zikretmenin Esma-i Hüsna ile olması gerektiğini Allah(cc) Kur'an-ı keriminde ifade etmektedir.

ALLAH'IN GÜZEL İSİMLERİ VARDIR.O'NA ONUNLA DUA EDİN(7Araf 180)

Başka bir ayet-i kerimede şöyle buyrulur:

İSTER ALLAH DEYİN DUA EDİN,İSTER RAHMAN DEYİN DUA EDİN.HANGİSİ İLE DUA EDERSENİZ ONUNDUR GÜZEL İSİMLER.

Allah'ın (cc) buyurduğu şekilde Esma-i Hüsna ile yapılan dua,dua psikolojisi içinde yapıldığında icabet edilmesi kesindir.(İcabet edilmesi diyorum kabul edilmesi ayrı.) zira yüce yaratan ***"BANA DUA EDİNİZ SİZE İCABET EDEYİM"*** buyuruyor.

Dua, Başka şeyler düşünerek,şuursuzca bazı kelime ve cümleleri peş peşe getirmek değildir.Ne dediğinin farkında olmadan ,alışkanlık sonucu bazı formülleri tekrarlamak hiç değildir.

Dua, ne dediğinin farkında olmanın ötesinde, dediğinin istediğinin şuurumuzdaki derinliğine inerek, kalbimizi titrete titrete, yüreğimizde, beynimizde, damarlarımızda şimşekler çaktırarak yakarışımızdır. Başkalarına kapalı, gizlilik boyutunda mutlak yaratıcıya naz ve niyaz duygularıyla yöneliştir.

Dua, madde ve mana planında aczimizin mutlak kudrete itirafı, mutlak azamet karşısında küçüklüğümüzün ilanı, mutlak varlık karşısında hiçliğimizin tasdikidir.

Bu bakımdan duamızı ***"RABBINIZA YAKARARAK KORKARAK GİZLİCE DUA EDİN"*** emri ilahisine imtisal

en dilimizin ötesinde gönlümüzü harekete geçirerek yapmalıyız.

Hele hele Allah'a (cc) dileğimizi, O'nun isimleri ile arz edersek,hem madde planında sıkışıp kalmayız, hem de o isimlerle aynı zamanda zikrullahta bulunmuş oluruz. Dua ile zikri birleştirmenin kalbi enginliğe, ruhi derinliğe,sırri yüceliğe ereriz.

Zikre gelince;Allah isimleri ile zikir yapılmasını bir çok ayette buyurmaktadır.Bir kaç örnek verecek olursak; ***"EY İMAN EDENLER ALLAH'I ÇOK ZİKREDİN O'NU AKŞAM SABAH TESBİH EDİN"*** **Ahzab 41-42**

"RABBİNİ KENDİ İÇİNDE GİZLİCE VE YAKARARAK ZİKRET" **Zuhruf 36-37** ***"HER KİM Kİ RAHMAN'IN ZİKRİNDEN GAFİL OLURSA ONA ŞEYTANI MUSALLAT EDERİZ"*** **7 Araf 20 5**

Görüldüğü gibi değişik isimlerle zikir ve tesbih yapılması öğütlenmektedir.

Zikir, kalbimizin ritmine Allah(cc) ismini yerleştirmek, hücre hücre,zerre zerre Allah'ı(cc) hissetmek, ondan başkasını terk ediş. Bütün organların, bütün azaların, bütün hücrelerin lisana gelip Allah Allah isimleri ile nida edişi. Beynimizi, kalbimizi, zihnimizi Allah'ın(cc) emrine amada kılış, Allah'ın tasarrufuna rıza, kendimizi Allah'a(cc) terk edip, Allah (cc) hazzı ile mest oluş. Allah'ı(cc) hissetmek, Allah'ı (cc) duymak, şuurumuzun Allah'la (cc) dolmasıdır. Kur'an da Allah'ın(cc) isimlerinin olduğu, O isimlerle hareket edilip, O isimlerle her işin yapılması tavsiye edilmiştir O'nun isimlerinin olduğu ifadesi ayette geçmektedir Surelerin başlarında geçen besmeleler hariç iki yerde **Allah'ın (cc) ismi** ile işlere başlanması öğütlenmiştir.

"HER DURUŞUNDA VE GİDİŞİNDE **ALLAH'IN (CC) İSMİYLE** GEMİYE BİNİN GERÇEKTEN RABBİN GAFURDUR, RAHİMDİR." *Hud 41*

"O MUHAKKAK SÜLEYMANDANDIR VE O **BİSMİLLAHİ**RRAHMANİRRAHİMDİR***."Neml 30***

İki ayette **"onun ismi"** manasına gelen **İSMİHU** olarak geçer.

"İÇİNDE ***O'NUN İSMİNİN*** *ANILDIĞI ALLAH'IN MESCİDİNİ MEN EDENDEN DAHA ZALİM KİMVARDIR" Bakara 114*

"O LAMBA,O CAMİLERDE YAKILIR Kİ ,ONLARIN YÜCE TANINMASI VE İÇLERİNDE ***O'NUN İSMİNİN*** *ANILMASINI ALLAH EMRETMİŞTİR."nur 36*

Yine Kur'an da dokuz yerde **ALLAH'IN İSMİ** olarak geçer;

"EĞER O'NUN AYETLERİNE İNANIYORSANIZ ÜZERİNE ***ALLAH'IN İSMİ*** *ANILANLARDAN YİYİNİZ."Enam 118*

"SİZE NE OLUYOR Kİ,ÜZERİNE ***ALLAH'IN İSMİ*** *ANILANDAN YEMİYORSUNUZ." Enam 119*

" ÜZERİNE ***ALLAH'IN İSMİ*** *ANILMAYANDAN YEMEYİNİZ.ÇÜNKÜ BU FISKTIR."Enam 121*

" ALLAH'A İFTİRA OLARAK ÜZERİNE ***ALLAH'IN İSMİ*** *ANILMAYA HAYVANLAR."Enam138*

"TA Kİ KENDİLERİNE AİT MENFAATLERE ŞAHİT OLSUNLAR VE BELİRLİ GÜNLERDE ***ALLAH'IN İSMİNİ*** *(KURBANLIKLAR ÜZERİNE ANSINLAR."Hac28*

"HER ÜMMET İÇİN,ALLAH'IN KENDİLERİNE RIZIK OLARAK VERDİĞİ DÖRT AYAKLI DAVARLAR ÜZERİNE ANCAK

ALLAH'IN ADINI *ANSINLAR DİYE BİZ BİR İBADET VE KURBAN YERİ YAPTIK."Hac 34*

" O HALDE DEVELERİ ÖN AYAKLARINDAN BİRİ BAĞLI OLARAK AYAKTA BOĞAZLARKEN ÜZERLERİNE ***ALLAH'IN İSMİNİ ANIN****." Hac 36*

" EĞER,ALLAH İNSANLARIN BİR KISMINI BİR KISMI İLE DEFETMESEYDİ, İÇLERİNDE ***ALLAH'IN İSMİ*** *ÇOK ANILAN MANASTIRLAR, KİLİSELER,HAVRALAR VE MESCİTLER ELBETTEKİ YIKILIRDI." Hac 40*

" ALIŞTIRARAK VE ALLAH'IN SİZE ÖĞRETTİĞİ AV EDEPLERİNDEN ÖĞRETEREK YETİRTİRDİĞİNİZ AVCI HAYVANLARIN SİZE TUTVERDİKLERİNDEN YİYİN VE ***ALLAH'IN ADINI*** *ANIN."Maide 4*

Yine Kur'an da dokuz yerde **RABBİ'NİN İSMİ** olarak geçer

" İkram ve Celal sahibi olan ***Rabbinin şanı*** *ne yücedir? "Rahman 78*

"Biz bu ateşi bir ibret ve sahradaki yolculara bir menfaat kıldık. O halde büyük olan ***Rabbinin ismini*** *tesbih et."Vakıa 74*

"İşte budur şüphe götürmeyen gerçek. O halde yüce ***Rabbini ismi*** *ile tesbih et". Vakıa 96*

" Hem ***Rabbinin ismini*** *zikret ve her şeyden kesilerek O'na ihlas ila ibadet et."Müzzemmil 8*

" Çünkü o şüphe götürmeyen gerçektir.O halde büyük ***Rabbinin ismini*** *tesbih et."Hakka 52*

" *Sabah akşam* ***Rabbinin ismini*** *zikret." İnsan 25*
" *Yüce* ***rabbinin ismini*** *tesbih et."A'la 1*

" *Gerçekten kurtulmuştur maddeten ve manen temizlenen ve* ***Rabbinin ismini*** zikredip te namaz kılan." 87 Ağla 15

" *Yoktan var eden* ***Rabbinin ismi*** *ile oku." 96 Alak 1*

Yine kur'an da dört yerde **EN GÜZEL İSİM** Olarak geçer.

" *Allah'ın* ***en güzel isimleri*** *vardır. O'na o isimler ile dua edin." 7 Araf 180*

" *Hangisiyle dua ederseniz edin O'nundur* ***en güzel isimler."*** *17 İsra 110*

" *Allahtan başka ilah yoktur****. En güzel isimler*** *O'nun dur." 20 Taha 8*

" *O Allah ki yaratan,yoktan var eden,varlıklara şekil verendir****.En güzel isimler*** *onundur*." *59 Haşr 24*

Görüldüğü gibi Kur'an'ın 26 ayetinde Allah'ın (cc) isimleri olduğu, bunlarla dua edilmesi işlerimizi yaparken bu isimlerin anılması, hayvanları keserken ve yemeklerimizi yaparken bu isimleri zikretmemiz gerektiği, bu isimlerle Allah'ı(cc) zikretmemiz ve bu isimlerle O'nu takdis etmemiz icap ettiği ifade edilmektedir. İlahi sırlara mahzar olmak istersek eğer, haramlardan kaçarak, şüpheliden sakınarak,helalin çoğuna bile mesafeli durarak, Esma-i İlahiyi hayatımızın şablonu haline getirmeliyiz.

Hastalıkta, sağlıkta, darlıkta, bollukta, fakirlikte-zenginlikte, acizlikte, güçlülükte, çaresizlikte,

tatminde, üzüntüde, sevinçte, kızgınlıkta, neşede ve her yerde her zaman Esma-i Hüsna ile meşgul olmayı adet haline getirirsek;var olmanın sevincini, kulluk şuuru içinde hürriyetin tadını, üstün duyguları hissetmenin şevkini, ilahi muhabbetin hazzını,ruhi melekelerimizin melekleşmesinin zarafetini, kalbi ve sırri muhtevamızın derin, engin ve de buutsuz ufuklarına kanat çırpışının sermestliğini yaşarız.(Allah cc izni ile)

ESMA-İ HÜSNA'NIN ADEDİ

Esma-i İlahiyi ilahi tecellilerin adları olarak alırsak eğer, bir sayıdan bahsedemeyiz. O sonsuz tecellilerin dolayısıyla esmanın sahibidir. Kendi hakkında bir bilgi edinmemiz için bize fiziki ve ruhi varlığımızla ilgili tecellilerin isimlerini bildirmiştir. Bunların adetleri hakkında farklı görüşler ortaya atılmıştır. Kur'an ve Hadise dayanarak ortaya konan bu isimlerin neler olduğu ilim adamlarınca listeler halinde sunulmuştur. İsimleri ortaya koyarken dikkatli olunması, her ismin Allah'a(cc) ad verilmemesi ve Allah'ın (cc) her isminin her varlığa verilmemesi hususunda ilahi bir ikaz mevcuttur. O da:

" ***En güzel isimler Allah-ın dır.O halde Allah'a bu isimlerle dua edip Onun isimlerinde sapmaya düşenleri terk edin.*" 7 Araf 180**

Bu ikazdan anlı yapacağımız kulda tazim ve hürmet duygusu uyandırarak kulluk şuurunu geliştiren

isimler Allah'a(cc) ad olabilir. Kur'an'da Allah'ın (cc) fiillerinden olarak geçse bile,dil üslup ve muhteva bakımından yetersizlik ve küçümseme ifade eden isimleri türetip Allah'a(cc) kullanmak caiz değildir. Zira bunlarda ulviyet yanında eksiklik ve kusur işaretleri vardır. Mesela;

" ***Düşmanlara attığın zaman sen atmadın lakin Allah attı.***" Enfal 17

Ayetinde rama=attı kelimesinden türeterek rami = atan kelimesini,o işi yapan Allah olduğu halde,O'na isim olarak veremeyiz.

Yine" ***Şimdi gördünüz mü? O ektiğiniz tohumu, Onu sizmi bitiriyorsunuz, yoksa bizmiyiz yetiştirip bitiren.***" 56 Vakıa 63-64

İfadesinde ziraat yapan manasına gelen HARİS ismini Allah'a(cc) veremeyiz.Çünkü bu RAMİ ve HARİS İsimlerinde küçüklük ifadesi vardır.(Bak d.iç.islam ansk.c 11 5. 411) Yine manasının içinde menetme, engelleme unsuru bulunan, önceden bilinmeyen bir şeye sonradan vakıf olma unsuru bulunan **Arif** "**ki bu insanlar için ilimden daha üstün bir meziyettir.**" önceden bilinmeyeni süratle idrak etme unsuru bulunan **Fatin=Zeki** kelimeleriyle Allah'ın(cc) adlandırılması doğru değildir.(bkz.d.i.b.isl.ansk.c 11.54.10).

O halde Kur'an'dan ilahi isimleri çıkarırken çok dikkatli olunmalı, çok isim çıkaracağım sevdası ile çok hata yapmamalıdır. Allah'ın(cc) isimlerini kullara, başına (Abd) takılarak (Abdurrahman gibi) verilmeli, yalın halde verilmemelidir. Hele hele Has isimleri mutlaka bu takı ile verilmelidir. Has isimleri dışında

kalan isimleri takısız olarak kullara verilebileceği ifade edilmiş ise de çok dikkatli olmak hatta sakınmak daha uygun olur.

Has isimleri "**ALLAH, İLAH, RAHMAN, HALİK, KUDDUS, RAZZAK, MUHYİ, MÜMİT, MALİK'ÜL MÜLK, ZÜ'L-CELALİ VEL İKRAM, BAKİ, BARİ, BEDİ, MÜBDİ, MÜTEALİ, SAMED"** gibi isimlerdir.

Allah'ın (cc) Kur'an'da ve Hadiste çeşitli sayılarda isimleri ifade edilmiştir.

Esma-i Hüsna'nın Sünen-i Tirmizi ile İbni Macede 26 sı birbirinden farklı 99 ar isimden müteşekkil birer farklı listesi bulunduğunu görmekteyiz. Bu listeler Buhari, Müslüm, Nesei ve Ahmed b.Hambelde yer almamaktadır. Bu listeler hadisin aslından mıdır? sonradan ravi tarafından mı eklenmiştir? Bu bizim işimiz değildir. Biz inşallah hepsini Kur'an ayetlerine dayanarak sunacağız.

Sünen-i Tirmizide verilen isim listesi meşhur olmuştur. İbn-i Mace'nin listesi o kadar revaç bulmamıştır. Tirmizi listesindeki isimlerden 73 tanesi kur'an-ı kerimde İSİM SİGASI ile geçmekte olup 20 tanesi fiil veya başka sigalarla geçmektedir. 6 tanesi ise Kur'an da hiçbir şekilde geçmemektedir.

İbn-i Mace'nin rivayet ettiği isimlerden 66 tanesi İSİM SİGASI ile Kur'an da geçmektedir. 17 si fiil veya başka siga ile geçerken, 16 sı hiç geçmemektedir.

Bu Hadis mecmuaları dışında Kur'an ve Hadislerden isim derlenmesi çalışmalarında bulunan alimler de vardır. Bunlardan bir kısmı isim sayısını 133, bazısı 305 olarak vermiş isim sayısının 157 olduğunu ifade eden de vardır. 1000 tane isimden bahseden alimler de mevcuttur."Cevşeni kebirde olduğu gibi"

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi eğer isimler Allah'ın(cc) tecellileri ise isim sayısı ifade edilemez. Sonsuz tecelliler kadarda isimler vardır. Biz bunlardan fizik kavramlarla ifade edilenleri anlayabilmekteyiz. Bu da Hadis mecmuaları ve Kur'an'da geçenlerle birlikte bulunmaktadır. Bunlardan İSİM SİGASI ile verilenlerden 99 adedi İbn-i Hacer tarafından tesbit edilmiştir.

Biz Allah'ın(cc) izni ile Tirmizi listesini esas alarak Kur'an'da isim sigası ile geçen fiil ve başka sigalarla geçen bu üç listedeki isimleri ve bu listelerde geçmeyen ama Kur'an'da bulunan başka isimleri çıkaracağız. Her ismi tek tek ele alıp, Kur'an'da o ismin geçtiği ayetlerin tamamını meal olarak çıkaracağız inşallah. Fiil sığası ile geçenlerin o isme en uygun fiil kipini içeren ayetleri tespit edeceğiz. Her isim hakkında ayrıca kısa kısa bilgiler vereceğiz. Öncelikle bu üç listenin mukayeseli bir çizelgesini vereceğim.

Gayret bizden, Hidayet ve Tevfik ALLAH' tan

30/08/2001 Perşembe
Kahraman Maraş

Tirmizi, İbn-i Mace rivayetleri ile İbn-i Hacer'in Kur'an'dan çıkardığı Esma-i Hüsna listelerinin mukayeseli çizelgesi

	TİRMİMZİ RİVAYETİ	İBN-İ MACE RİVAYETİ	İBN-İ HACER LİSTESİ
1	ALLAH	ALLAH	ALLAH
2	ER-RAHMAN	ER-RAHMAN	ER-RAHMAN
3	ER-RAHİM	ER-RAHİM	ER-RAHİM
4	EL-MELİK	EL-MELİK	EL-MELİK
5	EL-KUD	EL-KUDDUS	
6	ES-SELAM	ES-SELAM	ES-SELAM
7	EL-MU'MİN	EL-MU'MİN	EL-MU'MİN
8	EL-MUHEYMİN	EL-MÜHEYMİN	EL-MUHEYMİN
9	EL-AZİZ	EL-AZİZ	EL-AZİZ
10	EL-CEBBAR	EL-CEBBAR	EL-CEBBAR
11	EL-MÜTEKEBBİR	EL-MÜTEKEBBİR	EL-MÜTEKEBBİR
12	EL-HALİK	EL-HALİK	EL-HALİK
13	EL-BARİÜ	EL-BARİÜ	EL-BARİÜ
14	EL-MUSAVVİR	EL-MUSAVVİR	EL-MUSAVVİR
15	EL-GAFFAR	**EL-CEMİL**	EL-GAFFAR
16	EL-GAHHAR	**EL-GAHİR**	EL-GAHHAR
17	EL-VAHHAB	EL-VAHHAB	EL-VAHHAB
18	ER-REZZAK	ER-REZZAK	ER-REZZAK
19	EL-FETTAH	**EL-GARİB**	EL-FETTAH
20	EL-ALİM	EL-ALİM	EL- ALİM
21	EL-KABID	EL-KABID	**ER-RAB**
22	EL-BASIT	EL-BASIT	**EL-İLAH**
23	EL-HAFID	EL-HAFID	**EL-MUHİT**
24	ER-RAFİ	ER-RAFİ	**EL-KADİR**
25	EL-MUİZ	EL-MUİZ	**EL-KAFİ**
26	EL-MÜZİL	EL-MÜZİL	**EŞ-ŞAKiRU**
27	ES-SEMİ	ES-SEMİ	ES-SEMİ
28	EL-BASİR	EL-BASİR	EL-BASİR
29	EL-HAKEM	**ER-RAB**	EL-HAKEM
30	EL-ADL	**EL-MÜBİN**	**EŞ-ŞEDİD**
31	EL-LATİF	E L-LATİF	EL-LATİF
32	EL-HABİR	EL-HABİR	EL-HABİR
33	EL-HALİM	EL-HALİM	EL-HALİM
34	EL-AZİM	EL-AZİM	EL-AZİM
35	EL-GAFUR	EL-GAFUR	EL-GAFUR
36	EŞ-ŞEKUR	EŞ-ŞEKUR	EŞ-ŞEKUR
37	EL-ALİY	EL-ALİY	EL-ALİY
38	EL-KEBİR	**EL-BÜRHAN**	EL-KEBİR
39	EL-HAFİZ	**EL-HÂFİZ**	EL-HAFİZ
40	EL-MUKİT	**EŞ-ŞEDİD**	EL-MUKİT

41	EL-HASİB	**EL-VAKİ'**	EL-HASİB
42	EL-CELİL	EL-CELİL	**EL-KAİM**
43	EL-KERİM	EL-KERİM	EL-KERİM
44	ER-RAKİB	**ZÜL-KUVVE**	ER-RAKİB
45	EL-MUCİB	EL-MÜCİB	EL-MUCİB
46	EL-VASİ	**EL-KAİM**	EL-VASİ
47	EL-HAKİM	EL-HAKİM	EL-HAKİM
48	EL-VEDUD	EL-VEDUD	EL-VEDUD
49	EL-MECİD	EL-MECİD	EL-MECİD
50	EL-BAİS	EL-BAİS	**EL-HÂKİM**
51	EŞ-ŞEHİD	EŞ-ŞEHİD	EŞ-ŞEHİD
52	EL-HAK	EL-HAK	EL-HAK
53	EL-VEKİL	EL-VEKİL	EL-VEKİL
54	EL-KAVİY	EL-KAVİY	EL-KAVİY
55	EL-METİN	EL-METİN	EL-METİN
56	EL-VELİY	EL-VELİY	EL-VELİY
57	EL-HAMİD	**ED-DAİM**	EL-HAMİD
58	EL-MUHSİ	**EL-FATIR**	**EL-FATIR**
59	EL-MUBDİ	EL-MUBDİ	**EL-ĞAFİR**
60	EL-MUİD	EL-MUİD	***EL-KAHİR***
61	EL-MUHYİ	EL-MUHYİ	EL-MUHYİ
62	EL-MUMİT	EL-MUMİT	EL-MEVLA
63	EL-HAY	EL-HAY	EL-HAY
64	EL-KAYYUM	EL-KAYYUM	EL-KAYYUM
65	EL-VACİD	EL-VACİD	***EN-NASIR***
66	EL-MACİD	EL-MACİD	***EL-GALİB***
67	EL-VAHİD	EL-VAHİD	EL-VAHİD
68	ES-SAMED	ES-SAMED	ES-SAMED
69	EL-KADİR	EL-KADİR	EL-KADİR
70	EL-MUKTEDİR	**ES-SAMİ**	EL-MUKTEDİR
71	EL-MUKADDİM	**EL-MU'Tİ**	**ER-RAFİ'**
72	EL-MUHHİR	**EL-KAFİ**	**EL-MELİK**
73	ES-SABUR	**EL-VİTR**	----------
74	EL-EVVEL	EL-EVVEL	EL-EVVEL
75	EL-AHİR	EL-AHİR	EL-AHİR
76	EZ-ZAHİR	EZ-ZAHİR	EZ-ZAHİR
77	EL-BATIN	EL-BATIN	EL-BATIN
78	EL-VALİ	EL-VALİ	**EL-KEFİL**
79	EL-MÜTEALİ	EL-MÜTEALİ	EL-MÜTEALİ
80	EL-BER	**EL-EBED**	EL-BER
81	ET-TEVVAB	ET-TEVVAB	ET-TEVVAB
82	EL-MÜNTEKİM	**EL-ÂLİM**	EL-MÜNTAKİM
83	EL-AFÜV	EL-AFÜV	EL-AFÜV
84	ER-RAUF	ER-RAUF	ER-RAUF
85	MALİKÜL-MÜLK	**ES-SADIK**	MALİKİL-MÜLK
86	ZÜL-CELALİ VELİKRAM	**EL-MÜNİR** **EL-EHAD**	**EL-HALLAK**
87	EL-MUKSİT	EL-MUKSİT	**EL-EKREM**
88	EL-CAMİ	EL-CAMİ	EL-CAMİ

89	İL-GANİY	EL-GANİYEL-GANİY	
90	EL-MUĞNİ	**ET-TAM**	**EL-E'LA**
91	EL-MANİ	EL-MANİ	**EL-MÜBİN**
92	ED-DAR	ED-DAR	**EL-HAFİY**
93	EN-NAFİ	EN-NAFİ	**EL-GARİB**
94	EN-NUR	EN-NUR	EN-NUR
95	EL-HADİ	EL-HADİ	EL-HADİ
96	EL-BEDİ	EL-KADÎM	EL-BEDİ
97	EL-BAKİ	EL-BAKİ	***EL-EHAD***
98	EL-VARİS	EL-VARİS	EL-VARİS
99	ER-RAŞÎD	**ER-RÂŞİD**	**EL-HÂFİZ**

ALLAH
(LAFZA-İ CELAL)

ALLAH ; Mutlak varlık,mutlak yaratıcı,en üstün isim ve sıfatların mutlak sahibi olan Vacib'ül-Vücudun özel adıdır.

Bu ismin yani ALLAH kelimesinin Arapça olup olmadığı, İslam öncesinde de kullanılıp kullanılmadığı, bir kökten türeyip türemediği, türemişse hangi kökten türediği bir çok İslam alimi ve Kur'an müfessirlerinin tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalar bizim konumuz dışıdır.

Elmalı Hamdi yazır merhuma uyarak şunu diyebiliriz ki " ilmimiz hakiki mabudun zatını kuşatamadığı gibi özel ismi olan Allah lafzına karşı da o kadar yetersizdir… Arapça da Allah ismi celâlinin kullanım şekline benzeyen hiçbir kelime daha yoktur. Herhangi bir kökten türemiş olması ihtimali de yoktur." Der ve büyük müfessir imam Fahreddin Razi (r.a)'in "Lafza-i celal yani Allah ismi özeldir. Kendine hastır ve hiçbir dilden, hiçbir kökten türetilmemiştir." ifadesini nakleder.(Bkz.Hak Dili Kur'an Dili c.1 Besmele)

Eğer Allah kelimesi türetilmiş kelime olsa idi o takdirde mutlak yaratıcıya sonradan takılan bir isim olurdu, ikincisi bu ismi Allah'a(cc) insanlar türeterek takmış olurdu. Hâlbuki bu ismi bize Allah bildirmiş olup insanlar takmamıştır. Bu bakımdan dilden önce vardı, kelimeden önce vardı, kök kabul ettikleri kelimeden önce vardı. Bu tartışmalar ancak insanların gözünde Allah'ı haşa küçültür.

Allah ismi arapca da dâhil hiçbir dilde ulu mabuttan başka hiçbir varlığa ad olmamıştır. Başka türde kullanılmamıştır. Nitekim Kur'an'da şöyle deniliyor**; *"Allah bütün göklerle yerin ve aralarındakilerin Rabbidir. O halde O'na ibadet et .O'na ibadet etmekte sabır et. Hiç sen Allah'a(cc) adaş olan birini bilir misin?"*** 19 Meryem 65.

Allah kelimesi tekildir, çoğulu da yoktur. Başka dillerdeki Tanrı, Hudâ, Ma'bud gibi isimler O'na özdeş değildir. Bir kere bu isimler özel değil cins isimlerdir. Tapınılan her varlık için söylenilebilen kelimelerdir. Halbuki Allah özel isimdir, has isimdir. Allah'tan başkası için kullanılamaz. Tarih boyu kullanılmamıştır da.

İkinci olarak bu isimlerin Tanrılar, Mabutlar; hüdayan gibi çoğulları vardır. Allah kelimesinin çoğulu yoktur. Ayrıca kelime-i tevhidi Türkçe'ye çevirsek "Allah'tan başka tanrı yoktur" deriz "tanrıdan başka tanrı yoktur" diyemeyiz veya "Allah'tan başka bir mabut yoktur" "Allah'tan başka ilah yoktur" deriz de " mabuddan başka bir mabud yoktur veya ilahtan başka ilah yoktur " diyemeyiz

. Allah ismi O'nun zatının ismidir. Bütün sıfatlarını ve bütün isimlerini kuşatır. Onların tamamının manasını, bizim bilmediğimiz başka tecelliler dahil, içinde taşır. Allah ismi sonsuz manası, sonsuz tecellisi ile zatına vaciptir. Ondan başka isimler Allah'a bu mana ile isim olamaz. Ancak Allah'ın (cc) belirli özelliklerinin belirli tecellilerinin ismi olabilir. Bunun gibi Allah ismi de hiçbir varlığa ad olamaz.

Herkes, her şey, zerreden küreye her varlık Lisan-ı haliyle ALLAH ALLAH der. Tıpkı Kalbimizin vuruşunun ALLAH ALLAH sesini çıkardığı gibi. Kalbimiz bizim

irademiz dışında çalışırken, yine bizim irademiz dışında ALLAH diyor. (stetoskopla dinlenirse duyulur) Eğer biz de o ritme irademizle ALLAH lafzını akort edersek; iradi ile gayri iradinin akordundan sonsuz bir ahenk,sonsuz bir haz, sonsuz bir şevk çıkar ortaya.Buna nefesimizin çıkardığı HUU HUU sesini de ilave edersek ve o HUU HUU'nun şuuruna inersek sermest olmamız İşten bile değil. ALLAH HUU,HU HU ALLAH HU.

Lafza-i celal Kur'an'da 2697 defa geçmektedir.Biz çokluğu nedeni ile geçtiği ayetlerin tamamını çıkartmak yerine, en çok tekrarlanan ayetlerle, Allah'ın(cc) özelliklerini de bildiren ayetleri aşağıya çıkarıyoruz.

ALLAH

"ALLAH yaptığınızdan gafil değildir" 2 Bakara 74

.

"ALLAH rahmetini dilediğine tahsis eder." Bakara 105

"ALLAH büyük ihsan sahibidir." 2 Bakara 105

" Onlara karşı sana ALLAH yeter O işitendir, bilendir." Bakara 137

*"**ALLAH size kolaylık diler zorluk dilemez."***

"ALLAH fesadı sevmez." Bakara 205

"ALLAH dilediğine sonsuz rızık verir." Bakara 212

"Allah çok şefkatli ve ilim sahibidir." Bakara 225

"Muhakkak Allah insanlara çok merhametli ve bağışlayıcıdır." Bakara 143

"Allah en üstün güç ve hikmet sahibidir." 1 Bakara 228

"Allah sıkan, daraltan ve genişletendir, dönüş onadır." 2/245

"Allah sabredenlerle beraberdir." 2/249

"Allah iman edenlerin velisi,dostudur onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır."2/257

"Allah, o Allah'tır ki kendinden başka hiçbir ilah yoktur. O ezeli ve ebedi hayat ile bizatihi diridir. Yaratıkların bütün işlerine hakimdir. Her şey O'nun la kaimdir. 2/255

"Allah dilediğini affeder,dilediğine de azap eder. Allah her şeye gücü yetendir." 2/284

"Allah hiç kimseye gücünün üstünde yük yüklemez." 2/226

" ALLAH dilediğini yardımı ile güçlendirir." 3/13

"De ki eğer ALLAH'ı seviyorsanız bana uyunuz ki ALLAH ta sizi sevsin."3/31

"De ki; işte böyle ALLAH dilediğini yapar." 3/40

"De ki; işte böyle ALLAH dilediğini yaratır." 3/47

"ALLAH yaptıklarınıza şahittir." 3/98

"ALLAH şükredenleri mükafatlandıracaktır." 3/144

" ALLAH kalplerin sahip olduğunu bilir." 3/154

***"ALLAH yaşatır ve öldürür."* 3/156**

" Dost olarak ta yardımcı olarak ta ALLAH yeter." 4/45

"Allah her şeyi kuşatıcıdır." 4/126

"Allah hiçbir şeye muhtaç değildir hamd onadır." 4/131

"Allah şükredenlerin mükafatını verici ve yaptıklarını bilicidir." 4/147

"Allah azizdir,intikam sahibidir." 5/95

"Allah onlardan razı oldu, onlarda ondan razı oldular, işte bu en büyük kurtuluştur." 5/119

"Halbuki göklerde ve yerde ibadete layık yalnız o Allah'tır. Sizin içinizi de bilir, dışınızı da. O yapacağınız şeyleri de bilir. 6/4

"Eğer Allah, sana bir bela değdirirse artık onu, ondan başka açacak yoktur." 6/17

"ALLAH bir kimseye hidayet vermek isterse onun göğsü nü islama açar." 6/125

"Gerçek müminler o kimselerdir ki ALLAH anıldığı zaman kalpleri titrer." 8/2

"De ki ALLAH ilkin halkı yaratır, öldükten sonrada tekrar diriltir. Artık doğru yoldan nasıl çevriliyorsunuz." 10/34

"Kafirler ALLAH çocuk edindi dediler haşa O bundan münezzehtir. O bir şeye muhtaç değildir." 10/68

"ALLAH en hayırlı koruyucudur ve O merhamet edenlerin en merhametlisidir." 12/64

"De ki göklerin ve yerin Rabbi kimdir? De ki ALLAH'tır." 13/16

"De ki ALLAH her şeyin yaratıcısıdır ve bir tektir ve her şeye galip ve hakimdir." 13/16

"Allah rızkta bir kısmınızı diğerlerinden üstün kılmıştır." 16/71

"Muhakkak ki ben kendisinden başka ilah olmayan Allah'ım o halde bana ibadet edin." 20/14

"Mutlak olarak mülk sahibi olan Allah çok yücedir. Ondan başka ilah yoktur. Kerim olan arşın Rabbi'dir." 23/116

"ALLAH göklerin ve yerin nurudur." 24/35

"ALLAH'IN zikri en büyük şeydir. ALLAH sanat edindiğiniz, yaptığınız her şeyi bilir."

"ALLAH vadini bozmaz lakin insanların çoğu bunu bilmez." 30/6

"Ey insanlar siz Allah'a muhtaç olanlarsınız, Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir.Hamd olunmaya layıktır." 35/15

"Kuluna Allah kafi değimlidir?" 39/36

"De ki bana Allah yeter. Hep tevekkül edenlerin tevekkülü onadır." 39/38

"ALLAH kullarına çok lütuf ihsan eder.Her dilediğini rızıklandırır. O çok kuvvetli ve galiptir." 42/19

"Her nerde olursanız ALLAH sizinle beraberdir, ALLAH yaptığınız şeyleri görür." 57/4

"ALLAH sizin mevlanızdır O bilendir, hikmet sahibidir." 66/2

"Siz alemlerin Rabbi olan ALLAH'ın istediğinden başkasını isteyemezsiniz." 81/29

"Muhakkak bütün kuvvet tamamı ile ALLAH'ın dır , ALLAH azabı çok şiddetli olandır." 2/165

"İyilik ediniz muhakkak ALLAH iyilik edenleri sever." 2/195

"Muhakkak ALLAH tevbe edenleri sever, temizlenenleri de sever." 2/222

"Yerde ve gökte hiçbir şey katiyen Allah'a gizli kalmaz." 3/5

"Kim ki inkar ederse şunu bilsin ki ALLAH hiçbir şeye muhataş değildir, O bütün alemlerden müstağnidir." 3/97

"Şüphesiz ki ALLAH üzerinize gözcüdür." 4/1

"Şüphesiz ki ALLAH atom ağırlığında bile zulüm etmez" 4/40

"Muhakkak ALLAH kendisine şirk koşulmasını affetmez, bundan başka istediğini affeder." 4/48

"Allah'ı ayakta,otururken ve yan üstü yatarken zikrediniz." 4/103

"Her kim ki zulmünden, haksızlıktan sonra tövbe eder ve halini düzeltirse muhakkak ALLAH onun tövbesini kabul eder." 5/39

"Aşırı gitmeyin muhakkak ALLAH aşırıları sevmez." 5/87

"De ki muhakkak ALLAH ayet indirmeye kadirdir." 6/37

"Muhakkak ALLAH hainleri sevmez." 8/58

"Kesinlikle *ALLAH bir topluma verdiklerini, kendi nefislerinde olanları değiştirmedikçe, bozmaz."* 13/11

"ALLAH kesinlikle dilediğini yapar." 22/12

"ALLAH iman eden ve Salih amel işleyenleri muhakkak cennete girdirir." 22/141

"Sen görmezmisin ki gökte ve yerde olanlar ALLAH'ı tesbih ederler." 24/41

"Sen sevdiklerine kesinlikle hidayet veremezsin lakin ALLAH dilediğine hidayet eder." 28/56

"Kim şükrederse ancak kendi nefsi için şükreder, kim nankörlük ederse şüphesiz ALLAH (onun şükrüne) muhtaç değildir, hamd olunmaya layıktır." 31/12

"Yeryüzünde böbürlenerek çalımla yürüme, çünkü ALLAH büyüklenen övünücüyü sevmez." 31/18

"Kıyamet bilgisi kesinlikle ALLAH katındadır." 31/34

"Allah'tan ancak alim olan kulları korkar." 35/28

"Adil davranın ALLAH adil davrananları sever." 49/9

"Biliniz ki ALLAH katında en üstününüz takva sahibi olanınızdır,muhakkak Allah bilen, haberdar olandır." 49/13

"Kesinlikle ALLAH ilim bakımından her şeyi kuşatır."

"Sana dokunan bir iyilik Allah'tan dır." *4/79*

"Allah'tan daha doğru sözlü kim vardır." *4/87*

"O her şeyin Rabbi olduğu halde Allah'tan başka Rab mı arayayım?" 6/164

ER- RAHMAN

RAHMAN = Allahu Teala'ya has bir isimdir. Çok merhametli, öyle bir merhamet ki ezelidir ve sonsuzdur. Bu isim ezeli ve sonsuz olması bakımından Allah'tan başkasına ad olamaz. Bu isim çok merhamet sahibi, sonsuz rahmet sahibi diye yorumlansa bile, kelime karşılığı Türkçede olmadığından ve de özel isim olduğundan tercüme edilemez. Bu isim "esirgeyen" olarak tercüme ediliyorsa da yanlıştır. Esirgemede kıskanma, gizleme manaları da vardır ki bu eksikliktir. İlahi isimlerse eksiklik içermezler. Kısaca RAHMAN; Pek merhametli diye eksik bir surette tefsir olunabilirse de tercüme olunamaz. Zira ALLAH'IN (cc) rahmeti kalbi bir his ve nefse dayalı bir eğilim değildir.(Bkz Hak Dini Kur'an Dili c.1.s.33) ALLAH a(cc) özge bir isim olan RAHMAN ın ifade ettiği ezeli ve ebedi rahmet, hem ezeli hem ebedi, hem başlangıcı hem sonu, hem dünyayı hem ahireti, hem bütün mahlukatı, hem mümini hem kafiri, hem çalışanı hem çalışmayanı içerecek şekilde umumi bir mana ifade eder.RAHİM İsmini açıklarken daha geniş bilgi verilecektir.

RAHMAN ile ilgili Kur'an'daki ayetlerin tamamı(isim sigası ile geçenlerin tamamı) aşağıya çıkarılmıştır.

"Bütün mahlukata, bütün insanlara ve müminlere Rahmet,bereket ve bağışlama ihsan eden Allah'ın adıyla." **besmele**

"Hamd alemleri Rabbi olan Allah'a mahsustur.O RAHMAN ve Rahimdir." *Fatiha-3*

"Sizin ilahınız bir tek olan ilahtır. Ondan başka ilah yoktur. O RAHMAN dır Rahimdir." *2/163*

"Onlar RAHMANI inkar ederken,sana vahyettiğimizi onlara karşı okuyasın." *13/30*

"İster Allah deyin dua edin ister RAHMAN deyin dua edin." *17/110*

"De ki; doğrusu ben senden RAHMANA sığınırım: Eğer sen takva sahibi isen dokunamazsın." *19/18*

"Ben RAHMANA bir oruç adadım. Onun için bu gün hiç kimseye asla söz söylemiyeceğim." *19/26*

"Ey babacığım sen şeytana tapınma çünkü şeytan RAHMANA asidir." *19/44*

"Ey babam! Doğrusu ben korkarım ki sana RAHMAN dan bir azap dokunurda şeytana dost olursun." *19/45*

"Kendilerine RAHMAN ın ayetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlar." *19/58*

"RAHMANIN kullarına gıyaplarında vad ettiği son cenneti." *19/61*

"Kim delalette ise RAHMAN ona mal ve evlatça ziyadelik ve azgınlığında mühlet verir." *19/75*

"O gabya muttalimi oldu,yoksa RAHMAN ın huzurunda bir sözmü aldı." *19/78*

"Takva sahiplerini elçiler gibi RAHMANIN huzuruna toplayacağımız gün." *19/85*

"RAHMANIN katında bir ahd almış olan kimseden başka şefaat etmeye sahip olamayacaktır." *19/87*

" Yahudi ve Hıristiyanlarda RAHMAN çocuk edindi dediler." *19/8*

"Az kalsın gökler çatlayacak yer yarılacak ve dağlar parçalanarak yere düşerek O RAHMANA çocuk iddia ettiler diye...." *19/91*

"Halbuki RAHMANA çocuk edinmek yaraşmaz." *19/92*

"Göklerde ve yerde hiçbir kimse yoktur ki RAHAMANA kul olarak gelici olmasın." *19/93*

"İman edip Salih amel işleyen kimseler RAHMAN bunlara bir sevgi veren." *19/96*

"O RAHMAN kudret ve hakimiyeti ile arşı istila etti." *20/5*

"Ey kavmim sizin gerçek Rabbiniz RAHMAN dır. Gelin bana uyun ve emrime itaat edin." *20/90*

"Kıyamet gününde RAHMANIN azametinden sesler kısılmıştır. Bir hışıltıdan başka ses duymazlar." *20/108*

" O gün RAHMANIN kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimselerden başkasının şefaati fayda veremez." *20/109*

"Böyle iken dediler ki; "RAHMAN çocuk edindi" Allah bundan münezzehtir. Doğrusu melekler ikram olunmuş kullardır."*21/26*

"Bumu ilahlarınızı ayıplayıp duran? diyorlar. Halbuki onlar RAHMANIN Kur'anını inkar ediyorlar." *21/36*

"De ki; sizi gece ve gündüz o RAHMAN dan kim koruyabilir." *21/42*

"De ki;"Ey Rabbim Hak ile hükmet Rabbimiz o RAHMANDIR ki isnat ettiğiniz vasıflarınıza karşı yardımına sığınılan ancak odur." *21/112*

"O gün mevcut olan bütün mülk RAHMAN ındır "*25/26*

"Sonra O RAHMAN arşın üzerine hükümran oldu. Artık bu yaratma işlerini her şeyi bilene sor." *25/59*

"Kafirlere "RAHMANA secde edin " dendiği zaman derler ki; RAHMAN ne imiş bize emrettiğin şeye secdemi ederiz?" Secde emri onların büsbütün imandan uzaklaşmalarını artırdı." *25/60*

"RAHMAN'IN o kullar ki; onlar yeryüzünde vakar ve tavazu ile yürürler." *25/63*

"Kendilerine RAHMAN'DAN her yeni öğüt geldikçe, ondan yüz çevirici oldular." *26/5*

"O muhakkak süleymandandır ve O,
Bismillahi'r-RAHMANi'r-rahimdir."

"Sen ancak Kur'ana tabi olan onunla amel eden ve görmediği RAHMANA saygı besleyen kimseyi sakındırırsın."*36/11*

"Dediler ki; siz ancak bizim gibi insanlarsınız,Hem RAHMAN hiçbir şey indirmemiştir."*36/15*

"Eğer o RAHMAN bana bir keder murat ederse o tanrıların şefaati bana hiçbir fayda vermez." *36/23*

"İşte bu Rahmanın vaad buyurduğu.Doğru imiş o gönderilen peygamberler." *36/52*

"Bu Kur'an RAHMAN, Rahim tarafından indirildi." *41/2*

"O Allah'a kız isnad edenlerden birine biri ne RAHMAN a isnad ettikleri bir benzerle müjde verildiği zaman ,kederinden yutkunur halde yüzü kapkara kesiliş verir." *43/17*

" Onlar Rahman'ın melekleri dişi saydılar." *43/19*

" RAHMAN dileseydi biz o meleklere tapmazdık." *43/20*

"Eğer insanlar kafirlerin dünyadaki refahlarına bakarak hırslanmasalar ve bu yüzden küfre rağbet etmeseler ve böylece tek bir(kafir) ümmet haline gelmeyecek olsalardı, biz o Rahmanı inkar eden kimselerin evlerine gümüşten tavan…. yapardık ." *43/33*

"Her kim, Rahmanın zikrinden göz yumar(gafil olursa) biz ona şeytan musallat ederiz. Artık bu ona arkadaştır." *43/36*

"Biz Rahman'dan başka ibadet olunacak ilahlar yapmışmıyız?" *43/45*

"(Resulüm) de ki; Rahman'ın bir çocuğu olsa ben ona tapanların birincisi olurdum." *43/81*

"Gaybda Rahman'a iç saygısı duyan ve halis bir kalp ile gelen kimseler için…." *50/33*

"RAHMAN Kur'an ı öğretti." 55/1-2

"O gaybı bilen,O RAHMAN ve Rahimdir." *59/22*

"O Rahman'ın yarattığında hiçbir düzensizlik göremezsiniz." *67/3*

"Rahman'dır ancak onları tutan O her şeyi görendir." *67/19*

"Rahman'ın azabından sizi kurtaracak kimdir? Yoksa ordunuz mu?" *67/20*

"O Rahman'dır. Biz ona inandık ve tevekkül ettik." *67/29*

"O göklerle yerdekilerin Rabbi'dir, Rahman'dır." *78/37*

"Rahman'ın kendisine izin verip de doğruyu söylemiş olanlardan baklası bir kelime söyliyemiyecekler." *78/38*

"Sonra her zümreden Rahman'a en isyankar hangileri ise muhakkak ayırıp atacağız." *19/69*

ER-RAHİM

RAHİM; Çok merhamet edici,çok bağışlayıcı manasını ifade eder. Rahman ile aynı manayı ifade ediyor gibi görünse de ondan çok farklıdır. Alimlerin pek çoğu "Rahman ismi rahmetin, ezeli oluşuna göre, Rahim ismi ebedi oluşuna göredir" diyorlar. Buna göre Rahman ismi diğer isimlerinden "El-Evvel", Rahim ise "El-Ahir" ismini çağrıştırır.Bundan dolayı yaratıklar yüce Allah'ın(cc) Rahman olması ile başlangıçta Rahmetinden, Rahim olmasıyla da sonra meydana gelecek merhametinden doğan nimetler içerisinde büyürler ve ondan faydalanırlar. Ayrıca Rahimdeki merhamet insanın kendi iradesi ile oluşturduğu ahlaki bir manayı da ifade eder. Bu bakımdan RAHİM kelimesi insanlar için de kullanılabilir. Öyleyse RAHİM ismi sadece Allah'a has olmayıp umumi bir mana da ifade eder. Manası umumi olmakla beraber, kapsamı umumi değil hususidir. Zira bütün varlığı, bütün insanları içine almayıp sade mümin olan kulları içerir.

Rahman'ın ifade ettiği rahmet kurallardan meydana gelmezken, Rahim'in ifade ettiği rahmet etmek kullar için de gereklidir. ALLAH (Nitekim 9/128 Ayetinde Peygamberimize bu sıfat verilmiştir listedeki 37 no lu Ayetten sonrakine bak.) Annenin içgüdüsel ve fıtri olarak, gayr-ı ihtiyari çocuğuna gösterdiği şefkat Rahman'ın tecellisi ile oluşurken, insanın iradesi ile iyiliği, doğruluğu, fazileti, imanı tercih etmesi RAHİM ismindeki merhametin mümindeki tecellisidir, yansımasıdır.

Bitkilerin, hayvanların, insanların yapısını inceleyen botanik, zooloji, biyoloji, tıp… gibi ilimlerin alanına giren varlık ve olaylarda Allah'ın Rahman oluşunun sırları görülürken; Peygamberlerin, velilerin, tarihte yaşamış erdemlilerin hayat hikayeleri ve menkıbelerinde büyük insanların biyografi'lerinde de iradeyle ve çalışarak kazanılan işlerinde Rahim oluşun yansıması görülür. Başlangıçta çalışana, çalışmayana bakmadan yaratıkları varlık alemine göndermek ve o şekilde idare etmek Rahmanın bir Rahmetidir. Daha sonra çalışanları çalışmadaki gayelerine kavuşturmak Rahim'in Rahmetidir. Demek ki Rahman'ın Rahmeti olmasaydı biz yaratılmazdık, Rahim'in Rahmeti olmasaydı da yaratılıştan var olan kabiliyeti geliştiremez ve ilk yaratılış durumundan bir adım daha ileri gidemez, nimetlerin inceliklerine eremezdik.

Allah'ın Rahman oluşunun karşısında dünya ve ahiret, mümin ve kafir eşitken Rahim oluşu karşısında eşit değildirler. İşte dünya ve Ahire'tin Rahmanı ve Ahire'tin Rahim'i yahut mümin ve kafirin Rahman'ı, müminin Rahim'i denilmesinin hikmeti budur. Şu halde Rahman ile Rahim, Rahmetin değişik birer manasını ihtiva etmekle birlikte birbirinden ayrılır.(hak din kur'an dili c.1).

Rahmetin kullardaki tecellileri, kulların rahmete ilgileri ve yönelmeleri, Allah'ın rahmetinin ve merhametinin kullar için gerekliliği, kimlerin rahmet ve merhamete erişeceği, rahmete erişenlerle erişmeyenlerin akıbetleri ile ilgili Kur'an ayetlerini maddelersek rahmet ve merhamet, dolayısı ile Er-Rahman ve El-Rahim daha iyi anlaşılır sanırım.

Er-Rahman, Er-Rahîm, rahmet:

1- Allah geniş merhamet sahibidir.

"Eğer seni yalanlarsa de ki: -Rabbimiz geniş bir rahmet sahibidir."6/147 Ayrıca bak:6/133,7/56,40/7

2-Allah rahmet etmeyi kendine yazmıştır.

"Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde de ki:Size selam olsun, çünkü Rabbimiz rahmet etmeyi kendi üzerine yazdı."*6/54 Ayrıca bak:6754*

3-Allah merhamet edenlerin en merhametlisi ve hayırlısıdır.

"*(Musa da):****Ey Rabbim, beni ve kardeşimi bağışla, bizi rahmetine kabul et, zira sen merhametlilerin en merhametlisisin."****7/151,*** Ayrıca bak:12/64,21/83,23/109, 23/118

4-Allah'ın Rahmetini kimse önleyemez.

"Allah'ın insanlara açacağı herhangi bir rahmeti tutup, hapseden olamaz.O'nun tuttuğunu ondan sonra salıverecek de yoktur.O üstündür, hikmet sahibidir."*35/2 Ayrıca bak 39/38*

5-Allah dilediğine rahmet eder.

"*(Ey müminler!)* ***Kafirler de putperestler de Rabbinizden size bir hayır indirilmesini istemezler. Halbuki Allah rahmetini dilediğine tahsis eder.Allah büyük bir lütuf sahibidir."****2/105, Ayrıca bak:3/74,42/8*

6-Allah'ın rahmet ettiği kimse kurtulmuştur.

"Ogün kim azaptan kurtarılırsa,gerçekten Allah ona rahmet etmiştir.İşte bu kesin kurtuluştur."*6/16*

7-Allah merhamet etmezse kullar hüsrandadır.

***"Eğer sizin üzerinizde Allah'ın ihsanı ve rahmeti mevcut olmasaydı muhakkak hüsrana düşenlerden* olurdunuz."** 2/64,ayrıca bak:7/23,149,11/47,24/14

8-Namaz kılan, zekat veren, Allah'a ve Resulüne her hususta itaat eden, Kur'an'a uyanlar rahmete ererler.

"Allah'a ve Resul'üne itaat ediniz ki size merhamet edilsin."*3/132*

"İşte bu *(Kur'an)* ***bizim indirdiğimiz mübarek bir kitaptır ona uyun ve takva üzere bulunun ki, size merhamet olunsun."****6/155*

"Namaz kılın, zekat verin, Peygambere itaat edin ki, rahmete nail olasınız."*24/56*

9-İnanıp ta salih amel işleyenlere rahmet edilir.

"İnanıp iyi işler yapanlara gelince, Rableri onları rahmetine kabuk eder."45/30

10-İnsanların arasını düzeltenler rahmete ererler.

"Müminler ancak kardeştirler. Kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allahtan korkun ki,rahmete eresiniz."49/10

11-Sabredenlere merhamet olunur.

"İşe Rabbinizden bağışlamalar ve rahmetler hep onlara *(sabredenlere)."2/157*

12- Kullar Allah'a rahmet için şöyle dua etmelidir:

"Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi hidayetten uzaklaştırma. Bize katından rahmet bağışla. Eminiz ki lütfü en bol olan Sen'sin."*3/8*

"Rabbimiz! Bize katından rahmet ver ve bizi işlerimizde irşad et."18/10

Rahman ismini vird edinenlerde, irade dışında çalışan kalb,beyin v.s gibi organların düzeni, sıhhati tecelliye mahzar olurken; Rahim'i vird edinenlerde tecelli iradi olan Ahlaki ve İmani üstünlükleri sağlar. RAHİM ile ilgili isim sığasıyla geçen ayetlerin tamamı aşağıda çıkarılmıştır.

"Rahman ve RAHİM olan Allah'ın adıyla."

"Derken Adem, Rabbinden bir takım kelimeler aldı. O'na yalvarıp tevbe etti. O da tövbesini kabul etti, Çünkü Rahmeti ile yargılayan odur." *2/37*

"İşte bu yapacağınız, yaratanınız katında sizin için hayırlıdır" demişti de, Allah tövbelerinizi kabul etmişti. Çünkü o tövbeleri çok çok kabul edip, Rahmeti ile kuluna yönelendir." *2/54*

" Bize Hac usulümüzü göster rabbimiz, tevbelerimizi kabul eyle,muhakkak sen tevbeleri kabul edip müminlere merhamet buyuransın." *2/128*

" Ve Allah imanınızı boşa salmaz, Muhakkak Allah insanlara çok merhametli günahlarını bağışlayıcıdır." 2/143

"Ben artık onların günahlarını bağışlarım ve ben tevbeyi kabul eden ve çok merhametliyim." *2/160*

" İlahınız bir tek olan ilahtır. Ondan başka ilah yoktur, O Rahman'dır,RAHİM'DİR." *2/163*

" ...fakat helak olacak derecede darlığa düşen kimse, benimseyerek ve hududu açmayarak bu haram şeylerden yiyebilir. şüphesiz ki Allah Gafurdur RAHİM'dir." *2/173*

" ....O na bir günah yoktur.Allah hakkı yerine getireni bağışlayıcı ve emrine itaat edene MERHAMET EDİCİDİR." *2/182*

" Eğer onlar şirkten ve savaştan vaz geçerlerse, siz de bırakın. Şüphesiz Allah Gafurdur, MERHAMET EDİCİDİR." *2/192*

" Allah'dan af dileyin şüphesiz Allah çok affedici ve çok RAHMET edicidir." *2/199*

" Onlar Allah'ın rahmetini dilerler ve Allah çok affedici ve çok RAHMET EDİCİDİR." *2/218*

" ..... yeminlerinden dönerlerde kefaret verirlerse şüphesiz Allah Gafurdur, RAHİM dir." *2/226*

" De ki Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki; Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın zira Allah Gafurdur RAHİM dir." *3/31*

" ... Ancak onun ardından tevbe edip ve hallerini düzeltenler başka çünkü Allah çok bağışlayıcı, çok himaye eden ,merhamet edendir." *3/89*

" Hamd alemleri rabbi olan Allah'a mahsustur. O Rahmandır, RAHİMDİR." *1/3*

" Allah dilediğini affeder, dilediği kimseye de azab eder. Allah Gafurdur RAHİMDİR." *3/129*

" Sabretmeniz sizin için daha hayırlıdır. Allah çok bağışlayıcı, çok Merhamet edicidir." *4/25*

" Her kim son derece açlık halinde çaresiz kalırsa, günaha meyil kastı olmaksızın canını kurtaracak kadar haram etlerden yerse, Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *5/3*

" Ancak kendilerini yakalamazdan önce tevbe edenler olursa, bilin ki Allah tevbeleri sebebi ile affedicidir, çok Merhamet edicidir." *5/34*

" Zulüm ettikten sonra kim tevbe ederde halini düzeltirse Allah onun tevbesini kabul eder. Çünkü Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *5/39*

" Hala Allah a tevbe edip, mağfiret dilemiyeceklermi? Allah çok affedici, çok merhamet edicidir." *5/74*

" Biliniz ki Allah'ın azabı çok şiddetlidir, ve O çok affedici, çok Merhamet edicidir." *5/98*

" Sizden her kim bilmeden bir kötülük işlerde sonra tevbe eder ve halini düzeltirse muhakkak Allah çok bağışlayıcı çok Merhametlidir." *6/54*

" Kesinlikle rabbın cezası çok süratli olandır, ve kesinlikle o çok affedici ve Merhamet edicidir." *6/165*

" Kötülük işleyip te sonra tevbe ederek,ondan sonrada iman edenlere gelince; doğrusu Rabbin ondan sonra Gafurdur, RAHİMDİR." *7/153*

" Ganimet olarak elde ettiklerinizden helal ve temiz olarak yiyiniz. Allah'tan sakınınız mutlaka Allah affedici merhamet edicidir." *8/69*

" (işirlere de ki) Allah sizden alınandan daha hayırlısını size verir ve sizi bağışlar. Allah Gafurdur RAHİMDİR." *8/70*

" Eğer tevbe edenler, namaz kılıp zekatlarını verirlerse, kendilerini serbest bırakın, gerçekten Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *9/5*

" Bundan sonra Allah dilediğinin tövbesini kabul eder, Allah Gafurdur RAHİM dir." *9/27*

" İyilik yapanları ayıplamaya bir yol yoktur. Allah da Gafur'dur RAHİM'dir." *9/91*

" Allah onları rahmetine girdirecektir, Çünkü Allah gafurdur Rahimdir." *9/99*

" Olur ki Allah onların tövbelerini kabul eder. çünkü Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *9/102*

" O tövbekarlar bilmediler mi ki? Bizzat Allah kullarından tövbeyi kabul eder ve sadakaları alır.Allah tövbeleri kabul edici ve RAHİMDİR."

" Sonra onların tövbelerini kabul buyurdum, çünkü O çok bağışlayıcı ve çok MERHAMETLİDİR." *9/117*

" (O Peygamber) size çok düşkündür, Müminlere çok merhametlidir, onlara hayır diler(Bu ayetteki Rahim Peygamberin özelliğidir. Bunun için izin verilmedi.)

" Allah ihsan ve fazlını kullarından dilediğine nasip eder. Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *10/107*

" Her duruşunda ve her gidişinde Allah'ın ismiyle (binin gemiye) gerçekten Rabbin Gafurdur, RAHİMDİR." *31/41*

" Rabbinizden mağfiret dileyin, sonra günahlardan tövbe edin, gerçekten benim rabbim çok Merhametlidir, çok sevgilidir." *11/90*

" Ben nefsimi temize çıkarıyorum, çünkü nefis şiddetle kötülüğü emreder, Ancak Rabbimin esirgediği müstesna, Rabbim Gafurdur RAHİMDİR." *12/53*

" Sizin için Rabbimden af dileyeceğim çünkü O Gafurdur, RAHİMDİR." *12/98*

" Artık bundan sonra kim bana itaat ederse o bendendir, kimde bana isyan ederse tövbe ettiği taktirde, muhakkak ki sen Gafursun, RAHİMSİN." *14/36*

" Kullarıma haber ver ki Ben gerçekten Gafuru, RAHİM'İM." *15/49*

" Muhakkak sizin Rabbiniz Gafurdur, RAHİM dir." *16/7*

" Halbu ki Allah'ın nimetlerini teker teker saymaya kalksanız, icmalen bile sayamazsınız, Muhakkak ki Allah Gafurdur RAHİMDİR." *16/18*

" Bundan sonra Allah onları tövbekar olmaya muvaffak kılıp. tövbelerini kabul etti. Muhakkak Allah tövbeleri çok çok kabul edicidir, çok Merhametlidir." *9/118*

" Yoksa da kendilerini azar azar yakalayıp helak etmesinden emin mi oldular? Şu halde Rabbın çok şefkatlidir, çok Merhametlidir." *16/47*

" Rabbın Hicret eden sonra savaşan, sonra da sabredenlerin yardımcısıdır. Bundan sonra Rabbin Gafurdur, RAHİMDİR." *16/110*

" Kim bu şeylerden yemeğe muzdar olursa aşırı gitmemek şartıyla yiyebilir, muhakkak Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *16/115*

" Rabbin bundan sonra Gafurdur RAHİMDİR." *16/119*

" Semayı yer yüzüne düşmekten koruyan O dur.Ancak kıyamette izniyle düşecektir. Doğrusu Allah insanlara çok şefkatli, çok Merhametlidir." *22/65*

" (Bu iftiradan sonra) tövbe edip halini düzeltenler hakkında Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *24/5*

" Eğer Allah'ın üzerinize fazlı ve Rahmeti olmasaydı (helak olurdunuz) gerçekten Allah şefkatli RAHİMDİR." *24/20*

" Allah'ın sizi bağışlamasını sevmez misiniz. Allah çok bağışlayıcı çok Merhametlidir." 24/22

" Kim onları zorlarsa zorlanmalarından sonra da Allah Gafurdur, RAHİM DİR." 24/33

" Bazı işleri için istediklerinde onlara istersen izin ver ve onlar için Allah'tan mağfiret dile muhakkak Allah Gafurdur, RAHİMDİR." 24/62

" Muhakkak senin Rabbin Azizdir, Rahimdir." (sekiz ayet birbirinin aynı) 26/9-68-104-122-140-159-175-191

" Her şeye üstün müminlere çok merhametli olan Allah'a tevekkül et." 26/217

" Ancak zulmeden müstesna,sonra kötülüğün ardından iyiliğe dönen için muhakkak ki ben çok bağışlayıcı çok Merhametliyim." 27/11

" Çünkü Süleyman'dan dır ve O Bismillarirahmanirrahimdir." 27/30

" Musa "Rabbim ben nefsime zulmettim,Artık günahımı bağışla" bunun üzerine Allah onu bağladı. Çünkü O Gafurdur RAHİMDİR." 28/16

" Allah'ın zafer vermesi ile.... O dilediğine yardım eder O Azizdir, RAHİMDİR." 30/5

" İşte budur gaibi ve hazırı bilen Aziz=her şeye galip, RAHİM = Çok merhametli." 32/6

" O... gökten ineni ve göğe yükseleni hep bilir O RAHİMDİR , Gafurdur." 34/2

" O Aziz ve RAHİM'İN indirdiğidir." 36/5

" Allah tarafından siz olarak onlara "Selam" vardır." 36/58

" çünkü Allah bütün günahlarınızı bağışlar, şüphesiz ki O, çok Bağışlayıcı, çok Merhametlidir." 39/53

" Rahman ve RAHİM'DEN inmiştir(Bu Kur'an)." 41/2

" Gafur ve RAHİM olan Allah'tan konukluk bir ikram olarak." 41/32

" Biliniz ki Allah, evet O Gafur'dur RAHİMDİR." *42/5*

" Ancak Allah'ın merhamet ettiği kimseler böyle değil,çünkü Allah güçlü galiptir, Müminlere Merhametlidir." *44/42*

" Benimle sizin aranızda şahit olarak O yeter Gafurdur, bağışlaması çoktur, Rahimdir" *46/8*

" Eğer sen yanlarına çıkıncaya kadar sabrederlerdi, muhakkak ki haklarında hayırlı olurdu.Bununla beraber Allah Gafurdur, RAHİM'DİR." *49/5*

" ....O halde Allah'dan korkun çünkü Allah tövbeleri kabul edendir ve çok MERHAMET'LİDİR." *49/12*

" (Allah ve Resulüne itaat ederseniz) sizin amellerinizden hiçbir şey eksilmez, Çünkü Allah Gafurdur, RAHİM'DİR." *49/14*

" Biz bundan önce O'na ibadet ediyorduk. Gerçekten O çok nimet verip ihsan eden ve MERHAMET edendir." *52/28*

" .....Sizi karanlıktan aydınlığa çıkarmak için (Ayetlerini kuluna indirmiştir) muhakkak O şefketlidir. RAHİMDİR." *57/9*

" Ey iman edenler Allah'dan korkun ve Peygamberlerine iman edin ki size merhametinden iki kat versin ve size bir nur ihsan etsin ki onunla yürüyesiniz; hem de sizi bağışlasın.Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *57/28*

" .....Bu sizin için hem bir hayır, hem daha ziyade bir temizliktir. Fakat bulamazsanız, muhakkak Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *58/12*

" Ey Rabbimiz .... İman etmiş olanlar için kalbimizde bir kin bırakma Ey Rabbimiz muhakkak ki sen çok şefkatli, çok Merhametlisin." *59/10*

" Gaybındakini ve hazır olanı bilendir O, O Rahmandır , RAHİMDİR." *59/22*

" Allah her şeye gücü yeten ve Gafur ve RAHİMDİR." *60/7*

" Onların biatlerini kabul et. Onlar için Allah'tan af dile, Çünkü Allah Gafurdur RAHİMDİR." *60/12*

" .... Bununla beraber onları affeder, kusurlarına bakmaz, günahlarını örterseniz şüphe yok ki Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *64/14*

" Ey Nebi zevcelerinin gönül rızasını arayarak Allah'ın sana helal kıldığını niçin haran edersin. Bununla beraber Allah Gafurdur , RAHİMDİR." *66/1*

" Allah'dan mağfiret dileyin O Gafurdur RAHİMDİR." *73/20*

" Allah tövbeleri ziyadesiyle kabul edicidir, RAHİMDİR." *4/16*

" Cahili yet devrinde geçen geçmiştir. şüphesiz Allah geçmişi de affedici müminlere Merhamet edicidir." *4/23*

" Hangi sebeple olursa olsun nefsinizi öldürmeyin, şüphesiz ki Allah çok Merhametlidir." *4/29*

" Elbette Allah'ı tövbeleri ziyade kabul edici ve MERHAMETLİ bulacaklardı." *4/64*

" (Mücahitler için) Allah katında dereceler, mağfiret ve Rahmet vardır. Allah Gafurdur RAHİMDİR." *4/96*

" .....O'nun ecri Allah'a düşmüştür,Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *4/100*

" Allah dan af dileyin Allah Gafurdur , RAHİMDİR." *4/106*

" Kim bir fenalık yapar veya nefsine zulmederde Allah'dan mağfiret dilerse Allah'ı çok bağışlayıcı ve çok Merhametli bulacaktır." *4/110*

" Eğer nefsinizi düzeltir de Allah'dan sakınırsanız, şüphesiz Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *4/129*

" Allah onlara ecrini verecektir Allah Gafurdur RAHİMDİR." *4/152*

" Rabbiniz O varlıktır ki,fazlından nasib arayasınız diye sizin için denizde gemi yüzdürüyor, O çok RAHİMDİR." *17/66*

" Kur'an'ı göklerde ve yerde bütün esrarı bilen indirdi" de. Gerçekten Allah Gafurdur RAHİMDİR." *25/6*

" Allah bunların kötülüklerini iyiliğe çevirir.(tövbe edip iman eden iyilik işleyen) Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *25/70*

" (Hata ettiklerinizde size bir günah yoktur) fakat kalplerinizin kastı olanda günah vardır. Allah Gafurdur , RAHİMDİR." *33/5*

" Münafıklara da dilerse azab edecek veya tövbe nasip edecek çünkü O Gafurdur RAHİMDİR." *33/24*

" Sizi karanlıktan aydınlığa çıkarmak için, Allah müminlere Merhametlidir." *33/43*

" Allah çok affedicidir, çok Merhamet edicidir." *33/59*

" Allah erkek ve kadın müminlerin tövbelerini kabul edecektir. Allah Gafurdur RAHİMDİR." *33/73*

" Allah dilediğini affeder, dilediğine azab eder Allah Gafurdur, RAHİMDİR." *48/29*

EL-MELİK

MELİK: Hükümranlığı her yerde geçerli mutlak hükümdar, mutlak hakim,bütün eşyanın mülk ve hükümranlığı O'nundur. bütün yaratıklar üzerinde emir ve nehiy, idare ve tasarruf, açıkta gizlide hükmedip mükafat ve ceza verme, bütün kuvvet ve kudret kendinden olan mutlak saltanat sahibi.

Bütün yerlerin, göklerin , zerreden küreye,atomdan galaksiye hasılı kainatın tamamının mülkü kendinin olan, onları yaratıp, düzenleyen, sadece kendine has yöntemi ile idare eden, yönetim ve idaresinde tek olan mutlak ve salt hükümdar.

İnsanları kendi usulü ile yaratıp yetiştiren, akli, kalbi, ruhi melekelerini, insanlık güçlerini geliştiren ve insanların, varlıkların tamamını hükmü altında tutarak bütün melekelerini ve güçlerini hayır nizamı ile idare eden, dilediğine mülk, hükümdarlık ve idarecilik, makam ve mevki veren, dilediğinden alan, dilediğini aziz, dilediğini zelil etme kudretine haiz olan devamlı ve mutlak mülk ile tam Rab'lik kendisine mahsus bulunan melikler meliki, padişahlar padişahı, hükümdarlar hükümdarı.

Hükmetme, idare etme, tasarruf etme manasına gelen MELİK, sahip olma, malik olma manasını ifade eden MALİK ismi ile aynı kökten türemekle beraber, ondan daha geniş bir mana ifade eder. MELİK ismi Malik ismini içine alır. MELİK hem mülk sahibi, bütün varlık kendisinin olan, hemde idarecisi, yöneticisi, tasarruf edicisidir. Mutlak MELİK mutlak hükümdar Allah'tır. Biz insanlarının hükümdarlığı ise iğreti, izafi, geçicidir.

Allah'ın Melik oluşunu, Mülkünde dilediği gibi tasarruf etme yetkisini, mülkünde dünyevi ve geçici tasarruf yetkisini dilediğine verebileceğini ayetlerle maddeler halinde şöyle belirleyebiliriz.

1- Mülk Allah'ındır.

"***Bilmez misin ki göklerin ve yerin mülkü****(hakimiyet ve idaresi)* ***Allah'ındır. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost vardır ne de bir yardımcı.****"2/107* Ayrıca bak.3/189, 5/40,120 43/85, 45/27

2-Allah mülkünde tek hakimdir başka ortağı yoktur.

"Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan,acizden ötürü bir veliye de ihtiyacı olmayan Allah'a hamd ederim, de ve tekbir getir."*17/*111, 25/2

3-Allah mülkünde dilediği gibi tasarruf eder.

"Göklerde, yerde ve ikisi arasında ne varsa hepsinin idare ve tasarrufu Allah'a aittir.O dilediğini yaratır ve Allah her şeye tam manasıyla kadirdir."*5/17*

"göklerin ve yerin mülkü *(hükümranlığı)* ***yalnız Allah'ındır. O diriltir ve öldürür. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı vardır."****9/116*

"Göklerin ve yerin mülkü*(hükümranlığı) **Allah'ındır.Dilediğini yaratır. Dilediğine kız çocukları,dilediğine de erkek çocukları bahşeder."****42/49*

"Göklerin ve yerin mülkü *(hükümranlığı)* ***Allah'ındır. O dilediğini bağışlar, dilediğini cezalandırır. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir."*** *48/14*

4- Allah mülkü (hükümranlığı ve idareyi) dilediğine verir.

"Allah mülkü dilediğine verir. Allah her şeyi ihata eder ve her şeyi bilendir."*2/247 ayrıca bak:2/251,3/26*

5-Ahirette de tek melik Allah'tır

"O gün *(ahiret),* ***mülk*** *(hükümranlık)* ***Allahın'dır. İnsanlar arasında hüküm verir."****22/56 Ayrıca bak: 25/26, 40/16, 25/26, 24/42*

EL-MELİKÜ ismini vird edinen kimse başkasının kendi üzerindeki olumsuz tasarrufundan uzak olur,zulme uğramaz,zulüm ve haksızlıktan kurtulur.Manen ve psikolojik bakımdan çok kuvvetli olur.

1 – " Hükmünü yerine getiren HAK olan yüce Allah'tır." 20/114

2 – " Mutlak olarak MÜLK sahibi olan Allah çok yücedir. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur.Kerim olan arşın sahibidir." 23/116

3 – " O kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. O mülkün mutlak sahibi mutlak hakimidir. GUDDUSTÜR." 59/23

4 – " Gökte ve yerde olanlar her şeyin hakimi ve sahibi, üstün sıfatlarla muttasıf olan Allah'ı tesbih eder." 62/1

5 – " De ki insanların hakimi ve sahibi,insanların Rabbi olan Allah'a sığınırım." 114/2

EL-KUDDUS

KUDDUS: Mukaddes, her türlü kusurdan uzak, hiçbir eksiklik ve kusurun bulunmadığı, her vasfında mükemmel, sınırlamaya, tasvire sığmaz, hiçbir leke kabul etmez zat. Tertemiz, bütün övgüye layık, olgunluklar fazilet ve güzellikler O'na mahsustur. Hiçbir şey O'nun kutsal varlığına yetişemez. O hiçbir sınır ve tasavvura sığmaz. O hiçbir ortaklık kabul etmez, çünkü ortaklık eksikliktir. Haksızlık yapmaz, zahirde haksızlık gibi görünen şeyler, gerçekte O'nun adaletinin tecellisidir. Lekeli şeyler O'na yanaşamaz. Ne dosta ne oğla ne eşe ihtiyacı vardır. Ne bizim kulluğumuza ne ibadetimize ne duamıza ne zikrimize ihtiyacı vardır. O ihtiyaçtan münezzehtir. Münezzeh olduğu için KUDDUS' TUR. Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih etmek yani Allah'ı tesbih etmek O'nu kutsamaktır. Her tesbih aynı zamanda bir takdistir. Öyleyse Allah üstün sıfatlarla muttasıf noksan sıfatlardan münezzeh olması ile KUDDUS' TUR. Alim, Samed, Selam, Hay, Kayyum… vs gibi bütün sıfatların sahibi olduğu için KUDDUS, Doğmak, doğurmak, ortağı, dengi benzeri olmak gibi özelliklerden münezzeh olduğu için KUDDUS'TUR. Bütün kemal sıfatlar ondadır. Hiç bir noksan sıfat onda yoktur, Çünkü O KUDDUS tur.

Kuddus'ü vird edinenlerde, bu ismin tecellisi ile ruhi, kalbi, ahlaki noksanlıklar yok olur. Bu ismi vird edinenlerde kötü huylar, alışkanlıklar yok olur, iyi özellikler meydana gelir.

*1-***" *O kendinden başka ilah olmayan Allah'tır,O Meliktir,KUDDUS' TÜR." 59/23***

***2 - " Yerde ve gökte olanlar Melik ve KUDDUS olan Allah'ı tesbih eder."* 62/1**

ES-SELAM

SELAM: Her selametin kaynağı, kendisi ayıptan, kusurdan ,eksiklikten, yokluktan kısacası zaaf bildiren her şeyden salim olan. Zatı sonradan olmaktan, her türlü ayıptan ve acizlikten; sıfatları noksandan, fiilleri kötülükten salim olan. Bu manası ile SELAM ismi tenzihi isimlerden olur.

Diğer taraftan selamet uman,selamet arayan, selamet niyaz edenleri isterse duaya icabeti gereği; Dua etmeyenleri de isterse hikmeti icabı selamete çıkarır. Bu manası ile de SELAM zati İsimlerden olur.

Tecelliler; Bu ismi vird edinen kişilerin kalbini düşmanlık, çekememezlik, riya ve kötü huylardan, kötülük ve günaha düşünmekten uzak kılar. Bedenini haram ve zararlı şeylerden, varlığını kaza, bela, afetlerden uzak kılar.

1 – " O kendisinden başka ilah bulunmayan Allah Meliktir,Kuddus'tür, SELAM'dır." **59/23**

EL-MÜ'MİNÜ

MÜ'MİNÜ: İman,emniyet ve güven verici.Şüphe ve tereddütleri kaldıran, isteyenlere ve kendi istediklerine iman bahşeden.Korku içinde olanlara emniyet veren ve verecek olan.Her yerde, her zaman her şartta ve her ortamda iman ışığını uyandıran.Kendine sığınanlara eman veren.Ceza ve azabdan kurtaran,rahat ve güven veren.

A)-İman ışığını Peygamberlerine vahiyler göndererek, onlarda mucizeler yaratarak uyandırdığı gibi, insanlara hidayet ihsan ederek'de uyandırır. Allah (cc) şöyle buyurur *"**Allah kimin gönlünü İslam'a açmışsa o, Rabbinden bir nur üzere olmazmı"**39/22* ,49/7,58/22

B)-Diğer bir anlamına göre kullarda emniyet duygusu ve imanı yaratarak,korkuyu endişeyi, evhamı giderir.

***"..Kureyş'liler kendilerini açlıktan doyuran ve her çeşit kokudan emin kılan bu beytin rabbine kulluk etsinler."**106/4*

C- Kulların kıyamet günü ve ahiret ile ilgili büyük korkularından, cennete kavuşmanın ve cehennemden uzak kalmalarının, yollarından ve usullerinden bahsederek ve müjdeler vererek kurtarıp emniyet duygusu verir. Onları mutmain eder. Müminlerin ve muttakilerin Arasat meydanında ve cennette nimet zevk ve lezzetler içinde olacaklarını beyanla emniyet duygusu yaratır.

MÜMİN ismi Allah'ın(cc) fiili isimlerindendir.Bu ismi vird edinen kimselerde tecelliler,emniyet veya güven duygusu uyandırarak ruh sağlığını muhafaza eder.Bozulmuş olan ruh sağlığını düzeltir. Bu ismi vird edinenlerde iman duygusu kuvvetlenir bi iznillah.

1–"O kendinden başka ilah olmayan Allah tır, Meliktir, Kuddus tür, Selamdır, MÜ'MİNDİR:" 59/23

EL-MÜHEYMİNÜ

MÜHEYMİNÜ: Emin bir nezaretçi, şahit, kontrolcü ve hakim. Görüp gözeten, her şeye şahit olan, koruyan ve bekçilik eden. MÜHEYMİN aynı manayı ifade eden Rakib isminden daha farklı ama daha kuvvetli bir mana ifade eder. MÜHEYMİN'DE daha çok emniyet ve himaye manası ile görüp gözeticilik ağır basarken, Ragib'de muaheze manası ile görüp gözetmek ağır basar. MÜHEYMİN emniyet edilen, Ragib korkulan görüp gözetici. MÜHEYMİN herkesin yaptığı işlere şahit olan, yerde gökte, dünyada ve ahirette bir zerre bile ilminin dışında kalmayacak şekilde gözetici, denetleyicidir.Bu manası ile ilim sıfatlıya alakalı bir isimdir. Bu ismin tecellisi ; Vird edinen insandaki kalbi murakabe ile iyi hallerini koruma ve kalbi zikirden alıkoyan işlerden koruma gerçekleşir. İnsanda manevi haller gerçekleşir. Sezgi gücü olgunlaşır.

1 – " O kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah'tır. O Melik'tir, Kuddus'tür, Selam'dır, Mümin'dir , MÜHEYMİN'DİR." *59/23*

EL-AZİZ

AZİZ: İzzet ve şeref sahibi, şanı çok üstün, her işinde galip, hiçbir suretle mağlup edilemez. Bu mana ile AZİZ ismi kudret sıfatındandır.

Eşi, benzeri, misli, dengi olmayan.Bu manası ile AZİZ tenzihi sıfatlardan bir isimdir.

Bazen de " izzet, kuvvet, galibiyet, üstünlük veren" manasına kullanılır.Bu durumda AZİZ fiili sıfatlardan bir isim olur.

AZİZ ismi kudret ve kuvvetin ezeli olup, yaratıklardaki gibi değişikliğe uğramadığını ve geçici olmadığını ifade eder. AZİZ Allah'ta (cc) olmayıp yaratıklara has bir özellik olan, zayıflık ve güçsüzlük ifade eden zelilin zıddıdır.

AZİZ ismi Kur'an'da. Esma-i Hüsna'dan Hakim, Zün'tigam, Alim, Kaviy, Rahim, Hamid, Gafur, Vehhab, Gaffar, Kerim, Cebbar gibi isimlerle birlikte kullanılmıştır.

AZİZ ismi Kur'an'da Allah'tan(cc) başka, insanlara ,Peygambere , Kur'an'a, bazı olaylara da isim olarak kullanılmış (nasran azizen, kitaben azizen, resulün azizün) ifadeleri ile geçmiştir.

AZİZ ismini vird edinenlerde, acizden, zaaftan kurtuluş galibiyet, üstünlük oluşması husule gelir. Tabi bunlar ruhi planda akli ve kalbi planda, ilim ve irfan alanında husule gelir, olayların oluşumunda görülür.

AZİZ ismi 88 ayette geçer.

1–"…. Onlara kitabı,hikmeti öğretsin,onları günahlardan temizlesin. Muhakkak ki sen her şeye ÜSTÜN GELEN hikmet sahibisin." *2/129*

2–"Biliniz ki muhakkak Allah AZİZ dir Hakimdir." *2/209*

3–"Eğer Allah teala dileseydi sizi muhakkak zahmete sokardı. Allah şüphesiz ki bütün emirlerinde GALİP ve Hikmet sahibidir." *2/220*

4–"Erkeklerin kadınların üzerindeki hakları gibi,kadınların da onlar üzerinde hakları vardır.Yalnız erkeklerin kadınlar üzerine(mihir ve nafaka temini bakımından) daha üstün bir dereceye sahiptirler. Allah Aziz dir, Hakimdir." *2/228*

5–"....Bununla beraber onlar kendi arzularıyla çıkarlarsa,kendi haklarında yaptıkları meşru hareketten dolayı size günah yoktur. Allah emrine aykırı hareket edenlere GALİP ve kullarının işlerine Hükmedicidir." *2/240*

6–".... Sonra onları çağır; koşarak sana geleceklerdir, bil ki Allah dilediği her şeye GALİP'TİR, Hakimdir" *2/260*

7–"Allah'ın ayetlerini edenler var ya,muhakkak onlara şiddetli azab vardır. Allah AZİZ dir, intikam sahibidir." ¾

8–"Rahimlerde sizi dilediği gibi şekillendiren O'dur. O'ndan başka ilah yoktur. O Mülkünde GALİP tir." *3/6*

9–"Meleklerle ilim sahipleri de adalet üzerine durarak buna iman ettiler. O'ndan başka ilah yoktur. O GALİP'TİR , Hikmet sahibidir." *3/18*

10–"Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O AZİZ dir." *3/62*

11–"Zafer ancak AZİZ ve Hakim olan Allah'ın katındadır." *3/126*

12–"Erkek ve kadın hırsızın yaptıklarına karşılık Allah'tan bir azab olmak üzere ellerini kesin Allah AZİZ dir , Hakimdir." *5/38*

13–"... Kim bir daha yaparsa Allah ondan intikamını alacaktır, Allah Mutlak GALİP, intikam sahibidir." *5/95*

14–"Eğer onlara azab edersen şüphesiz onlar senin kullarındır ve eğer bağışlarsan onları yine şüphesiz sen MUTLAK GALİPSİN ve hükmünde hikmet sahibisin." *5/118*

15-"O gece karanlığından sabahı yarıp çıkarandır. Geceyi de istirahat için,Güneşi ve ayı vakitler için bir hesap olarak yaratandır. İşte bunlar AZİZ ve Alimin takdiridir." *6/95*

16–"Allah bu yardımı sırf bir müjde olsun ve bununla kalpleriniz korkudan yatışsın diye yapmıştı. Yoksa zafer ancak Allah katındandır. Gerçekten Allah AZİZ dir, Hakimdir." *8/10*

17–"Kim Allah'a tevekkül ederse (bilsin) Allah AZİZ dir, Hakimdir." *8/49*

18–"Fakat Allah onların aralarını birleştirdi Allah AZİZ dir, Hakimdir." *8/63*

19–"Siz geçici dünya malını istiyorsunuz.Halbuki Allah ahireti kazanmanızı diliyor Allah AZİZ dir, Hakimdir." 8/67

20–"... Böylece küfredenlerin kelimesini en alçak etti. O Allah'ın kelimesi tevhid ise en yüksek, Allah AZİZ dir, Hakimdir." *9/40*

21–"... Allah'a ve Resulüne itaat edenler,İşte onlara Allah Rahmetini verecektir.Allah AZİZ dir, Hakimdir." *9/71*

22–"Gerçekten senin Rabbin çok kuvvetlidir, GALİP tir." *11/66*

23–"Elif, Lam, Ra. Bu Kur'an öyle kitaptır ki insanları Rablerinin izniyle karanlıklardan aydınlığa, her şeye GALİB hemde layık olan Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirildi." *14/1*

24–"Artık Allah dilediğini sapıklıkta bırakır, dilediğini de hidayete erdirir. O her şeye GALİB tir, hükmünde hikmet sahibidir." *14/4*

25–"O halde sakın Allah Peygamberlerine olan vaadinden cayar sanma. Gerçekten Allah GALİP tir, İntikam sahibidir." *14/47*

26–"Ahirette iman etmeyenler için kötü sıfatlar var.En yüksek sıfatlar ise Allahın'dır.O AZİZ dir, Hakimdir." *16/60*

27–"Muhakkak ki Allah, dinine yardım edene yardım edecektir. Muhakkak Allah çok kuvvetlidir, HER ŞEYE GALİP'tir. *22/40*

28–"Allah'ın azametini gereği gibi takdir edip bilemediler. Muhakkak ki Allah çok kuvvetlidir, her şeye ÜSTÜNDÜR." *22/74*

29-36"Muhakkak ki senin Rabbin kafirlere üstün ve galiptir, AZİZ dir. Müminlere merhametlidir." *26/56, 68,104,122,140,159,175,191*

37–"O AZİZ ve Rahime tevekkül et, O Allah tır ki,namaza kalktığın zaman seni görüyor." *26/217*

38–"Ey Musa çünkü ben Allah'ım, AZİZİM, Hakimim." *27/9*

39–"Elbette senin Rabbin aralarında hükmünü verecektir. Allah HÜKMÜNDE GALİP'TİR, bütün hallerini bilir." *27/78*

40–"İbrahim (as) şöyle dedi; " Ben Rabbime hicret edeceğim" şüphesiz Allah AZİZ dir, Hakimdir." *29/26*

41–"Onların O'ndan başka hangi şeylere taptığını şüphesiz Allah biliyor. O AZİZ dir , Hakimdir." *29/42*

42–"Allah'ın zafer vermesiyle,O dilediğine zafer verir.O her şeye GALİP'tir,çok merhametlidir." *30/5*

43–"Göklerde ve yerde en yüce sıfatlar O'nun dur ve O AZİZ dir , Hakimdir." *30/27*

44-"Allah'ın vaadi haktır. O AZİZ dir, Hakimdir." *31/9*

45–"Eğer yerdeki bütün ağaçlar kalem olsa denizde-arkasından yedi deniz daha katılarak-mükerreb olsa, yine Allah'ın kelimeleri tükenmez. Muhakkak ki Allah AZİZ dir, Hakimdir." *31/27*

46–"işte budur gaibi (insanların görmediklerini) ve hazır (insanların gördüklerini) bilen AZİZ ve Rahim." *32/6*

47–"Ve o (Kur'an) hamde layık ve AZİZ olan Allah'ın yolunu gösteriyor." *34/6*

48–"De ki " O'na ortaklar diye kattıklarınızı bana gösterin" Hayır öyle şey yok. Doğrusu Allah AZİZ dir , Hakimdir." *34/27*

49–"Allah her şeyi tutarsa, Onu O'ndan başka salacak yoktur. O HERŞEYE GALİPTİR, Hükmünde hikmet sahibidir." *35/2*

50–"Allah'tan ancak alim olan kulları korkar. Şüphesiz Allah her şeye GALİP tir, çok bağışlayıcıdır." *35/28*

51–"Kur'an AZİZ,Rahim olan Allah'ın indirdiği bir kitap'tır." *36/5*

52–"Güneş'te kendi yörüngesinde muayyen bir vakte kadar akıyor. Bu AZİZ ve Alim olan Allah'ın taktiridir." *36/38*

53–"Yoksa çok çok ihsan eden ve HERŞEYE ÜSTÜN OLAN Allah'ın hazineleri onun yanında mı?" *38/9*

54–"O, göklerle yerin ve aralarındakilerin Rabbidir. HERŞEYE ÜSTÜNDÜR. Çok çok bağışlayandır." *38/66*

55–"Bu kitabın indirilişi AZİZ, Alim olan Allah'tan dır." *40/2*

56–"Güneşi ve ayı insanların menfaatine bağladı. Her biri muayyen vakte kadar akar durur. Bil ki O Allah HERŞEYE GALİBDİR. Çok bağışlayıcıdır." *39/5*

57–"Allah kime hidayet verirse onu saptıracak yoktur. Allah GALİP GELEN , intikam sahibidir." *39/37*

58–66-"Bu kitabın indirilişi AZİZ ve Hakim olan Allah'tan dır." *39/1 – 46/2 – 45/2*

59–"Muhakkak sen HERŞEYE GALİBSİN hükmünde hikmet sahibisin." *40/8*

60–"Beni, Allah'ı inkar etmeğe ve hakkında bilgim olmayan şeyi ona ortak koşmaya çağırıyorsunuz. Ben ise sizi HERŞEYE GALİP GELEN çok bağışlayan Allah'a çağırıyorum." *40/42*

61–"Bu AZİZ olan ve her şeyi bilenin taktiridir." *41/12*

62–"AZİZ,Hakim olan Allah,sana ve senden evvelki Peygamberlere böyle vah yediyor." *42/3*

63–"Allah kullarına çok lütuf ihsan edendir.Her dilediğini bir türlü rızıklandırır,O kuvvetli ve AZİZ dir." *42/19*

64–"Yemin olsun ki onlara " – Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorarsan derler ki " AZİZ , Alim olan yarattı." *43/9*

65 – " Ancak Allah'ın merhamet ettiği kimseler böyle değil (onlara yardım olunur) çünkü O AZİZDİR , Rahimdir." *44/42*

66 için 58 e bak

67–"Göklerde ve yerlerde büyüklük O'nundur. O her şeye GALİBDİR, Hikmet sahibidir." *45/37*

68 – için 58 e bak

69–"Onalar mucizelerimizin hepsini inkar ettiler. Bizde onları öyle yakalayı verdik ki HERŞEYE GALİP OLANA ve güçlüye yaraşır." *54/42*

70–"Gökte ve yerde olanlar Allah'ı tesbih ederler ve O HERŞEYE GALİPDİR ve hükmünde hikmet sahibidir." *57/1*

71–"Allah kendisine ve Resulüne, kendisini görmedikleri halde yardım edenleri belli edecek. Şüphesiz Allah çok kuvvetlidir ve HERŞEYE GALİBTİR." *57/25*

72–"Allah şöyle hüküm vermiştir; " Celalim hakkı için, hem Ben galip geleceğim hem Resullerim" şüphesiz Allah AZİZDİR , Kaviydir." *58/21*

73–77-"Gökte olanlar ve yerde olanlar Allah'ı tesbih ederler. O HERŞEYE GALİBDİR, Hikmet sahibidir." *59/1- 61/1*

74–"O Melik, Kuddus, Selam, Mü'min, Müheymin, AZİZ dir." *59/23*

75–"O'nu göklerde ve yerde olanlar tesbih ederler. O HERŞEYE GALİBDİR , Hükmünde hikmet sahibidir." *59/24*

76–"Rabbim bizi affet çünkü sen AZİZSİN , Hakimsin." *60/5*

78–"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı tesbih eder. O Maliktir, Kuddus tür, AZİZ dir, Hakimdir." *62/1*

79–"Onlardan başkalarına ki onlara kavuşmamışlardır. O HERŞEYE GALİB DİR Hikmet sahibidir." *62/3*

80–"Gizliyi de aşikarı da bilen AZİZ Hakimdir." *64/18*

81–"Mü'minlere kızdıkları da,ancak AZİZ, Hamid olan Allah'a iman etmeleri idi." *85/8*

82–"…. Azabı duysunlar diye….. Allah AZİZ dir , Hakimdir." *4/56*

83–"Hanginizin daha iyi amel edeceğini denemek için(ölümü ve hayatı yarattı) O AZİZ dir , Hakimdir." *67/2*

84–"Allah O nu yükseltip almıştı. Allah AZİZ dir , Hakimdir." *4/158*

85–"Allah AZİZİ dir , Hakimdir." *4/165*

86–"Böylece Allah, savaş yükünü müminlerden kaldırdı.Allah her şeye gücü yetendir. HER ŞEYE GALİBDİR." *33/25*

87–"Göklerin ve yerin bütün orduları Allah'ın dır. Allah AZİZ dir Hakimdir." *48/7*

88–"Ele geçirdikleri çok ganimetleri mükafat verdi. Allah AZİZDİR Hakimdir." *48/19*

EL-CEBBAR

CEBBAR: Kırık, dökük, bozuk olan şeyleri düzeltip onaran, her şeyi tasarrufu altına alan, iradesini hangi şart altında olursa olsun yürüten. Herhangi bir durumda zor kullanarak ta bir şeyi düzelten, iyileştiren. Zor kullanmadan da iyileştirip düzenleyen. Başka bir manada ulaşılamayacak derecede azamet ve üstünlük sahibi.

CEBBAR isminin daha iyi kavranabilmesi için üç mana taşıdığını bir de insanlara has bir manası olduğunu ifade etmek gerekir.

1 – CEBBAR: Cebredici yani kırığı yerine getirip sıkıca saran, eksiği ıslah edip tamamlayan, zayi olanı yerine getiren, varlıkların ihtiyacını gideren, bozuk işleri düzelten. Dertlere derman veren, yoksulluğu ve perişanlığı gideren demektir. Bu manası ile fiili sıfatlardan olur.

2 – CEBBAR: İcbar eden. Yani dilediğini kullarına zorla yaptıran, bu manada CEBBAR zorlayan demektir.Halkı iradesine mecbur eden, dilediğini ister istemez zorla yaptıran. Hükmüne ve iradesine karşı çıkılamayan kuvvet sahibi. Bozulan, düzenini kaybeden her şeyi iyilik adına zor kullanarak düzelten; yaratıkların halini düzelterek, zulmü ve haksızlığı zorla giderip hakkı gerçekleştiren, güç işleri kolay hale getiren.

3 – CEBBAR: Kendisine yetişilemeyen, el uzatılamayan zat demektir. Ulaşılamayacak derecede azamet ve üstünlük sahibi. Bu manası ile zati isimlerden olur.

İnsanlar için kullanıldığında CEBBAR: Kibirli, bencil, zorba, müsamahasız, hak ve hakkaniyete riayetsiz,

kaba saba ve Allah'a baş kaldıran manalarını ifade eder. Kur'an'da bu manası ile insanlar için kullanılmıştır. Bu manada Allah için kullanılamaz. Zira bu manalar eksiklik ifade eder.

Bu ismi vird edinenlerde bedeni ve ruhi sağlık problemleri kolay halledilir. Hayatının düzeni bozulanların düzeni yeniden sağlanır. Zulme, haksızlığa karşı manevi himaye görür. Tabii vird samimi, ihlasla, takva ile nefsin ve şehvetin arzularına uymadan olursa vird olur. Dil ucuyla, alışkanlıkla vird olmaz.

Cebbar kelimesi Kur'an da 10 yerde geçer. Bunlardan bir tanesi Allah'ın ismi olarak geçer. Diğerleri insanlar için kullanılmıştır.

1 – " O Allah ki Ondan başka ilah yoktur.O Melik,Kuddus,Selam,Mümin,Müheymin Aziz ve CEBBAR dır." *59/23*

EL-MÜTEKEBBİR

MÜTEKEBBİR: Allah(cc) büyüktür, hiçbir şeyin olamayacağı, eremeyeceği kavrayamayacağı kadar büyüktür. Zatında, sıfatlarında, fiillerinde büyüklüğün, yüceliğin her çeşidi ve en mutlak olanı Allah'a (cc) aittir. Yani Kebir'dir. Kebir'dir ve MÜTEKEBBİRDİR. Yani büyüklük,ululuk, Kibriya(Kebirlik) ve azamet gösterendir. Allah kibirlidir, büyüklenir yani MÜTEKEBBİRDİR. Ama bizlerde olduğu gibi kibirlenmek, büyüklenmek değil. Biz olmayan hak etmediğimiz büyüklüğü var gibi gösteririz. O var olan kibriyasını kullarına gösterir, bildirir. O Kibriya'ya sahiptir. Sahip olduğunu cüzi şekilde kullarına gösterir. Biz kibirlenir, böbürleniriz. O kibriyası ile böbürlenmez. Sadece bize kavrayamayacağımız büyüklüğünün, kavrayacağımız kadarını gösterir. Bunun için MÜTEKEBBİRDİR.

O'nun bu yücelik ve büyüklüğünü göstermesi, hem hiçbir ortak kabul etmeyen hakkı, hem de kendisinin Cemal ve Celal sıfatlarını kullarına tanıtmak, onları bilgilendirmek ve huşu duymalarını sağlayıp, ruhi üstün zevklere ve hazlara ulaştırarak büyük lütuf ihsan etmesidir. O'nun tekebbürü (mütekebbirliği) büyüklüğünü izhar etme, açıklama, gösterme büyüklüğüdür. Yani büyüklük üstüne büyüklüktür.

Bu ismi vird edinenlerde; Allah karşısında küçüklüğünün idraki gelişir, kendi konumunu kavrar. Bu yüzden Allah'a karşı huşu gelişir, takvası katmerleşir. Böylece de manevi himayeye girer. Himaye sonucu farkında olmadan herkes tarafından sevilir. Zalimler, zorbalar bile istemeden ve bilmeden de olsa kendine hürmet eder. Her türlü zarar, ziyan ve

afattan korunur. Bunlar için vird edinmemek, Allah'a Allah olduğu için yönelerek vird edinmek gerekir.

MÜTEKEBBİR Kur'an da isim sigası ile kullanıldığı için başka sigalar ve kipler ele alınmamıştır. Kur'an da dördü çoğul, ikisi tekil olmak üzere altı yerde insanlar için kullanılarak geçmiştir, bir yerde de Allah'a ad olarak geçmiştir.

1 – " Allah ki O'ndan başka ilah yoktur.O Melik, Kuddus,Selam,Mümin,Müheymin,Aziz,Cebbar,MÜTEKE BBİRDİR." 59/23

EL- HALİKU

HALİK: Kelime manası takdir eden demek olan HALİK "planlı ve ölçülü bir şekilde takdir eden" demektir. Var eden, icat eden demektir.

HALİK için iki mana tespit edilmiştir.

1 – Takdir eden; Yani bütün teferruatı ile varlığın mahiyet, miktar ve derecelerini ölçülü bir şekilde planlayıp takdir eden.

"Her şeyi yaratıp ona bir nizam veren ve mukadderatını tayin eden Allah, yüceler yücesidir." *25/2*

2 – Yaratan, var eden, icat eden.

A) Yok olan şeyi, hiçbir örnek, hiçbir asıl, hiçbir model ve ana madde olmaksızın icad eden. Bu iki mana tamamı ile Allah'a (cc) yani Alim-i Mutlak ve Mürid-i Mutlak'a mahsus fiillerdir.

"De ki: Allah ilk defa yaratan sonra *(dirilterek)* ***iade edecek olandır."****10/34 Bak:10/4,30/11,19/9 ,28/68*

B) Var olan bir şeyden, yok olan başka bir şeyi icad eden. Bunda örnek, model bulunmasa da ana madde vardır. İnsan'ın topraktan, cinlerin ateşten yaratılması, dabbenin sudan hayatlandırılıp yaratılması gibi. Yaratmanın en hafifi en basiti budur. Yaratmanın bu türlüsü icad ve keşif manası ile ve sınırlı olmak kaydıyla insanlara da ihsan edilmiştir. Bu yaratmayı insan ancak mutlak yaratıcının izni ile yapabilir.

"Hani Rabbin meleklere demişti ki: Ben kupkuru bir çamurdan, şekillenmiş cıvık bir balçıktan bir insan yaratacağım."15/28 Ayrıca bak:37/125, 37/71, 55/14-15

Allah'ın (cc) isimlerinden olup yaratan ile eş anlamlı" Bari'" yakın anlamlı" Musavvir" vardır.Bunların arasında farklar vardır.

HALİK: Yaratacak şeyin bütün özelliklerini bilip adeta plan ve projelendirerek takdir eden. BARİ': Bu taktir ettiğini fiili olarak tatbik edip varlık alanına çıkaran. MUSAVVİR: Meydana getirdiği varlığın kendisine has özelliklerini verip tezyin edip şekillendiren.

HALİK kelimesi Kur'an da HALAKA kökünden türemiş çeşitli siga ve kiplerde olmak üzere 236 defa geçer. İsim sigası ile çoğul şekli kullanılan üç adedi de dahil olmak üzere onbir yerde geçmektedir. Bunlara HALLAK dahil değildir, Çünkü onu ayrı bir isim olarak ele alacağız inşallah. Bu isim fiili sigalardandır.

Vird edinenler; Zor duruma düşmez, düşerse de kurtulur. Muhtaç olduğu, çok istediği varlıklara kavuşması(çocuk gibi) biiznillah gerçekleşir. Bize düşen tedbirleri almak.

1–"İşte bu Rabbiniz Allah'tır. Ondan başka hiç ilah yoktur. Her şeyi YARATAN odur. O'na ibadet edin." *6/102*

2–"Deki Allah her şeyin YARATICISI ve O birdir, Kahhar'dır." *13/16*

3–"Rabbinin Meleklere şöyle dediği vakti hatırla; " Ben kuru bir çamurdan şekillenmiş bir balçıktan bir insan(cinsi) yaratacağım."" *15/28*

4–"Size gökten ve yerden rızık verecek Allah'tan başka bir YARATICI var mı?" *35/3*

5–"Rabbin, O vakit meleklere şöyle demişti; " – Ben bir çamurdan, bir insan YARATACAĞIM."" *38/71*

6–"Allah her şeyi YARATANDIR ve O her şeye vekildir." *39/62*

7–"İşte bu Allah Rabbinizdir. Kendinden başka hiçbir ilah olmayan O her şeyin YARATICISIDIR." *40/61*

8–"O Allah ki HALİK'tir, Bari'dir, Musavvir dir. En güzel isimler onundur." *59/24*

9–"Şimdi gördünüz mü? (Rahimlere) döktüğünüzü? Onu (insan olarak) siz mi yaratıyorsunuz yoksa yaratan biz miyiz?" *56/59* ***(Bu ayette Allah'ı tazim maksadı ile çoğul şekli kullanılmıştır.)***

10–"Yaratanların en güzelini bırakıp'da Ba'l isimli puta mı tapıyorsunuz?" *37/125*

11–"Yaratanların en güzeli olan Allah'ın şanı ne

Bu son iki ayette yukarıda (2-6) şıkkında mevzu edilenler de dahil edilmiştir manaya.

EL-BARİÜ

BARİÜ: Yaratan; Örneği olmadan, modele gerek duymadan, ana maddeye ihtiyaç hissetmeden planlayıp taktir ettiğini, fiili olarak yoktan var eden. Yarattıklarını temiz ve sağlam bir nizam üzere seçip düzenleyen ve birbirinden farklı özelliklerle yaratan. Kainatı bütün zıtlıklar ile dengeli ve düzen içinde var eden icad eden.

Diğer bir mana; BARİÜ: Sıfatlarında, fiillerinde, zatında yaratılmış olanlara benzemekten beri olan. Yine insanların kendine ortak kabul ettikleri şeylerden ve şirk fikrinden beri olan. Bu isim de fiili isimdir.

Yaratılacak şeyin en ince teferruatına kadar bilerek taktir edene HALİK denir. BARİÜ ise O taktir ettiğini gerçekleştirip fiile geçiren.

Vird edinenlerde; Çeşitli rahatsızlık ve ağrılarından kurtulurlar. Kendilerinde var olan özel kabiliyetler gelişir.

BARİÜ isim sığası ile Kur'an-ı Kerim de üç yerde geçer.

1–"Ey kavmim siz buzağıya tapmakla kendinize zulmettiniz. Hemen YARADANINIZA tövbe edin." *2/54*

2–"Nefislerinizi öldürün, işte bu yapacağınız, YARADANINIZ katında sizin için hayırlıdır." *2/54*

3–"O Allah ki Halik'tir, Bari'dir, Musavvir'dir. En güzel isimler O'nun dur." *59/24*

EL-MUSAVVİR

MUSAVVİR: Allah'ın yaratmayı irade edip varlık alanına çıkardığı şeyi, yaratma anında ve akabinde istediği, dilediği şekli vererek ortaya çıkarması.

Halik sıfatı ile planlayıp, Bari' sıfatı ile yarattığı varlığı Musavvir sıfatı ile Allah şekillendirip tezyin eder. Tabii bu oluşum bu şekilde ayrı ayrı fasılalı olmayıp iç içedir.

Şu Ayet-i Kerimelere baktığımız zaman bu yaratma sıfatlarını görürüz.

" Gerçekten sizi yarattık sonra şekillendirdik biçim verdik." 7/11

" O Rab ki,seni yarattı,seni sağlam düzene koydu,sana uygun bir biçim verdi, seni dilediği suretlerden biri ile şekillendirip terkip etti" *82/8*

" Sizi rahimlerde dilediği gibi şekillendiren O'dur."*3/6*

Bu ayetlerde HALİK ismi ile MUSAVVİR isminin ilgisi görünüyor.

" Yaratmadan önce o kitapta mevcut idi bu Allah'a kolaydır."57/22

Bari sıfatı ile yaratıp ortaya çıkarmazdan önce O bir kitapta idi (yani planı,projesi belirlenmişti.).

Allah MUSAVVİR ismi ile tezyin eder yani en güzel sureti verir.

"Sizi şekillendirdi şeklinizi en güzel yaptı."40/64

Bu isim fiili sıfatlardandır.

MUSAVVİR ismi Kur'an da dört yerde fiil, üç yerde sıfat, bir yerde isim sigası ile geçmektedir. İsim sigasının geçtiği ayet:

1 – " O Allah Halik,Bari dir,Musavvir'dir.En güzel isimler O'nundur." *59/24*

EL-GAFFAR

GAFFAR: Kök manası itibari ile "örtmek, gizlemek, pislikten, ayıptan, günahtan korumak için örtmek" demek olan GAFFAR: " Hata ve kusurları çok çok örten ve bağışlayan, insanların bilmemesi için sürekli gizleyen, dünya ve ahirette sürekli bağışlayan" şeklinde tarif edilebilir.

GAFFAR ismi, aynı kökten türeyen Gafur ismi ile, bazı farklar dışında hemen hemen aynı manayı ifade eder. Bunun her ikisi de çokluk manası ifade ederler. Yani mübalağlı birer mana taşırlar " çok çok affeden" gibi.

Bu iki isimden daha yalın bir mana ifade eden ve aynı kökten türeyen gerek Tirmizi gerek İbn-i Mace'nin listelerinde olmayıp ta Kur'an-ı Kerimde bir yerde geçtiği için İbn-i Hacer'in listesinde yer alan "GAFİR" ismi vardır. Aynı kökten türeyip hemen hemen aynı manayı ifade eden üç isim çıkıyor ortaya. Bunların arasındaki farklar;

GAFİR: Yalın bir mana ifade edip, Gaffar ve Gafur'un aslını teşkil eder. " Hata ve kusurları örten, günahları dünya ve ahirette de cezalandırmayan, Onun iç yüzünü diğer insanlara bildirmeyen" şeklinde tarif edilir. GAFFAR ile Gafur bu tarifte geçen "bağışlamayı çok çok yapan" anlamını taşır.

GAFFAR ile Gafur arasında şöyle farklar vardır:

A) Kur'an'da GAFFAR ismi çoğunlukla; galip, üstün, mutlak baskın" manalarına gelen AZİZ ismi ile beraber

kullanılmak suretiyle, üstün olan, galip olan Allah'ın, cılız olan, aciz olan kulunu, üstünlüğü sebebi ile affettiği fikri sunulurken , GAFUR'UN çoğunlukla RAHİM ismi ile birlikte kullanılması adeta Allah'ın merhameti sebebi ile affettiği fikrini veriyor. Yani GAFFAR üstünlükten, GAFUR merhametten dolayı çok çok affeden.

B) Gafur daha çok ahiretteki Rahmeti sebebi ile ahirette affedeceği, GAFFAR'IN ise dünyada affeden manası ifade ettiğini söyleyen alimler vardır. Bu bakımdan GAFFAR " günahları dünyada gizleyen örten", Gafur ise " ahirette affedip örten" manasını taşır.

C) GAFFAR, Gafur'a nispeten daha çok affedicilik manası taşır.

D) GAFFAR tekrarlanan hata ve günahları, Gafur ise tekrarlansın tekrarlanmasın her çeşit günahı affeder.

E) GAFFAR çok çok affeden, sürekli şekilde affeden. Tövbe edeni daha çok olmak üzere, dilediğini affeden, Gafur ise her çeşit günahı bir defada affedip bağışlayan.

Esma-i Hüsna'dan olup GAFFAR ve Gafur la hemen hemen aynı manaya gelen bir de "AFÜV" ismi vardır. Aynı kökten türemeyip afv kökünden türeyen"AFÜV" de " kolaylıkla affeden, kullarının günahlarını silen, cezalarını kaldıran" manasını ifade eder.

Bu ismin Gaffar ve Gafurdan farkı da şu ki; " Afüv kulların günahlarını dünyada tamamı ile silip, izlerini bile yok eden, yazıcı meleklerinin kayıtlarından da sildiren, kullarına da unutturup günahlarından dolayı mahcubiyetlerini önleyen ve hatta günahlarının yerine sevap yazan" manalarını ifade eder.Halbuki GAFUR; "

ahirette diğer kullara bildirmemekle beraber, günahların kendisine, günahlarını gizlice, tek tek hatırlatıp sonra affetmesi" manasını taşır. Bu konuda Hadis-i Şerif te vardır. Bu isimler fiili sıfatlardandır.

GAFFAR ve GAFUR isimlerini vird edinenler, ismin tecellisi ile kötü huy ve alışkanlıklardan, iptilalarından, ahlaka aykırı davranış kalıplarından kurtulurlar. Var ise sinirlilik hali zail olur.

Daha ileriki sıralarda geçen Gafur ve Afüv isimlerini GAFFAR'LA mukayese ettik.Bu bakından bu isimlerle ilgili ayetleri de öne alıyoruz ki konu daha iyi anlaşılsın.

GAFAFR ile ilgili ayetler. İsim sigası ile geçen beş ayet vardır.

1 – " Muhakkak Ben, tövbe eden, iman edip Salih amel işleyen, sonrada hak yolda devam eden kimse için GAFFARIM." *20/82*

2 – " O göklerle yerin ve arasındakilerin Rabbidir, Aziz'dir,GAFFAR'DIR." *38/66*

3 – " Güneş ve Ay muayyen bir vakte kadar hareket edip akmaktadır. Bil ki Allah, Aziz dir, GAFFAR dır." *39/5*

4 – " Ben sizi Aziz ve GAFFAR olana çağırıyorum." *40/42*

5 – " Dedim ki; Gelin Rabbiniz den mağfiret dileyin; Çünkü O GAFFAR'dır, çok çok sürekli affedendir." *71/10*

EL-GAFUR

GAFUR : Gerekli bilgi Gaffar konusunda verilmiş ve onunla mukayese edilmiş olup, daha iyi kavranması için ayetleri yazmak üzere ön sıralara geçiriyoruz . Affolunuruz inşallah GAFUR ismi Kur'an da 91 yerde geçmektedir. Bunlardan 71 adedi Rahim ismi ile birlikte, 6 adeti Halim ismi ile , 1 adedi Zürrahme ile , 5 adedi Afüv ismi ile, 1 adedi Rab ismi ile, 2 adedi Aziz ismi ile, 3 adedi şekür ismi ile,1 adedi Vedüd ismi ile , 1 adedi de tek başına geçmektedir. Görüldüğü gibi GAFUR Rahim ile çok kullanılmaktadır. Adeta özdeşleştirilmişlerdir.

1–"Helak olacak derecede darlığa düşen kimse, helal benimseyerek ve hududu aşmayarak haram şeylerden yiyebilir. Ona günah yoktur. Şüphesiz ki Allah GAFUR dur , Rahim'dir." *2/173*

2–"Kim vasiyet edenin bir hata etmesinden veya bir günaha girmesinden endişe eder de iki tarafın arasını düzeltirse,ona hiçbir günah yoktur. Allah GAFUR dur , rahimdir." *2/182*

3–"Eğer onlar şirk ve muharebeden vazgeçerlerse sizde bırakın. Şüphesiz Allah GAFUR dur, Rahim dir." *2/192*

4–"Sonra insanların döndüğü yerden siz de dönün ve Allah'ın mağfiretini isteyin. Allah GAFUR dur, Rahim dir." *2/199*

5–"Allah ve Resulüne gerçek iman edenler ve vatanlarından hicret edenler ve Allah yolunda savaşanlar Allah'ın Rahmetini umarlar. Allah GAFUR dur, Rahimdir." *2/218*

6–"Allah sizi kalplerinizin irtikap ettiği yeminlerinizden sorumlu tutar. Allah GAFUR dur, Halim dir." *2/225*

7–"Eğer yeminlerinden dönerlerse şüphesiz Allah GAFUR dur, Rahim dir." *2/226*

8–"Biliniz ki Allah içinizde olanı bilir ve sakının. Biliniz ki Allah GAFUR dur, Rahim dir." *2/235*

9–"De ki eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah günahlarınızı bağışlasın ve Allah GAFUR dur, Rahim dir." *3/31*

10–11-"Onun için arkasından tövbe edip halini düzeltenler başka, Allah GAFUR dur Rahim dir." *3/89*

12–"O dilediğini affeder, dilediğine azap eder. Allah ÇOK BAĞIŞLAYAN merhamet edendir." *3/129*

13–"Allah onları kesinlikle affetti Allah, GAFUR dur, Rahim dir." *3/155*

14–"Sabretmeniz daha hayırlıdır. Allah, GAFUR dur, Rahimdir." *4/25*

15–" Her kim son derecede açlık halinde çaresiz kalırsa, günaha meyletmek kaydı olmaksızın canını kurtaracak kadar haram etten yiyebilir. Allah, GAFUR dur , Rahimdir." *5/3*

16–"Ancak kendilerini yakalamazdan önce tövbe edenler olursa, bilin ki Allah tövbeleri sebebi ile günahlarını MAĞFİRET BUYURUCUDUR,merhamet edicidir." *5/34*

17–"Kim zulmünden sonra tövbe eder ve halini düzeltirse, muhakkak ki Allah onun tövbesini kabul eder. Çünkü Allah , GAFUR dur, Rahimdir." *5/39*

18-"Hala Allah'a tövbe edip mağfiret dilemiyeceklermi? Allah, GAFURDUR, Rahimdir." *5/74*

19–"Biliniz ki Allah'ın azabı çok şiddetlidir ve gerçekten MAFİRETİ boldur, ziyade merhametli dir." *5/98*

20–"Allah şimdiye kadar ki sorularınıza bağışlar ALLAH ÇOK BAĞIŞLAYICI dır, azabında aceleci değildir." *5/101*

21–"Sizden kim bilmeden bir kötülük işler, ondan sonra tövbe eder ve halini düzeltirse, şunu bilsin ki Allah ÇOK BAĞIŞLAYICI, çok merhametlidir." *6/54*

22–23–"Sizden kim muzdar duruma düşer de benimsemeyerek ve hududu aşmayarak haram olan şeyden yerse ,muhakkak(Rabbin) Allah GAFUR dur, Rahimdir." *16/115 – 6/145*

24–"Muhakkak ki Rabbin hesabı çabuk olandır ve O gerçekten ÇOK BAĞIŞLAYICIDIR, çok merhametli dir." *6/165*

25–"O kötü amelleri işleyip te sonra arkasından tövbekar olanlar ve iman edenlere gelince, tövbe ve imanlarından sonra Rabbin GAFURDUR, Rahim dir." *7/153*

26–"Muhakkak ki Rabbin kesinlikle hesabı çabuk olandır ve O kesinlikle GAFUR dur , Rahim dir." *7/167*

27–"Ganimet olarak edindiğinizden helal ve tertemiz yiyin Allah'tan korkun , Allah GAFUR dur, Rahimdir." *8/69*

28–"Allah size,sizden alınan fidyeden daha hayırlısını verir ve sizi bağışlar. Allah GAFUR dur, Rahimdir." *8/70*

29–"Eğer tövbe edip namaz kılar, zekat verirlerse kendilerini serbest bırak Allah GAFUR dur , Rahim dir." *9/5*

30–"Bundan sonra Allah dilediği kimsenin tövbesini kabul eder. Allah, GAFUR dur, Rahim dir." *9/27*

31–"İyilik edenleri ayıplamaya bir yol yoktur. Allah , GAFUR dur, Rahim dir." *9/91*

32–"Allah onları Rahmetine girdirecektir. Çünkü Allah GAFUR dur , Rahim dir." *9/99*

33 – " Olur ki Allah onların tövbelerini kabul eder, çünkü Allah , GAFUR dur, Rahim dir." *9/102*

34–"Allah ihsan ve fazlını kullarından dilediğine nasip eder. Allah GAFUR dur , Rahimdir." *10/107*

35–"Nuh de ki; Her duruşunda ve gidişinde bismillah ile binin gemiye, gerçekten Rabbim GAFUR dur , Rahim dir." *11/41*

36–"Çünkü nefis kötülüğü şiddetle emreder, ancak Rabbimin koruduğu nefis müstesna Rabbim GAFUR dur, Rahim dir." *12/53*

37–"Yakup oğullarına "Sizin için yakında Rabbim'den mağfiret dileyeceğim,çünkü GAFUR dur, Rahim dir" dedi." *12/98*

38–"Her kim ki bana uyarsa O muhakkak ki bendendir. Kimde bana isyan ederse Rabbim sen GAFURSUN , Rahimsin." *14/36*

39–"kullarıma haber ver ki ben GAFURUM , Rahimim." *15/49*

40–"Halbuki Allah'ın nimetlerini teker teker saymaya kalksanız bile icmalen sayamazsınız. Allah GAFUR dur , Rahim dir." *16/18*

41–"Sonra cihad eden ve sabredenlerin muhakkak ki yardımcısıdır. Bundan sonra Rabbın GAFUR dur , Rahim dir." *16/110*

42–"Sonra tövbe edip hallerini düzeltenler varya işte ondan sonra Rabbin GAFUR dur, Rahim dir." *16/119*

43–"Rahmet sahibi Rabbin ÇOK BAĞIŞLAYICI DIR." *18/58*

44–"İşte müminlerden kim kendisine yapılan cezaya aynı ile mukabele eder de, sonra yine aleyhine tecavüz edilirse Allah ona yardım eder. Allah Afüv ve GAFUR dur."

45–"Allah'ın sizi bağışlamasını sevmezmisiniz ve Allah GAFUR dur, Rahim dir." *24/22*

46–"Kim onları zorlarsa muhakkak ki Allah bu zorlamadan sonra GAFUR dur, Rahimdir." *24/33*

47–"Bazı işleri için senden izin isteyenlere izin ver ve onlar için Allah'tan af dile şüphesiz Allah GAFUR dur, Rahim dir." *24/62*

48–"Ancak zulmeden müstesna sonra da kötülüğün arkasından iyiliğe dönen için muhakkak ben GAFURUM , Rahimim." *27/11*

49–"Dedi ki "Rabbim ben nefsime zulmettim beni affet" Allah'ta onu affetti çünkü O GAFUR dur, Rahim dir." *28/16*

50–"O yere gireni, ondan çıkanı, gökten ineni ve yükseleni hep bilir. O Rahim dir , GAFUR dur." *34/5*

51–"Rabbinizin rızkın dan yeyin de O'na şükredin. Çünkü beldeniz hoş bir beldedir, Rabbinizde GAFUR dur." *34/15*

52–"Allah'tan ancak Alim olan kulları korkar Şüphesiz Allah Aziz dir, GAFUR dur."
35/28

53–"Allah onlara mükafatlarını tamamen verdikten başka fazlından ziyadesinide verir. Muhakkak ki Allah GAFUR dur, Şekûr dür." *35/30*

54–"Allah'a hamd olsun ki bizden hüznü giderdi, gerçekten rabbimiz GAFUR dur, Şekûr dür." Dediler." *35/34*

55–"Çünkü Allah bütün günahları mağfiret buyurur, şüphesiz ki O GAFUR dur, Rahim dir." *39/53*

56–"GAFUR ve Rahim'den konukluk bir ikram olarak…." *41/32*

57–"Biliniz ki Allah; O GAFUR dur, Rahim dir." *42/5*

58–"Kim ki iyi bir amel kazanırsa, iyiliğinin sevabını artırırız. Muhakkak ki Allah GAFUR dur, Rahim dir." *42/33*

59–"Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. Ve O GAFUR ve Rahim dir." *46/8*

60– " Eğer onlar, sen kendilerine çıkıncaya kadar sabretselerdi, muhakkak ki haklarında hayırlı olurdu. Bununla beraber Allah GAFUR dur, Rahim dir." *49/5*

61–"Eğer Allah'a ve resulüne itaat ederseniz, amellerinizden hiç bir şey eksilmez. Çünkü Allah GAFUR dur, Rahim dir." *49/14*

62–"Ve size bir nur ihsan etsin ki, onunla yürüyesiniz; hem de sizi bağışlasın Allah GAFUR dur, Rahimdir." *57/28*

63–"Bununla beraber onlar gerçekten şirkin ve asılsız bir söz söylüyorlar muhakkak ki Allah Afüv dür, GAFUR dur." *58/2*

64–"Bu sizin için hem bir sadakadır, hem daha ziyade bir temizliktir. Fakat (sadaka verecek şey) bulamazsanız, şüphe yok ki Allah GAFUR dur, Rahim dir." *58/12*

65–"Allah çok güçlüdür ve Allah GAFUR dur, Rahim dir." *60/7*

66–"Onlar için Allah'tan mağfiret dile çünkü Allah GAFUR dur, Rahim dir." *60/12*

67–"Bununla beraber affeder, kusurlarına bakmaz, günahlarını örterseniz şüphesiz Allah GAFUR dur, Rahim dir." *64/14*

68–"Ey peygamber (zevcelerinin gönül rızasını arayarak Allah'ın sana helal kıldığını niçin haram edersin) Bununla beraber, Allah GAFUR dur, Rahim dir." *66/1*

69–"Sizin hanginizin daha iyi amel işlediğini denemek için, ölümü ve hayatı icat etti O Aziz dir, GAFUR dur." *67/2*

70–"Nefsiniz için peşin olarak ne hayır işlerseniz, onun sevabını Allah katında daha hayırlı daha büyük bulursunuz. Allah'tan af dileyin, çünkü O GAFUR dur, Rahim dir." *73/20*

71–"Çünkü O yaratır ve sonra öldürüp tekrar diriltir. Ve O GAFUR dur, Rahim dir." *85/14*

72–"İki kız kardeşi de birlikte nikahlamanız da (haramdır) ancak cahiliye devrinde geçen affedilmiştir. Şüphesiz Allah GAFURDUR, Rahimdir." *4/23*

73–".....Su bulamazsanız temiz bir toprakta (teyemmüm edin) yüzlerinize ve ellerinize toprakla mesh edin, Şüphesiz ki Allah ÇOK AFFEDİCİ, ÇOK ÇOK BAĞIŞLAYICI DIR." *4/43*

74–"(Mücahitler için) Allah katında dereceler, mağfiret ve Rahmet vardır. Allah GAFUR dur, Rahimdir." *4/96*

75–" Çünkü Allah'ın bunlardan o günahı affetmesi umulur. Allah çok affedici, ÇOK ÇOK BAĞIŞLAYICIDIR." *4/99*

76–"…Onun ecri gerçekten Allah'a düşmüştür. Allah ÇOK BAĞIŞLAYICI, çok merhamet edicidir." *4/100*

77–"Ve Allah'tan mağfiret dile şüphesiz ki Allah ÇOK BAĞIŞLAYICI, çok merhamet edicidir." *4/106*

78–"Kim bir fenalık yapar yahut nefsine zulüm ederde Allah'tan mağfiret dilerse Allah'ı ÇOK BAĞIŞLAYICI, çok merhametli bulur." *4/110*

79–"Eğer nefsinizi düzeltir ve haksızlıktan sakınırsanız; gerçekten Allah ÇOK BAĞIŞLAYICI , çok merhametlidir." *4/129*

80–"(Allah'a ve peygamberlerine iman edip ve peygamberler arasında fark gözetmeyenlere gelince) işte Allah onların mükafatını verecektir. Allah GAFUR dur , Rahim dir." *4/152*

81–"Rabbiniz içinizdekileri daha iyi bilir. Eğer iyi kimseler olursanız elbette Allah kendine dönüp tövbe edenleri BAĞIŞLAYICIDIR." *17/25*

82–"Hiçbir varlık yoktur ki O'nu hamd ile tesbih etmesin, fakat siz onların tesbihlerini anlayamazsınız. O gerçekten Halim dir, GAFUR dur." *17/44*

83–" De ki "Kur'an'ı gökteki ve yerdeki sırları bilen indirdi. Çünkü O GAFUR dur, Rahim dir." *25/6*

84–"Ancak tövbe eden ve Salih amel işleyerek iman edenler müstesna çünkü bunların kötülüklerini Allah iyiliğe çevirir. Allah GAFUR dur, Rahim dir." *25/70*

85–"Hata ettiklerinizde size bir günah yoktur, fakat kalplerinizin kastı olanda günah vardır. Allah ÇOK BAĞIŞLAYICI, çok merhametlidir."

86–"Çünkü Allah sözlerinde duranları sadakları sebebi ile mükafatlandıracak, münafıklara da dilerse azap edecek veya tövbe nasip edecek, Allah GAFUR dur, Rahim dir." *33/24*

87–"(Ey Resulüm sana has olan hükümler) sana hiçbir darlık olmamak içindir. Allah GAFUR dur, rahim dir." *33/50*

88–"İşte böyle giyinmeleri tanınıp ta eziyet edilmemelerine daha elverişlidir. Allah GAFUR dur, Rahim dir." *33/59*

89–"Allah erkek ve kadın müminlerin de tövbelerini kabul edecek. Allah GAFUR dur, Rahim dir." *33/73*

90–"Doğrusu gökleri ve yeri zeval bulup yok olmaktan Allah koruyup tutuyor. And olsun ki zeval bulurlarsa onları O'ndan başka kimse tutamaz. Gerçekten O Halim dir , GAFUR dur." *35/41*

91–"Allah dilediğini affeder, dilediğini de cezalandırır, ve Allah GAFUR ve Rahim olandır." *48/14*

EL-AFÜVVÜ

.

AFÜVVÜ: Yukarıda Gaffar ve Gafur anlatılırken AFÜV ismi şerifinden mukayeseli şekilde bahsedilmişti. AFÜV de Gaffar ve Gafur gibi Allah'ın(cc) affetmesi kullarının günahını belli olamayacak şekilde silmesi " Günahkar kullarının zihninden de silerek onlara unutturması" böylece hatırlamalarını önlemesi manasını ifade eder. Bu bakımdan Gafur ve Gaffar'dan daha derin ve daha keskin bir mana taşır.

AFÜV ismi şerifinin türediği AFV kelimesinden türeyen fiil, mastar, isim gibi çeşitli kelimeler Kur'an-ı Kerimde 35 defa geçmektedir. Bunlardan beş tanesi AFÜV olarak isim sigası ile geçmektedir.

Kur'an-ı Kerimde affetmek keyfiyeti sadece Allah'a hasredilmemiştir. Allah'a (cc) ait olan mutlak affetmenin yanında kullara has arızi ve basit affetme fiili insanlar içinde kullanılmıştır. Nitekim Kur'an'da geçen 35 affetme ile ilgili ayetten 16 sı insanların birbirini affedip kusurlarını bağışlamaları ve Peygamberimizin (a.s) ümmetini affetmesi manasını ifade eder. Mesela şu ayetler affetmeye örnektir;

" Kötülüğün cezası ona denk bir kötülüktür.Fakat kim bağışlar ve düzeltirse onun mükafatı Allah'a aittir." *42/40*

" Ey Resulüm artık sen onları bağışla ve kendilerine Allah'tan af dile ,iş hususunda fikirlerini al." *3/159*

" Sen bağışlama yolunu tut iyiliği emret....." *7/199*

"Öfkelerini yutanlar, insanların kusurlarını bağışlayanlar..." *3/134*

" ... Bağışlamanız takvaya daha yakındır." *7/237*

Ama isim sigası ile geçen 5 ayetin tamamı Allah'a mahsustur. Sadece Allah'a has kullanılmış olan AFÜV ismi ne Peygamberlere nede insanlara isim olarak kullanılmıştır.

AFÜV ismini vird edinenlerde psikolojik genişlik husule gelir. Rahat ve sakin bir ruh hali yaşarlar. İnsanlardan da hep müsamaha görürler. Kendileri de insanlara müsamaha gösterip onları bağışlayan bir ruhi yüceliğe erişirler.

1–(O toprakla) yüzünüzü ve ellerinizi mesh edin, şüphesiz Allah GÜNAHLARI SİLEN, bağışlayandır." *4/43*

2–"Çünkü Allah'ın onlardan bu günahı affetmesi umulur. Allah ÇOK AFFEDİCİ, çok bağışlayıcıdır." *4/99*

3–"Eğer hayırlı bir işi açıklar veya gizlerseniz ve kötülüğü bağışlarsanız, şüphesiz Allah MUTLAK BAĞIŞLAYICI ve her şeye kadirdir." *4/149*

4–"İşte böyle. Müminlerden kim, kendisine yapılan cezaya aynı ile mukabele ederde sonra yine aleyhinde tecavüz edilirse, muhakkak ki Allah ona yardım eder. Çünkü Allah GÜNAHLARI TAMAMEN SİLEN BAĞIŞLAYANDIR." *22/60*

5–"Bununla beraber onlar çirkin ve asılsız bir söz söylüyorlar. Muhakkak ki Allah AFFEDİCİ ve bağışlayıcıdır." *58/2*

EL-KAHHAR

KAHHAR: "Galip olan, üstünlüğüne hudut olmayan, sonsuz ve mutlak galip" kelime manasına sahip olan KAHHAR " yarattığı bütün mahlukata her bakımdan vakıf olan, en ince teferruatını bilerek kudreti altında tutan, hakim ve galip olan, istediğinde helak eden, mahveden" şeklinde tarif edilir.

Bütün kainat, en küçük atomundan, en büyük galaksisine, içinde taşıdığı akla, havsalaya sığmayacak enerjiye rağmen Allah'ın kudretinin ve galebesinin yanında bir hiç. En küçük gök cisimlerinden biri olan güneş, milyarlarca seneden beri, hiç eksilmeyen, milyon santigratlarla ifade edilen ve binlerce kilometre yakınına yaklaşan her şeyi kavurup mahveden ısı ve enerjisi ile Allah'ın (cc) galip olan kudreti karşısında bir gece lambası bile değil.Kainata nispetle küçücük bir galaksi olan ama milyonlarca yıldız ve güneş sistemlerini barındıran Samanyolu galaksisi Allah'ın (cc) üstünlüğü ve galebesi yanında bir zerre bile değil.

Her yönden üstün, daima galip olan Allah (cc) istediğine istediği hayrı verebilir. Dilediğine dilediği zararı da verir. Zarar vermek, helak etmek, mahvetmek murat ederse hiçbir şey, hiçbir güç, hiçbir kimse engel olamaz, fakat O'nun zarar vermesi haşa zulmünden değil adlinin bir sonucudur. Zira Alla (cc) "***Allah zerre-i mıskal kadar yani en küçük bir atom kadar dahi zulmetmez.***" 4/40 buyuruyor. Yine bir ayeti kerimede **" *Allah seni yarattı, seni yerli yerinde düzenledi ve seni adaletle var etti.*"** 82/7buyurarak. İnsanı yaratırken Allah'ın (cc) galebesi, üstünlüğü, hakimiyeti adaletle tecelli ediyor. Öyleyse Allah'ın (cc) KAHHAR ismi adaletinin tecellisini gerçekleştiriyor.

Lütfü ise merhameti, rahmeti ve Hilmi ile tecelli eder. ”Zira Latif ismi Kahhar'ın zıddıdır. ” Buna göre Allah(cc) KAHHAR ismi bir (haşa) zorbalığı değil, hak edene hak ettiğini zarar da olsa, mahvolma ve helak olma da olsa vermeyi ifade eder. ”Allah (cc) her şeyi zıddı ile kahreder” deniyor.

Kur'an'da kahretmek fiili insanlar için kullanıldığında " zayıf sayıp hor bakmak, hem üstün gelme hemde aşağılama” manasını taşır. İnsanlar için, Kur'an'da iki ayette kullanılan ve insanlara yasaklanan kahretme fiili ile ilgili ayetler şunlardır;

" Yetimi sakın kahretme, hor ve hakir görüp, üstünlük taslayarak aşağılama."*93/9*

Bu ifade Peygamberimiz (s.a.v) için kullanılmıştır.

Birde firavunun ağzından kullanılan kahretme ile ilgili ayet vardır;

" (Daha önce onlara yaptığımız gibi doğacak oğullarını öldürürüz. Yalnız kadınlarını sağ bırakırız. (ki bize hizmet etsinler) Elbette biz onlara üstünüz (yani onlar aşağıdırlar, zelildirler)" *7/127*

Allah(cc) için kahretmek insanlarda olduğu gibi duygusal bir mana taşımaz. İnsanlarda olmayan üstünlüğü insanlar kendilerinde var vehmettikleri için yasaklanırken, Allah'ın (cc) üstünlüğü, galibiyeti mutlak olup zanni ve vehmi değildir.

İnsanların birbirine KAHHAR ismi ile beddua etmeleri son derece yanlıştır, büyük günahtır. Çünkü (Allah seni kahretsin) demekle, insanın kendi alelade kinini, haksızlıklarla dolu hislerini tatmin etmek için Allah'ın (cc) mutlak galebesini, mutlak üstünlüğünü, helak etme vasfını insanlara yönlendirmek istemesi, çoğu zaman kendi haksız ve alelade duyguları için Allah'ın (cc) KAHHAR ismi üzerinde tasarrufa yeltenmesidir.

Kur'an'da insanlarla ilgili bu iki ayetten başka Allah (cc) için iki ayette de (KAHİR) olarak geçer. 6 ayette de KAHHAR ismi kullanılmıştır. Bu isim Allah'ın kudret sıfatından ve fiili sıfatlarındandır.

Ayetler;

1–"Sizin çeşitli tanrılarınız mı hayırlıdır Ey müşrikler yoksa bir olan HER ŞEYE ÜSTÜN VE GALİP OLAN ALLAH mı?" *12/39*

2–"De ki Allah her şeyin yaratıcısı ve O tek olan , HER ŞEYE ÜSTÜN, MUTLAK GALİP olandır." *13/16*

3 – " İnsan kabirlerinde bir ve KAHHARIN huzuruna çıkacaklardır." *14/48*

4–"De ki –Ben ancak korkuyu haber veren bir Peygamberim, ortağı olmayan tek ve KAHHAR olan Allah'tan başka ilah yoktur." *38/65*

5–"Allah bir evlat edinmek isteseydi, elbette yaratacağından dilediğini seçecektir. (fakat) O bundan münezzehtir. Zira O tek olan ve HERŞEYE GALİP OLAN Allah'tır."

6–"Bu gün mülk kimin? tek olan HER ŞEYE GALİP VE HAKİM olan Allah'ın dır." *40/16*

KAHHAR ismi geçen bu ayetlere dikkat edilirse farkına varılır ki bu isim VAHİD ismi ile kullanılmıştır hep. Öyleyse KAHHAR oluşu Allah'ın Vahdaniyetinin bir sonucudur. Ancak bir olan KAHHAR olur. Haşa iki olsa KAHHAR olamaz.

VEHHAB

VEHHAB : Karşılıksız vermek, bağışlamak manasına gelen hibe (vehebe) kökünden türemiş olup, " çok çok ihsan edip bağışlayan, karşılık beklemeden bol bol veren, mal gibi, evlat gibi , makam mevkii gibi , sıhhat gibi, ilim irfan gibi, rahmet bereket gibi, sevgi saygı merhamet gibi her tülü maddi ve manevi değerleri insanlara, karşılıksız olarak bol bol dağıtan hibe eden" şeklinde tarif edilir. Çokluk bildiren bir ismi şeriftir. Fiili sıfatlardandır. Allah kullarını yaratmış dünyaya göndermiştir. Her şeyin yaşayabilmesi için gerekli en küçüğünden, en büyüğüne, en basitinden en karmaşığına, en kolayından en zoruna kadar her şeyi hiçbir karşılık beklemeden bol bol ihsan etmiştir.

Azami üç dakikadan fazla onsuz duramadığımız oksijeni mi? Onsuz üç günden fazla olmadığımız suyumu? Varlığımız için gerekli olan ve birinin eksikliği ile olamadığımız tüm kimyasal elementleri mi? Mineralleri mi? Bu element ve mineralleri içinde taşıyan türlü türlü meyveleri, sebzeleri, hububatı, tahılları mı hibe etmemiş?

Varlığımızı sürdürmek için sindirim sistemini, ağzı, dişleri, dili, yutağı, mideyi, bağırsağı, salgı bezlerini mi hibe etmemiş? Solunum organlarını, burunu mu, nefes borusunu mu, harikalar taşıyan ciğerleri mi hibe etmemiş? Dolaşım sistemi, ömür boyu milyonlarca defa hiç durmadan kasılıp gevşeyen kalbi mi, çeşit çeşit fonksiyonları ile akyuvarlar vs nin oluşturduğu hayat suyumuz olan kanımı hibe etmemiş? Boşaltım sistemini, üreme sistemini, beyni ve sinir sistemlerini mi hibe etmemiş? Fazla yaşayıp ta rezil-i rüsvay olmasınlar diye hücrelere en fazla (200) defa bölünüp

çoğalmasını, ama ondan sonra kesin olarak gelecek olan ölümü mü hibe etmemiş?

Aklı, mantığı, kalbi, duyu organlarını, duyumları ve idrak olayını mı hibe etmemiş?

Tefekkürde bulunma, muhasebe yapma melekesini mi hibe etmemiş? Sırf Allah'ı (cc) tanımamız O'na kulluk şuuru ve davranışları ile akli, kalbi, ruhi, sırri, melekelerimizi olgunlaştıra olgunlaştıra mutlak yaratıcıya yaklaşmak ve onun ahlakı ile ahlaklanmak, O'na varmak , O'nda fena bulup, O'nunla baki olmamız uğruna bizlere neler hibe etmemiş? Bir damla suyu, bir molekül havayı, bir zerre besin maddesini , her hangi bir elementin, bir atomunu yaratmaktan ne kadar aciz olduğumuzun şuuruna erersek VEHHAB'ın yani mutlak ihsan eden, mutlak bağışlayanın hibesini az da olsa kavrarız.

Evladı olmayan, evlat hibe edilmesinin; hasta sıhhat hibe edilmesinin; fakru zaruret içinde olan, servet hibe edilmesinin; havasız kalan, hava hibe edilmesinin; çölde susuz kalıp ta seraptan başka bir şey görmeyen, su hibe edilmesinin; açlıktan ölmek üzere olan, yemek hibe edilmesinin ehemmiyetini her halde kavrar ve VEHHAB'IN ihsanının şuuruna erişir. Bu ismi vird edinen hibenin kıymetini yoklukta değil varlıkla kavrar.

Elhasıl Allah her şeyi ama her şeyi bize hibe etmiş, varlığımızı sürdürmemiz için gökte ve yerde olan her şeyi bizim emrimize vermiştir. Hatta kendimizi bile kendimize hibe etmiş ki, kemale erelim, olgunlaşalım, insan-ı kamil olalım.

Casiye suresi 13.ayette Allah **" *Birde gökte ne var, yerde ne varsa kendi katından sizin hizmetinize verdi.Şüphesiz ki bunda düşünecek bir kavim için ibretler vardır."*** Buyrulmuştur. Düşünelim şuurlanalım, kulluk şuuruna erelim ve başka ayetlerde emredilen

ibadetlerle ve zikirlerle bu şuurumuzu kemale erdirelim. İnsan-ı kamil olalım.

Hz İbrahim (as) diliyle Allah'ın bize buyurduğu **;**

"Rabbim bana hikmet (ilim ve anlayış) hibe et ve beni Salih kimselere kat" ayet-i celilesinin sırrınca hibenin şuuruna ermemiz gerek.26/83

" Rabbimiz bize hidayet verdikten sonra kalplerimizi saptırma, katından bize rahmet hibe et"*3/8* Rahmet hibe et ki, hidayetimiz devam etsin, doğru yol üzere istikametimiz devam etsin. Nihayet insan-ı kamil olalım. Sana erelim.

VEHHAB ismini vird edinen Allah'tan her türlü ihsana her türlü rahmete, berekete kavuşur. Her eksikliği telafi olunur, kemâlâta doğru mesafe kat eder.

Kur'an da hibe kökünden türemiş değişik sigalarla kullanılmış yirmi beş kelime çeşitli ayetler içinde kullanılmıştır. Bunlardan biri melekler, biri de Peygamberimizin (A.S) muhatap olduğu hanımlar için kullanılmıştır. Geri kalan 23 tanesi Allah'ın hibe etmesi ile ilgilidir. Bunlardan üç tanesi VEHHAB şeklinde isim sigası ile geçmektedir.

1 – " Rabbimiz bize hidayet verdikten sonra kalplerimi saptırma, katından bize rahmet hibe et. Çünkü sen çok çok HİBE EDENSİN." *3/8*

2 – " Yoksa onların yanında çok üstün olan, çok çok bağış yapan Rabbinin Rahmet hazinelerimi var." *38/9*

3 – " Şöyle dua etti; "- Ey Rabbim beni bağışla, bana öyle bir mülk ver ki, benden sonra hiç kimsede olmasın, muhakkak sen BÜTÜN DİLEKLERİ VERENSİN." *38/35*

ER-RAZZAK

RAZZAK: Faydalanacakları şeyleri veren manasında (Razaka) kökünden türeyen RAZZAK " insan, hayvan, bitki yani her türlü canlıya, yiyecek, içecek, giyecek ve kullanacak cinsinden faydalanacakları her türlü maddi ve iş, ilim, irfan gibi her türlü manevi değerleri bol bol ihsan eden, veren" şeklinde tarif edilir. RAZZAK ismi çokluk ifade eden bir kelime yapısına sahiptir. Rızık kendisinden faydalanılan her şeydir. Rızık deyince şu hususları bilmek gerekir ki RAZZAK'I iyi kavrayalım.

1 – Rızık veren RAZZAK sadece Allah'tır. O'ndan başka kimse veremez. O'nun kestiği rızkı da kimse iade edemez. Allah(cc) bu hususta şöyle buyurur ***"Allah rızkını keserse kimdir size rızık verecek olan?"****67/27*

2 – Rızık Allah tarafından sade insanlara değil bütün canlılara verilir. Nitekim Ayet-i kerimede şöyle buyurulu. ***" Yeryüzünde ne kadar canlı var ise rızkı ancak Allah üzerinedir."****11/6*

3 – Allah rızkı hiç kimsenin hesaplamadığı, ummadığı yerden de verir. Ayet-i kerime

" .... Allah onu ummadığı yerden Rızıklandırır."*65/3*

4 – Allah rızkı dilediğine hesapsız olarak verir. ***" Allah dilediği kimseyi hesapsız olarak mızıklandırır."****3/37*

5 – Sadece boğazdan geçen ve kullanılıp bitirilen değil, kullanılmak üzere verilen her şey de rızık tır. Kullanılmayan, kullanılmayacak olan rızık değildir. Ayette şöyle buyruluyor: ***"Onlara rızk olarak verdiklerimizden başkalarına infak ederler."****2/3-8/3-14/31 Başkalarına verdikleri kendinin boğazından geçmemesine rağmen rızık olarak vasıflandırılmıştır.*

6 – Helal olan rızık olarak vasıflandırıldığı gibi, kendi irademiz, kendi niyetimiz, kendi fiilimizle haramlaştırdığımız da rızık tır. **" *Size rızık olarak verdiğimizin temizinden helalinden yiyin."*** *2/172-7/160* Ayet-i kerimeden anlaşıldığına göre rızık olarak verilen temizi ve helalinin seçilmesi emredilmiş olup, haramına kirlisine iltifat edilmemesi öğütleniyor.

7 – Ayrıca Allah'ın verdiklerini biz de haramlaştırırız. Nitekim ayet-i kerimede **" *De ki: Baksanıza, Allah sizin için nice rızklar indirdi, siz onlardan bir kısmını haram, bir kısmını helal yaptınız."*** *10/59*

8 – Allah rızık bakımından dilediği kimseyi, dilediğine üstün kılar. Üstünlük Allah'tan olup, bu hususta insanların hiçbir yolu yoktur. **" *Allah rızıkta bir kısmınızı, bir kısmınıza üstün kıldı."*** *16/71*

9 – Allah dilediğinin rızkını genişletir, dilediğine rızık darlığı verir**. " *Allah kullarından dilediğine rızkı genişletir ve dilediğine kısar."*** *29/62 – 28/82 – 30/37 – 34/36 – 39/25 – 42/12*

RAZZAK ismi şerifi fiili sıfatlardandır.

RAZZAK ismi şerifini vird edinenlere hiç ummadıkları, hiç beklemedikleri yerden ve de temizinden, helalından yeteri miktar rızık verir. Rızkın hayırlısı verilir, faydalısı verilir. Darlıktan ticari sıkıntıdan kurtarılır. Çok olanından daha fazla, bereketli olanı verilir. Rızık elde etmek için insanın gayreti kendiliğinden artar.

Allah bize vereceği rızka karşılık bizden hiç bir şey beklemez. Gene kendi olgunluğumuz, kemalimiz için şükretmemizi ister. Zira şükür bizde yücelik oluşturur, vefa duygusunu geliştirir, şükür kulluk duygusunu

olgunlaştırır. RAZZAK ismini vird ile Allah'ın rahmeti, bereketi, ihsanı bize inerken, şükür bizi Allah'a taşır, Allah'a götürür.

Rızk kelimesi Kur'an da fiil, mastar, isim gibi çeşitli kelime kalıpları ile 123 defa geçer. Bunlardan altısı rızk verenin çokluğu şeklinde (Razıkîn) olarak, bir tanesi de RAZZAK olarak geçmektedir. Maide (5),114 – (22) hac, 58-(23)mü'minun, 72-(34) sebe, 39- (62) Cuma, 11 ayetlerinde Allah için " Rızık verenlerin en hayırlısı" olarak geçmektedir.Ayet; " ***Doğrusu bol bol rızık veren, O çok şiddetli kuvvet sahibi olan Allah'tır.***"

Şunu belirtmek gerekir ki bundan önce anlattığımız Vehhab ile RAZZAK arasında bir mana yakınlığı vardır. Vehhab isminin kapsamı daha geniştir. Mesela ağız, burun, kan, ciğer vs Vehhab'ın vergisidir, ama RAZZAK isminin bunlarla alakası yoktur.Faydalandığımız ve faydalanacağımız her şey mesela meyve, sebze v.s hem RAZZAK'IN hem Vehhab'ın vergisidir. Bunların bütün insanlara faydalanılır kılınması Vehhab'ın, tek tek insana tahsis edilmesi RAZZAK'ın vergisidir. Mesela tat alma kabiliyeti Vehhab'ın, tat aldığımız şeyi her birimize tek tek vermesi RAZZAK'ın ve Vehhab'ın vergisidir. Yine mesela her türlü yiyecek içecek, kullanılacak şeylerin bizlere faydalı olacak şekilde yaratılması RAZZAK'IN ve Vehhab ın vermesidir.

Vehhab ismi insanlar için hem genel hem özel bir mana ifade ederken RAZZAK daha çok özel bir mana ifade eder, Elhasıl her hibe rızık değildir, bazı hibeler rızktır. Ama her rızık bir hibedir.

EL-FETTAH

FETTAH: Açmak, hüküm vermek, zafer ihsan etmek manalarına gelen (Feth) kökünden türeyen ve " dünyevi ve uhrevi her türlü maddi, manevi kapıyı açıp engeli kaldıran, iki taraf arasında adil olarak hüküm veren, hükmeden, darlıkta rızık, bolluk ve bereket kapılarını açan, insanın iç alemine açılan rahmet kapılarını açan, savaşanlarda dilediğine yardım ve zafer kapılarını açan" şekillerinde tarif edilmiştir.

Allah ü teala Hz. Gerek maddi gerekse manevi, gerek fiziki, gerek ruhi, gerek fizyolojik, sosyolojik, gerek psikolojik her türlü müşkülleri, zorlukları çözen açan mutlak FETTAH tır.

A) Maddi, fiziki, sosyolojik, ekonomik, fizyolojik zorlukları halletmenin her ne kadar fiziki sebeplere yapışıp, fiziki engelleri ortadan kaldırmamızla mümkün olacağı söylense de, manevi ve ilahi bir destek, bir rahmet, bir nusret mutlaka gereklidir. Sadece her türlü maddi sebebe yapışan, manevi hiçbir destek aramayan kimselerin hali pek zordur. Hem de ruhen, psikolojik olarak pek zordur.

B) Manevi, ruhi, psikolojik, akli ve kalbi zorluklar , cüzi de olsa sebeplere yapışmakla giderilse de, bu alanda FETTAH'IN yardımı, fethi, nusreti, rahmeti mutlaka daha çok hissedilir. Yeter ki istensin, yeter ki içten gelerek, yakarış duyguları ile istensin.

Bu hususla ilgili ayetler ışığında FETTAH'IN fiilleri şunlardır:

1 – FETTAH: Her türlü dünyevi ve uhrevi kapıları açıp müşkülleri çözen. Nitekim ayette*;* ***" ... üzerlerine her şeyin kapılarını açtık."*** *6/44* denmektedir*.*

2 – FETTAH: Bereket kapılarını açıp, insanları darlıktan, sıkıntıdan, ticari, ekonomik zorluktan kurtaran. Allah şöyle buyurur.

" Muhakkak ki üzerlerine yerden ve gökten bereketleri açandır."*7/96*

3 – *Savaşlarda dilediğine zafer ihsan eden yardım kapılarını açandır.* ***" Biz gerçekten sana apaçık bir zafer verdik"48/1*** *zaferle ilgili 48/18 – 4/141 – 5/52 – 61/13 – 110/1 ayetleri de mevcuttur.*

4 – Hüküm veren,her iki taraf arasında hükmeden.

" Ey Rabbimiz bizimle kavmimiz arasında sen hak olanı hükmet"*7/89 diğer ayetler 26/118 – 34/26*

5 – *FETTAH* : Rahmet kapılarını açıp insanların iç ve dış varlıklarını, bilhassa gönül alemlerini rahmete gark edendir.Ayet;

" Allah insanlara Rahmetinden her neyi açarsa, artık o rahmeti tutup durduracak yoktur."*35/2*

6 – *FETTAH:* Gayb aleminin yani gözle görülmeyen, insanların müşahedeleri dışında bulunan bütün manevi, ruhi, kalbi, sırri zenginliklerin anahtarını kendinde bulundurandır**.** ***" Gayb ın anahtarı Allah'ın katındadır. Onları ancak Allah bilir."*** *6/59*

FETTAH ismi şerifini vird edinenler zamanla çok büyük manevi destek görürler. Her türlü güçlükleri çözülür, kalb gözleri açılır, manevi yükseliş gerçekleşir. Kur'an-ı Kerimde çeşitli kelime türlerinden olup(Feth) kökünden türeyen 38 kelime geçmektedir. Bunların beş tanesi Allah'a ait fetihle alakası olmayıp, tamamı ile insanların davranışına aittir. Bir tanesi " açanların, en hayırlısı" olarak çoğul kullanılır. FETTAH olarak bir ayette geçer ve hüküm veren manasına kullanılır.

1 – " De ki " – Rabbimiz bizi bir araya toplayarak sonra da gerçek hükmü ile aramızı ayıracaktır. O HÜKÜM VEREN ASIL HAKİM'DİR. Verdiği hükmü bilendir." *34/26*

EL-ALÎM

ALÎM: "İlim" kökünden türemiş olup " zaman ve mekana bağlı olmadan, gizli açık, insanlar tarafından algılanan, algılanmayan, küçük büyük, ezel ile ebet arasında geçmiş-gelecek, olmuş-olacak her ne kadar ne varsa tamamını mutlak olarak ve hakkıyla bilen" şeklinde tarif edilebilir. Alîm imsi de mübalağa sigasındandır. Bu isim Allah'ın ilim sıfatındandır. Alîm mutlak olarak, sonsuz ve sınırsız bilen demektir. Allah'a ALÎM denir ama insanların bilenine Âlim denir. İnsanlar Alîm olamaz, Âlimin ilmi sınırlıdır, artar eksilir. Bu bakımdan Allah'a Âlim denmez ancak Âlim tamlama ile kullanılır. **" *Gaybı bilen Allah"*** demek gibi. Allah'a Alîm denir. İnsanların ilimleri derece derecedir. Kimi az bilir kimi çok. Her çok bilenden daha çok bilen vardır. Daha çok bilenden, en çok bilen vardır. Bunların derecelerinin üstünde sonsuz bilen, mutlak bilen vardır, işte O ALÎMDİR. Nitekim Allah ayette şöyle buyuruyor.

" Biz dilediğimizi derecelerle yükseltiriz, her ilim sahibinin üstünde daha çok bir bilen vardır." Mutlak bilen de Alîm olan Allah'tır.*12/76*

ALÎM hakkında sınırlıda olsa bir bilgi edinebilmek için ayetler ışığında şu hususları belirtmek gerekir.

1 – Allah (cc) gökte ve yerde olan her şeyi, onlara ait bütün sırları ve insanların algılamaları mümkün olmayan yanlarını bilir. Bu hususla ilgili ayetler:

"De ki Kur'an'ı göklerde ve yerdeki bütün sırları bilen indirdi."*25/6****-*** *49/18* ***"***

"Muhakkak ki Allah göklerin ve yerin gaybını (meçhulünü) bilir." *Bu konu ile ilgili diğer ayetler : 3/29 – 5/98 – 22/70 – 29/52 – 49/16 – 58/7 – 64/4*

2 – Allah gökte ve yerde olanların atomdan daha küçüğünü, atomun parçalarını, yapısını, bildiği gibi en büyüğünü galaksileri, kara delikleri el hasılı bütün astronomik varlık ve olayları bilir. Mikro fiziğin konusuna girenleri de henüz girmemiş olanları da, astronominin tespit ettiklerini de edemediklerini de bilir. Nitekim Allah şöyle buyurur:

" Ne yerde ne gökte zerre (atom) ağırlığınca hiçbir şey Rabbinizden gizli kalmaz; Ne bundan yani atomdan daha küçük, ne de daha büyük."*10/61*

Görüldüğü gibi ayette atomdan (zerre) daha küçükten söz edilmektedir. Bu ifade atomun elektron, nötron, proton gibi parçalarını ve atomun içine de depolanan enerjiyi ihsas ettiriyor. İşte Allah 14 asır evvel, bugün az miktarını bilebildiğimiz mikro alemden bahsederek ALÎM sırrından bir kesit sunuyor bize.

3 – Allah gizlediklerimizi de açıkladığımızı da, içimizin sırrını da bilir " Allah sizin iç varlığınızı da dış aleminizi de bilir." *Bu hususla ilgili ayetler: 2/77 – 5/99 – 16/19 – 16/23 – 20/7 – 21/110 – 22/76 – 24/29 – 27/25 – 47/26 – 64/4-6/3*

4 – Allah nefislerde olanı , kalbimizde olanı, sırrımızda olanı bilir. Ayetler: ***" Allah onların kalplerinde olanı bilir" ." Ve*** *5/7* ***" Muhakkak Allah bütün göğüslerin esrarını tamamı ile bilir."*** *Bununla ilgili ayetler****:*** *2/235 – 4/63 – 33/51 – 3/154 – 5/7 – 8/43 – 11/5 – 31/23 – 35/38 – 39/7 – 67/13 – 27/74 – 28/69*

5 – Allah her şeyin öncesini de sonrasını da bilir. Ayetler: ***" Allah onların geleceklerini de geçmişlerini da bilir.Kulların ilimleri ise asla bunu kavrayamaz."*** *2/255 – 21/28-20/110*

6 – Allah gizli yerde de olsa yaptınız her şeyi bilir. Ayet: ***" Şüphesiz Allah yaptığınız her şeyi bilir."*** *Diğerleri:16/91- 42/25 – 29/45*

7 – Allah her hamile olanın taşıdığını, kaderini, huyunu, ahlakını, fiziki, fizyolojik ve psikolojik yapısını bilir*.* ***" Allah her dişi neye gebe kalacak ve de kalır onu bilir. Rahimlerin ona neyi eksik ve neyi ziyade edeceğini bilir."*** *dedikten sonra* ***" Allah katında her şey bir ölçü iledir"****13/8* buyurur. Yani yumurtanın, spermanın, kromozom ve genlerin hangi özelliklerde olduğu, çocukta ne gibi karakter özellikleri husule getireceği Allah tarafından bilinir*. Diğer ayetler:31/34*

8 – Allah yere giren ve ondan çıkan bizim bilmediklerimiz de dahil bilir. ***" O yere gireni ve yerden çıkanı, gökten ineni ve ona yükseleni hep bilir."****34/2 Diğer ayet 57/4*

9 – Allah her yarattığını bilir*. " Allah her yaratılanı bilir, tamamı ile bilir."* *36/79*

10 – Allah bizim bilmediğimiz her şeyi bilir. ***" Olurya bir şeyi sevmez,istemezsiniz o sizin için hayırlıdır. Bir şey de sizin için şerli olduğu halde onu sever istersiniz. Bunu Allah bilir siz bilmezsiniz."*** *2/216 diğer ayetler 2/232 – 24/19*

11 – Allah bizim algılayamadığımız Gayb alemini bilir. ***"İçimde olan her şeyi sen bilirisin, fakat ben senin zatında olanı bilmem, çünkü sen gaybı (bizim algılayamadığımızı) bilirsin."*** *5/116 diğer ayetler 5/109 – 9/78*

12 – Kıyametin zamanını O bilir, başkaları bilmez.***" Kıyametin ilmi muhakkak ki Allah katındadır."***

13 – Elhasıl Allah evet, Alîm olan Allah her şeyi bilir, bilmediği hiçbir şey yoktur. ***" Allah her şeyi mutlak olarak bilir."****5/97 Diğer ayetler 8/75 – 9/115 – 24/64 – 29/62*

14 – *Bilmediği hiçbir şey yoktur. Öyle ya yaratan hiç bilmez mi?* ***" Yaratan hiç bilmez mi?"****67/14*

Bu ismi İlahi'yi vird edinenlerin ahlakı düzelir, huyu güzelleşir, ilmi çabaları artar, gelişir, ilmi çalışmalarında bir kolaylık bir hafifleme husule gelir.

Kur'an-ı Kerimde isim sigası ile yani ALÎM şeklinde 153 ayette tekrarlanmaktadır. Biz bunları konumuzun hacmine sığdırabilmek için beraber geçtiği diğer isimlere ve çok kullanılan bazı fiillere göre tasnif ettik. Bunlardan Semi ismi ile 32 ayette, Hakim ismi şerifi ile 36 ayette, Vasi ismi ile 7 ayette, Aziz ile 6 ayette, Habir ile 4 ayette, Kadir ile 4 ayette, Halim ismi şerifi ile 3 ayette, Şekûr ile 2 ayette, Fettah ile 1 ayette geçerken yalın tek başına 8 ayette geçmektedir.19 yerde (Bikülli şey'in Alim) (her şeyi bilen) olarak 4 ayette (Alim-ün bizzalimin), 4 ayette (Bima tamelune alim) olarak geçmektedir. (Alim-ün bil müfsidin) 1, (Alimün bi'l-muttakın) 2 ayette kullanılmıştır.(Alimün bi zatı's-sudur) 12 ayette, (Alim ün bima yefalun) 2 , (Alim-ün bima yamelun) 1, (Alim-ün bima yasnaun) 1 , (Bikülli halkın Alim) ve (Hallak un Alim) 2 ayette geçmektedir.

Biz bunlara birer örnek verip diğer ayetlerin, ayet numarasını vereceğiz.

1 – " Muhakkak sen HAKKI İLE BİLENSİN üstün hikmet sahibisin." *2/32 diğer ayetler 4/26 – 6/83– 6/139 – 8/71 – 9– 6/128 /15 – 9/28 – 9/60 – 9/97 – 9/106 – 9/110 – 12/6 – 12/83 – 12/100 – 15/25 – 22/52 – 24/18 – 24/58 – 24/593 – 27/19 – 43/84 – 49/8 – 51/30 – 60/10 –*

66/2 – 4/11 – 4/17 – 4/24 – 4/92 – 4/104 – 4/111 – 4/170 – 33/1 – 48/4 – 76/60

2 – " Hakikaten sen bizi işiten ve MUTLAK BİLENSİN." *2/127 diğer ayetler* *2/137 – 2/181 – 2/224 – 2/227 – 2/244 – 2/256 – 3/34 – 3/35 – 3/121 – 5/76 – 6/13 – 6/115 – 7/200 – 8/17 – 8/42 – 8/53 – 8/61 – 9/98 – 9/103 – 10/65 – 12/34 – 21/4 – 24/21 – 24/60 – 26/220 – 29/5 – 29/60 – 41/36 – 44/6 – 49/1 – 4/148*

3 – " Şüphesiz ki Allah, mağfireti geniş, MUTLAK BİLENDİR." *2/115 diğer ayetler 2/247 – 2/261 – 2/268 – 3/73 – 5/54 – 24/32*

4 – " Muhakkak O Azizdir, ALÎMDİR." *7/78 diğer ayetler 6/96 – 36/38 – 40/2 – 41/12 – 43/9*

5 – " Şüphesiz ki Allah ALÎMDİR, Habir dir." *31/34 diğer ayetler 49/13 – 66/3 – 4/53*

***6 – Muhakkak Allah her şeyi BİLİR, her şeye gücü* yeter."** *16/70 diğer ayetler 30/154 – 42/50 – 35/44*

7 – " Allah ALÎMDİR, Halimdir." *4/12 Diğer ayetler 22/59 – 33/51*

8 – " Muhakkak Allah mükafatı verendir, ALÎMDİR." *2/158 – 4/147*

9 – " O hüküm veren asıl hakim ve verdiği hükmü BİLENDİR." 34/26

10 – " Muhakkak Allah onu bilir." *2/215 diğer ayetler 2/273 – 3/92 – 12/50 – 4/39 – 4/70 – 4/127 – 15/10*

11 – " O her şeyi hakkıyla BİLENDİR." *2/29 diğer ayetler 2/231 – 2/282 – 4/176 – 5/97 – 6/101 – 8/75 – 9/115 – 24/35 - 24/64 – 29/62 – 42/12 – 49/16 – 57/3 – 58/7 – 64/11 – 33/40 – 33/54 – 48/26*

12 – " Allah zalimleri İYİ BİLİR." *2/95 diğer ayetler 2/246 – 9/47 – 62/7*

13 – " Allah fesatçıları hakkıyla bilir."3/63

14 – " Allah muttakileri çok iyi bilir." *3/115 (9/44*)

15 – " Allah yaptığınızı bilir." *2/283 diğerler ayetler 16/28 – 23/51 – 24/28*

16 – " Çünkü O göğüslerin sahip olduğunu çok iyi bilir." *67/13 diğer ayetler 3/119 – 3/154 – 5/71 – 8/43 – 11/5 – 31/23 – 35/38 – 39/7 - 42/24 – 57/6 – 64/4*

17 – " Allah yaptıklarınızı çok iyi bilir." *10/36 (24/41)*

18 – " Allah onların ne yapacaklarını çok iyi bilir." *12/19*

19 – " O her şeyi yaratandır, BİLENDİR." *36/81 (15/86)*

20 – " Allah onların yaptıklarını bilir." *35/8*

21 – " O her yaratılanı tamamı ile bilir." *36/79*

EL-KABID

KABID : Kullarını sıkan, onlara darlık veren. Bu darlık, bu sıkıntı fertlere de toplumlara da verilen, ticari, ekonomik, ve sosyal görünümlü olabilir. Bu darlık kalbin, için, malın, rızkın, rahmetin, bereketin daraltılması olabilir.

Allah'ın (cc) kullarını sıkması, daraltması, biz insanlarda olduğu gibi, keyfi ve hissi değil, ilahi hikmetlerin bir gereğidir. Eğer keyfi, hissi olsa idi zulüm olmuş olurdu. Haşa! Allah zulmetmekten münezzehtir.

Nitekim Allah: **" Allah onlara zulmedecek değildir lakin onlar kendi kendilerine zulmediyorlar."** *(9/70-29/40 – 30/90 – 16/118)* buyurarak hiç kimseye zulmetmediğini, insanların ancak kendilerine zulmettiğini ifade eder.

Kendi daha iyi bilir ya, Allah insanlara şu üç sebeple darlık verip onları sıkar;

1 – İnsanların işledikleri kötülükler, başkalarına haksızlık ve zulmetmek, hak ve hakkaniyete riayetsizlik gibi sebeplerle, gerek ruhi, gerek sıhhi, gerek ticari, ekonomik vs sıkıntılar, darlıklar verir. Bu keyfiyet bütün insanlar içindir. Ayeti kerimede Allah ;

" Onlara işledikleri kötülükler musibet getirecektir."*39/51* buyurur.

Şu ayet-i kerimede bu husus daha açık ve net olarak ortaya konmaktadır.

" Allah bir şehri ibret örneği yapıyor ki, O şehir emniyet ve huzur içinde bulunuyordu. Oraya her yönden bol bol rızık geliyordu. Nihayet o şehir halkı Allah'ın nimetlerine nankörlük etti. Allah da şehir halkına yaptıkları yüzünden açlık ve korku elbisesini tattırdı." *16/112*

2 – İnananlara , imtihan etmek, bu imtihan sonucu, kazananlarda sabır, şükür, tevekkül, teslimiyet ve rıza gibi üstün duyguları oluşturup olgunlaştırarak, kemale erdirip, ruhi yücelik ve üstünlüklere ulaştırmak için darlık verir. Nitekim bu hususta Allah şöyle buyurur.

" Ey müminler sizi biraz korku, biraz açlık, birazda mallardan, canlardan ve üretimlerden yana eksiltme ile and olsun imtihan ederiz. Sabredenleri müjdele, Onlar O kimselerdir ki kendilerine bir musibet geldiği zaman " Biz Allah'a aitiz ve O'na döndürüleceğiz" derler." *2/155,156* İşte sabır, işte teslimiyet, işte rıza.

3 – Bizim hiç bilmediğimiz ve asla da bilemeyeceğimiz ilahi hikmetler gereği insanlara darlıklar verip onları sıkar, mülk kendinindir. Hiç kimseye zulmetmez ama mülkünde hikmeti icabı dilediğini yapar. Kim bilir bu sıkış ve daraltış belki varlık aleminin dengeleri gereği böyledir, Allah bilir.

" De ki eğer Allah size bir zarar dilerse veya bir fayda dilerse artık onun dilemesinden sizi kim koruyabilir." *48/11* Başka ayet *39/38*

Görüldüğü ve ayet-i kerimelerden anlaşıldığı gibi Allah kullarını daraltır, sıkar. Tüm insanlara da düşen bu sıkıntılar üzerinde düşünüp, aczinin idrakine erişmek ve mutlak gücü aramak olmalıdır. İnananlara düşen ise sabretmek, şükretmek, tevekkül etmektir. Hele hele teslimiyet gösterip de Rıza makamına varanlara ne mutlu. Bunlar*; "* ***En güzel vekil olarak bize Allah yeter."*** Demeli ***" Allah kendilerinden razı olmuş, onlar da Allah'dan razı olmuşlar. Bu en büyük nailiyettir, zaferdir."*** Ayet-i celilesinin sırrına ulaşabilme gayreti içinde bulunmalıdır. KABID kudret ve fiili sıfatlardandır.

Bu ismi celili ehil olanlar vird edinmelidir. KABID isminin kötü maksatlara alet edilmeye

kalkılması, kullanan için de son derece tehlikelidir. Bu ismi celil duadan çok zikir maksadıyla ve basıt ismi ile birlikte okunmalıdır.

Kabıd ism-i celili Kur'an-ı Kerimde isim sigası ile hiç geçmezken aşağıdaki ayet-i kerimede görüleceği gibi (daraltır) manasına fiil olarak sadece bir yerde Allah için kullanılmaktadır.

1 – " Allah kimini daraltır, kimine genişlik verir. Siz O'na döndürüleceksiniz." *2/245*

EL-BASITU

BASIT : Kur'an-ı kerimdeki ayetler ışığında " Rızkı genişleten, rahmet ve bereketini insanlara yayan, insanların ruhi ve bedeni kabiliyetlerini geliştiren, onlara geniş imkanlar veren, ilimlerini genişletip, cisimlerini güçlendiren" şeklinde manalandırılabilir. BASIT ismi Kur'an'da, Allah (cc) hakkında isim sigası ile hiç geçmemektedir. Fiil ve başka kalıplarda 15 defa geçmektedir. Bunlardan on tanesi " rızkı genişletmek" manasına fiil olarak kullanılmıştır. Bir ayette mefulsüz yani yüklemsiz olarak geniş çerçevede "daraltan,sıkan" manasındaki Kabıd ismine esas olan fiil ile birlikte kullanılmıştır. Burada her türlü daraltıp, sıkmaya yani ruhi, hissi, kalbi, ekonomik, ticari daralmaya alternatif olarak "genişleten, bollaştıran" manasına kullanılmıştır.

Burada şunu ifade etmek gerekir ki, kelamda, tasavvufta BASIT ism-i şerifi KABIT ism-i celili ile birlikte kullanılmıştır hep. Kur'an da ise " rızık genişliği veren" manasındaki "yebsudu kelimesine karşıt olarak yakbidu değil de yakdiru (daralttı) ifadesi kullanılmıştır. Nitekim aşağıdaki ayetlerde görülecektir.

Bir ayette bu fiil Allah'ın bulutları " gökte yayıp genişletmesi" manasında, bir ayette insanlara " İlim ve cisim bakımından üstünlük verme" manasında ve yine bir ayette " yaratıp ta üstün kılmak" manasına kullanılmıştır. Başka bir ayette de " Allah'ın cömertliği" manasına kullanılmıştır. Öyle ise Kur'an'da BASIT ismi şerifine esas olan fiil daha geniş manalarda kullanılmakla beraber en çok "insanların rızkını genişleten" "yayan bollaştıran" manası ön plana çıkarılmıştır.

Daha önce anlattığımız Kabıd ismi celili Allah'ın adaletinin, Basıt ismi şerifi ise Allah'ın (cc) fazl ve kereminin, rahmet ve bereketinin kullar üzerindeki izdüşümlerini gerçekleştirir. Kul Allah'ın kabzına sabredip şükretmeli, bastına şükredip sabretmeli. Yani Allah'ın verdiği darlıktan ümitsizliğe düşmeden sabretmeli ve haline şükretmelidir. Verdiği bolluğa, genişliğe şükredip şımarmadan, aşırı ve yakışıksız hareketler yapmamak için sabretmelidir.

Fiili sıfatlardan olan BASIT ismini vird edinenlerde rızık darlığı olmaz. Kalp darlığı olmayıp her hususta geniş ufuklu olurlar. Kalplerinde masivadan çok ilahi muhabbet yerleşir. Ehli halden bir zat "ibadette huşunu kaybeden haramları terk etmekle beraber YA BASIT okumaya devam etmelidir." buyuruyor. Ayetler

1–"Eğer Allah kullarına bol bol verseydi muhakkak yer yüzünde azar, taşkınlık ederlerdi. Fakat Allah rızkı dilediği bir miktarda indirir." *42/27*

2–" Allah daraltır ve genişletir.O'na döneceksiniz." *2/245 42/12*

3–"Rabbın dilediğine rızkı genişletir ve daraltır."

4–Vay demek ki Allah dilediği kimsenin (kullarından) rızkını genişletiyor ve daraltıyor." *28/82*

5 – " Allah dilediği kimsenin rızkını genişletir ve daraltır." *13/26 diğer ayetler 30/37 – 39/25*

6 – " Allah kulların dilediği kimseye rızkı genişletir ve ona daraltır." *29/62*

7 – " De ki – Şüphesiz Rabbın kullarından dilediğinin rızkını genişletir ve daraltır." *34/39*

8 – " Allah O'dur ki rüzgarı gönderir de bir bulut kaldırır o bulutu gökte yayar..." *30/48*

9 – " De ki – Şüphesiz Allah O'nu üzerinize seçti ve onu ilminde ve cisminde üstün kıldı" *2/247*

10–" Düşünün ki Allah sizi Nuh kavminden sonra halifeler yaptı ve sizi onlardan üstün kıldı." *7/69*

EL-HAFID

HAFID : " Alçaltan, bir şeyi bulunduğu yerden indiren, mevkiinden düşüren" manasına gelmektedir.

Maddi ölçülere göre Allah yeri göğe, arzı semavata göre alçak halk etmiştir.Manevi alemde cehennemi cennete nazaran, insanların yöneliş ve rağbetleri bakımından aşağı yaratmıştır. Yine İblisi , Adem(as) secde etmedi diye meleklerin bulunduğu üstün makamlardan şeytani mertebeye HAFID ismi celili ile alçaltmıştır. Adem (a.s) cennetten dünyaya Allahu alem HAFID isminin tecellisi ile indirmiştir. Ancak Adem(a.s) ın indirilişi şeytanın makamından kovuluşu gibi değildir. Zira Allah (cc) (kendi en iyisini bilir) şeytanda tecelli eden HAFID ismi ile birlikte ileride inceleyeceğimiz MÜZİL (zelil edici, şereften itibardan düşürücü, haysiyetten mahrum edici) ismi celili de tecelli etmiştir. Zira iblis Allah'a (cc) itaatsizliği bilerek ve isteyerek yapmış isyan etmiştir. Bu görüşü kuvvetlendiren ayeti kerime: Allah şeytana hitaben şöyle buyurur. **" Hemen in oradan (cennetten) sana cennette kibirlenmek gerekmez."** dedikten sonra ayetin devamında *7/13* ***" Hadi çık, çünkü sen hor ve bayağı kimselerdensin"*** buyurur ve aynı surenin 18. ayetinde şöyle buyurur ***" Ayıplanmış ve Rahmetten kovulmuş olarak çık"*** *7/18*

Adem (AS) da ise HAFID ismi celili tecelli etmiş olup Müzil ismi celili tecelli etmemiştir. Çünkü Adem (AS) bilmeden aldatılarak istenmeyen fiili işlemiş olup, cennetten indirilmesine rağmen şeref, itibar ve haysiyeti elinden alınmamıştır. Üstelik tevbe ettiği için affedilmiştir. Nitekim ayette **" birbirinize düşman olarak inin"** *2/36* dedikten sonra şöyle buyuruyor Allah ***" Derken Adem Rabbinden bir takım kelimeler aldı,***

O'na yalvarıp tevbe etti, O da tövbesini kabul buyurdu" *2/36* buyurmakla bu hususa ışık tutmuştur.

Diğer taraftan dünya hayatında ve sosyal hatta HAFID ismi celilinin tecellisini görüyoruz. İnsanlardan siyasi bakımdan üst makamlarda bulunanları aşağı indirdiği, ekonomik bakımdan güçlü olanları güçsüzler mertebesine düşürdüğü çok görülen olaylardır. Bazı kimseleri onlarda var olan dünya hırslarını tatmin edip, dünyaya taptırarak alçaltır. Bazılarını da aşırı düşkün oldukları şehvetlerini tatmine imkan sağlayarak alçaltır.

Tabii bu alçaltma ve düşürme olayı, kimi insanların kendi davranışları yüzünden hak ettikleri için, kimi imtihan icabı, kimi de ilahi hikmet gereği olmaktadır.

Bu indiriliş ferdi alanda olduğu gibi sosyal planda da gerçekleşir. Bakarsınız ki son derece güçlü, üstün bir toplum, bir devlet bir gün HAFID ismi celilinin tecellisi ile zayıflar, küçülür belki yıkılır. Devletlerde büyük ekonomik çöküşler, siyasi tükenişler tarihte ve günümüzde az değildir.

Kur'an-ı Kerim'de Allah'a (cc) mahsus olmak üzere HAFID kelimesi ve onun kendisinden türediği kelime şekilleri hiç geçmemektedir. Sadece Peygamber (S.A.S) için iki ayette müminlere merhamet göstermesi manasında; bir yerde de müminlerin ana-babalarına şefkat göstermeleri manasında kullanılmıştır.

Ancak vakıa suresinin 1,2,3 ayetindeki kıyametin kafirleri cehenneme alçaltacağı, müminleri cennete yükselteceği ifade ediliyor.Bu ayette geçen cehenneme alçaltıcılık, cennete yükselticilik keyfiyetinin kıyametin değil Allah'ın bir fiili ve işi olduğunu belirten müfessirler vardır.

Bu ismi tek başına vird edinmek yerine mukabili olan RAFİ ismi şerifi ile dengelemek lazımdır.

ER-RAFİ'

RAFİ' : Hafıd ismi celilini dengeleyen " yükselten, üst makam ve mertebelere çıkaran" manasına gelen bir ismi şeriftir.

Cenab-ı Allah gökleri yere nispetle yükseltmiş, cenneti cehenneme nispetle üstün kılmış, insanı diğer varlıklardan daha üst dereceye çıkarmıştır. Ahireti dünyaya göre yüceltmiştir. İnsanların da bazılarını siyasi bakımdan yükseltmiş, bazılarını ekonomik ve sosyal mertebede üste çıkarmıştır. Kimi insanları ilim bakımından yükseltirken, kimi insanları yüksek manevi mevkilere ve makamlara kaldırmıştır. Manevi makamlarını yüceltip makamdan makama iletmiştir. Kimine peygamberlik verir en üst makama ulaştırır. Kimi peygamberleri de kiminden üstün kılar, peygamberliğin daha üst derecelerine yükseltir. Elhasıl hikmetinden sual olunmaz, kiminden dünya hırsını, şehvetini, şiddetini yok ederek kişiyi yükseltir. Kiminden tamahı, cimriliği, düşmanlığı, kini, nefreti yok ederek üstün ahlaki derecelere yükseltir.

Allah dilediği kimseyi dilediği yönden yükseltir.

Ayetler ışığında Allah'ın RAFİ isminin alakalı olduğu hususları maddeleyelim;

1-Allah semayı yükseltir. Bizim göremeyeceğimiz direklerle (yer çekimi) ayakta tutar. 13/2

" *Allah gökleri, gördüğünüz şekilde direksiz olarak veya gördüğünüz bir direk olmaksızın* *(çekim kuvveti)* ***yükseltmiştir."*** *55/7*

2 –İnsanlardan kimini peygamber yaparak yükseltmiş, peygamberlerden kimini de kimine üstün kılmıştır. ***"İdris'i de yüksek mekana yükseltti"****19/57*

Peygamberimize (S.A.S) hitaben ***" Senin şanını yükseltmedik mi?"****94/4 diyerek O'nun şanını şerefini yükselttiğini ifade etmektedir.Ayrıca* ***" Bu peygamberlerin bir kısmını kendine verilen özelliklerle diğerlerinden üstün kıldık….. bazılarını da dereceler bakımından Allah yükseklere çıkarmıştır."****2/25*

3–İnsanların kimini sosyal, ekonomik, fiziki yapı vs bakımından üst dereceye yükseltmiştir*.* ***" Ey müminler (veya insanlar) Allah O dur ki sizi arzın halifeleri yaptı ve derecelerle kiminizi kiminizin üstüne çıkardı. Sizi verdiği şeylerde imtihan etmek için bunu yaptı."*** *6/165*

4 ***–*** " Allah kimilerini iman, kimilerini ilim bakımından yükseltendir. ***" Allah iman edenlerinizi yükseltir, kendilerine ilim verilenler için dereceler vardır." .*** *4/16*

5 ***–*** Bazen da İsa 'da (a.s) olduğu gibi, onu cismen yükseltip katına alır. Hz. Peygamberde miraç olayında olduğu gibi ötelerin ötesine hem ruhen, hem cismen yükseltir de Arşı alayı, sidretil müntehayı temaşa ettirip geri gönderir

6–Elhasıl Allah dilediği her kimseyi, dilediği her bakımdan yükseltir. ***"Biz dilediğimiz kimseyi derecelerle yükseltiriz."*** *6/83-12/76*

Bu ismi şerifi vird edinenlerde güven duygusu kuvvetlenir, manevi derecelere aid yüksek duygular gelişir. Her bakımdan yükselme gerçekleştirilir.

Kur'an da Ref kökünden türemiş çeşitli sigalardaki kelimeler 25 yerde kullanılmıştır. Bunlardan 8 tanesi doğrudan Allah'ın yüceltmesi ile ilgilidir. Bir ayette Rafi olarak, başka bir ayette Refi olarak aynı manaya kullanılmıştır.

1 – " Ya İsa ……. seni kendime yükselteceğim."

2 – " O, dereceleri yükselten, arşın sahibidir." *40/15*

EL-MUİZ

MUİZ : " Üstün kılan, güçlü kılan, şeref, itibar, haysiyet kazandıran" manasına bir fiili isimdir.

Allah dilerse sosyal mevkii, ekonomik durumu ne olursa olsun kulunu şerefli, itibarlı kılar üstün hale getirir. Bir bakarsınız ki bir fakiri, bir zenginden çok daha şerefli, çok daha itibarlı kılar. Pek mütevazı seviyedeki bir kulunu çok siyasetçiden, çok bürokrattan daha itibarlı kılar. Üst seviyede bulunan kimselerden dilediğine de itibar, şeref ve haysiyet kazandırır.

İnsanın üstün kılınması, güçlü kılınması, şerefli kılınması, nasıl olur? İnsanın iç aleminin üstün değerlerle kurulması, ufkunun genişleyip, kalp gözünün, basiretinin açılması ile ve dünya menfaatine, hele hele haksız olan menfaate, şehvete iltifat etmez hale getirilmesi ile olur. Allah'ın MUİZ ismi ile izzetlendirilmiş insan, basit alelade hislere esir olmaz. Hak ve hakikate bağlı, kadir kıymet bilir, kendini üstün görmez. Kibir, gurur, benlik, bencillikten tamamen uzak, ekonomik ve sosyal durumu ne olursa olsun mütevazı ama güçlü ve vakur bir hayat sürer. Bu bakımdan bu kimse Muiz ismi şerifine mahzar olanlar katında, şerefli, itibarlı, haysiyetli olur. Müzil ismi kendilerde tecelli edenlerin nazarında da sakınılır ve saygı ile karışık korkularına muhatap olur. Dıştan ona

değer vermeyip kötüleseler bile içlerinde ona saygı ve hayranlık duymaktan kendilerini alamazlar.

Burada şunu unutmamak gerekir ki bu gün sosyal hayattaki şeref ve itibarın temelinde kişinin üstün ahlaki ve manevi yapısı yoktur. Aslında mütevazı kimse kibirli ve gururludan, fakir ama cömert kimse zengin cimriden, diğerkam kimse bencilden, dost canlısı kimse düşmanlık, kin ve nefret dolu kimseden, az bilip bildiğini yaşayan, çok bilip tersini yaşayandan, insana saygı duyan onu hor ve hakir görenden, dürüst kimse, aldatan hilekar kimseden, elhasıl ahlaklı, faziletli faziletsizden daha şerefli, daha itibarlı, daha üstün olmalıdır. Toplum hak eder de Allah toplumlara MUİZ ism-i şerifi ile tecelli ederse o da olur. Ama bugün bütün bu manevi ve ahlaki değerlerin yerini ekonomik ve siyasi güç almıştır. Ekonomik ve siyasi bakımdan güçlü olan şerefli(!), itibarlı(!) sayılmaktadır. İtibarlı sayanda itibarsızdır aslında, itibarlı sayılan da. Toplum bunu hak ettiği için Allah bunların yükselmelerine imkan vermiştir. Ama Allah bunlara hiçbir zaman MUİZ ism-i şerifi ile tecelli etmez. Olsa olsa bunlara Müzil ismi tecelli eder de şerefsizlerin birbirlerine şeref bahşettikleri bir toplum düzeni çıkar karşımıza. Şerefi, şerefsize, şerefsizin bahşettiği bir toplum, bir dünya. şerefsizliğin adını şeref koyarsanız eğer, bütün şerefsizler birbirlerine, bütün izzetsizler birbirlerine itibar gösterirler.

Ayetler ışığında insanın izzeti;

1**–**Allah Azizdir, MUİZdir, dilediği kullarına izzet verir.

" Allah dilediğini aziz, dilediğini zelil kılar." *3/26*

2–Bütün izzet ve şeref Allah'ın dır, kullarına üstünlüğü, şerefi, itibarı Allah kazandırır.

" Ey Resulüm kafirlerin sözü seni mahzun etmesin. Muhakkak ki izzet hep Allah'ın dır. Allah mutlak işitici mutlak bilicidir." *10/65*

" Her kim şeref ve kuvvet isterse, bütün izzet Allah'ın dır." *35/10*

3–İnkarcılar, izzetsizler kendilerinde izzet ve şeref vehmederler. Onlarla birlik olmak, onları dost edinmekle insan şereflenmez.

" … Sonra da başının üstüne o kaynar su azabından dökülür. Sonra ona şöyle denir

" Tad bakalım çünkü sen, zannında kavminin arasında şerefli ve iyi bir kimse idin."*44/49*

" O münafıklar ki, müminleri bırakarak kafirleri dost ediniyorlar, izzet ve şerefi onların yanında mı arıyorlar? Halbuki bütün izzet Allah'ındır."*4/139*

4–İzzet Allah'ın, O'nun Resulünün ve müminlerindir.

"Kuvvet ve üstünlük Allah'ın, Resulünün ve müminlerindir; fakat bunu münafıklar bilmezler."*63/8*

Muiz ismi Kur'an da isim sigası ile geçmemektedir. Muiz isminin şimdiki zaman hali ile bir yerde geçmektedir. O da bir numaralı şıktaki ayettir.

EL-MÜZİL

MÜZİL : İsm-i celili "alçaltan, güçsüz ve aciz duruma düşüren, hor ve hakir kılan, şeref, itibar ve haysiyeti yok ede" manasındadır. Muiz ism-i şerifinin karşıtıdır, fiili sıfatlardandır.

Allah dilediği kulunu, makamı, mevkii, ne olursa olsun, hak ettiği ve layık olduğu zaman hor ve hakir kılar, aciz duruma düşürür, haysiyet ve şerefini yok eder. İster sahip olduğu imkanları yok ederek, isterse zengini zenginliği içerisinde, fakiri fakir halinde, makam sahibini bulunduğu seviyede hor ve hakir, şerefsiz, itibarsız ve haysiyetsiz kılabilir. MÜZİL ism-i şerifinin tecellisi ile şehvetinin esiri olan kullarını isterse alçaltır. Dünya varlık ve servetine tapan insanları hor ve hakir hale getirebilir.

Kabıd, Hafıd … isimleri insanlara başka sebepler yanında imtihan için de tecelli ettiği halde, MÜZİL ismi şeref, haysiyet itibar kısaca ahlaki manası ile imtihan maksadı ile tecelli etmez. Çünkü zelil olan adam ahlaksız adamdır. Allah ahlaksızlığı yasaklamıştır. Yasakladığı ile imtihan etmez Allah. Bu ismin gereği, olsa olsa insanları, hak ettiği için cezalandırmak maksadı ile yapılır. Muiz ismi Allah'ın (cc) fazl ve rahmetinin bir göstergesi iken MÜZİL adlinin bir görüntüsüdür. Yoksa kula zulmettiğinden (haşa) değil.

Burada şunu belirtmeliyiz ki Allah(cc) kullarına hep adaleti ile tecelli etmez. Adlinden çok daha fazla Lütfu ile merhameti ile tecelli eder. Eğer Allah (cc) bize hep adaleti ile tecelli etse bir Allah dostunun dediği gibi " yanardık." Zira hak edenlerimizin çokluğundan, Kahhar, Kabıd, Hafıd, Müzil, Dar isimlerinin tecellisi o kadar çok olmalı idi ki. Halbuki bu isimlerinin

tecellisini, hem de bütün şiddeti ile tecelli etmesini hak etmemize rağmen; (dikkatle incelersek görürüz) Allah (cc) bize Rahman, Rahim, Selam, Mümin, Gaffar, Vehhab, Razzak, Fettah, Basıt, Muiz, Latif,, Gafur, Şekur,, Hafiz, Kerim, Mücib, Vedud, Afuv …. gibi sevgi merhamet, şefkat ve lütuf ifade eden isimleri ile tecelli ediyor her zaman. Bazen az da olsa kullarının lehine olarak adaletinin, bazen da uluhiyyetinin gereği Kahhar, Kabıd, Hafıd, Müzil, Dar gibi isimleri ile tecelli ediyor.

Zaten Esma-i Hünsanın tamamı incelendiği zaman görürüz ki Allah'ın korku ifade eden isimleri 99 un içinde ancak beş tane civarındadır. Ama sevgi, şefkat ve merhamet ifade eden hemen hemen geri kalanın tamamına yakınıdır. Öte yandan korku ifade eden isimleri hemen karşıtı ile dengelenmiştir de. Hafıd Rafi ile Kabıd Basıd ile Müzil Muiz ile Dar Nafi ile dengeye getirerek kullanılmıştır. Üstelik bu çiftleri beraber okumak düstur haline gelmiştir.

Ayetlerde Müzil ismi ile aynı kökten türeyen kelimeler şöylece kullanılmıştır. Zaten ayetlerde isim sigası ile Müzil hiç geçmemiş, sadece bu ismin şimdiki zaman fiili halinde bir yerde geçmektedir.

1 – Allah aciz değildir ve acizlikten dolayı bir yardımcıya ihtiyacı yoktur.

" *Şöyle de – Evlat edinmeyen mülkünde ortağı bulunmayan ACİZLİKTEN ötürü bir yardımcıya ihtiyacı olmayana Hamd olsun" O'nu noksanlardan yücelte yücelt."* *17/111*

2 – ZİLLET insanlara, Allah'ın (cc) ayetlerini inkar ettikleri, Peygamberleri öldürdükleri, isyan etmeleri ve aşırı gitmeleri sebebi ile verilir.

" Onların üzerine horluk ve yoksulluk yüklendi ve Allah'dan bir gazaba da uğradılar. Bu Allah'ın ayetlerini inkar ettiklerinden ve haksız yere Peygamberleri öldürdüklerinden idi. Evet bu isyan etmelerinden ve aşırı gitmelerinden idi." *2/61, 3/112*

3–Allah'a iftira edenlere aşağılanmak ve horluk verilir

" Muhakkak ki buzağıyı tanrı edinenlere, Rablerinden bir gazap ve dünya hayatında bir HORLUK erişecektir. İşte biz Allah'a iftira edenleri böyle cezalandırırız." . *7/152*

4 – İyilik eden, iyi davranan kimselere HORLUK yoktur. Günah işeyip başkalarına kötülük edenlere ZİLLET vardır.

" Güzel amel işleyenlere güzellik ve daha fazlası da vardır. Onların yüzlerine ne bir leke bulaşır ne de ZİLLET ….. kötülük kazananların cezası misliyledir. (bir kötülüğe bir ceza). Onları bir ZİLLET kaplar. Onları Allah'tan kurtaracak ta yoktur." *10/26/27*

5 – Mücrimlere öbür dünyada ZİLLET vardır.

" Günahkarlar ahirette gözleri düşkün bir halde onları bir ZİLLET saracaktır." *68/43*

6 – Allah dilediğini aziz, dilediğini ZELİL eder.

" Allah dilediğini aziz, dilediğini ZELİL eder." *3/26*

Aynı kökten türeyen bazen mağlup, zayıf, güçsüz, bezen de alçak gönüllü manasına gelen ***ezilletün***…….. kelimesi de geçer Kur'an'da **bak;** *3/123 – 5/54 – 27/34 –*

ES-SEMİ'

SEMİ' : Allah'ın işitmesi; Allah işitir. O'nun işitmesi sesle, sözle, kulakla, sinirle, işitme merkezi ile yani maddi vasıtalarla olmayıp; doğrudan vasıtasızdır, sınırlı değil sınırsızdır. Arızi değil mutlaktır. Allah'ın mutlak işitmesi bizim vasıtalarla, sınırlı işitmemize benzemez . Bizim işitmemiz nasıl olur onu özet olarak bir görelim ki Allah'ın işitmesini bir nebze kavraya bilelim.

İşitmek nedir? İşitmek; dıştaki bir varlıktan gelen sesleri yani ses dediğimiz titreşimleri alıp, manasını zihnimizde çözümleyip kavrama , kendimize mal etme olayıdır. İşitmenin çeşitli yaratıklarda birbirinden çok farlı organlarla, çok farklı yollarla, çok farklı biçimlerde olduğu muhakkak. Biz her zaman iç içe olduğumuz için bize son derece normal, son derece basit gelen işitme olayı öyle sanıldığı gibi alelade bir olay değil, son derece karmaşık, bir çok fiziki, biyolojik, psikolojik, fizyolojik kanunların işlemesi ile oluşan bir olaydır. Karşılıklı konuşma esnasındaki işitmeyi ele alalım.
Muhatabın zihnindeki bir mefhum dili vasıtası ile söz haline getirilir. Şöyle ki: Ak ciğerler nefes verir, ses telleri titreşerek ses çıkarır, ses ağzımızdaki dilimizin değişik şekiller alarak, değişik yönlere dönerek, ağzın ve dişlerin değişik bölgelerine değip çekilmek sureti ile ses, söze yani harf, kelime, cümleye dönüşür, zihindeki mana söze yüklenir. Tabii bunu yaparken konuşan ses tellerinin, dilinin, dişlerinin ne şekillere girdiğinden tamamen habersizdir. Adeta kendinin kontrolü dışında hareket ederek zihindeki psikolojik bir olay olan düşünceyi söz kalıplarına dökerek fiziki bir titreşim haline getirir. Ağzının içinden başlayarak

hemen bitişindeki milyonlar, milyarlarca hava atomuna aktarır. Onun ağzı ile bizim kulağımız arasındaki milyarlar, trilyonlarca hava atomunun her biri o sesi, onun frekansına göre titreşerek, küresel bir biçimde çevresindeki milyonlarca atoma aktarır.(zaten o anda binlerce başka ses titreşimlerini ve ışık dalgalarını çevresine mucizevi bir şekilde küresel olarak aktarmakla meşguldür) Onlar da aynı şekilde her yöne küresel bir biçimde titreşerek milyarlar, trilyonlarca hava atomuna sesi aktarır Ta ki bu titreşimler sesi ve sesin içinde taşıdığı mana ve mefhum yüklü sözü kulağımıza kadar getirir. Kulak kepçesi sesi toplar içeri verir, kulak zarı titreşir, çekiç, özengi, örs kemiklerini titreştirir. Onlardan salyangozumsu kısmı titreştirerek sinirler vasıtası ile titreşim beynin işitme merkezine varır. İşitme merkezinde frekansı 20 ila 20 bin arasında olan ses, konuşan kişinin zihnindeki fikre dönüşür. Duyup kavramış oluruz. Bu kadar mükemmel olay birkaç saniyede olup bitiverir. Bu biz insanlara ait işitme. Binlerce çeşit canlıya; kimine duyargalarla, kimine antenlerle, kimine sesle değil ışık enerjisi ile işitme olayı yaratılmıştır. Daha nice başka yollarla da işitme olayları yaratılmıştır. Öyleyse işitme olayı bizlerde olduğu gibi tek çeşit değil, yüzlerce, binlerce değişik çeşitte yaratılmıştır. Buraya kadar anlatılanlara göre işitme yaratıklardaki sese dönüşen mana ve mefhumların birbirine fiziki yollarla intikali ise, **Allah'ın işitmesi işte aradaki fiziki yolları ve oluşumun kaldırılması ile olur adeta. Yani Allah varlıklardaki mana ve mefhumları doğrudan alır.Sese, söze gerek kalmadan alır. Mesela insanların zihnindeki fikri, söylesin, söylemesin doğrudan zihinden alır. Yani işitir. Bu bakımdan**

O mutlak işitenin işitmesi zaman, mekan ve mesafe ile sınırlı değildir.

150-200 sene önce atalarımıza Mekke'de, Medine'de, İstanbul'da, Trablus'ta, Kosova'da, Kırım'da konuşulanları buradan duyacağız dense inanmaları mümkün müydü? İşte bu gün duyuyoruz, ama vasıtayla duyuyoruz. Dün atalarımız, akılları ile uzak mesafeler arasındaki vasıtalı işitmeyi kavrayamıyorlardı ama irfanları ile vasıtasız işitmeyi pekala kavrıyorlardı. Nitekim Hz. Ömer (R.A) İran'daki bir savaş esnasında, tehlikeye düşen İslam orduları kumandanı Sariye İbni Zenim'd-Düeli'ye Mekke'den, bir hutbe esnasında " dağa yönel ya Sariye" demesini O'nun işittiğini ve ordularını düzenlediğini tarihler kaydeder. Arif te iman derecesinde kabul eder. İşte vasıtasız işitmenin en güzel bir örneği. İşte Allah dostlarının zaman, mekan, mesafe boyutlarını aşan ve fiziki araçlar olmadan işitmelerine bir örnek. Allah, dostlarına basit numuneler ihsan eder de kendi bunun en mükemmeline sahip olmaz mı hiç. İşitmenin her çeşidini yaratan işitmez mi?

İnsanın ciğerine, nefes borusuna, ses tellerine, ağzına, diline, dişlerine, dudaklarına bu özelliği vererek işitme olayının bir parçasını burada gerçekleştiren Allah hiç işitmez mi? Atoma harika şekilde sesi nakletme özelliği veren Allah hiç işitmez mi? Kulağına, kepçesine, zarına, çekiç, özengi, örs kemiklerine, salyangozumsu kısmına ve oradaki sinirlere işitmenin olması için bu özelliği veren Allah işitmez mi hiç ? Beyinde işitip algılama merkezi yaratan Allah hiç işitmez mi? İnsan için çok uzak mesafelerdeki sesleri vasıtalı da olsa işitme kanunlarını yaratan Allah hiç mesafesiz işitmez olur mu ?

İnsana vasıtaya ihtiyaç olmaksızın sadece irfan kulağı ile iç kulakla nadir de olsa işitme özelliği veren Allah işitmek için hiç vasıtaya ihtiyaç duyar mı? Çok çeşitli canlılara çok çeşitli işitme mekanizması yaratan Allah bu çeşitli işitme şekillerine hiç bağlı olur, ihtiyaç hisseder mi?

Elhasıl işitmeyi yaratan hiç işitmez mi?

Tabii Allah'ın işitmesi bu kadar müşahhas değildir. Biz sadece bir küçük fikir edinelim diye Allah affetsin müşahhas örnek verdik. Yoksa Allah'ın işitmesi bu kadar basit değildir. Allah organlara fiziki yollarla ve olaylara ihtiyaç hissetmeden doğrudan kaynağından alır fikri dedik. Aslında o fikri, o mana ve mefhumu kaynağında yaratan da kendisidir. Öyleyse kaynaktaki yaratılıştan önce de işitmiştir. Allah kulun daha haberi yokken de işitmiştir

Bu ismi vird edinen, dualarını bu ismin eşliğinde "Ya semi.." şeklinde yaparsa duaları daha çok müstecap olur.

Kur'an-ı Kerimde Semi ismi isim sigası ile 47 ayette geçer. Bunlardan iki tanesi isim sigası ile insanlar için kullanılır. 45 Adet isim sigası ile Semi ismi Allah için kullanılmıştır. Biri (Semiun Karib) şeklinde, iki tanesi (Semiuddua) şeklinde, on tanesi Basir ismi ile birlikte, otuz iki tanesi ise Allah'ın Alîm ismi ile birlikte kullanılmıştır.

. Ayeti-i kerimeler;

1–"Rabbim bizden buyur çünkü sen İŞİTENSİN bilensin." *2/127*
2–"Onlara karşı sana Allah yeter, O SEMİDİR Alimdir." *3/137*

3–"Artık ölünün vasiyetini işittikten sonra onu değiştirmenin günahı ölüye değil, değiştirenin üzerinedir. Şüphesiz Allah İŞİTİCİDİR, bilicidir." *2/181*

4–" Bir de sözünüzde durmanız, takva sahibi olmanız ve insanların arasını düzeltmeniz için Allah'ı yeminlerinize hedef yapmayın. Allah İŞİTEN, bilendir." *2/224*

5–"Eğer kadınları boşamağa azmederlerse Allah Bilen, İŞİTENDİR." *2/227*

6–"Allah yolunda düşmanlar la savaşın ve bilin ki Allah kemaliyle İŞİTİCİ ve bilicidir." *2/244*

7–"Kim Allah'a iman ederse, o muhakkak ki sağlam kulpa tutunmuştur. O kopmaz. Allah İŞİTENDİR, bilendir." *2/256*

8–"Bunların hepsi birbirinden gelme zürriyettirler ve Allah her şeyi İŞİTİR, her şeyi bilir." *3/34*

9–"İmran'ın zevcesi şöyle demişti " Ey Rabbim karnımdakini dünya meşguliyetlerinden beri olarak sana adadım, kabul et, çünkü sen İŞİTENSİN, Bilensin." *3/35*

10–"Zekeriya orada Rabbine şöyle dua etti "Ey Rabbim bana senin katından pak ve mübarek bir çocuk ver, Çünkü sen duayı hakkıyla İŞİTENSİN." *3/38*

11-"Ey Resulüm bir vakit erkenden ailenden çıkmış savaş için müminleri elverişli yerlere yerleştiriyordun. Allah sözlerini İŞİTİR ve niyetinizi bilir." *3/121*

12–"Hakikaten bununla Allah size ne güzel öğüt veriyor, Şüphe yok ki Allah hükümlerinizi hakkıyla İŞİTEN ve görendir." *4/58*

13–"Kim dünya mükafatını isterse bilsin ki dünyanın da, ahiretin de bütün mükafatı Allah'ın katındadır. Allah söylenenleri İŞİTİCİ, yapılanları görücüdür." *4/134*

14–"Allah fena sözün açıklanıp söylenmesini sevmez, Ancak zulme uğrayanlar müstesna. Allah İŞİTİCİ, Bilicidir." *4/148*

15–"De ki Allah'tan başka size fayda ve zarar yapamayana mı tapıyorsunuz ve Allah İŞİTENDİR, Bilendir." *5/76*

16–"Halbuki gecede ve gündüzde yerleşenle, hareket eden ne varsa O'nundur. O İŞİTEN ve Bilendir." *6/13*

17–"Rabbının kelimeleri doğruluk ve adalet yönünden tama oldu. O'nun kelimelerini değiştirebilecek kimse yoktur. O İŞİTEN ve Bilendir." *6/115*

18–"Eğer şeytandan bir engel seni emrolunduğun şeyi yapmaktan çevirecek olursa, hemen Allah'a sığın. Çünkü O hakkıyla İŞİTENDİR, tam Bilendir." *7/200*

19–"Bunu müminlere güzel bir ganimet ve zafer tecrübesi vermek için yaptı, Muhakkak Allah İŞİTEN, Bilendir." *8/17*

20–"Ta ki helak olan açık bir delili gördükten sonra helak olsun.Diri kalanda açık delilden sonra kalsın, Allah İŞİTENDİR, Bilendir." *8/42*

21–"Bir kavim, kendinde olan iyi hali değiştirmedikçe Allah da onlara ihsan ettiği bir nimeti değiştirici değildir. Gerçekten Allah İŞİTENDİR, bilendir." *8/53*

22–"Allah'a tevekkül et çünkü O İŞİTENDİR, bilendir." *8/61*

23–"O kötü devir başlarına olsun Allah İŞİTİR, bilir." *9/98*

24–"Onların mallarından bir zekat al ki onula kendilerini temize çıkarmış, mallarına bereket vermiş olasın. Bir de onlara dua et. Çünkü senin duan onlar için bir rahatlık ve huzurdur. Allah İŞİTİCİDİR, bilicidir."

25–"Ey Resulüm kafirlerin sözleri seni üzmesin, Muhakkak ki üstünlük hep Allah'ındır. O Alimdir, SEMİDİR." *10/65*

26–"Bunu üzerine Rabbi duasını kabul etti de o kadınların tuzaklarını savdı, Çünkü Allah İŞİTENDİR, bilendir." *12/34*

27–"İhtiyarlıkta İsmail ve İshakı hibe eden Allah'a hamd olsun. Muhakkak Rabbim duayı İŞİTİR." *14/39*

28–"Ona ayetlerimizden gösterelim diye yaptık. Hakikaten O her şeyi İŞİTİR, her şeyi görür." *17/1*

29–"Rabbim gökte ve yerde söylenen her sözü bilir. O HERŞEYİ İŞİTEN , bilendir." *21/4*

30–"Bu Allah'ın geceyi gündüzün içine sokması, gündüzü gecenin içine sokmasındandır. Gerçekten Allah her şeyi İŞİTİR, görür." *22/61*

31–"Allah hem meleklerden, hem de insanlardan Peygamberler seçer. Gerçekten Allah her şeyi İŞİTİR, görür." *22/75*

32–"Eğer üzerinize Allah'ın fazlı ve rahmeti olmasaydı, içinizden hiç biri ebediyen temize çıkamazdı, fakat Allah dilediğini temize çıkarır. Allah Görür, İŞİTİR". *24/21*

33–"Elbiselerini çıkarmadan sakınmaları daha hayırlıdır. Allah SEMİDİR, Basir dir." *24/60*

34–"Çünkü her şeyi bütünü ile GÖREN, Bilen O dur." *26/220*

35–"Kim Allah'a kavuşmayı arzu ederse, şüphesiz ki Allah'ın tayin ettiği vakit gelecektir. O SEMİDİR, Alimdir." *29/5*

36–"Ne kadar canlı hayvanlar vardır ki rızkını taşıyamıyor. Allah onlara da rızık veriyor, sizlere de. O KEMALİYLE İŞİTİCİDİR, tamamı ile bilendir." *29/60*

37–"Sizin yaratılmanız, ölüp ve diriltilmenizde ancak bir kişinin ki gibidir. Muhakkak ki Allah SEMİDİR, Basir dir." *31/28*

38-"Eğer ben doğru yolu bulmuşsam bu Rabbimin bana vahy vermesi iledir. Çünkü O söylediklerimi İŞİTİYOR, yakındır." *34/50*

39–"Allah hak ve adaleti yerine getirir.Onların taptıkları ise hiçbir şeyi yerine getirmezler. Muhakkak Allah İŞİTENDİR, görendir." *40/20*
40–"Sen hemen Allah'a sığın çünkü Allah SEMİDİR, Basir dir." *40/56*
41–"Eğer şeytan seni bir dürtüş dürtecek olursa hemen Allah'a sığın çünkü O SEMİDİR, Alimdir." *41/36*
42–"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O SEMİDİR, Basir dir." *42/11*
43–" ….Rabbinden bir rahmettir. O SEMİDİR, Basir dir." *44/6*
44–"Ey iman edenler Allah'ın ve Resulünün önüne geçmeyin. Allah'tan korkun çünkü Allah HERŞEYİ İŞİTİR, her şeyi bilir." *49/1*
45–"Allah konuşmalarınız işitir, çünkü Allah her şeyi İŞİTENDİR, görendir." *58/1*

EL-BASÎR

BASÎR : " Olmuş, olan, olacak, var olan, var olacak olan, her şeyi bütün ayrıntıları ile, bütün özellikleri ile algılayan, gören" şeklinde tarif edilir.

Allah'ın görmesi bizlerde ve diğer bütün canlılarda olduğu gibi, fiziki, psikolojik, fizyolojik prensiplerle alakalı değildir. Bizler görebilmek için, ağtabakası, saydam tabakası, göz merceği, kör noktası ve görme sinirleri ile birlikte göze, beynimizdeki görme merkezine, dış ortamda cisimden yansıyan ışığa ve görülecek objeye muhtacız. Bunlardan bir tanesi eksik olsa görme olayı bizde gerçekleşmez. Ama mutlak varlık olan Allah'ın görmesi bu sayılanların hiç birine muhtaç değildir. Öte yandan biz gördüğümüz varlığın dış cephesini kalıp olarak görür iç tarafına, bazı küçük sezgilerin ötesinde ise iç alemine nüfuz edemeyiz. Eğer röntgen, x .. vs ışınları verilirse iç tarafını da biraz görebiliriz, ama iç alemine nüfuz edemeyiz. Allah onun iç tarafını da iç alemini de görür.

Biz yedi rengin dalga boyundaki ışıkları görür, daha büyük ve daha küçük dalga boyundaki ışıkları göremeyiz.Yani ültraviyole ışınları göremeyiz. Öyleyse bizim görmemiz sınırlıdır. Ama Allah'ın görmesi ışığın dalga boyuna bağlı olmadığı gibi ışığa da bağlı değildir, sınırsızdır, sonsuzdur. Biz yakındaki cisimleri büyük görürüz; bir küçücük düğmeyi gözümüze dayayarak bakarsak düğme dünya büyüklüğünde olur. Uzaktakileri küçük görür, çok uzaktakileri hiç görmeyiz. Yani bizim görmemiz zaman, mekan ve mesafe boyutları ile sınırlıdır. Allah için böyle bir sınır söz konusu değildir. Elhasılı bütün sınırlılıklarına rağmen (ki onda da bir hikmet vardır) bizim ve diğer

canlıların görme olayını insanı hayrete düşürecek derecede mükemmel yaratan Allah kendisi mutlak derecede mükemmel görür. Görmese görmeyi yaratabilir mi? Görmeyi yaratan hiç görmez mi?

Kendi görmemiz üzerinde aklımızı biraz gezdirirsek hayrete düşer, bizde gerçekten bu görme olayının aklımıza sığdıramadığımız çok yönleri ile karşılaşırız. Mesela çok yakında çok büyük , çok uzakta çok küçük gördüğümüz cismin gerçek büyüklüğünü hangi mesafede görebiliyoruz. Çok uzaktaki çok süratli bir cismi yavaş, çok yakındaki yavaş hareket eden bir cismi süratli görürüz. Acaba hangi mesafede iken gerçek süratini görürüz? Buna benzer bir çok sorularla görme olayımızı didiklersek, aklımızın donmağa başladığını görürüz. Sonra görme hissi, idraki nedir? Görmenin bütün fiziki şartlarını bir yapay gözün üzerine yerleştirsek, onu da yapay sinirlerle yapay bir beyne bağlasak veya bir ölünün gözünü açarak bütün görme şartlarını gerçekleştirsek görme hadisesi olur mu? Görme hissi doğar mı? İdrak oluşur mu? Olmaz. İşte görmede aklı donduran bu his, bu idrak. Bizde bu idraki yaratan görme idrakinden yoksun olur mu hiç? İşte bize ait bu kadar küçük, bu kadar basit görme olayında hayret ve dehşete düşen aklın Allah'ın görmesini kavraması haydi haydiye mümkün değildir.

Allah'ın görmesi en mükemmel görmedir. Nitekim Allah şöyle buyurur;

" O en mükemmel gören, en mükemmel işitendir." *18/26*

O halde Allah görür. O'nun görmesi zaman, mekan, mesafe, görme organları, ışık, görülecek varlık ve olay sınırları ile sınırlı değildir. Sonsuzdur, sınırsızdır, keyfiyetsizdir. O'nun görmesini bizim kavramamız mümkün değildir. Kaldı ki insanlarda bile fizik

vasıtalarının ötesinde ve binlerce kilometre gibi çok uzak mesafelerdeki olayların bazı özel yapılı insanlarca bile gözsüz, iç gözü ile görebildiğine dair parapsikolojide bir çok örnekler vardır. Parapsikolojik olaylar bizim konumuz dışındadır tabii. Bundan önceki bahiste anlattığımız Hz. Ömer'in olayı; sadece onun söylediğinin ta İran dan işitilmesi bakımından önemli olmayıp aynı zamanda da, İran'daki ordunun bozgununu Hz. Ömer'in hutbe okurken gözsüz ve fiziki şartların üstünde görmesi de söz konusu. Ayrıca tasavvufumuz Eyvilaullahın çok uzak mesafelerdeki ve çok geniş zaman içinde cereyan eden olay ve varlıkları Allah'ın izni ile gözsüz görmelerinin menkıbeleri ile doludur.

Doğrudan şartsız, vasıtasız görmenin basit şeklini biz insanlarda yaratan Allah, onun en mükemmeline sahip olmaz mı?

Bu ismi vird edinenler, (İnneke Ente's-semi'ülBasir) ayetiyle birlikte, tövbelerini ve dualarını yaparlarsa daha berrak, daha aydınlık bir ruh haline ulaşır ve kendi acizlerinin şuuruna daha iyi yükselirler. Dualarının müstecab olduğunu daha çok hissederler.

Kur'an ı Kerimde 42 ayette Allah'ın BASİR ismi geçer. Bunlardan 10 tanesi Semi ismi ile, 5 tanesi Habir ismi ile kullanılmıştır. 4 adette KULLARINI GÖRÜR şeklinde, 1 ayette HERŞEYİ GÖRÜR diyerek, 3 ayette de GÖREN diyerek geçer. 19 ayette ise Yaptıklarını ve onların yaptıklarını görür şeklinde geçmektedir. Ayetler;

1–"Sen Yahudi ve müşrikleri dünya hayatı üzerine, insanların en harisi bulursun. Bu müşriklerden bazısı, bin sene yaşamağı arzu eder. Halbuki yaşamak, onun azabdan uzaklaştıracak değildir. Allah onların yaptığını GÖRÜCÜDÜR." *2/96*

2–"Namazı dosdoğru kılın, zekatı verin ve hayır işerinden nefsiniz için önden her ne gönderirseniz Allah katında onun sevabını bulursunuz şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı GÖRÜCÜDÜR." *2/110*
3–"Allah'tan korkun ve bili ki, Allah her ne yaparsanız onu kemaliyle bilicidir, GÖRÜCÜDÜR." *2/233*
4–"Erkekler sizin bağışta bulunmanız takvaya daha yakındır. Aranızdaki fazileti de unutmayın, şüphesiz ki Allah, her ne yaparsanız onu GÖRENDİR." *2/237*
5–"Ona bol yağmur düşmezse yine kendisinden bir çisinti ve nem bulunmakla ürününü verir. Allah her ne yaparsanız hakkıyla GÖRÜCÜDÜR." *2/265*
6–"Ve orda pak, tertemiz zevceler ile en büyük nimet olan Allah rızası vardır. Allah kullarının hal ve işlerini hakkıyla GÖRÜCÜDÜR." *3/153*
7–"Eğer yüz çevirirlerse sana düşen sadece tebliğ etmektir. Allah kullarını GÖRÜR." *3/20*
8–"Allah yaşatır ve öldürür ve Allah yaptıklarınızın hepsini GÖRÜR." *3/156*
9–"O emin kimseler, Allah katında derece derecedirler. Allah emin ve hain kimselerin yaptıklarını hakkıyla GÖRÜCÜDÜR." *3/163*
10-"Arkasından yine onların çoğu hakkı görmez ve işitmez olurlar. Allah bütün yaptıklarını GÖRÜR." *5/71*
11–"Yeryüzünde fitne kalmayıp din tamamı ile Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın; Eğer küfürden vazgeçerlerse, Allah yaptıklarını GÖRÜR." *8/39*
12–"Bununla beraber eğer dinde yardımınızı isterlerse yardım etmek size borçtur. Ancak sizinle aralarında bir anlaşma bulunan bir kavim aleyhine değil. Allah yaptıklarını tamamı ile GÖRÜR." *8/72*
13–"Onun için sen emrolunduğun şekilde, berberinde tövbe edenlerle dosdoğru ol, aşırı gitmeyin, Çünkü Allah yaptıklarınızı GÖRÜR." *11/112*
14–"Ona ayetlerimizden gösterelim diye yaptık. O her şeyi işitir, HERŞEYİ GÖRÜR." *17/1*

15–"Bu Allah'ın geceyi gündüzün, gündüzü gecenin içine girdirmesindendir. Allah Semi BASİRDİR." *22/61*
16–"Allah hem meleklerden, hem insanlardan Peygamberler seçer, gerçekten Allah Semidir, BASİRDİR." *22/75*
17– Sizin yaratılmanız ve yeniden diriltilmeniz ancak bir kişiyi yapmak gibidir. Allah GÖRÜR, işitir." *31/28*
18–"Salih ameller işleyin çünkü yaptığınızı GÖRÜRÜM." *34/11*
19–"Sana vahyettiğimiz kitap haktır. Önceki kitapları tasdik eder. Allah Habir dir, BASİRDİR." *35/31*
20–"Şüphesiz Allah her şeyi işiten, her şeyi GÖRENDİR." *40/20*
21–"Siz benim söylediklerimi yakında anlayacaksınız. Ben işimi Allah'a bırakıyorum. Muhakkak Allah kullarının yaptıklarını GÖRÜR." *40/44*
22–"Onların kalplerinde ancak tekebbür var. O tasladıkları büyüklüğe erişemeyecekler. Sen onlardan hemen Allah'a sığının, muhakkak ki Allah sözleri işitir, yapılanları GÖRÜR." *40/56*
23–"O halde ateşe atılan mı hayırlıdır, yoksa kıyamet günü emin olarak gelecek olan mı? Artık dilediğinizi yapın, Çünkü O, bütün yaptıklarını GÖRENDİR." *41/40*
24–"Ona benzer hiçbir şey yoktur. O işiten, BİLENDİR." *42/11*
25–"Allah kullarına rızkı bol bol verseydi, muhakkak yeryüzünde azar, taşkınlık ederlerdi. Fakat Allah dilediği miktar indirir. O Habir dir, BASİRDİR." *42/27*
26–"Allah göklerin ve yerin gaybını bilir ve Allah sizin yapmakta olduğunuzu GÖRÜCÜDÜR." *49/18*
27–"O nerede olsanız sizinle beraberdir. Allah sizin yapmakta olduklarınızı GÖRENDİR." *57/4*
28–"Allah konuşmalarınızı duyar, Allah işiten, GÖRENDİR." *58/1*
29–"Ne akrabalarınız nede çocuklarınız size asla fayda vermez. Allah kıyamet gününde aranızı ayıracaktır. Allah bütün yaptıklarını GÖRENDİR." *60/3*

30–"Sizi yaratan O'dur. Öyle iken sizden kimi kafir kimi mümin oluyor. Allah ne yaparsanız görür." *64/2*
31–"Onu Rahmandan başkası tutamaz, çünkü O her şeyi GÖRENDİR." *67/19*
32–"İnsanlar arasında hükmettiğiniz zaman, adaletle hüküm vermenizi emreder. Hakikaten Allah bununla size ne güzel öğüt veriyor. Allah hakkıyla işitici, GÖRÜCÜDÜR şüphesiz." *4/58*
33–"Dünyanın ve ahiretin mükafatı Allah'ın katındandır. Allah söylenenleri işitici, yapılanları GÖRÜCÜDÜR." *4/134*
34–"Kulların günahlarına Rabbin Habir ve BASİR olması yeter." *17/17*
35–"Gerçekten senin Rabbin dilediği kimsenin rızkını genişletir ve daraltır. Şüphesiz O Habirdir, BASİRDİR." *17/30*
36–"De ki " Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter. Çünkü O kullarından Haberdar dır, GÖRÜCÜDÜR." *17/96*
37–"Şüphesiz sen bizi sürekli GÖRMEKTESİN." *20/35*
38–"Birde, hanginiz sabırlıdır, bilelim diye bir kısmınızı, bir kısmınız üzerine bir imtihan vesilesi yaptık. Senin Rabbin sabredenleri GÖRENDİR." *25/20*
39–"Ey iman edenler! Allah'ın üzerinizdeki nimetini anın. Hani ordular size gelmişti de, biz onların üzerine bir rüzgar ve görmediğiniz ordular salıverdik. Allah yaptıklarınızı GÖRENDİR." *33/9*
40–"Allah insanları ettikleri yüzünden yakalayıp hesaba çekse, yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı. Fakat Allah onları muayyen vakte kadar geciktirir. Nihayet ecelleri gelince muhakkak Allah kullarına BASİRDİR." *35/45*
41–"Allah O'dur ki, sizi Mekke vadisinde kafirlere karşı zafere erdirdikten sonra, onların ellerini sizden, sizin ellerinizi onlardan çekti. Allah bütün yaptıklarınızı GÖRENDİR." *48/24*
42–"Çünkü Rabbi Onu görüp GÖZETİYORDU." *84/15*

EL-HAKEM

HAKEM : Hüküm kökünden türemiş olup " olayları ve varlıkları, ilmi ve adaleti ile ayırt edip düzenleyerek kesin hükme bağlayan ve hüküm koyan, hüküm veren" şeklinde tarif edilir.

Allah Hakemdir. Kanun, Nizam, Hüküm koyandır, koyduğu hüküm kesindir, değişiklik kabul etmez. Gerek insanların dünya hayatında ihtilafa düşmemeleri ve düştükleri ihtilafı halletmeleri için; gerek sosyal ve ferdi hayatlarını düzenli, hak ve hakkaniyete uygun, adalet ölçülerine bağlı yaşayabilmeleri için hüküm koyandır. Ayrıca dünyada ve bilhassa ahirette suçlu ve suçsuzu ayırt edip, herkesin hak ettiğine göre haklarında hüküm verendir. Böylece insanların hayatlarında gerekli olan nihai hükmü ve ihtilaflarının kesin çözümü Allah'ın koyduğu hükümlerle mümkündür. Ayrıca ve esas olarak bu ismi vird edinen insanın iç aleminde tecelli eden HAKEM ismi hak ve hakkaniyete, adalete isteyerek severek, haz duyarak, bağlılık şuuru yerleştirir. Böylece insanlar arasındaki ihtilaflar, geçimsizlikler, fesat ve şer önlenerek, dünya insanlarının birbirine zulmetmeleri, ahrette zulme ve kadre uğramaları engellenmiş olur.

Ayetlerle Allah'ın HAKEM isminin ifade ettiği manalara bir göz gezdirelim;

1 –HAKEM olan Allah insanların dünya hayatında dini konularda ayrılığa düştükleri hususta hüküm koyar, Hakemlik eder.

" O Peygamberlerle beraber hak olan hükümler içeren kitap gönderdi ki, İnsanlar arasında, ihtilafa düştükleri hususlarda hüküm versin" *2/213* **"** dedikten sonra, infak, savaş, haram ayları, içki-kumar,

yetimler, nikah vs. haklarındaki meselelerden bahsedilmiştir.

2 – Hakem olan Allah insanların uhrevi meselelerde düştükleri inanç ihtilafını, kıyamette vereceği hüküm ile ayırt eder. Örnek: Yahudilerle Hıristiyanların birbirlerini reddettiklerini belirttikten sonra Allah şöyle buyurur;

" Allah ihtilafa düştükleri hususlarda, kıyamet gününde aralarında hükmünü verecektir." *2/113*

Bu ayetten sonra da Hıristiyanların

" Allah oğul edindi" demelerinden, " Hıristiyan ve Yahudilerin, kendi dinlerine dönmedikçe sizden razı olmayacaklarını" İfade eder.

Bu hususlardaki ihtilafın Allah tarafından ahrette hükme bağlanacağı, ihsas edilir.

3 – Dünya ölçülerinde, insanların kalplerindekini tespit edip, hükme bağlamak mümkün değildir. İşte Allah insanlara, söz ve fiillerinin ardındaki niyetlerine göre kıyamet günü hükmünü verir.

" Onlar sizin halinizi gözetleyip beklerler: Eğer Allah tarafından size bir fetih olursa derler ki " Biz sizinle beraber değimli idik bize de mal ve ganimet verin." Fakat kafirlere bir zafer hissesi düşerse, kafirlere hitaben " – Biz size yardım ederek üstünlüğünüzü temin etmedik mi? Size müminlerden gelecek ziyanı önlemedik mi" derler ." İşte bunlar için Allah buyurur ki, " Artık Allah, kıyamet gününde aranızda hükmünü verir." *4/141*

Sonra da Allah'a hile yapanlardan, küfürle iman arasında gidip gelenlerden, kafirlerin ve Yahudilerin dost edilmemesinden bahseder.

4– Müslümanlar, dünya hayatında, hukuki konularda Allah'ın indirdiği ile hükmetmeleri gerekir ve insanlar arasında hüküm verirken, adil olunmasına hükmeder.

" Onlar arasında Allah'ın indirdiği ile hüküm ver; sana

gelen bu haktan ayrılıp da onların arzuları arkasında gitme." *5/48-49*

Ayrıca **" İnsanlar arasında hüküm verdiğin zaman adaletle hükmet"** *4/58*

ve ayrıca **" *Gerçekten biz sana kitabı hak olarak indirdik ki, insanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği şekilde hüküm veresin."*** *4/105*

İşte buraya kadar geçen ayetlerde Allah hükmünü koyuyor. Bizim hangi esaslara göre hüküm vereceğimize dair hüküm bildiriyor.

Kur'an'da iki defa Hakem ismi insanlar için kullanılmıştır. (Bak 4/35) İnsanlar için kullanılan Hakem ifadesi insanların güçleri ile orantılı olarak daha zayıf bir mana ifade eder. Nitekim geçimsizliğe düşen karı ile kocanın taraflarından birer hakem getirilmesi ifade edilmiştir. Her Hakem zayıf olmasa, mutlak olsa idi iki hakem getirin denmezdi. Ama Allah'ın hakemliği insanlarınki gibi olmayıp, şartsız ve kesindir, yanılmaz ve doğrudur, mutlak hakemliktir.

Kur'an'da bir ayette de Allah'a mahsus olmak üzere Hakem ismi geçmektedir. Hakîm ismi ve Hākim isimleri ayrıca incelecektir.

Her ne kadar Hākim ismi Tirmizi ve İbn-i Mac'e listelerinde geçmemekte ise de İbni Hacer'in, Kur'an dan çıkardığı listede vardır.

Bunun dışında Allah'ın hüküm koyması, uhrevi ve dünyevi hüküm vermesi manasına fiil şekli ile 16 ayette geçmektedir. Hakem isminin geçtiği bir ayet:

1 **– " Size apaçık ve tafsilatlı olarak kitabı indiren Allah'tan başka Hüküm koyanımı arayalım."** *6/114*

Fiil şeklinde geçen ayetler;

1**–"Büyüklük taslayanlar; Biz top yekun o ateş içindeyiz, Doğrusu Allah kulları arasında hükmünü verdi."** *40/48*

2–"Onların ihtilafa düşmüş oldukları hususlarda Allah kıyamette hükmünü verir." *2/113*
3–"Allah onlarla beraber hak olan kitabı indirdi ki, insanlar arasında ihtilaflarında hüküm versin diye." *2/213*
4–"Allah kıyamette aranızda hükmünü verir." *4/141*
5–"Allah dilediği hükmü verir." *5/2*
6–"Allah aramızda hükmü verinceye kadar sabırlı olun. O hakimlerin en hayırlısıdır." *7/87*
7–"Sana vahiy olunana tabi ol ve Allah hükmünü verinceye kadar sabret." *10/109*
8–"Allah bana hükmünü verinceye kadar..." *12/80*
9–"Allah öyle hüküm verir ki; O'nun hükmüne etkili hiçbir kuvvet yoktur. *13/41*
10–"O gün Mülk Allah'ındır. Aralarında hükmeder." *22/56*
11–"Rabbin, onların ihtilafa düştükleri hususlarda, kıyamette onların arasında Hükmünü verecektir." *16/124*
12-**"Allah, ihtilafa düştüğünüz konularda, kıyamet günü hükmünü aranızda verecektir."** 22/69
13–"Aranızda hüküm vermek için, Allah'a ve Resulüne çağırıldıkları vakit, bir kısmı yüz çevirirler." 24/48
14–"Müminler aralarında hüküm vermek için, Allah'a ve Peygamberlerine çağrıldıkları vakit, onların sözü " işittik, itaat ettik" demeleridir." *24/51*
15–"Allah ihtilafları hususunda aralarında hükmünü verir." *39/3*
16–"Bunlar size Allah'ın hükmüdür. Aranızda hüküm veriyor. Allah her şeyi bilir, hikmet sahibidir." *60/10*

EL-ADL

ADL : " Çok adil, yaratmada ve yaşatmada dengeli bir ölçü koyan, hakkaniyet uygulayan, asla zulmetmeyen, hep hakkı söyleyip, hakkı yapan" şeklinde açıklanır.

ADL " Allah'ın, varlıkların layık oldukları imkanları ve kabiliyetleri ihsan etmesi." Veya " Allah'ın yarattıklarına nimet vermesi ve lütufta bulunması" şekillerinde mana verenler vardır. Buradaki mantık: "mademki Allah yaratmıştır, yarattıklarına ihtiyacı olanı vermesi adaletinin bir gereğidir" şeklinde izah edilebilir.

Allah adildir, zalim değildir, suç işleyen kullarını cezalandırmak istediğinde hak ettikleri kadarını verir, fazlasını vermez. Nitekim Allah ***" Allah bir atom ağırlığında bile olsa zulmetmez"****4/40* buyuruyor.

Allah Adildir ama Latiftir de, Rahimdir de, Lütfu ve Rahmeti hep adlinin önündedir.İster suçlu, ister suçsuz, kullarına adlinden çok lütfü ve merhameti ile tecelli eder. Zira suç işleyenlerden dilediklerini affeder. Ancak şirk koşanlar müstesna. Onun dışında dilediklerini adli ile cezalandırmaktan çok Lütfu ve merhameti ile affeder. ***" Muhakkak Allah kendisine şirk koşulmasını affetmez. Bundan başka istediğini affeder."****4/48* Cezalandıracağı günahkar, suçlu, mümin kullarına da suçuna denk ceza vermek sureti ile adli ile muamele eder, iyilik eden, iyi davranan, iyi kullarına adli, hep Lütuf ve merhamet şeklinde tecelli eder. Adeta " sizin iyiliğiniz benim iyiliğimi geçemez" derecesine onlara lütuf yağdırır, merhamet yağdırır, rahmet yağdırır. Zira ayette:

" Kim bir hayırlı ve güzel amelle gelirse ona, on misli sevap verilir. Kimde bir günah ile gelirse, ona ancak

misli ile (günahı kadar) ceza edilir. Onlara zulmedilmez." *(6/160)*buyurarak bu husus teyit edilir.

Allah mutlak adildir. Adaleti zerre kadar şaşmaz, şaşarsa zaten zulüm olurdu. Allah zulmetmeyeceğini kendi ifade ediyor. Zulmetmez, zira Allah Vedud dur. Kullarını sever,kullarını sever zira onları, tasavvuftaki "eğer olmasaydın felekleri yaratmazdım" prensibi gereğince sevdiği kulu Habibi-i Edibi'nin hürmetine yaratmıştır. Kulu suç işlerse eğer Lütfu ve merhameti onu affedecek sebep arar, bulur ve dilediğini affeder. Adlinin hikmeti gereği, affetmesi icap etmediklerine mutlak ve şaşmaz adaleti ile tecelli ederek, kulunun hakkına tecavüz etmez.

Kur'an-ı Kerim'de sık sık geçen bir ayeti kerimede " **Allah dilediğini affeder dilediğini cezalandırır**" deniyor. Bu ayeti Allah'ın keyfi hareket ederek kullarını keyfi cezalandırdığı şeklinde anlamamak lazım. Hoş mülk kendinin, dilediği gibi tasarruf etme hakkı O'nun dur, ama etmez. Çoğunlukla suç olan fiilleri işleyen kullarından dilediğini lütfü ve merhameti ile affeder. Affetmesi icap etmeyip, cezalandırması gerekenlerden dilediğini cezalandırır. Ama Adli ile cezalandırır.

Allah dilediğini cezalandırır diyor ayetler. Ama hiçbir zaman dilediğine zulmeder demiyor. Aksine

" Allah onlara zulmetmez ama kendileri zulmeder kendilerine" 3/117 buyuruyor.

Allah yaratmada da Adildir. Çünkü her şeyi yaşayacağı şarta uygun olarak yaratmıştır. Veya her ortamı, varlığın hayatiyetinin devamını sağlayacak şekilde yaratmıştır. Onu da ölçülü yaratmıştır, dengeli yaratmıştır. Mesela insanın yaşamasını sağlamak için atmosferi ve içindeki değişik gazları, onların oranlarını ölçülü yaratmıştır, yani adil yaratmıştır. Suyu yaratmıştır, mineralleri yaratmıştır, elementleri

yaratmıştır. Bunlar hep bir nizam, intizam, kanun dahilinde ölçülü yaratılmıştır, yani adil yaratılmıştır.

Kuşu uçacak şekilde, uçmaya müsait ölçülere uygun olarak, balığı suya, su ortamına uygun şekilde, ölçülü yaratmıştır. Yani adil yaratmıştır.

Başta insan olmak üzere bütün canlılarda, hayatiyeti devam ettirecek dolaşım, sindirim, sinir, boşaltım, üreme, solunum vs sistemleri en küçük birimine, hücresine atomuna varıncaya kadar ölçülü dengeli yaratmıştır. Her biri fonksiyonunu hakkı ile yerine getirmektedir. Allah'ın koyduğu ölçü ve adalet esası üzerine işlemektedirler.

" O Rab ki seni yarattı, seni düzene koydu, yaratılışını adil ölçülerle yaptı" *82/7* Buyuruyor ayette. Ölçünün, dengenin bozulması hastalık demektir. Maddi, manevi tedavi, yani ölçünün dengenin yeniden tesisi gereklidir.

Dünyamızı çevreleyen ve yedi tabaka olduğu ilimce tespit edilen atmosfer yeryüzünü gök taşlarından, zararlı ışınlardan korumak gibi, yağmur, kar gibi hayati önem taşıyan oluşumları belirli formüller halinde gerçekleştirmek gibi; içerdiği çeşitli gazların oranını sabit tutmak gibi ve daha bir çok fonksiyonu belirli ölçüler dahilinde ve denge esasına göre yerine getirmektedir. Ölçülüdür, dengelidir yani adaletle işler.

" Gök yüzünü yarattı ve bir ölçü koydu" *55/7 diyor adil olan Allah. Yine*

" Yedi göğü kat kat yaratan O'dur. O Rahmanın yarattığında hiçbir düzensizlik göremezsin" *67/3*

Buyurduğu gibi düzen hakim değimlidir, atmosferde? Kainatı meydana getiren bütün bütün gökyüzü öyle değimlidir? Milyarlarca yıldan beri en küçük bir sapma olmadan hep ölçülü, hep dengeli işlemekte değimlidir? Yani ilahi adaletin dengesi hakim değimlidir?

Tabiatın bütün varlıklarında, kurdunda-kuşunda, yılanında-çıyanında, bitinde-presinde, mikrobunda-virüsünde, hücresinde-atomunda hep bir ölçü, hep bir denge hakimdir. Yani ilahi adalet vardır. Taşında, toprağında, tepesinde, dağında hep bir denge yok mudur. Dağlar yerkürenin dengesini sağlayan yer yüzü çivileri değimlidir? Ayeti kerimede şöyle buyurulur;

" Arzı da döşedik, oraya yerli yerinde dağlar koyduk. Orada hikmetle ölçülmüş her şeyden bitkiler bitirdik." *15/19*

Bu gün ilim ittifak etmiştir ki tabiatta, tabiatın ötesinde, kainatta bir denge vardır. Biyoloji bu dengeyi dile getirir, fizyoloji bu dengeyi seslendirir. Zooloji, botanik, fizik, kimya bu dengeyi terennüm eder. Astronomi bu dengenin armonisi ile doludur. Denge yani yaratıcının adaleti.

Allah'ın adaletine en güzel örneklerden biri de kul hakkına karışmamasıdır. Kullar kendi aralarındaki hakları dünya ve ahirette kendileri hallederler. Allah müdahale etmez, müdahale etse idi eğer, adalet bozulurdu.

Kur'an da Allah ile ilgili adalet kelimesi iki yerde dolaylı şekilde geçmektedir.

Bu ismi vird edinenlerde, hak ve hakkaniyete riayet şuuru gelişir. Kendine karşı haksızlık yapılması önlenir. Zulme ve kadre uğrayanlar bi iznillah kurtulur.

1–"Rabbinin sözü doğruluk ve adalet yönünden tamam oldu. Onun kelimelerini değiştirecek yoktur." *6/115*

2-"O Rab ki, seni yarattı, seni düzene koydu, sana adil bir biçim verdi."

EL-LATÎF

LATİF: " Lütuf, kerem ve inayeti hudutsuz olan, bilinen, bilinmeyen, görünen, görünmeyen yollardan ve yerlerden kullarına her türlü ihsanlar veren, faydalar bahşeden, en ince işlerin bütün inceliklerini bilen, nasıl yapıldığı bizlerce kavranamayan en ince işleri yapan zat" olarak tarif edilebilir. Bu tariften lütuf ve letafet gibi iki kavram çıkıyor karşımıza. Buna göre;
1 – Allah Latiftir(yani Lütufkardır): Allah kullarına, Müslim- gayrı Müslim, suçlu-suçsuz bütün kullarına, bütün ihtiyaçlarını, bütün inceliklerine ve ayrıntısına kadar verir. Çok çok nimetler Lütfeder. Hiç bilmediğimiz ve kavrayamadığımız şekilde bereketler ihsan eder. İhsan ettiği nimetler, temin ettiği faydalar, veren ve inayeti, son derece latif gayet ince, gayet hoş, gayet zarif yollarla ve şekillerle olur. Ayeti kerimede şöyle buyurulur;
" Görmedin mi Allah gökten bir yağmur indirmekle yeryüzü yemyeşil oluveriyor? Gerçekten Allah çok Lütufkardır, her şeyden haberdardır." *22/63*
" Allah kullarına çok lütufkardır. Her dilediğini bir türlü rızıklandırır. O Kaviydir, Azizdir." *42/19*
2 – Allah Latiftir. Letafet sahibidir. Yani; " yaptığını incelik zarafet ve hoşlukla yapar" manasını ifade eder. Letafette üç husus göze çarpar.
a) Allah'ın ilminde letafet vardır. Yani ilmi bakımından latiftir. En gizli şeyleri, en ince işleri, bütün örtülü sırları ayrıntıları ile bilen, vakıf olan, hakim olan, her şeyin dışı kadar içini, varlığı kadar mahiyetini de ayrıntıları ile bilendir. Bu hususla ilgi ayetler şunlardır;
1–"Yavrum yapılan iyi veya kötü iş, bir hardal tanesi ağırlığında olsa da, bir kaya içinde yahut göklerde veya yerin dibinde gizlense, Allah onu meydana

çıkarır çünkü Allah Latiftir, İlmi her gizliye ulaşır ve her şeyin künhünü bilir." *31/16*

2–"Oturun da evinizde okunan Allah'ın ayetlerini ve hikmeti hatırlayın şüphe yok ki Allah Latiftir, her şeyin sırrını bilir, Habirdir, bütün yapılanlardan haberdar dır." *33/34*

3–"Sözünüzü ister gizli tutun, ister açığa vurun. Çünkü O kalplerde olanları bilir. Hiç yaratan bilmez mi? O Latiftir, haberdardır." *67/13-14*

Latif ismi bu manası ile Alîm ve Habir ismi şerifleri ile hemen hemen eş anlam taşır.Latif ismi,Habir ve Alim isimlerinin ince nüfuzlarını, zarif kuşatıcılığını ortaya çıkarır.

b) Allah Latiftir. İrade ettiği, dilediği ve yaptığı şeylerde letafet vardır. O bir şeyin olmasını dileyince sebeplerini kolaylaştırır. Meydana gelmesi ihtimali çok uzak, çok zor olsa bile o şey Letafetle hemen oluverir. ***" Muhakkak Rabbim dilediği şeyi çok güzel, çok ince tedbirlerle yapandır."*** *12/100*

c) Zatı bakımından Latiftir. Allah'ın Vacib'il-Vücud olan varlığı, zatı latiftir. Yani ne duyularla algılanır, ne akılla kavranır, ne ilimle, ne kalple, ne sezgi ile kuşatılabilir.

Bu hususu iyi kavramak için varlıkları letafet derecelerine göre sıralarsak; En yoğun, en müşahhas ama hiç latif olmayan varlık katı olan maddi varlıklardır. Demir, taş, toprak vs.

Su ona göre daha latif ve daha az yoğun olan, Hava biraz daha latif ama daha az yoğun, Işık çok daha latif ama yoğunluğu çok daha az olan, Ruh, Melek gibi metafizik varlıklar en fazla latif ama hiç yoğunluğu olmayan, letafet dereceleri. Arada metafizik bakımdan daha neler var bilemeyiz ama mutlak Latif Allah'tır.

Bu tasnif en müşahhasından en mücerredine ve mutlak mücerrede veya duyularla ve akılla algılanandan hiç algılanmayana ve mutlak algılanmaza göredir. Bu tasnif Latif kavramını bir nebze kavrayabilmek için yapılmıştır. Doğrusunu Allah bilir. Elhasılı Allah varlığı ve zatı itibari ile mutlak Latiftir. Nitekim ayette şöyle buyurulur;

" O'nu gözler görmez, O gözleri görür, O Latif tir, Habir dir." *6/103*

Yani O'nu gözler görmez çünkü Latiftir. O her şeyi görür çünkü O her şeyden bütün inceliklerine göre ve teferruatına kadar haberdardır.

Bu ismi şerifi vird edinenler maddeten ve manen, bedenen ve ruhen lütuf ve ihsana, hayır, rahmet ve berekete muhatap olurlar. Onlarda ruhi dinginlik, kalbi enginlik ve bütün melekelerinde incelik meydana gelir.

Kur'an da Latif ismi şerifi 7 ayette geçmektedir. Onlar da konunun içinde yazılmıştır.

EL-HABÎR

HABÎR ; Allah'ın her şeyin, gerçek yapısı ve zahirdeki oluşumları ile birlikte mahiyetinden, insanların algılayamadıkları, gizli kalan iç yüzlerinden haberdar olmasını ifade eder. Bütün varlıkların ve insanların geçmişte olmuş, şimdi olmakta olan, gelecekte olacak hallerinden ve durumlarından haberdar olmasıdır.

Allah insanda, varlıkta ve kainatta, mikro alemden makro aleme kadar olup biten her şeyden haberdardır. Trilyonlarca olay ve oluşumdan bir, iki örnek verelim;

Allah bizim aldığımız her nefesten haberdardır. Her nefeste ciğerimize kaç oksijen atomu çektiğimizden (ki bunu insanların bilmesi ve ölçmesi mümkün değildir) bu oksijenlerin kılcal damarlara kadar nasıl taşındığından; bağırsaktan emilerek oralara kadar gelen karbonhidrat vs gibi besin maddelerinin oksijenle en modern, en mükemmel kimya laboratuarından daha mükemmel şekilde, nasıl kimyasal tepkimeye girerek enerjiye dönüştüğünden, tepkime sonucu enerjinin organizmada ne gibi işlevler gördüğünden, karbondioksitin ciğerlere kadar nasıl taşınıp, nefes borusu yoluyla kaç molekül karbondioksitin dışarı atıldığından haberdardır. Bu olaylarla can denilen şeyin nasıl husule geldiğinden de haberdardır. Yani nefes alıp verişimizden haberdardır. Öte yandan karbondioksitin bitkilerde, hangi kimyasal tepkimelerle ne şekilde oksijene dönüştürüldüğünden haberdardır. Haberdardır da adli ile oksijenin atmosferdeki dengesini kendinin nasıl temin ettiğinden de haberdardır.

Yine vücuda giren bir mikrop karşısında akyuvarların nasıl harekete geçtiği, makrofajların onların genetik yapısını nasıl çözümleyerek bütün kan hücrelerine bildirdiği, mikrobun yaydığı zararlı maddeye karşı hangi maddeleri imal etmek gerektiği, savaş hücrelerinin nasıl üç kat, dört kat artarak savaş haline geçtiği, mikropları mağlup edip, öldürüp bitirince onların yapı ve özelliklerini nasıl hafıza hücrelerine aktarıp arşivlediği ve çoğalan hücrelerin normal düzeyine inmek için, fazlalıkların nasıl kendilerini imha ettiğinden haberdardır. Milyarlarca insan trilyonlarca diğer canlılarda aynı anda meydana gelen bu olaylardan aynı anda haberdardır. Zaten bu kadar oluşumun kanuniyetini yaratan kendisidir. Haberdar olmaz mı hiç?

Bu gün ilmin tespit edilebildiği bu oluşumdan haberdar olan Allah, ilmin tespit edemediği, beklide hiç tespit edemeyeceği, buradan ilerisinden de haberdardır. Yani bu kadar hücreye, bu akıl almaz işleri, akıl almaz metot ve en hassas, en ince, en şaşmaz usullerle yaptıran nedir? Hücrelere ait beyin midir, akımlıdır, iç güdümüdür? Yoksa hücreler bunlara göre programlanmış mıdır? Programlanmışsa şifreleri nelerdir? Hangi mekanizmaya göre işlemektedirler? İşte Allah bunlardan ve daha ilerisinden de haberdardır. Zira bunları kendi yaratmadı mı? Hiç yaratan haberdar olmaz mı?

Ayrıca Allah dışarıdan insanların göremediği, bilemediği, kalbimizden geçen niyetlerimizi, zihnimizde var olan fikirlerimizi yani yaptığımız işlerin arka planında var olan niyet, düşünce ve amacımızdan da haberdardır. Niyet denen, fikir denen, amaç denen şeyler nedir? Bizde nasıl oluşuyor, oluşturan nedir? İşe

ve fiile dönerken hangi mekanizmayı kullanıyor? Allah bundan da haberdardır. İşte bu örnekler gibi bir anda kainatta aynı anda meydana gelen trilyonlarca olaydan haberdardır.

Habir ismi, Allah'ın haberdar olması kadar insanları haberdar etmesi manasını da ifade eder. Kulların bilmediği ve hiçbir zaman kendiliklerinden bilemeyecekleri; ahiret gibi cennet, cehennem, melek, şeytan vs gibi metafizik konuları Peygamberleri vasıtası ile ve vahiy yoluyla haber verendir. Nelere inanılması, nelere uyulması, nelerin haram, nelerin helal olduğunu, ne şekilde ibadet etmemiz gerektiğini insanlara haber verendir. Yine, Allah kullarından, çalışıp gayret gösteren, ruhi melekelerine hakimiyet kurup kontrolü altına alan, dini ve manevi egzersizlerle merhaleler ve mertebeler kat eden, kemale eren ve erme yolunda kullarına onların vüsatleri nispetin de algılayabilecekleri kadar, gizliliklerden, gerek ilham yoluyla, gerek sezgi yoluyla haberdar eder. Yeter ki insan bütün hal ve davranışlarında Allah'ın ölçülerine riayet etsin. Yeter ki insan sabır, kanaat, tevekkül, şükür, teslimiyet, takva, muhabbet, rıza gibi üstün ruh hallerini kişiliğine yerleştirsin. İlahi ahlakla ahlaklansın. Yeter ki bütün varlığından, zerre zerre, hücre hücre bütün inceliklerinden haberdar olunduğunun şuuru içinde kendini tertemiz tutabilsin insan. İşte o zaman Habir olan Allah, her şeyden bütün ayrıntı ve incelikleri ile haberdar olan Allah dilediği kullarına, dilediği gizlilik, incelik ve sırlardan Liyakatleri ölçüsünde haberdar kılar.

Kur'an'da geçen Habir isimlerinden çoğu Allah'ın, kullarının yaptığından haberdar olduğunu ifade eder. İfade ederken bir kısmında müjde, bir kısmında ikaz,

uyarı manası hakim olur. Aşağıda görüleceği gibi ayetler **" *Allah ne yaptığınızdan haberdardır"*** derken, bazen " ***müjde olsun size***" der gibi müjde; bazen de **" *yazıklar olsun size***" der gibi ikaz ve tembih manası hissettirir. Bize Allah'ın amelimizden, amelimizdeki niyetimizden haberdar olduğunu haber verir. Gelecekte, şimdi yaptığımızın karşılığını mükafat ve ceza olarak göreceğimizin haberini verir.

Öyleyse Allah Habirdir, haberdardır, haberdar kılar.

Kur'an da 45 yerde Habir ismi geçer. Bunlardan 23 tanesi " Allah kullarının yaptıklarını bilir" mealindeki ifade ile geçmektedir. 5 tanesi Latif ismi ile birlikte, 5 tanesi Basir ismi ile birlikte, 4 tanesi Hakim ile 4 tanesi Alim ile 4 tanesi yalın olarak geçmektedir.

1–"Meşru suretle kendi başlarına süs takmalarında size bir günah yoktur. Allah yaptığınız işlerden tamamı ile haberdardır" *2/234*

2–"Eğer sadakaları aşikare verirseniz. O ne güzel şeydir. Eğer sadakaları gizlerde onları öylece fakirlere verirseniz bu sizin için daha hayırlıdır. Günahlarınızın bir kısmını örter. Allah yaptığınızdan haberdardır." *2/271*

3–"Allah'ın sizi bağışlaması, ne elinizden giden zafere, ne de başınıza gelen musibete üzülmeyiniz diyedir. Allah yaptıklarınızdan tamamı ile Haberdardır." *3/153*

4–"Göklerin ve yerin mirası Allah'ın dır. Allah bütün yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır." *3/180*

5–"Bir topluluğa olan kininiz sizi adaletsizliğe götürmesin. Adil olun ki, O takvaya en çok yakın olandır. Allah'tan korkun. Çünkü yaptıklarınızdan Allah Haberdardır." *5/8*

6–"O kullarının üstünde galiptir. O yegane hüküm ve hikmet sahibidir. her şeyden haberdardır." *6/18*

7–"O görünmeyeni ve görüneni bilir. O Hakimdir, her şeyden hakkıyla haberdar olandır." *6/73*
8–"Gözler onu göremez. O gözleri görür ve O Latiftir. her şeyden haberdardır." *6/103*
9–"Allah'tan,Resulünden ve müminlerden başkasını dost edinmeyenleri, bilmediğini mi sandınız? Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır." *9/16*
10-"Elif Lam Ra Bu kitaptır ki, ayetleri en sağlam bir nazımla kuvvetlendirilmiştir.Sonra hakîm ve Habir olan Allah tarafından bu ayetler açıklanmıştır." *11/1*
11–"Muhakkak ki Rabbin, onların tümüne amellerinin karşılığını verecektir. Çünkü Allah yaptıklarınızdan Haberdardır." *11/111*
12–"Görmedin mi? Allah gökten bir yağmur indirmekle yer yüzü yemyeşil oluveriyor. Gerçekten Allah Latiftir, Habir dir." *22/63*
13–"Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar ve ırzlarını zinadan korusunlar. Bu kendileri için daha temizdir. Muhakkak ki Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır." *24/30*
14–"Birde münafıklar, kendilerine emrettiğin taktirde muhakkak çıkacaklarına en kuvvetli yemini ettiler. De ki yemin etmeyin sizden istenen halis bir itaattir. Şüphe yok ki Allah, bütün yaptığınız ve yapacağınız şeylerden Haberdardır." *24/53*
15–"Bu her şeyi muhkem yapan Allah'ın işidir. Şüphesiz ki, O bütün yaptıklarınızdan tamamı ile Haberdardır." *27/88*
16–"Yavrum yapılan iş, bir hardal tanesi ağırlığında olsa da, bir kaya içinde yahut göklerde veya yerin dibinde olsa Allah onu meydana çıkarır. Çünkü Allah Latiftir = ilmi her şeye ulaşır. Habir dir = her şeyi tamamı ile bilir." *31/16*
17–"Güneşi ve ayı sizin menfaatinize vermiştir. Her biri belirli bir zamana kadar akıp gidecektir. Doğrusu Allah yaptıklarınızdan Haberdardır." *31/29*

18–"Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilmez, hangi yerde öleceğini bilmez Allah Alim Habir dir." *31/34*
19–"Ahirette de hamd onundur. O Hakimdir, Habir dir." *34/1*
20–"Sana Habir olan Allah gibi gerçek haber veren olmaz." *35/14*
21–"Şüphesiz Allah kullarının her şeyinden haberdardır, görendir." *35/31*
22–"Eğer Allah kullarına rızkı bol bol yayıverseydi, muhakkak yeryüzünde azar, taşkınlık ederlerdi, fakat dilediği miktar indirir. Şüphesiz O kullarının hallerinden haberdardır, Basir dir." *42/24*
23–"Biliniz ki Allah katında en iyiniz, takvası en çok olanınızdır. Şüphesiz Allah Alim ve Habir dir." *49/13*
24–"Bununla beraber Allah hepsine en güzeli vaad etti. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır." *57/10*
25–"Kadınlara zıhar yapanlar, sonra dediklerini geri almak için dönecek olanlar birbirleri ile birleşmeden bir köle azat etsinler. İşte siz böyle öğütlenirsiniz. Allah bütün yaptıklarınızdan Haberdardır." *58/3*
26–"Kendilerine ilim verilenler için dereceler vardır. Allah bütün yaptıklarınızdan Haberdardır." *58/11*
27–"Artık namazınızı gereği üzere kılın, zekatı verin, Allah'a Peygamberlerine itaat edin. Allah yaptığınızdan Haberdardır." *58/13*
28–"Ey iman edenler, Allah'tan korkun herkes yarın için önden ne gönderdi? Ona baksın. Allah'tan korkun; Çünkü Allah yaptığınızdan Haberdardır." *59/18*
29–"Allah bir kimseyi eceli geldiği zaman geri bırakmaz; Allah bütün yaptıklarınızdan Haberdardır." *63/11*
30–"Allah'a, Peygamberine ve indirdiğimiz Nura iman ediniz. Allah yaptıklarınızdan haberdardır." *64/8*
31–"(Hafsa) Bunu sana kim haber verdi? Dedi. Peygamber buyurdu ki; " Bana her şeyi bilen ve Haberdar olan" haber verdi." *66/*
32–"yaratan bilmez mi? O Latiftir, Habir dir." *67/14*

33–"O gün Rableri onları Haberdar eder." *100/11*
34–"Bu aracı hakemler barışmak isterlerse, Allah aralarına geçim verir. Allah Alim ve Habir dir." *4/35*
35–"Önce sizde böyle idiniz. Sonra Allah size iman Lütfetti. Onun için iyice anlayın. Şüphesiz Allah yaptığınızdan Haberdardır." *4/94*
36–"Eğer iyi geçinir arayı düzeltir, geçimsizlikten sakınırsanız, elbette Allah yapacağınız her şeyden Haberdardır." *4/128*
37–"Onun için haktan yüz çevirip nefsin arzusuna uymayın. Eğer adalet üzere hükmetmekten, şahitlikten dilinizi bükerseniz veya yüz çevirirseniz; şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan Haberdardır." *4/135*
38–"Kulların günahına Rabbinin Habir ve Basir olması yeter." *17/17*
39–"Gerçekten senin Rabbin dilediği kimsenin rızkını genişletir ve daraltır. Şüphesiz Allah Habir dir, Basir dir." *17/30*
40–"De ki: Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter. Allah kullarından Haberdardır, Basir dir." *17/96*
41–"Hep diri olup hiç ölmeyene tevekkül et. O'nu hamd ile tesbih et. Kullarının günahına Haberdar olarak O yeter." *25/58*
42–"Artık bu yaratma işini her şeyden haberdar olana sor." *25/59*
43–"Rabbinden sana vahiy olunana uy. Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan Haberdardır." *33/2*
44–"Evlerinizde okunan, Allah'ın ayetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz Allah Latiftir, Habirdir." *33/34*
45–"De ki: Eğer Allah size bir zarar dilerse veya fayda dilerse, artık onun dilemesinden sizi kim kurtarabilir? Doğrusu Allah bütün yaptıklarınızdan Haberdardır." *48/11*

EL-HALÎM

HALÎM: " Temkinli olup, acele ve kızgınlıkla muamele etmeyen, kudreti olduğu halde acilen cezalandırmayıp, yeni fırsatlar tanıyan" demektir.

Allah mutlak varlıktır. O, zaaf belirtisi olan kızgınlık, sinirlilik, acelecilik gibi insana mahsus hallerden beridir, münezzehtir. O mutlak Hilmi ve yumuşak sabrı ile kullarına fırsat üstüne fırsat verir ki, kendine giden istikameti, doğru çizgiyi tutabilsinler.

Zaten Allah'ın adına " **din**" dediği sırat-ı müstakimin maksadı kulların kemale ermesi, ruhi üstünlüklere ulaşması, Allah'a yakınlık peyda etmesi, O'nda fani oluşu, O'nunla baki oluşudur. Kullarını buraya taşımak için yüce Allah, onları iradelerine bırakmakla beraber, hep yardımcı olmaktan geri durmamaktadır. Bu uğurda az bir gayret gösteren kuluna, kendisi çok kerem ve inayetle destek vermektedir. Bu hususa en alt seviyede bir göz atarsak: Kulların davranış ve fiilleri ya iyi, güzel yani pozitif, ya kötü, çirkin yani negatiftir. Üçüncü ihtimal de ne iyi, ne kötü, ne güzel, ne çirkin olan mubah yani nötr davranışlardır.

Allah bunlardan iyi ve güzel olana on misli mükafat vermektedir. Yani kul kemale doğru on kat fazla mesafe kat edinmektedir. Kötü ve çirkin olanı ya hikmeti icabı isterse, rahmeti, Lütfu ve keremi ile affeder. Yada Adli gereği birebir ceza verir. İşte tam bu arada Halim ismi tecelli eder. Beşere has kızgınlık göstermez, temkinle yumuşaklık gösterir ve ceza vermekte acele etmez. İleride tövbe ve ıslahı hal için fırsat ve imkan tanır. Yani suçluya Hilmi ile muamele eder. Suçluyu, yani cezalandıracağı suçluyu da

affetmek için ona, kendi durumunun muhasebesini yapma fırsatı ve imkanı tanır. Öte yandan yine Hilmi ile iyilik edenlere, iyiliklerinde hata ve kusurlar olsa da, fazlası ile ihsanda bulunur.

Allah kendine itaat eden kadar isyan edene de Hilmi ila muamele eder. Kızgınlık ederek onların rızkını kesmez. Dünya nimetlerinden istifadelerini önlemez. Onlara da hilim gösterir, Rahman, Vehhab, Razzak gibi isimleri ile tecelli eder. Onlara bu dünyada hilim gösterip, cezalarını ahrete erteler.

Görülüyor ki Allah'ın iradesi öncelikle ceza vermek değil, kullarının insani melekelerini iyi kullanmalarını sağlayıp, onları kemale taşınmak. Ama buna rağmen ısrarla ve inatla isyana ve kötülüğe devam edeni de feda eder, cezalandırır. Görülüyor ki, Halim ismi Allah'ın Adlini yumuşatıyor. Müntakim ismini erteliyor.

Halim ism-i şerifinin geçtiği ayetlere dikkatle bakarsak şu hususları görürüz:

1 – Allah kullarının günah olan fiilleri yapmalarına rağmen, onlara kızmadan, acilen cezalandırmadan, Hilimle yaklaştığı, çoğu kez affettiğini belirten ayetler.

" Uhud savaşında iki ordu karşılaştığı gün içinizden arka çevirip geri dönenler (var ya), hakikaten onları, Peygamberin emrine aykırı hareket etmeleri yüzünden, şeytan kandırmak istedi. Bununla beraber Allah onları affetti. Gerçekten Allah çok bağışlayıcı, azabı geciktiricidir." 3/155

Ayrıca 5/101 bak.

2 – Allah insanlara yanlış inanç ve bozuk fikirlerinden dolayı kızgınlığa kapılmaz. İçinde yaşadıkları kainatın dengesini bozarak onları cezalandırmaz. Hilim gösterir ve cezalarını ahrete erteler. ***" Doğrusu gökleri ve yeri zeval bulmaktan Allah koruyup tutuyor. And olsun ki, zeval bulurlarsa***

onları O'ndan başka kimse tutamaz. Gerçekten o azap için acele etmez ve çok bağışlayıcıdır." *35/41* "Bu ayette geçen Halim isminin, göğün ve yerin bozulması ile ne alakası vardır" diye düşünülebilir? Burada iki hususa dikkat çekilir.

a) Allah kainatın dengesini de, Hilimle, sabır ve teenni ile devam ettiriyor demektir. Yani kainatın işleyişinde de Halim isminin tecellisi vardır.

b) Bu ayetten bir önceki ve sonraki, müşriklerin psikolojisini sergileyen ayetlerin arasında, yerin ve göğün düzeninin ve dengesinin ayakta tutulduğu ifade edildikten sonra Allah'ın Halim olduğunun belirtildiğini görüyoruz. Bu da Allah'ın insanların kötü düşünce ve davranışları sonucu kainatın dengesini bozmayacağını, onlara da kainata da Hilimle yani teenni ile sabır ve sükunetle muamele edeceğini gösterir.

3 – Allah insanların kalplerinde taşıdığı duygular ve iyi, kötü düşünceler karşısında da Halim'dir. ***" Biliniz ki Allah, gerçekten gönlünüzde ne varsa onu bilir. Artık ondan sakının (gönlünüzdekinden) ve bilin ki Allah çok bağışlayıcıdır. Halimdir = Gönlünüzdekinden dolayı Halimdir."*** *2/235*

4 – Allah kullarının kendi yolunda katlandıkları sıkıntı ve eziyetlere Hilimle yaklaşıp, onları yumuşaklıkla ve aceleci davranmadan mükafatlandıracağını ifade eden ayet:

" Allah onları, hoşnut olacağı bir yere elbette koyacaktır. Çünkü Allah iyilikleri bilir, Halimdir" *22/59*

bu ayetten önceki ayeti de okursak mana daha iyi anlaşılır.

5 – Allah kullarının yaptığı iyiliklere de hilimle mükafat verir. ***" Eğer Allah'ın emrine uygun olarak ihlas ile harcarsanız, Allah onu size kat kat artırıp***

verir, hem de günahlarınızı bağışlar. Allah Şekur dur ve Halimdir.” *64/17*

Öyleyse Hilim Allah'ın sade cezalandırmada görülen bir tecellisi değil, mükafatlandırmada da görülen yumuşaklığı, teennisi ve sabrıdır. Kainatın işlemesinde de Allah'ın Hilmi söz konusudur.

Bu ismi şerifi vird edinenlerde, sert mizaç yumuşar, sinirlilik hali sükunet bulur, coşkunluk, taşkınlık, acelecilik yok olur. Ruhi dinginlik ve kalbi enginlikle olgunlaşma başlar.

Kur'an ı Kerimde, dördü çeşitli Peygamberler için onbiri Allah'a mahsus olmak üzere 15 ayette Halim geçmektedir. Bu 11 den beş tanesi yukarıda geçmiştir. Şimdi diğer altısını yazıyorum.

*6–**" ... Ve fakat Allah sizi kalbinizin kazandıklarından dolayı muaheze eder. Allah Gafurdur, Halimdir”** 2/225*

*7–**"Doğru ve güzel bir söz, bir bağışlama, başa kakmanın takip ettiği sadakadan daha hayırlıdır. Allah hiçbir şeye muhtaç değildir, Halimdir.”** 2/263*

*8–**" ... Allah'tan bir vasiyettir. Allah Alimdir, Halimdir.” 4/12***

*9–**"Allah şimdiye kadar ki sorularınızı bağışladı Allah çok bağışlayıcıdır, cezalarda aceleci değildir.”** 5/101*

*10**–"Yedi gök ve yer, birde bunların içinde bulunanlar Allah'ı tesbih ederler. Hiçbir varlık yoktur ki O'na Hamd ile tesbih etmesin, fakat siz onların tesbihini algılayamazsınız. O gerçekten Halimdir, Gafurdur.”** 17/44*

*11–**"Allah sizin kalplerinizde olanları bilir, ve Allah Alimdir, Halimdir.”** 33/51*

EL-AZÎM

AZÎM : " İradesine, hele hele tekvini iradesine hiçbir şekilde karşı gelinemeyen, teşrii iradesinde de aciz bırakılamayan mutlak zatın, sıfatı ve fiillerinin mahiyeti kavranamaz, mutlak büyük olan" demektir.

Azim ismi mutlak manası ile Allah için kullanılırken, arızi ve basit manası ile insanlar ve olaylar için kullanılır. Nitekim Kur'an da her iki manada da kullanılmıştır.

Allah Azim'dir, mutlak büyüktür. O'nun büyüklüğü madde, zaman, mekan boyutlarındaki büyüklük değildir. Hadiseye şöyle bir örnekle yaklaşarak, mukayesesi mümkün olmayacak kadar , hatta yok denecek kadar küçük olan insandan örnek verelim. Boyu uzun insana " büyük" denir. Yaşlanmış insana da " büyük" denir. Bir de insanların, bu zaman, mekan ve madde boyutlarını basit manada da olsa aşan büyükleri vardır. Mucit büyük bir insandır: Edison büyük insandır, Pastör, Anştayn, Kant, Pisagor vs bunlar hep büyük insanlardır. Bunlardan kimi elektriği, Alpulu, kimi izafiliği, kimi madde enerjiye dönüşürken kitlesinden mc2 kadar kayba uğradığını, dolayısı ile maddenin sakımı prensibinin yanlış olduğunu, kimi mikrobu, sıtma mikrobunu ve aşısını bulmuşlardır. Batı medeniyetinin ilmi planda temeli olan bizim medeniyetimizden örnek verirsek: Tıp alanında büyük ilmi dehası olup asırlara bu alanda hükmeden İbn-i Sina, Geometrinin temeli demek olan pi sayısını bulan Battani, Logoritmik hesaplamaların ve cetvellerinin babası olan El-Harizmi, mikrobun varlığını ilk defa haber veren Ak Şemseddin (ki büyük veliliği yanında büyük doktordur da, her ne kadar Adnan Adıvar

muhalefet etse de) İşte bunlar ve bunlar gibi binlercesi büyük insanlardır. Çünkü normal insanların yapamayacakları şeyleri yapmışlar, kainatta var olan yani Allah'ın koyduğu trilyonlarca kanuniyetten bir veya bir kaçını yakalama, keşfetme başarısını göstermişlerdir. Bunların çok basit büyüklükleri yanında, Peygamberler, Veliler gibi maneviyat büyükleri de vardır.

İşte bu büyüklerin büyüklükleri, Allah'ın azameti yani mutlak büyüklüğü yanında hiç yok mesabesindedir. Var olan mikrobu bulan büyükse, onu yoktan var eden mutlak büyük olmaz mı? Atomun varlığını tespit eden büyükse eğer, atomu yaratan, onun küçük cüssesine, akıl almaz enerjiyi depo eden mutlak büyük olmaz mı? Bütün varlığı atom planında yaratan, sadece elektron sayısını eksiltip fazlalaştırmakla maddi varlıkların birimleri olan elementleri icat eden, bu element atomlarının diziliş şekil ve pozisyonlarına göre moleküllerini meydana gelme esasını koyan hiç mutlak büyük olmaz mı? Enerjiyi bulan büyük olur da, maddeyi enerjiye, enerjiyi ısı, ışık ve harekete dönüştürme kanuniyetini yoktan var ederek, yarattığı varlığın içine yerleştiren, mutlak büyük olmaz mı hiç?

Bütün kainatı bir planda, atom planında yaratan mutlak büyük olmaz mı? Dünyanın kendi ekseni ve güneş etrafında döndüğünü bulan, tarihe geçecek kadar büyük olur da, onlara o özelliği veren büyük olmaz mı hiç? Güneş sistemini ve her biri bir gezeğenin varlığını tespit edenler elbette büyük insanlardır. Ama güneş sistemini atom modelinde yaratan, Samanyolu galaksisini ve milyarlarca diğer

galaksileri, daha ileri kainatı yine atom modelinde yaratan mutlak büyük olmaz mı?

Pi sayısını bulan büyüktür tabii. Ama kainatı geometrik planlara ve matematik ölçülere göre yoktan var eden elbette mutlak büyüktür.

Kalp ameliyatı yapıp, tedavi eden, kalp nakli yapan elbette büyüktür. Ama her insana nakil yapmadan, yoktan var olma kanuniyetini koyarak, tek tek kalp dağıtan gerçekten mutlak büyüktür. Beyin ve sinirler gibi en ince sistemleri inceleyip, tedavi eden tabi ki büyüktür. Ama onları akıl almaz ölçü ve incelikler ve fonksiyonlar ile yaratan mutlak büyük olmaz mı hiç?

Kulun arızi ve basit büyüklükleri ile mutlak yaratanın büyüklüğü yani azameti mukayese edilemez, mukayese etmek hatadır. Ama Allah'ın azameti hakkında aklımız ölçüsünde bir fikir edinebilmek için bu örnekleri verdik.

İşte Allah madde, zaman, mekan boyutlarının çok ilerisinde, hatta bizim kavrayabildiğimiz manevi boyutların da çok üstünde, duygularla algılanmaz, akılla idrak edilmez, kavranamaz, ilimle ihata edilemez ***MUTLAK BÜTÜKTÜR***.

Zaten Kur'an'da geçen Allah'ın Azim isimleri, ya tespih etmek veya ulvilik gibi tenzih ifade eden mürecced kavramlarla birlikte kullanılmıştır. Aşağıda yazılan ayetlerde bu husus görülecektir.

BU ismi azimi vird edinenler, kainattaki cüsse ve konumlarının şuuruna ererler. Allah'a tazim ederek kulluk duygusu kuvvetlenir. Bu şuur ve duygusu ile mutlak büyük dışındaki cılızlara itibar ve iltifat etmeme hevesi uyanır. Maneviyat kervanının peşine takılmaya başlar. İç uyanışlar ve kıpırdanmalar oluşur. Ayetler:

1–"Gökleri ve yeri korumak ve gözetmek ona zorluk ve ağırlık vermez. O çok yüce mutlak büyüktür." *2/255*
2–"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. O her şeyden yücedir, her şeyden büyüktür." *42/4*
3–4-5–"O halde Rabbini Azim ismi ile tesbih et." *69/52 – 56/74-96*
6–"Çünkü O yüce Allah'a iman etmiyordu." *69/33*

EL-GAFUR ismi daha önce mukayese maksadı ile öne alındı.

EŞ-ŞEKÛR

ŞEKÛR : Şükür kökünden türeyen Şekür " çok çok şükreden, şükredene cevap veren" kelime manasını ifade ederken, " kendi rızasını kazanmak için yapılan işleri, daha fazlası ile karşılayan ve mükafatlandıran", "az bir amele çok karşılık veren", " ibadet ve tatta bulunmalarından memnun olup onları sena eden yani öven" şekillerinde tarif edilir.

Şekür bir bakıma mutlak Vehhab'ın, mutlak Rezzak'ın kuluna, yaptığı müsbet davranışlardan dolayı teşekkür etmesi, şükretmesi manasını da ifade eder ki," Allah'ın kuluna şükretmesi" sözü münasip olmadığı için "şükre karşılık veren" manası ile açıklanmıştır hep.

Şekur sözü insanlar için kullanıldığın da " çok çok şükreden" manasını ifade ederken, Allah'a ad olarak kullanıldığında " az şükre çok mukabele eden, az iyiliğe çok ihsanda bulunan" anlamını taşır. Nitekim Kur'an'da kullar için kullanıldığı altı ayette ve Allah için kullanıldığı dört ayette bu manalarda kullanıldığı ifade edilmektedir.

Konyalı Vehbi efendi, Hülasa tül Beyan'ında Allah'ın Şekür ismine " çok çok şükreden" manasını verdikten sonra şöyle açıklamaktadır. "Çünkü Cenab-ı Hakka isnad olunan şükür, atiyesini bol bol vermek manasında müstameldir" şeklinde tefsir eder.

Şükür kullar için kullanıldığında, şükredenin, aczini idrak, muhtaç olduğunu hissetmesi ile mutlak güçlüye, mutlak ganiye övgü ve davranışlar ile açıklamasıdır.

Allah'ın verdiği nimetlere şükredildiği gibi, nimet vermese de, salt Allah, Allah olduğu için, mutlak varlık olduğu için de şükredilir. İdeal olanı budur. Hatta daha

ilerisi Allah'ın mihnetine, kahrına, verdiği zarara şükretmektir ki, bu bizlerin harcı olmayıp, Allah dostlarının, Evliyaullah'ın, gönül kahramanlarının işidir.

Şükür dil ile, hal ile, mal ile yapılır. Bunların üçünün de ortak noktası, içten, özden, kalpten gelerek yapılmaları şartıdır.

Dil ile şükür: Kulun Allah'a şükrünü dili ile söyleyerek yapmasıdır.

Hal ile şükür: kulun ibadetle şükretmesidir ki, şükür orucu, şükür namazı, şükür secdesi gibi davranışlar.Şükrü davranışlarındaki psikolojik öze indirmedir.

Mal ile şükür: mal varlığından fedakarlık ederek hatta bazen feragat ederek muhtaç olanlara Allah rızası için vermesi şeklinde yapılan şükürdür. Şükür kurbanı, şükür sadakası ve şükür olarak yapılan her türlü harcamalar. Fakirin şükrü dil ile ve hal iledir. Zenginin şükrü dil ile, hal ile ve mal iledir.

İşte Allah, kulunun bu şükrüne icabet edip karşılık verir, hem de fazlası ile karşılık verir ki, bu Allah'ın Şekür olduğunu ifade eder. Nitekim Şekür olan cenab-ı Kibriya **" Eğer şükrederseniz ben size artırırım"** buyurur. Bir de şükretmenin, Şekür tarafından manevi karşılığı vardır ki, O'nun tarafından razı olunmaktadır. **" Eğer şükrederseniz, Allah sizin için şükrünüzden razı olur."** 39/7 İşte şükre karşılık rıza. İşte bu insanı yücelere taşır.

Allah bizim ne ibadetimize, taatimize ne şükrümüze muhtaçtır. Öyleyse şükretmenin manası nedir? ***" Her kim şükrederse ancak kendisi için şükretmiş olur."****27/40* Ayet-i kerimesi gereğince, şükreden, varlıklar içinde kendi konumunun ve Allah karşısında kendi aczinin idrakine ulaşır. Bu idrak içinde şükür onu

yüceltir, üstün ruh hallerine taşır. Diğer ibadet, taat, zikir, dua gibi davranışlar eşliğindeki şükür, insanı kemale götürür, Allah'a yaklaştırır. Allah'ın Rahmet ve Lütfünün tecellisi ile insanın kalbini, ruhunu, sırrını madde boyutlarının üstüne taşır. İnsanın kalbi melekelerini, ruhi letaifini olgunlaştırır, Kemale erdirir, Allah'a yaklaştırır.

Allah şükreden kuluna Şekür ismi ile tecelli ederek, şükrünün cinsinden çok daha fazlası ile mukabele eder. Hayırlı nimete, rahmete, berekete, tecellilere mahzar kılar. Şekür isminin tecellisine muhatap olana, maddi nimetin hep helali verilir, faydalısı verilir, hayırlı olanı verilir. Haram olanı, hayırsız ve zararlı olanı verilmez. İşte bunun için iyilik yapan, şükreden ve dolayısı ile Şekür ismine muhatap olan, ibadetinden haz duyar, huşu duyar, kendi kulluğundan razı olur. Şekür ismi şerifi kendinde tecelli eden, kötüyü düşünemez, çirkin duyguya yanaşamaz, yanlışlığa kolay kolay yönelemez. Bunun için, cezadan, azaptan vareste kalır. Şekür'a muhatap olanda hiç bu noksanlıklar zuhur eder mi? İşte bu bakımdan manen yükselir. İşte bu bakımdan şükür, kulu Şekür'a taşır. Nitekim ayeti kerime de, Şekür olan Allah şöyle buyuruyor: **" *Eğer siz, Allah'ın nimetlerine şükreder ve iman ederseniz, Allah size niye azap etsin?"*** *4/147* Demek Allah şükredene azap etmez. Zira şükreden temizdir, yücedir, Allah'a yakındır, razı olunanlardandır.

Ey mutlak yaratıcı, mutlak kudret, azabından kurtulmaktan önce rızan için sana şükrediyorum. Nimetine şükrediyorum, rahmetine, lütfuna şükrediyorum. Bunlardan faydalandığımdan çok, bunları yaratma kudretin var olduğu için şükrediyorum. Bende ve tüm canlıda faydalanma

duygusunu yaratma kudretine şükrediyorum. Bitkine, meyvene, sebzene, onlarda tecelli eden yaratma kudretine, onlarda tecelli eden Vehhab ismine, lütfuna, Rahmetine şükrediyorum. Bütün yarattıklarına, bunları bol bol ihsan ettiğin için şükrediyorum. İhsan etme kudretine şükrediyorum.

Görme denen, işitme denen, tatma denen, nefes alma denen, düşünme denen, sevinç, haz, neşe, keder, sıkıntı, sevgi, muhabbet denen aklı çatlatan oluşumları yaratma kudretine şükrediyorum. Akıl, kalp, duyum gibi kavrayan, sezen, hisseden ama benim kendilerini kavramaktan aciz olduğum melekeleri var etme kudretine şükrediyorum. Aczime şükrediyorum. Şükre mazhariyetime şükrediyorum. Şekuru tanıma gayretimden dolayı şükrediyorum. Allah'ım sana şükrediyorum. Sana başka değil sen olduğun için, mutlak olduğun için, Allah olduğun için şükrediyorum. Şükrümün devamını sağlaman için şükrediyorum. Ayeti Kerimeler;

1 – " Çünkü Allah onlara mükafatlarını tamamen verdikten başka fazladan onlara ziyadesini ihsan edecektir. Muhakkak ki O Gafurdur, Şekur dur*." 35/30*

2 – "Derler- Geçim ve akıbet derdini bizden gideren Allah'a hamd olsun. Gerçekten Rabbimiz Gafurdur, Şekur dur*." 30/34*

3 – " Kim iyi bir amel kazanırsa, onun iyiliğinin sevabını artırırız. Şüphesiz, Allah Gafurdur, Şekur dur." *42/23*

4 – " Eğer Allah'ın emrine uygun olarak ihlas ile harcarsanız. Allah onu size kat kat artırıp verir. Hem de günahlarınızı bağışlar. Allah Şekur dur, Halimdir." *64/17*

EL-ALİYY

ALİY : " Mutlak yüce varlık; mülkünde mutlak saltanat yani hükümranlık ve otorite sahibi olan, en üstün zat, sıfat ve fiillerin sahibi, hiçbir şekilde eşi, dengi benzeri bulunmayan" diye tarif edilebilir.

Aklımıza gelebilen en üstünlüğün çok daha üstünü olan mutlak üstün, mutlak yüce varlık.Zatında, bütün varlıkların özünden, cevherinden, mahiyetinden üstün, onlara hiç benzemeyen. Hiçbir şey O'na ne benzer, ne O'nun dengi olabilir. O hepsinden yücedir. Nitekim Allah Zülcelal şöyle buyurur: ***" Hiç bir şey O'nun misli değildir. O mutlak işiten ve mutlak görendir."*** *42/11* Yine şöyle buyurur ***" Hiçbir kimse O'na denk değildir."***

O'nun eşi benzeri olmadığı gibi zıddı da yoktur. Yani Zıddan da münezzehtir.

Mülkünde, saltanatında yani kuvvet ve otoritesinde mutlak yücedir. O'ndan daha yücesi yoktur. " *Gerçek hükümran olan Allah mutlak yücedir. O'ndan başka ilah yoktur*." Allah sıfatlarında da yücedir. Kendi bildirdiği sıfatlardan başka sıfatlardan da münezzehtir. ***" Senin o izzet sahibi Rabbin, onların vasıflandırmalarından münezzehtir."*** *37/18* O'nun sıfat ve isimlerini insanların tamamı ile ve bütün boyutları ile kavraması ve kuşatılması mümkün olmayacak kadar yücedir. Nitekim Allah şöyle buyurur. ***" O'nun ilmini hiçbir şey kuşatamaz, ihata edemezler. Ancak O'nun dilediği kadarı hariç"***2/255 Ayette görüldüğü gibi O'nun dilediği kadarını kavrarız ki gerisi bizim gücümüzün üstündedir. Bizim kavrayabildiğimiz özellikler, bazı yaratılmışların, bazı özellikleridir. Kavrayabildiğim görme, işitme, konuşma, irade etme, ilim, güç kuvvet gibi özellikler, sıfatlar insanlara ait özelliklerdir. İnsanların dışındaki canlıların bile bu

özelliklerini tamamı ile kavramamız mümkün değildir. Mesela arının, karıncanın gördüklerini biliyoruz ama, idrakleri nasıldır, dünyayı, varlığı ne olarak algılıyorlar bilmemiz mümkün değil. İşittiklerini, kendi aralarında anlaştıklarını biliriz de bunlarla ilgili idraklerinin şeklini, boyutunu, derinliğini kavrayamayız. Benim gözümde karınca karıncadır, arı arıdır da onların gözlerinde ben neyim, diğer varlıklar nedir? Anlayabilen ve anlayabilecekler çıksın meydana. İşte bu kavrayamadığımız özellikler bile hep arızidir, basittir. Allah'ın mutlak olan sıfatlarının yanında söz konusu bile edilemezler. İşte bu bakımdan Allah Âli'dir. Allah dilediğini yapar, dilediği şekilde hüküm verir. Fiillerinde ve iradesinde de Âli'dir. Çünkü *dilediğini yapar*. Bu bakımdan ibadete ve yardım istemeye tek layık O'dur, çünkü O Ali'dir.

Âli ismine çeşitli Kur'an tefsirlerinde getirilen açıklamalardan kısa kısa örnek verelim. Hülasat'ül Beyan Fi tefsiril-Kur'an isimli tefsirinde Mehmet Vehbi Efendi özet olarak şöyle der; (Ali isminin geçtiği bütün ayetlerin özeti) "Allah Ali'dir, Çünkü şerik ve nezirden aridir. Allahu Teala bütün şeyler üzerine üstünlüğü olan ve kendi için şerik olmaktan münezzehtir. Binaenaleyh, kahır ve gazap cihetinden Allahu Teala dan daha Ali bir kimse yoktur. Şu halde ibadete layık ve yardım istemeğe şayan olan O'dur. Allah ü teala sıfatında Ali, zatında büyüktür."

Ebussüud Efendi Tefsirinde Âli isminin, geçtiği ayetleri tefsir ederken şöyle der; "Zatında, sıfat ve fiillerinde benzeri olmayan, dilediğini yapan, dilediği şekilde hüküm verendir…. Yaratıkların sıfatından yücedir."

Hazin Tefsirinde "Eşi, benzeri, zıddı olmayan, mülkünde, kuvvet ve otoritesinde ve kahrında Ali'dir. O'nun vasıflarının ihata edilmesinden de yücedir" der.

Celaleyn'de; "yaratık sıfatlarından münezzehtir."

Kur'an'da Ali ismi şerifi, bizim anlayışımızı biraz daha kuvvetlendirmek maksadı ile beşi kebir, ikisi Azim gibi Allah'ın büyüklüğünü, değişik şekillerde, değişik açılardan, değişik nüanslarla ifade eden isimlerle ve bir ayette de Hakim ismi ile kullanılmıştır. Toplam sekiz yerde geçmektedir. Ayetler;

1–"O'nun bildikleri dışında insanlar O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır, Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O yücedir, Büyüktür*." 2/255*

2–"Çünkü Allah mutlak yücedir, büyüktür." *4/34*

3–4–"Böyledir. Çünkü Allah hakkın ta kendisidir. O'nun dışındaki taptıkları ise batılın ta kendisidir. Gerçek şu ki Allah evet O Uludur, büyüktür." *31/30 – 22/62*

5–"Rabbiniz ne buyurdu? Derler. Onlar da; " Hak olanı" derler. O yücedir, büyüktür*." 34/23*

6–"(Onlara denir ki) İşte bunun sebebi şudur: Tek Allah'a ibadete çağrıldığınız zaman inkar ederseniz. O'na ortak koşulunca tasdik edersiniz. Artık hüküm yücelerin yücesi Allah'ın dır." *40/12*

7–"Gökte ve yerde ne varsa hepsi O'nun dur. O yücedir, büyüktür*." 42/4*

8–"Allah bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur, yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder. O yücedir, Hakimdir." *42/51*

EL-KEBÎR

KEBÎR: Allah büyüktür. Ezeli ve ebedi oluşu ile büyüktür, Mutlak büyüktür. Sonradan olma ve yok olmağa mahkum varlıkların, ne kadar büyük olurlarsa olsunlar, büyüklükleri hep arızidir, geçicidir. Allah ezeli ve ebedi üstünlük ile sıfatlıdır. Yücelikte ve büyüklükte hiçbir varlık O'na yetişemez. Allah Kebirdir, Azimdir de. Bu iki isim de Allah'ın büyüklüğünü ifade etmekle beraber, aralarında farklılık vardır. Şöyle ki:

1 – Allah (cc) insanların yaşlılarından bahsederken Kur'an'da (dilin icabı olarak) devamlı Kebir kelimesini kullanılmıştır: *3/40* ***"Bana ihtiyarlık gelip çattığına üstelikte karım kısır olduğuna…."*** Diğer ayetler *14/39 17/23, 12/78, 28/23* öyleyse Kebir biz insanlar ve varlıklar için zamanla ilgili bir mana ifade eder ve eskiliği, geniş zaman içinde var oluşu bildiren bir büyüklüğü belirler.

Allah için zaman söz konusu olamaz. Allah'ı zaman kuşatamaz, kapsayamaz. Zira zamanı, varlığın hareketine, sıralanıp dizilişlerine bağlı olarak, Allah yaratmıştır. Ayetlerin ışığında, İmam-ı Gazali'ye uyarak " buradaki büyük manasındaki KEBİR, ezeli ve ebedi oluşu ifade eder" diyebiliriz. Bu da insanda bir zaman izlenimini uyandırsa da zamanı aşan bir özelliktir. Azim ismi bu manada kullanılamaz çünkü bu manayı ifade edemez.

2 – Kebir varlıklar için kullanıldığında bile, onların cüssesi, hacmi, kütlesi ile ilgili büyüklüklerini ifade etmez. Kur'an'da daha çok mücerret ve manevi büyüklükleri ifade etmek üzere kullanılmıştır:" büyük günah","büyük mükafat","büyük fazl","büyük sapıklık", "büyük hata","büyük azap", "büyük lanet" gibi

Allah için kullanıldığında da: Aynı şekilde Allah için kütle, hacim, cüsse manasındaki büyüklüğü değil (ki bunlar Allah için söz konusu olamaz) müşahhas olmayan mücerret, maddi olmayan manevi büyüklüğünü ve kemalatını ifade eder. Bu hususta Mehmet Vehbi Efendi Hulasa tül Beyan isimli tefsirinde ***" O görüneni de görülmeyeni de bilir, çok büyüktür, çok yücedir"*** *13/9* ayeti kerimesini tefsir ederken şöyle der "Vacip teala zatını, kudretini, ilmi ve sair sıfatı cihetinden (yönünden) büyüklükle nitelemiştir. Çünkü cesamet (kitle ve hacim) yönünden büyüklük vacip teala hakkında imkansızdır. Bu sonradan yaratılmanın işaretidir ki Cenab-ı Hak bundan münezzehtir."

Azim ismine gelince: Azim, varlıkta, hem bu sayılan mücerret ve manevi büyüklükleri, alanında, ifade ederken hem de müşahhas büyüklükleri işaret eder**. " *Büyük dağ*"** 26/63**, " *Büyük kurban*"** *37/107*, **" *Büyük söz*"** *17/40* **, " *Büyük ahlak*"** *68/4*, **" *Büyük taht*"** *27/23*

Allah için kullanıldığında: Kebir Allah'ın, manevi ve mücerret bütün büyüklüklerinden, mutlak manada ve sonsuz büyüklüğünü ifade ederken, Azim, manevi ve mücerret yanında bütün müşahhas ve maddi büyüklüklere de hakimiyet ve üstünlük bildiren mutlak büyüklüğü ifade eder. Kendi maddi değildir. Ama maddi büyüklüklere de Hakimdir.

3 – Bütün mevcudatın yaratıcısı ve düzenleyicisi olması, en güçlü, en üstün ve bütün işleri hikmetlerle dolu olması bakımından Allah Kebir'dir, büyüktür. Büyüklük (Kibriya) sade O'na mahsustur ve sade O'na hamd edilir. Allah şöyle buyurur*:* ***" Hamd, Göklerin Rabbi, yerin Rabbi, bütün alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Göklerde ve yerde büyüklük yalnız O'nundur. O Azizdir, Hakimdir."*** *45/36-37* Yine Hülasa

tül Beyan da, Mehmet Vehbi Efendi bu ayeti şöyle tefsir eder: << Allah'tan başka hamde layık bir büyük yoktur. Çünkü Allah ü Teala kendi zatı ile vardır ve her şeyi yaratmağa gücü yeter, her çeşit yaratık rahmetinden yararlanır ve ihsanı ile seçkinleşir. Cümle alemlerin hamdi Allah ü Telaya mahsustur. Çünkü Allah ü teala yerin, göklerin ve bütün ruhların ve cisimlerin yaratıcısı ve terbiye edip düzenleyicisidir. Bundan dolayı hamde ve övgüye hakkıyla layık olan O'dur.>> İşte bunun için Allah büyüktür. Kibriya O'na aittir. Azim ismi de bu şıkta ifade edilen manaya kullanılır. Nitekim; *42/3-4-5* ayetleri bu manayı ifade eder. ***" … Allah Aziz ve Hakimdir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur,O yücedir, büyüktür. Nerdeyse yukarılardan gökler çatlayacak! Meleklerde Rablerini hamd ile tesbih ediyorlar…"***

Görüldüğü gibi birinci şıkta ifade edilen manada Kebir ile Azimin hiç yakınlıkları yoktur. İkinci şıkta yarı yarıya mana birliği, üçüncü şıkta ise tamamı ile mana birliği vardır. Bu ismi de vird edinenler. Azimi vird edinenlerle aynıdır. Kur'an da Kebir ismi yedi ayette geçer.

1–"O görüleni de görünmeyeni de bilir. O mutlak büyüktür, mutlak yücedir." *13/9*

2–3-"Böyledir. Çünkü Allah Hakkın ta kendisidir. Onların dışındakiler batılın ta kendisidir, ki onlara tapıyorlar. Gerçekten Allah yücedir, büyüktür." *31/30*

4–"Rabbini ne buyurdu? Dediler. Onlarda << hak olan>> dediler. O yücedir, büyüktür." *34/23*

5–"O'na ortak koşulunca kabul edersiniz. Artık hüküm yüce ve büyük olan Allah'ın dır." *40/12*

6–"Şüphesiz Allah mutlak yücedir, büyüktür." *4/34*

7–"Allah, onların söylediklerinden münezzehtir, son derece yücedir, mutlak büyüktür." 17/43

EL-HAFÎZ

HAFÎZ : Hıfz etmek kökünden gelir ve sözlükte <<korumak, gözetmek, anlayıp bellemek, ezberlemek>> manasını ifade eder. Ve şöyle tarif edilebilir. << Yarattığı varlığın düzenini ve dengesini koruyan, kullarını çeşitli tehlikelere karşı himaye eden, her şeyi gözetiminde bulundurup, hiçbir kulunun hiçbir davranışını unutmayan.>> Hıfz kökünden türeyip, Kur'an-ı Kerim'de geçen çeşitli ifadelere göre Allah'ın hıfz u himayesi şu manalarla açıklanabilir.

1 – Allah (cc) Hafîzdir, koruyandır. Kainatı yaratmış, ona çok sıkı bir düzen koymuş, o düzen sayesinde varlığını sürdürmektedir. Yine bu düzenle varlık korunmaktadır. Mesela; güneş sistemindeki gezegenler ve bu gezegenlerin uyduları o kadar sağlam ve korunmuş bir düzen içinde kendi yörüngelerinde hareket ederler ki, her biri milyarlarca yıldan beri hiç sapmadan aynı yörüngesinde devam ederler. ***" Ne güneşin aya yetişip kavuşması nede gecenin gündüzü geçmesi mümkündür. Her biri bir yörüngede yüzerler"*** buyurmakla Allah bu gerçeğe işaret eder. Diğer gök cisimleri de aynen korunmuş bir düzen içinde varlıklarını sürdürürler. Nitekim Ayeti Kerimede mutlak yaratıcı mutlak Hafîz olan Allah şöyle buyurur: ***" Biz gökyüzünü korunmuş bir tavan gibi yaptık. Onlar ise gökyüzünün ayetlerinden yüz çevirirler."*** *21/23*

Yine Hafîz olan Allah yeri ve yerdeki varlıkların düzen ve oranlarını korumaktadır. Yer küreyi uzaydan gelebilecek tehlikelerden koruduğu gibi, dünyada var

olan şeylerin de uzaya dağılmalarını önlemektedir. Öncelikle yer çekimi sayesinde yer yüzündekiler uzaya fırlamaktan korunmaktadır. Yer çekimi cazibesine kapılan uzaydaki zararlılar da atmosfer sayesinde uzaklaştırılarak dünya korunur. Dünyanın atmosferi, troposfer, stratosfer, Ozonosfer, mezosfer, iyonosfer, egzosfer gibi yedi tabakadır. Bu tabakalardan mesela Ozonosfer uzaydan gelen zararlı ışınları geri döndürmek suretiyle dünyadakileri korurken, Egzosfer imal ettiği manyetik alanlar sayesinde gökten gelen zararlı dalgaları geri çevirir. Yine atmosfer, göktaşlarını, yakarak, parçalayarak dünyaya çarpmalarını engelleyen kalkan vazifesi görür. Ayrıca bu tabakalardan stratosfer, buharlaşarak yükselen suyun dünyayı terk edip uzaya dağılmasını, dolayısı ile zamanla dünyada suyun tükenmesini engelleyerek, bulutları, kar, yağmur, dolu şeklinde tekrar yeryüzüne gönderir ve böylece yeryüzündeki su miktarı sabit kalır. Bilenler tarafından, bunlar gibi yüzlerce, binlerce örnek verilebilir. Bu koruma işi ile ilgili olarak Hafîz olan Allah şöyle buyurur; **" *Ve biz dünya göğünü kandillerle donattık ve koruduk"*** *41/12* Şu ayet-i Kerime ile de koruduğunu ifade eder Allah; **" *Şüphesiz Allah, göklerin ve yerin nizamı bozulmasın diye tutuyor."*** *35/41* Koruma işinin Allah'a zor gelmediği şu ayette anlatılır. **" *Allah'ın kürsisi gökleri ve yeri kapsar. O ikisini(gökleri ve yeri) korumak Allah'a zor gelmez."*** *2/255* Ve yine Allah, atmosferdeki oksijen oranını bitkiler sayesinde korumaktadır. İnsana oksijen solutturan Allah, bitkilere karbondioksit solutturarak bu dengeyi korumaktadır. İşte görüldüğü gibi kainatın düzenini Hafîz olan Allah, koyduğu kanunlar ve nizamlarla koruyor.

İnsandan da, başlıklar halinde birkaç örnek verirsek, En hassas ve en hayati olan iki organdan beyin kafatası içinde, kalp ciğerle birlikte göğüs kafesi içinde korunmakta değimlidir? Hayat suyu kanımızın anası olan ilik, kemik içinde, göz çelik kadar sağlam çukurlukta korunmakta değimlidir?

2 – Allah insanları, tabi şartlar ve sosyal hayat içinde de tehlikelerden korur (isterse tabi). Hele hele dua edip, hıfzı himaye isteyenlere icabeti ile koruması daha da çok gerçekleşir.

" Allah en hayırlı koruyucudur, merhamet edenlerin en merhametlisidir." *12/64*

3 – Allah herkesin niyet ve davranışlarını gözetiminde bulundurur, bilgisinde tutar, hıfzeder. Allah müminin imanını, kafirin inkarını, şüpheye düşenlerin şüphesini bilir ve hıfzeder, yani kendinde saklar ve zamanı geldiğinde, herkese ona göre karşılığını verir ***" Halbuki iblisin insanlar üzerinde hiçbir kudreti yoktur. Fakat biz ahirete imanı olanla, onda şüphe edenleri ayırt etmek için (iblise bu müsadeyi verdik). Senin Rabbin her şeyi gözetleyendir."*** *. 34/21*

4 – Melekler vasıtası ile kulları hem korur, hem de gözetim altında bulundurur. ***" Kullar üzerinde galip olan odur. Kullarına gözetleyiciler gönderir."*** *82/10* ***" Halbuki üzerinizde gözetleyiciler var."***

5 – Kur'an-ı Kerimi insanların değiştirmesini önleyerek, onu muhafaza eder. ***" Şüphesiz Kur'an ı biz indirdik, şüphesiz koruyucuda biziz."*** *15/9*

6 – Buraya kadar olan, Allah'ın tekvini iradesini ilgilendiren hıfz-ı himayedir. Bir de Teşri iradesi ile koruması vardır. Bu koruma kulların kendi iradesi ile de alakalıdır. Bu da Allah'ın gönderdiği, dini hükümleri, emir ve yasakları sayesinde meydana gelen

korumadır. Bunlar dinin dünyevi gayelerinden bir bölümünü meydana getiren: Aklın korunması, sıhhatin korunması, malın korunması, neslin korunması gibi korumalardır. İlahi iradeye uyup içki içmeyenin aklı ve ruh sağlığının yanında beden sağlığı da korunur. Zina etmeyenin nesli sağlam, temiz ve kuvvetli olur. Zekat verenin malı artar ve korunur.

Bu ismi şerifi vird edinenler: Her türlü tehlikeden korunurlar. Virdlerine sıdk ile ve ihlas ile devam edenler, günah olan fiilleri işlemekten Allah'ın izni ile korunurlar. Ayetler, Kur'an da Hafîz olarak üç ayette geçer. Bunlar;

1–"Şimdi imandan yüz çevirirseniz, tebliğde ileri gitmem. Ben size gönderilmiş olduğum tebliğ vazifemi işte yaptım. Rabbim sizin yerinize diğer bir kavim getirirde, siz ona zarar veremezsiniz. Muhakkak ki Rabbim her şeyin üzerinde koruyucudur." *11/57*

2–"Rabbin her şeyi gözetleyendir." *34/21*

3–"Allah'tan başka dost edinenlere gelince; Allah onların üzerine gözcüdür." *42/6*

EL-MUKÎT

MUKÎT : Azık vermek, maddi ve ruhi gıda vermek demek olan ikate kökünden gelen Mukit,<<bedenlerin ve ruhların gıdasını varlığın ömrü boyunca veren, yarattıklarını bilen ve gücü yeten, yarattıklarını koruyan, himaye eden, gözeten>> manalarını ifade eder. Bu manalara dikkat edilirse Mukit ismi dört hususu içerir.

1 – Bedenlerin gıdasını veren: Bitki, hayvan, insan, her türlü canlının varlığını sürdürebilmesi için ihtiyacı olan gıdaları, azık miktarı, yeteri kadar ve devamlı olarak yaratıp veren. Allah gıdaları az yaratır demek istemiyoruz. Çok bol da yaratır. Ama her bir varlığa Mukit ismi ile tahsis ettiği, onun alabileceği; insan için düşünürsek, onun yiyebileceği miktardır.

İkate, rızktan farklıdır. Rızık daha geniş kapsamlı; varlığın sahip olduğu, faydalanabileceği, yiyecek, giyecek, kullanacak gibi her türlü şey rızktır. Ama ika te faydalanabileceği değil, yiyeceği ve bitireceği şeyleri vermek, daha düz bir ifade ile azık vermek manasına gelir. Öyleyse Allah kullarına ömür boyu yiyeceği şeyleri her vakit için ayrı ayrı tayin ve takdir etmiştir ve ona göre yaratmaktadır.Yaratıklar takdir edilenin ne fazlasını ne eksiğini yiyemez. Takdir edilen miktar bittiği zaman terk-i dünya eder.

2–Ruhi gıdasını da tayin, takdir edip yaratır. Kimine ilim, kimine irfan, kimine züht, kimine tefekkür, zikir, şükür, kimine de tamamını tayin ve takdir ederek ruhen faydalandırır.

3–Gücü yeten manasını da ifade eder.

4-Nezaret eden, şahit olan, muttali olan ve koruyan manalarına da gelir.

Bunlardan birinci ve ikinci şıktaki manaları Rezzak'a üçüncü şıktaki manası Kadire, dördüncü şıkta ifade edilen mana da Hafize çok yakın manalar taşır. Bunlardan en çok 1. manası ile kullanılır, diğerleri için ise çok az kullanılır.

Bu ismi vird edinenler: Darlığa, geçim sıkıntısına düşmezler. Tevekkül duyguları gelişir. Kanaat ise huy haline gelir.

Kur'an da aynı kökten üreyen biri Mukit, diğeri de Akvat olmak üzere iki yerde geçer bunlar da :

1–"Kim iyi bir işe aracılık ederse onun da o işten bir nasibi olur. Kim kötü bir işe aracılık ederse onunda ondan payı vardır. Allah her şeye (Kadir ve nazırdır) her şeyin karşılığını verir." *4/85*

2-"Ondan bereketler yarattı, gıdalar takdir etti." *41/10*

EL – HASÎB

HASÎB:<<Saymak, hesap etmek, hesaba çekmek, kafi gelmek, şan, şeref >> gibi sözlük manasındaki Hesap kökünden gelen Hasib <<yarattıklarının, sayısını ve hesabını bilen, onları bir matematik düzende yaratan, kullarının, mükafat ve ceza yönünden hesabını gören, kullarına kafi gelen, yeten>> şekillerinde tarif edilebilir. Kur'an ı Kerimde, tarifte geçtiği gibi üç değişik manayı ifade eder şekilde kullanılmıştır Hasîb ismi. Bunlar da :

1 – Hasîb, yarattıklarını bir hesap üzerine yaratan, onların sayı ve hesaplarını bilen, yarattığı hesap üzere yani matematik düzene göre de işlemesini sağlayan demektir. **" *Güneş ve ay bir hesaba göredir. Yani güneş ve ayda bir matematik düzen vardır"*** *55/5* ayet-i kerimesinden anlaşıldığına göre güneşte ve ayda hesap yani matematik hakimdir. Bunu genellersek kainat hesapla yani matematik kanunlarla işlemektedir. Atomdan tutun, makro yıldız ve yıldız takımlarına varıncaya kadar her şey bir hesap ile işlemektedir. Yani kainatta bir matematik düzen vardır. Varlığın temel taşları olan elementleri ve onların en küçük birimleri olan atomlarını hep bir hesap düzeni, yani matematik düzen içinde yaratmıştır Hasib olan Allah. Hele her atomun elektron sayısının, çekirdek etrafındaki yörüngelere dağılışları tamamı ile matematik formüllerle ifade edilecek şekilde yaratılmıştır. Her elementin atom ağırlığı, kaynama noktası, erime noktası, yoğunluğu, elektron düzeni tamamı ile kimyasal formüller, fizik ve matematik denklemlerle ifade edilir. Elementlerin periyodik cetvellerine bakıldığı zaman hep bir hesap, hep bir

matematik düzen görülür. Öyleyse Hasib olan yaratıcı, varlığı matematik kanunlara göre yaratmıştır.

Işık dalga boyları ile, ses titreşim sayısı ile bir hesapla yani matematik olarak ifade edilir. Yine teferruata girmeden söylersek, varlık ve kainat fiziki formüllerle kimyasal denklemlerle, astronomik hesaplarla, trigonometrik, logaritmik, geometrik, matematik hesaplar ve denklemlerle işlemektedir. Fizyolojik işleyiş, biyolojik var oluş tamamı ile hesap esasına dayanmaktadır. Kandaki hücrelerin sayısı belli oranlarda, kan basıncı belli seviyede, kalbin ritmi belli sayıda olmak durumunda değimlidir? Bu sayılar, bu oranlar, bu miktarlar, bu hesaplar işleyişin ana unsurlarıdır. Yaratanın yani Hasib olan Allah'ın takdiri ile oluşan varlık kanunları ve prensipleridir. Nitekim Hasib olan, her şeyi bir hesap ile, bir matematik düzende yaratan Allah (cc) , Kur'an ı Kerimde şöyle buyuruyor: **" *Şüphesiz Allah her şey üzerinde hakkı ile hesap yapandır" *** *4/86* yani matematik düzen kurandır. Yine **" Allah onların nezdinde olup bitenleri çepe çevre kuşatmış ve her şeyi bir bir saymıştır."** *72/28*

Bu ayeti kerimlerden anlaşıldığı gibi Allah, yarattığı varlığın muhasebesini hakkıyla yapan ve kainatı matematik ölçülere göre yaratandır. Yani Hasib tir.

2 – Hasib : Kulların iyi, kötü bütün davranışlarının sayısını ve hesabını bilendir. Ahirette bu bildiği hesaba göre amellerin karşılığını, ceza ve mükafat olarak verendir. Orada kullarını hesaba çeken, durumlarını değerlendiren, layık oldukları karşılığı verendir. Bu hususu anlatan ayetler**: " *Hesap sorucu olarak da Allah yeter." *** *4/6* **" *Onların hesabı ancak Rabbime aittir, bir düşünseniz." *** *26/113*

Allah davranışlarımızın hesabını bilir. Bu davranışlarımızdan bizi hesaba çeker.

3 – Allah kullarının her durumunda onlara kafidir. Kulların Allah'tan başka gerçek manada güvenip, dayanacağı kimse yoktur. Onlara O yeter. Bilhassa zor duruma düşen kullarına O kafidir. Zor duruma düşen kimsenin çevresinden, bütün dost geçinenler dağılırken, O'na güvenip, O'na dayanan tevekkül edenlerin imdadına ancak O yetişir. Bu hususla ilgili ayetler:

" Ey Peygamber! Sana ve sana uyan müminlere Allah yeter." *8/64*

" Ey Muhammed yüz çevirirlerse de ki: Allah bana yeter, O'ndan başka ilah yoktur, ben sadece O'na güvenip, dayanırım." *9/129*

Bu ismi vird edinenlerin işlerinin düzeni bozulmaz, bozuk işleri düzene girer. Onlarda büyük bir güven duygusu husule gelir. Korku, evham silinir yok olur, ruhi yüceliş başlar.

Kur'an-ı Kerim'de isim sigası ile üç ayette geçmektedir. Bunlar da:

1–"Hesap olucu olarak da Allah yeter." *4/6*

2–"Şüphesiz Allah her şey üzerinde hakkı ile hesap yapan, her şeyi matematik düzene koyandır." *4/86*

3–"Allah'tan korkarlar, O'ndan başka kimseden korkmazlar. Güvenilen, dayanılan olarak Allah yeter." *33/39*

EL-CELÎL

CELÎL : Büyük olmak, ulu olmak, yaşlı olmak, münezzeh olmak, büyüklemek, yüceltmek sözlük manasındaki Celâl, iclâl köklerinden türeyen Celîl: <<Eşi, benzeri, dengi olmayan ve hiçbir şeyin kendisine kıyaslanamayacağı büyüklüğün sahibi, başlangıcı ve sonu olamayan ezeliyet ve ebediyetin de sınırlayamadığı ulu varlık. Kendi yüce, kullarını da yücelten varlık >> şeklinde tarif edilir.

Celîl : Celâl sahibi ve aynı zaman da celâl sıfatı ve isimlerinin sahibi olan ulu Allah. Aziz, Cebbar, Kahhar, Kebir, Kadir gibi büyüklük, üstünlük, kuvvetlilik, baskınlık ve zorlayıcılık bildiren Celal isim ve sıfatlarının sahibi. Allah sadece Celal sıfatlarına sahip olduğu için Celil = büyük, ulu, münezzeh değil aynı zamanda Cemal sıfatlarına sahip olduğu için de Celil = büyük, ulu, münezzehtir.

Celil ismi Allah'ın en yüksek manada ululuğunu, yüceliğini ifade eder. Bu manadaki Celâli kimse kavrayamaz., kendisinden başka kimse bilemez. O halde Allah akılla kavranamaz, ihata edilemez olması bakımından Celîl `dir. Benzemekten, benzetilmekten münezzeh olduğu için kavranamaz. Kavranamaz olduğu için mutlak büyüktür.

Bu manaları ile Celîl daha önce geçen Kebir ve Azim isimleri ile çok yakın mana taşımaktadır. İmam-ı Gazali (R.A) nin ifadesine göre bu isimler arasında şu fark vardır. Kebir Allah'ın zatına ait büyüklüğü, Celîl ismi, sıfat ve isimlerine mahsus büyüklüğünü, Azim ismi ise, hem zat, hem sıfat ve isim bakımından büyüklüğünü ifade eder. O halde Allah'ın Celâli ile kibriyası farklıdır. Azameti, kibriyası ile celâlini

kapsamına alır. Buna göre Celîl olan Allah gerek sıfatları gerek isimlerinin delalet ettiği mana ve mefhumlar ve de tecelliler itibarı ile büyüktür, yücedir, uludur, münezzehtir de. O öyle büyük ki mutlak ilim, mutlak irade, mutlak kudret, mutlak af ve mağfiret, mutlak yaratma, mutlak kerem, mutlak adalet, mutlak hikmet, mutlak azamet, Kibriya ve Celâl ve izzet, elhasılı Esma-i Hüsna da ifadesini bulan bütün mutlak sıfat, fiil ve isimlerin tek sahibidir.

Ayrıca Celîl olan Allah Celal sahibi olduğu kadar, iclâle de sahiptir. Yani kullarını yüceltmeye de kadirdir. Bu manada Celîl: müminleri gerek varlıkları, gerek sıfat ve özellikleri ve gerek sahip oldukları imkanları, şan ve şerefleri bakımından yücelten, onların amellerini kabul edip, mükafatlarını artıran demek olur.

Celîl ism-i celîli Kur'an ı Kerimde << Zül Celâl >> şeklinden başka, ne sıfat, ne fiil, ne mastar nede başka türevler olarak hiç geçmemektedir. Bu bakımdan İbn-i Hacer'in Kur'an'a dayalı çıkardığı listede de yoktur. Fakat gerek Tirmizi ve gerekse İbni Mac'e rivayetlerinde yer almış olup, hadis ile bildirilen bir isimdir. İbn-i Hacer listesine bakıldığında daha önce yazılan Kabıd, Basıt, Hafıd, Rafi, Muiz, Müzil, Adl isimlerinin de o listede olmadığı görülür. Bu isimler Kur'an'da fiil ve başka sigalarla geçtiği halde, isim sigası ile geçmediği için İbn-i Hacer tarafından listeye alınmamıştır. Ama Celîl ismi hiçbir siga ile geçmemektedir. Sade << Zül Celâl >> olarak geçer ki zaten bu da başka bir ismin parçasıdır. Yeri geldiğin de incelenecektir.

EL-KERÎM

KERÎM : << Cömert olmak, iyi ve ahlaklı olmak, faziletli olmak, izzet ve şeref >> manalarına gelen Kereme kökünden türeyen Kerîm << İhsanı tükenmeyen cömert, müsamahası ve affı çok olan, mutlak şan ve şeref sahibi, en üstün faziletlere sahip olan >> şeklinde manalandırılabilir. O halde Allah kerem sahibidir, ikram sahibidir. Bu manalar üç şıkta tafsilatlandırılabilir.

1 – Allah Kerim'dir. Dünya hayatının nimetlerini bol bol verendir. İvazsız yani karşılık beklemeden verendir, İstenmeden bol bol verendir. Sadece sevdiğine, beğendiğine, hoşlandığına veya itaat edene değil, herkese, her yarattığına bol bol ikram eden, ihsan edendir. İnanç ayrımı söz konusu olmadan veren, dağıtandır. O kulları istemeden verir, verdiğinden, şükür de dahil hiçbir karşılık beklemez. Şükre de muhtaç değildir. Zira ayette şöyle buyurulur: **" *Şükreden ancak, kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük edene gelince, o bilsin ki, Rabbimin hiçbir şeye ihtiyacı yoktur, çok kerem sahibidir.*"***27/40*** Yani ey nankörler Allah şükre muhtaç olmadığı gibi, nankörlere de kerem gösterir, ihsanda bulunur.

Hemen denebilir ki << Peki Allah'ın **" *Eğer şükrederseniz size arttırırım*"***14/7*** ayetindeki vaadi nedir? >> Burada şükredene lütfunu arttırması Kerim isminin tezahürü değil, Şekür isminin tecellisidir. Çünkü Şükre karşılık verilmiştir.

Allah kerem sahibi, ihsan sahibidir. Kul da ihsan eder. Kulun ihsanı var olanı vermektir. Allah'ın ihsanı, Keremi yok olanı yaratıp vermesidir. Örnek olarak meyveyi ele alalım. Allah bizlere meyve yaratmak için, nice fiziki, kimyasal, botanik, fizyolojik, genetik …. Ve

daha başka kanun ve prensipleri koymuştur tabiata. Bitkiler için gerekli suyu tırlarla taşıyıp, gönderdiği, çeşitli yerlere dev depolar yapıp gerekli suyu biriktirdiği, hele hele deniz kenarına dev analiz tesisleri kurduğu hiç görülmemiştir. Tabiata koyduğu kanunlarla suyu, saf su halinde buharlaştırarak, fiziki kanunların sırtına yükleyip, atmosferde çeşitli yönlere dağıttığı bulutları, sayfalara sığmayan formüllerin ancak ifade edebildiği yağmur haline getirir ve yeryüzüne hüzmelendirir. Çok çeşitli jeolojik kanunları harekete geçirerek yer altı hazinelerine yerleştirir. Çok ince, çok zarif yollarla tedricen yer yüzüne gönderir de bitkilere hayat üfletir. Yere düşen ve her biri bir ağacın gövde, dal, yaprak çiçek, meyve, bütün özelliklerine göre programlanmış kompitür mesabesindeki, hatta çok çok daha mükemmel çekirdekler bu su sayesinde toprakta çimlenir. Topraktaki mineraller vs ile nice fizik, nice kimyasal tepkimeler meydana getirerek büyür ağaç olur. Fiziği de kimyayı da aşan; çok çok geçen, onların aczini sündüren koku, renk, şekil, biçim ile çiçek açar: bütün ilimlerin idrakini geren tad, rayiha, şekil ve renkte meyveler meydana getirir. Biz de, ilahi ikramın, ihsanın farkına varmadan, biraz olsun zihnimizi, kalbimizi harekete geçirmeden, sade nefsimizin ve iştahımızın emrine uyarak o meyveyi koparır yeriz. Yiyeceğiz tabi, Kerim olanın ihsanı olduğu için yiyeceğiz, Kerim olan hiç bir karşılık beklemiyor ya. Ya biz yerken besmele çeksek, hamd ve şükürle yesek, muhtaç olanlara biz de ***<< Allah'ın ihsan ettiği gibi sen de ihsan et*** >> ilahi fermanı gereğince ihsan etsek ya! Hayır illa nankörlük etmeliyiz. Nankörlük etsek de, Allah muhtaç değildir.

Keremi nankörlere de şamildir. Bize yine ihsan eder, ikram eder.

Kerim olan Allah, kullarına maddi ikramlar yanında manevi ikram ve ihsanda da bulunur. Bu manevi ihsanın bir kısmı, inansın, inanmasın, istesin istemesin herkese verilir. İlim öğrenme kabiliyeti ve özelliği gibi. Biraz farklılık arz etse, farklı derecelerde de olsa herkese verilen bir özelliktir. Kur'an'a kulak verelim. " **En üstün kerem sahibi olan Allah kalemle öğretmiştir**"*96/3-4* Yani Kerim olan Allah'ın en büyük keremi, Lütfu, ihsanı ilmi öğrenme kabiliyeti vermiş olmasıdır. Bu özelliği tüm insanlara vermiştir. Nitekim yukarıdaki ayetin devamında şöyle buyurulur **" *İnsana bilmediğini öğretendir."****96/5* Burada insan ifadesini kullanıyor, o halde Kerim olan Allah öğrenme kabiliyetini derece derece olmak üzere tüm insanlara ikram etmiştir.

Yine manevi ikram ve ihsanlardan bir kısmını inanan, isteyip, cehdü gayret gösteren kullarına vermiştir. İrfan gibi, keşfü keramet gibi, manevi haller ve makamlar gibi dereceler ihsan eder.

3 – Ahirette ikram ve ihsan: Şirk koşanların dışındaki, kendi fıtratına, yaratılışına ters düşen, aykırı davranışları sebebi ile günahkar olan kullarından dilediğine, hak ettiği cezayı vermekle beraber, dilediğini de Lütfu ve keremi ile affedip bağışlar. Ayeti kerime; **" *Allah kendisine şirk koşulmasını affetmez. Bunun dışındaki dilediklerini affeder."****4/48-126*

İşte burada kulunun, şirk dışındaki günahları, dilediğinde affetmesi Kerim isminin tecellisidir. Kulların kötülük işleyenlerden dilediğine bire bir ceza verir ki bu adlin gereğidir. Dilediğini de affetmesi kereminin tezahürüdür. İyilik edenlere bire bir mükafat vermeyip,

bire on, mükafat vermesi yine Kerim isminin tecellisidir.

Kerim ismini vird edinenler, sayısız ruhi ve kalbi yüceliklere erişirler. Maddeten ve ruhen zarar görmezler.

Kerim ismi Kur'an-ı Kerimde Allah'a mahsus olmak üzere iki ayette geçer. Onlarda :

1–"Süleyman dedi – Bu, şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü diye beni sınamak üzere Rabbimin lütfundan dır. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük edene gelince, o bilsin ki Rabbimin hiçbir şeye ihtiyacı yoktur, çok kerem sahibidir." *24/40*

2–"Ey insan! Seni yaratan, seni düzgün ve dengeli kılan, seni istediği bir şekilde birleştiren, ikramı bol Rabbine karşı seni aldatan nedir?" *82/ 6-7-8*

,

ER-RAKÎB

RAKÎB : Gözetleyen, kontrol eden, koruyan, bekleyen, murakabe eden, kısıtlayıp sansür eden manalarını ifade eder.

Hiçbir şey Allah'tan gizli kalmaz. Yarattığı bütün varlıkların hal ve hareketleri onun murakabe ve kontrolünün dışında bulunamaz. Diğer yandan insanların ve diğer canlıların yaratışlarına yerleştirdiği savunma ve korunma içgüdü ve mekanizmaları ile korumayı sağlarken, teşrii iradesi ile koyduğu emir ve yasaklarla Allah, hem insanları hem de diğer varlıkların korunmasını ve savunmasını sağlar.

Rakib isminin ifade ettiği görüp gözeticilik, kontrol ediş ve koruyuş, insanları imrendiren değil, sakındıran, günah işlemelerini engelleyip kısıtlayan bir mana ifade eder. Müheymin isminde olduğu gibi emniyet veren, himaye eden manasından çok, ikaz eden, engel olmaya yönelik ve hafifte olsa korku telkin eden bir gözeticilik ve koruyuculuk manası taşır.

Rakib isminin geçtiği ayetlere veya bir önceki, bir sonraki ayetlere baktığımız zaman, hep yapılmaması gereken şeylerin ifadesi ile birlikte kullanılmıştır. Rakib bu bakımdan sakındırmak, engellemek, kısıtlamak ile birlikte kulları korumak manalarını içerir. Nitekim : ***"Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir."*** Ayetinin ifade ettiği mana bu hususu çok güzel açıklar. Bu ayetin en keskin yanı akrabalık haklarına riayetsizlik etmemizi ve Allah'tan sakınmamızı bize ikaz etmesidir. <<Riayetsizlik halinde Allah görüp gözetendir, dikkatli olun >> manası çıkar. Yine **" *Bundan sonra artık başka***

kadınlarla evlenmen, elinin altında bulunan cariyeler hariç, güzellikleri hoşuna gitse bile, bunların yerine başka hanımlar alman sana helal değildir. Allah her şeyi gözetendir” *33/52* ayetinde Hz. Muhammed'in (S.A.S) evliliği ile ilgili tahdit getirildikten sonra, onu şahsen ikaz ve ihtar yerine, üslup zarafeti ile genel bir ifade kullanarak << Allah her şeyin üzerinde görüp gözetendir >> demek suretiyle, Peygambere (A.S) kısıtlayıcı, müminlere sakındırıcı bir ifade kullanılmıştır.

Rakip ismi Kur'an'da Allah'a mahsus olmak üzere üç ayette geçmektedir. İkisi yukarıda yazıldı.

3 – " (İsa şöyle dedi) – Ben onlara, ancak emrettiğini söyledim: Benimde Rabbim, sizinde Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin, dedim. İçlerinde bulunduğum müddetçe onlar üzerine kontrolcü idim. Beni vefat ettirince artık onlar üzerine gözetleyici yalnız sen oldun. Sen her şeyi hakkı ile görensin.” *5/117*

Bu ismi vird edinenler, başkalarından gelecek her türlü maddi manevi zarardan korunurlar.

EL-MÜCÎB

MÜCÎB:<<İsteklere, dileklere, dualara karşılık veren, meşru yakarışları çevirmeyen >> demektir.

Allah, zorlukla, sıkıntı ile kötülükle karşılaşan, kendi iradesi ve gücü ile kurtulamayan veya bir arzusu, şiddetli bir ihtiyacı olan kullarından, içinin derinliklerinden gizlice, yakarak ve ümit ederek isteyen, dua edenlere mutlaka karşılık verir. O'nun karşılık vermesi, ille de isteyenin istediği şekil ve biçimde, istediği zaman ve mekanda yerine getirip, kabul etmek şeklinde olmayabilir. İstediği vasıtalarla, istediği yerde ve zamanda kabul etmesi, isteyenin durumuna, haline uygun olmayabilir. Fayda yerine zarar verebilir. Biz her istediğimizin, istediğimiz şekilde gerçekleşmenin hayrımıza olup olmadığını bilemeyiz. Bu bakımdan Allah duamıza icabet eder. Ama kendinin hayır olduğunu bildiği ölçülerde kabul eder. Bunun için kabulü geciken duayı, kabul edilmedi diye ümitsizliğe düşmemelidir. Dediğimiz ve istediğimiz şekilde değil de ummadığımız yer ve yollardan istediğimiz yerine gelince duamızın kabulü ile değil de tesadüfen gerçekleştiği zannına kapılmamalıdır.

Allah'ın duamızı hangi yollarla, hangi şekillerde, nerelerde ve ne zaman kabul edeceğini biz bilemeyiz. Bu bakımdan ümitsizliğe düşmeden, ihlasla, içimizden gelerek, yakararak Allah'tan meşru istek ve duada bulunmaya devam etmeliyiz. Devam etmeliyiz, zira dua etmemiz emredilmiştir. Dua etmek kul olmanın bir gereğidir.

Dua; aczimizin idraki ve mutlak varlığa itirafıdır.

Dua: aczin mutlak'a, faninin bakiye, şevkle ve muhabbetle teslimiyetidir.

Bu bakımlardan, bir manada zikir olan dua, kulu kemale erdirip, Allah'a taşır. Dua bu maksatlarla emredilmiştir. Bu hususta Mücib olan Allah şöyle buyurur: **" *Rabbinize yakararak, gizlice dua edin. Şüphesiz O haddi aşan, aşırı gidenleri sevmez. Yer yüzünde iyileştirme meydana gelmişken bozgunculuk edip düzeni bozmayın ve sakınarak, ümit ederek dua edin. Şüphesiz Allah'ın rahmeti iyilik eden kullara yakındır."*** *7/55-56*

Bu ayette duada olması gereken dört unsur ile olmaması gereken bir hususdan bahsedilmektedir. İstenen dört unsur. 1- Yakararak, 2 – Gizlice, 3 – Sakınarak, 4 – Ümit ederek dua edilmelidir. İstenmeyen bir husus ise duada haddi aşmak, dua ölçülerinin dışına çıkmaktır. Ölçüleri aşan dualara Allah'ın icabet etmemesinin ötesinde, aşırı gidenlerin Allah tarafından sevilmeyeceği ifade edilmektedir. Aşırı gitmek ifadesinden anlaşılanlar.

a) Meşru olmayan isteklerde bulunmak. Haram olan ve yasaklanmış şeyleri elde etmek gayesi ile dua etmek gibi.
b) Gerçekleşmesi, adetullah'ı bozmak demek olacağından, muhal ve imkansız şeyler istemek. Peygamber olmayı istemek, Melek olmayı istemek gibi.
c) Kendi lehine olmakla beraber, kesinlikle başkasının aleyhine olan şeyleri istemek. Mirasına konmak için birinin ölmesini istemek gibi.
d) Yüksek sesle, Allah'a emir verir gibi tavırlarla ve kendi sözlerinin edebi cazibesine kapılıp beğenilmek, takdir edilmek düşüncesi ile gösteriş yaparak dua etmek.

Bunlar haddi aşan dualardır. Zaten bunlar dua da değildir. Dua olmadığı içinde Allah'ın icabeti beklenemez.

Bu ayette geçen Allah'ın sevmediği aşırılık, duadaki aşırılığın ötesinde en genel manadaki aşırılıktır. Yer yüzünün düzenini, ıslah edilmiş halini bozan, aşırılık. Dünyanın fiziki, sosyal, hijyenik, bitkisel v.s dengesini bozan aşırılıklar da bu ifadenin içine girer. Zaten bunun içindir ki bu maksatla << *ıslahın dan sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın* >> ifadesi araya girdirilmiştir.

Aşırı gitmeden, yukarıda yazdığımız dört unsura uyularak yapılan dualar Mücib olan Allah tarafından kabul edilir. Bu hususta şu ayetlerde kesin ifade kullanılıyor*: **" Bana dua edin icabet edeyim"**40/60*
***" Kullarım beni, sana sorduklarında (de ki). Ben çok yakınım Bana dua ettiği vakit dua edenin dileğine karşılık veririm."**2/186* ***" (Onlar mı hayırlı) yoksa darda kalana kendine yalvardığı zaman karşılık veren ve sıkıntıyı gideren, sizi yeryüzünün halifeleri kılan mı? Allah'la beraber bir tanrı daha mı var? Ne kadar da kıt düşünüyorsunuz."**27/62*

Mücib ismini vird edinenlerin meşru olan, aşırı olmayan her istediği kabul edilir. Hiçbir sıkıntıya düşmez. Önünde sıkıntı olanların önünden o sıkıntı kendi bilmeden kaldırılır. Mücib ismi isim sigası ile Kur'an da bir ayette geçer.

" O'na istiğfar edin, af dileyin. Sonra O'na tevbe edin. Çünkü benim Rabbim yakındır ve duaları kabul edendir."

EL-VASİ'

VASİ':<<Geniş olan, kuşatan, içine alan>> sözlük manasını ifade eder.

<<Allah hiçbir zaman ve mekana münhasır olmayıp, maddi, manevi, fizik, metafizik bütün varlığı ihata edendir. Sıfatları, fiilleri, isimleri her şeyi kuşatan sonsuz ve mutlak geniştir. Rahmeti geniş, Lütfu bol merhameti geniş, hıfzı-koruması bol, görüp-gözeticiliği, kuvvet-kudret-otoritesi, yaratması sınırsız. Şekil ve suret vericiliği sayıya, adede sığmaz. Affı, bağışı bitmez tükenmez. İhsanı, inayeti, ezel-ebet bütün yaratıkları kapsayan sınırsızlıkta. İlmi, insan muhayyilesini tüketen küçüklükten, insan havsalasını çatlatan büyüklüğe varlık alemini, bütün ayrıntı ve incelikleri ile kuşatan, mutlak genişliktedir. Bütün fiillerinin, sıfatlarının, isimlerinin tecellisi sınırlar ötesi sonsuz, mutlak ve kuşatılması imkansız genişlikte olan mutlak zat.

Allah'ın zatı, sıfatları, fiil ve isimleri mutlaktır. Mutlak oluşu; sınırlandırılamaz oluşundandır.

Çeşitli ayetlerde Allah'ın bu kuşatıcı ve mutlak geniş olan isim ve sıfatlarından örnekler vardır.

1 - Allah'ın ilmi geniştir*:* ***" Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır"*** 6/80 Allah'ın ilmi her şeyi öyle kuşatmıştır ki saymakla bitmez. İlmi o kadar geniş ki, yazmakla tükenmez. Buna şu ayet çok güzel bir örnek vermiştir. ***" De ki: Rabbimin sözleri(ilmi) için derya mürekkep olsa ve bir o kadar da ilave getirsek dahi, Rabbimin sözleri (ilmi) bitmeden önce deniz tükenecektir"*** *18/109* işte ilmi genişlik.

2 – Allah'ın Rahmeti geniştir: ***" Eğer seni yalanlarlarsa de ki: Rabbiniz geniş bir Rahmet sahibidir."****6/147* Ayrıca bak *7/156*

3 – Allah'ın mağfireti geniştir: **" *Şüphesiz senin Rabbin affı mağfireti geniş olandır."*** *53/32*

4 – Mülkü, idare ve otoritesi geniştir: **" *Allah saltanatı kime isterse ona verir. Allah her şeyi ihata edendir, çok bilendir"*** *2/247* Bu ayette idare, otorite ve saltanatını dilediğine vereceğinden bahsettikten sonra << Allah Vasi >> dir demekle kendi mülkünün yani otorite ve saltanatının genişliğini anlatıyor olsa gerektir.

5 - Fazlı, lütfü geniştir: **" *Eğer fakir iseler Allah kendi Lütfu ile onları zenginleştirir. Allah'ın Lütfu geniştir, Alimdir."*** *24/32*

6 – Allah'ın zatı sınırlılıktan münezzeh ve her şeyi kuşatır mahiyettedir: **" *Doğu'da Allah'ın, batıda Allah'ın dır. Nereye dönerseniz Allah'ın veçhi (zatı) oradadır. Şüphesiz Allah'ın zatı sınırsızdır, ihata edilemez. O her şeyi bilir."*** *2/115*

Bu ayette << ne tarafa dönülse Allah'ın veçhi (zatı) oradadır. Allah nerede anılsa orada hazır ve nazırdır. Yani Allah'ın olmadığı bir yer, bir zaman, bir mekan yoktur. Kendi zaman ve mekandan münezzehtir, ama zaman ve mekanı ve de yönü ciheti ihata eder >> manası hakim olup, bu manada Allah Vasidir.

Bu ayeti kerimelerden, Allah'ın vasi oluşu hakkında belli bir fikir edindikten sonra şu birkaç isminde vüsati hakkında basit bir iki misal verirsek deriz ki:

Allah'ın Halik, Bari isimlerinin tecellisi geniştir. Fizik ötesi manevi alemde ne kadar ne yaratmıştır, biz bilemeyiz ama fizik alemde yüz binlerce cins, milyonlarca tür, trilyonlarca tek tek canlı yaratmıştır. Her bir fert ayrı, her tür daha ayrı, her cins tamamı ile ayrı özelliklerde yaratılmıştır. İlmin bu kadar gelişmişliğine, teknolojinin bu derece inceliklere nüfuz etmesine rağmen, gerek denizlerde-sularda, gerek

karada, gerek havada yaratılmış olan varlıkların, bırak başka yanlarını, cins adetlerini, tür sayılarını bile tespit etmemiz mümkün olmamıştır henüz. O kadar teferruata inen branşlaşmalara rağmen, ilmin ve teknolojinin tespit edemediği varlıklar daha çok olsa gerektir. Mesela AİDS virüsü, kanseri meydana getiren her ne ise ? o. Daha bilemediğimiz, ileride belki bir kısmını bilebileceğimiz nice varlıklar. İşte Allah'ın yaratmasındaki genişlik. İşte Allah'ın yaratıcılığının mutlak genişliği.

Yine << Musavvir >> ismine bakalım. Sade insanı bile ele alsak musavvir'in vüsati aklı durdurur. Hiç birbirine tıpa tıp benzeyen insan yüzü gören var mı? Milyarlarca yüz, sima ama milyarlarca fark. Bir parmak ucundaki parmak izi; milyarlarcası bir araya gelse, hiç biri diğerine benzemeyen şekilde tasvir edilmiştir. Diğer varlıkların da, her ferdinin şekil, şemail ve suretlerindeki ince farklılıklar Allah'ın Musavvir isminin genişliği, vüsati hakkında küçük bir fikir verir sanırım.

Kadir ismi: Binlercesinden sade bir örnek:

Güneş sisteminin yaratıldığına 15 milyar yıl olduğu söyleniyor. Daha bugüne kadar dünyamıza ışığı gelmemiş yıldızlar olduğundan bahsediliyor. Böyle bir yıldızın uzaklığını (ilmî değil de) kaba bir mantık ile hesaplayacak olursak kainatın genişliği hakkında çok basit bir fikir ediniriz. Kaldı ki bu mesafe kainata göre çok küçük bir mesafedir. Işığın saniyedeki hızı 300,000 km/sn olduğuna göre ;

Dakikada – saatte – günde – yılda – 15 milyar yılda 300,000*60 *60 * 24 * 365 * 15,000,000,000 = 141,912*10üstü18 km. Okunması mümkün olmayan bir mesafe. İşte kainatın genişliği içerisinde çok küçük bir mesafenin, çok dar, çok basit bir hesapla

hesaplanması. Diğer yandan kainat çevresine doğru saniyede binler km yi bulan bir hızla genişlemektedir. *"**Göğü biz kudretimizle yarattık ve onu biz genişletmekteyiz"*** genişlik içinde genişlik. Genişleyen genişlik. Bu genişliği yaratan, sayıya, rakama vurulamayan mutlak kudretin vüsati, genişliği. Allah Vasidir.

Diğer bütün isimleri bu şekilde örneklendirerek vüsati, genişliği bir nebze anlayabiliriz sanırım. Ama doğruyu Vasi ismi ile, Vasi olan Allah bilir.

Bu ismi vird edinenlere, Allah her bakımdan genişlik ihsan eder. Görüşü genişler, fikri, düşüncesi genişler, hayata bakışı genişler, rızkı genişler, muhabbeti genişler, dostluğu genişler, merhameti genişler, yaptığı dualara icabet genişler.

Kur'an ı Kerimde beşi fiil sigasında, dokuzu isim sigası olmak üzere 14 yerde geçer.

Fiil sigası ile;

1–"Rabbim ilim bakımından her şeyi ihata eder, kuşatır. Hala ibret almıyor musunuz." *6/80*

2–"Rabbimiz ilim bakımından her şeyi kuşatır. Biz Allah'a tevekkül ederiz." *7/89*

3–"Sizin ilahınız Allah'tır ki, ondan başka hiçbir ilah yoktur ve O ilim bakımından her şeyi kuşatmıştır." *20/98*

4–"Azabımı dilediğime isabet ettiririm ve Rahmetim her şeyi kuşatmıştır." *7/156*

5–"Rabbimiz sen Rahmet ve ilim bakımından her şeyi ihata edersin" *40/7*

İsim sigası;

6–"Hangi yöne dönerseniz Allah'ın veçhi (zatı) oradadır. Allah Vasidir, Alimdir." *2/115*

7–"Allah dilediği kimseye saltanatı, hükümranlığı verir, Allah Vasidir, Alimdir." *2/247*

8–"Allah dilediği kimseye kat kat artırır, Allah Vasidir, Alimdir." *2/261*

9–"Allah size katından bir mağfiret ve bir lütuf vaat eder. Allah her şeyi ihata eder, bilir." *2/268*

10–"De ki – lütuf ve ihsan Allah'ın elindedir. Onu dilediğine verir, Allah Vasidir, Alimdir." *3/73*

11–"Bu Allah'ın lütfüdür. Onu dilediğine verir, Allah'ın Rahmeti geniştir, her şeyi bilir." *5/54*

12–"Eğer fakir ise Allah onları zengin eder, lütfundan verir ve Allah Vasidir, Alimdir." *24/32*

13–"Şüphesiz Rabbin mağfireti geniş olandır." *53/32*

14–"Eğer (boşanan) ikisi fakir iseler Allah onlara zenginliğinden verir. Allah'ın lütfü geniş, hikmeti büyüktür." *4/130*

EL-HAKÎM

HAKÎM : Sözlükte hikmet sahibi demektir. Hikmet kelimesi HKM kökünden türeyip, << bir işi sağlam yapmak, güzel yapmak, bozukluğa engel olmak, düzenli yapmak >> manalarına gelir. Terim manası ise şöyledir.

<< HAKİM : Yarattığı varlıkta gizli olan her gerçeği bilen, eşyanın mahiyet ve manalarına hakkı ile vakıf olan. >>

<< HAKİM : Varlıkları ve olayları, sebep-sonuç ilişkisinde icat edip yaratan, bu ilişki dahilinde işlemesini sağlayan. >>

<< HAKİM : Her şeyi yerli yerinde ve birbiri ile ahenkli şekilde yaratan, düzenin ve ahengin sürekliliğini sağlayan. >>

<< HAKİM : Mutlak ilmine dayalı sözünde, işinde ve yaratmasında kesin isabet ve mutlak adalet bulunan. >>

<<Varlığı, en sağlam ve en kusursuz biçimde, çok çarpıcı, hayret ve hayranlık uyandırıcı sebepler var ederek yaratan.>>

<< HAKİM : Bütün varlıkları ve olayları mutlak ve en üstün ilimle bilip, ahenkli, sağlam, uyumlu ve sanatkarane sırlarla yaratan.>>

<< HAKİM : Bizce bilinen bir sebebi olmadan, kuluna lütfunu, merhametini, inayetini tamamı ile kendinin bildiği sebep ve nedenlerle veren yani kendi hikmeti icabı veren. Zikrimize, şükrümüze, duamıza icabeti, kendi hikmeti icabı olan >> manalarını ifade eder.

Yine Hakim olan Allah insanlara gönderdiği emir ve yasaklarda da Hikmet sahibidir. Allah kullar üzerinde dilediği tasarrufunu hikmetle yapar.

İnce bir nazarla, kalpte ışıldayan basiretle, ülü'l-elbab ve ülü'l-Ebsar'ın nezih, latif, zarif sezgici aklı ile bakıldığında neler, ne derin hikmetler görülür bilmem ama, çok kaba bir nazarla dahi bakıldığında zerreden kürreye, kainatın zahirinde bile Allah'ın hikmetinden başka ne görülebilir?

Atomda depolanan enerji, ondaki negatif elektrik yüklü elektron, pozitif elektrik yüklü proton aslında hikmetin ta kendisi değimlidir.

Saniyede üçyüzbin km yol kat ederek 8,3 dakikada dünyamıza gelip ona hem ısı, hem ışık enerjisi taşıyan ve hayatın ana kaynaklarından biri olan güneş ışığı hikmetten başka nedir?

Biri yanıcı, biri yakıcı olan, iki hidrojen bir oksijenin hikmet laboratuarında oluşan sentezi ile, hayatın ana unsuru ve ***" Biz her şeyi sudan hayat sahibi kıldık"****21/30* hikmetini durmaksızın şırıltıdan su, hikmetin ta kendisi değimlidir? Teneffüs ettiğim hava, teneffüs eden ciğerlerim Hakim'in hikmetinden başka nedir? Hikmeti hikmete solutan Hakimden başkası mı?

Her biri bir sonraki neslin kader programına şifreli kompiterler mesabesindeki meyve çekirdekleri, tahıllar, hububat v.s aslında ilahi hikmetin programları değilmidirler? Bunları yiyen ağzım, dişlerim, yutağım, tükürük bezlerim; sindiren midem, salgı bezlerim; özümseyen bağırsağım; enerjiye dönüştüren kan hücrelerim hikmetten başka bir işmi yapmaktadırlar? Hikmeti, hikmetle besleyen; hikmeti hikmette hayat enerjisine dönüştüren, Hakim olandan başkası mı?

Göz-kulak, görme-işitme, gören-işiten, görülen-işitilen harikaları hikmetten başka şeyle izah edilebilir mi? Hikmeti, hikmetle gösteren, hikmeti hikmetle işittiren Hakim olandan başka biri mi?

Güneş, dünya, ay, yıldızlar ilahi hikmetin farklı görünüşleri ve farklı isimleri değimlidir? Hakim'in hikmeti ay olup dünya etrafında 29 günde, dünya olup güneş etrafında 365 günde, güneş olup Samanyolu galaksisinin merkezi etrafında 225 milyon yılda bir tur dönmekte ve Samanyolu galaksisi olup, kainatın derinliklerine doğru saatte 2,160,000 (iki milyon yüz altmış bin) km süratle akmakta değimlidir?

Hakim'in hikmeti atom olur, varlığın yapı taşı haline gelir. Hücre olur hayatın mihengini oluşturur. Galaksi olur, kainatın atomu misali. Kainat olur, Allah'ın ilmiyle, kudretiyle ve iradesiyle özdeşleşir, ahenkleşir.

Bu misaller, bilen ilim adamlarımızca milyonlarca çoğaltabilirler.

Sözü uzatmadan öz ve özet olarak diyebiliriz ki: Varlıkta ve oluşta hikmetten başkası görülebilir mi? Hikmetten başkası gösterilebilir mi? Varlığın nabzında atan Hakim'in hikmetinden başkası mı?

Varlıkta ve oluşta yansıyan ve yankılanan Hakim'in kudretinden başka bir kudret mi? İradesinden başka bir irade mi? İlminden başka bir ilim mi? " ***Allah ile beraber bir tanrı daha mı var? Ne kadar kıt düşünüyorsunuz?"*** *27/62*

Yerde ve gökte Hakim olan Allah'tan başka tanrılar olabilir mi? En çarpık akıl, en huysuz izan, en bencil vicdan evet diyebilir mi? **" *Gökteki ilahta, yerdeki ilahta odur. O Hakimdir, Alimdir"****43/84* **" *Eğer yarde ve gökte Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı, yer ve gök (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti"****21/22*
Bu sathi ve herkesin rahatlıkla görebileceği varlık ve

oluşumlar ötesinde, ilmin bütün verilerindeki hikmetleri görebilen basiret ehlinin kalbi secde temayülünün dışına çıkabilir mi acep?

Hikmet, göreni hayret, hayranlık ve dehşete düşüren şey ise; varlık ve olaylardaki bu ince uyum, bu hassas denge, bu matematiksel düzen, şiircesine bu edebi vezin, müzikçesine bu müzikal beste, insan refleksini önce kıyama kaldırır sonra secdeye indirir. Bu hikmetler refleksi Hakim'e akort ederde, kul secde duygusundan başka tepki vermez hale gelir.

Kuşlarda cıvıldaşan,
Çocuklarda oynaşan,
Özümüzde kaynaşan,
Hep hikmettir, hep hikmet

Tebessüm olur yüzde,
Bazen yaş olur gözde,
Duygulaşır her özde,
Hep hikmettir, hep hikmet,

Ağaçta çiçek açan,
Çiçekte koku saçan,
Akıldan öte geçen,
Hep hikmettir, hep hikmet

Güzel, çirkin olanlar,
İyi , kötü insanlar
Ölüden uçan canlar
Hep hikmettir, hep hikmet

Fizikte kanun olan
Kimyada denklem bulan

İlimlerde savrulan
Hep hikmettir, hep hikmet

Varlığın özündeki
Hayatın gözündeki
Kur'an'ın sözündeki
Hep hikmettir, hep hikmet

Bu ismi vird edinenler, hikmetin sırrını kavramaya başlarlar, kalplerinde hikmetler tecelli eder. Her türlü kalp hastalıklarında tedavi vesilesine yöneltilirler.

Kur'an'ı Kerimde ***Hakim*** ismi, isim sigası ile 91 ayette geçmektedir. Bu doksan bir ayeti, beraber kullanıldığı diğer isimlere ve cümle yapılarına göre gruplandıracağız. Her birinin metnini yazıp diğerlerinin numaralarını vereceğiz.

1–"Şüphesiz ki sen Alimsin, Hakimsin." *2/32*

2-"Şüphesiz senin Rabbin Alimdir, Hakimdir." *12/6*

3- " Şüphesiz O, evet O Hakimdir, Alimdir." *51/30*

4– 5 – 6- 7 " Şüphesiz sen Azizsin, Hakimsin." *2/129 (Diğer ayetler 5/118 – 40/8 – 60/5)*

8–9–"Şüphesiz Allah Azizdir, Hakimdir*."2/209, 2/260*

10–11–"Çünkü O, evet O Alimdir, Hakimdir." *12/83 – 12/100*

12 – " Çünkü O, evet O Azizdir, Hakimdir." *29/26*

13 – " O Alimdir, Hakimdir." *66/2*

14– " Muhakkak Allah Azizdir, Hakimdir." *8/10 (Diğer Ayetler 15-16-17-18 = 31/27-9/71-8/49-2/220)*

19 – " Allah Azizdir, Hakimdir." *42/3*

20 – 21 – 22 – 23 – 24 – " Allah Azizdir, Hakimdir." *2/228 – 9/40 – 8/67 – 5/38 – 2/240*

25– 38 – " O Azizdir, Hakimdir." *31/9 – 30/27 – 29/42 – 16/60 – 14/4 – 3/18 – 3/6 – 35/2 – 45/37 – 57/1 – 59/1 – 59/24 – 61/1 – 62/3*

39–" Şüphesiz Allah, kesinlikle O Azizdir, Hakimdir." *3/62*

40–" Çünkü O mutlak yücedir, Hakimdir." *42/51*

41–" Yardım ve zafer Aziz ve Hakim olan Allah'ın katındandır ancak." *2/162*

42–54– " Ve Allah Alimdir, Hakimdir." *9/60 – 9/15 – 8/71 – 4/26 – 9/97 – 9/106 – 9/110 – 22/52 – 24/18 – 24/58,59 – 49/8 – 60/10*

55–57– " Ve O Hakimdir, Habirdir."*34/1–6/73– 6/18*

58–59–"Şüphesiz senin Rabbin, Hakimdir, Alimdir" *6/83,128*

60–61–"Çünkü O Hakimdir, Alimdir."*15/25 – 6/129*

62–" Çünkü O Azizdir, Hakimdir." *8/63*

63–" Şüphesiz Allah Alimdir, Hakimdir." *9/28*

64–" Ve O Hakimdir, Alimdir." *43/84*

65–"Ve şüphesiz Allah tevbeleri kabul eden Hakimdir." *24/10*

66–" Bilakis O Allah Azizdir, Hakimdir." *34/27*

67–"Çünkü ben Aziz ve Hakim olan Allah'ım." *27/9*

68–70–"Aziz, Hakim olan Allah'dan." *46/2–45/239/1*

71–" Hakim ve Alim olan Allah tarafından." *27/6*

72- " Hakim ve Habir olan Allah tarafından." *11/1*

73–"Gizliyi ve açığı bilen Aziz ve Hakimdir O." *64/18*

74–"(O Kur'an) Hakim ve Hamiden indirilmiştir." *4/42*

75–"Göklerde ve yerde olanlar, Melik, Kuddus, Aziz, Hakim olan Allah'ı tesbih ederler." *62/1*

76–"Allah daima üstün ve Hakimdir şüphesiz." *4/56*

77–80–" Allah daima üstün ve Hakimdir." *48/19 – 48/7–4/165–4/158*

81–84–"Şüphesiz Allah daima ilim ve hikmet sahibidir." *76/30 – 33/1 – 4/25 – 4/11*

85–90–"Allah daima ilim ve hikmet sahibidir." *48/4 – 4/170 – 4/111 – 4/17 – 4/92 - 4/104*

91–"Allah daima Vasi ve Hakimdir." *4/130*

EL-VEDÛD

VEDÛD : << Seven, sevilen, şefkat gösteren bu sebeple yarattıklarının hayrını isteyen >> manasını ifade eder. Ayrıca sevdiren manasını da taşır.

Biz Allah'ın bize olan sevgisinin mahiyetini bilemeyiz. Sadece bizdeki tezahürlerini hissedebiliriz. Buna göre Allah'ın sevmesini, kullarda olan zevk, neşe, sevinç gibi beşere aid duyguların yüklü olduğu sevgi gibi anlamamak gerek. O'nun sevgisi, kullarında, üst seviyeli, manevi ürpertili zevk, neşe, sevinç, iç aydınlığı, emniyet duygusu ve Allah sevgisi meydana getiren ilahi şefkatin tecellisidir. Rahmetinin, lütfünün, ihsanının tecellisini sağlayan iradesidir. Kulunda, kendi rızasına uygun fiiller yaratmasıdır. Kulunu hayra yöneltmesidir. Kısacası kulunu, kendi ahlakı ile farklı derecelerde bezemesi, üstün ruh haline iletmesi, kalbî enginlikte ve derinlikte yaşar hale getirmesidir. Kulunu bütün rikkati, inceliği, letafeti ile ve fizik üstü boyutlarda duygulara ulaştırarak, kendini sever hale getirmesidir. Kulun, derece derece oluşan fiziki, beşeri, metafizik boyutlu sevgisini ilahi boyutsuzluğa taşımasıdır.

Özet olarak Allah'ın sevgisi, kulun Allah'ı ilahi ölçülerde sever hale getirilmesidir. Kendine ait mahiyeti kendi bilir.

Allah'ın kulu sevmesi yani kulda ilahi tecellilerle sevgi oluşturması, kulda var olan bazı özelliklere, kulun kendi iradesi ile yaptığı bazı davranışlara bağlıdır. Bunlar da :

1 – Bunlardan birincisi; Allah'ın üstün kulu; kul olmayı resul olmaya üstün tutacak derecede muhabbetullah abidesi; << Kendisini yaratmak için

kainatı yarattığı >> mutlak elçisine tabi olmaktır. **" *De ki – Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah'ta sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah Gafurdur, Rahimdir."*** *3/31*

2 – Başta insanlar olmak üzere, Allah'ın yarattığı bütün varlıklara iyilik etmek, şefkat göstermek ve Allah'ı görüyormuşçasına onlarla münasebette bulunmaktır. **" *O takva sahipleri ki, bollukta da, darlıkta da Allah için harcarlar; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da güzel davranışta bulunan (Muhsinleri) sever."*** *3/134* Diğer Ayetler 2/195 – 3/148 – 5/13 – 5/39

3 – Muttaki olmak, yani Allah'tan sakınıp, her halinde ve durumunda O'na uymayı prensip haline getirmek. **" *Hayır (gerçek onların dediği gibi değil) Her kim sözünü yerine getirir ve kötülükten sakınırsa, bilsin ki Allah muttakileri sever."*** *3/76* Diğer ayetler 9/4 -9/7

4 – Mütevekkil olup, Allah'a güvenmek, O'na dayanmak. **" *Kararını verdiğin zamanda artık Allah'a güvenip dayan, çünkü Allah mütevekkil kullarını sever."*** *3/159*

5 – Her türlü ilahi imtihan ve musibetler karşısında sabırlı olmak **" *Allah sabredenleri sever."*** *3/146*

6 – Maddi, manevi temizliği ve tövbe etmeyi alışkanlık haline getirmek. **" *Şunu iyi bilin ki Allah tövbe edenleri de sever temizlenenleri de sever."*** *2/222*

7 – Allah'ın yarattıklarına karşı adaletli olmak**. " *Ve eğer hüküm verirsen aralarında adaletle hüküm ver. Allah adil olanları sever."*** *5/42* Diğer ayetler 49/9 – 60/8

Öte yandan Allah bazı kullarına başkasının sevgisini celbedecek bir özellik verir. **" *İman edip iyi davranışta bulunanlara gelince, onlar için merhametli olan Allah (gönüllerde) bir sevgi yaratır."*** *19/96 20/39* **" *(Ey Musa) sevilmen ve benim nezaretimde yetiştirilmen için sana kendimden sevgi verdim."***

Yine Allah kullarında bazı şeylerin sevgisini yaratır, imanı sevmek gibi. Eşlerin birbirini sevmesi gibi. ***" Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize sindirmiştir"****49/7*

" (Eşlerinizle) aranıza sevgi ve Rahmet ihsan etti"*30/21*

Ayetlerde görüldüğü gibi Allah'ın sevgisi çoğunlukla (muhabbet) ile, bazen da (mevedded) ile ifade edilmiştir. Bunların farklarını irdelemek bizi aşar. Ama (meveddet) Allah'ın Rahman ve Rahim sıfatlarını tecelli ettiren sevgisi, (muhabbet) ise sade Rahim sıfatını tecelli ettiren sevgisi hissini uyandırıyor bizde. Çünkü (muhabbet) kelimesini kullanarak ifade edilen sevginin geçtiği ayetlerde hep insanın iradi davranışlarına Allah'ın mukabelesi iken. (Meveddet)in geçtiği ayetlerde ki sevgi insanların hem iradi hem irade dışı davranışlarına mukabil olarak görünüyor. Ayrıca Kur'an da iki kere isim sigası ile geçen Vedud isminin geçtiği ayetlere dikkat edilirse bu husus daha iyi görülür.

1 – " Rabbinizden mağfiret dileyin ve sonra ona tövbe edin çünkü Rabbin Rahimdir, Vedud dur." *11/90*

2 – " Çünkü O yaratılışı başlatan, öldükten sonra tekrar diriltendir ve O Gafurdur, Vedud dur." *85/14*

Görüldüğü gibi bu iki ayetten birincisinde insanın tövbe edip af dilemek gibi iradi davranışlarına mukabil **Vedud** kullanılmışken, ikincisinde insanın irade dışı olan yaratılış ve yeniden dirilişi ifadesini müteakip kullanılmıştır **Vedud** ismi.

Bu ismi vird edinenlerde ilahi muhabbet oluşur gelişir. Hırs, tama, cimrilik, dünyaya aşırı meyil, yavaş yavaş silinir.

EL-MECÎD

MECÎD : Şanı büyük, şerefi en üstün, Kerem ve inayeti bol olan ulu varlık.

O'nun şanının büyük, şerefinin en üstün olması, zatının Vacib'ül- Vücut oluşundan, sıfat ve isimlerinin arızi olmayıp mutlak oluşundan, fiillerinin cemil yani arızasız güzel oluşu ile huy ve faziletinin en üst kemal derecesinde iyi olmasındandır. Bir de << İkramı ve verdiği nimetleri en bol olan >> manasını da bu ismin kapsamına girdirenler vardır.

Bu manalara göre Aliy, Celîl, Vehhab, Kerim isimleri ortak manalı bir isimdir.

Bu ismin öne çıkardığı manalardan bir kısmı üzerinde diğer isimler vesilesi ile durulduğu için biz burada şimdiye kadar hiç bahsetmediğimiz <<fiillerinde güzellik >>, << huy ve faziletindeki mutlak iyilik >> üzerinde bir iki cümle ile duracağız.

Allah'tan ne bir çirkinlik, ne de bir kötülük meydana gelir. Allah'ın yarattığı her şey güzel, tecelli ettiği her şey iyidir.

Çirkinlik ve kötülük biz insanlara göre hissi bir yaklaşımdır. Bizce çirkin olan, yaratılış itibari ile güzel, kötü saydığımız varlık ta yaratılışı itibarı ile iyidir. Kötülük ve çirkinlik gibi menfilikler, varlığın kendisi ile ilgili değil de bizim değerlendirmemiz ile ilgili kavramlardır. Yaratılışta her şey müspettir. Onlarda menfilik yoktur. Her menfi saydığımız varlık kainatın dengesinde gerekli bir unsur olduğu için menfi değil müspettir. Ayrıca zıtlar birer estetik, ilmi, kevni tamamlayıcılardır. Mesela negatif elektrik, pozitifin tamamlayıcısıdır. Biri olmazsa diğeri hiç olmaz. Bunun

gibi diğer zıtlar için biri iyi diğeri kötü, biri çirkin diğeri güzel denemez.

Menfilik, müspetlik Allah'ın fiil, sıfat ve esmasının tecellisi olan varlıklarda değil de bizimle ilgili olaylarda söz konusudur. Bizim faaliyet ve davranışlarımızda söz konusudur.

Yoksa varlık olarak baktığımızda, o menfi saydığımız varlığı, sistemi ayakta tutan dengedeki yerinden çekiverirseniz denge bozulur. Yunusun ifadesi ile << Seyreyle sen gümbürtüyü >> olur.

Allah **Mecid** dir. Şanı şerefi yüce keremi boldur.

Kur'an da Mecid ismi ikisi Kur'an-ı Kerime sıfat olmak üzere, ikisi de Allah'ın ismi olarak dört yerde geçer. Ayetler :

*1 – **" (Melekler) dediler ki : Allah'ın emrine şaşıyor musunuz? Ey ev halkı. Allah'ın Rahmeti ve bereketi sizin üzerinizedir. Şüphesiz ki O, övülmeye layıktır. Şerefi Şanı yücedir, iyiliği boldur**." 11/73*

*2 – " **O arşın sahibidir Mecid dir. Dilediği şeyleri mutlak yapandır.**" 85/15-16*

EL-BÂİS

BÂİS : << Diriltmek, göndermek, uyarmak, sevk etmek, teşvik etmek >> kelime manalarını ifade eden Ba's kökünden türemiş olup, en çok << ölüleri dirilten ve peygamber gönderen >> manalarında kullanılan, İlâhi bir ismidir. Kur'an da isim sığasında yani **Bais** olarak hiç geçmemekle beraber, 67 ayette fiil ve başka türevlerde kullanılmıştır. Allah'a ait fiil olarak kullanılan ba's kelimesinin ifade ettiği manalara göre bu ayetleri birkaç gruba ayırabiliriz:

1 – Allah'ın, insanları kıyametten sonra, ahiret hayatını başlatmak üzere yeniden diriltmesini ifade eden ayetler: ***" Kıyamet vakti gelecektir, bunda şüphe yoktur. Ve Allah kabirlerdeki kimseleri diriltip kaldıracaktır."****22/7* ***" O gün Allah onların hepsini diriltecek ve yaptıklarını kendilerine haber verecektir."*** *58/6*

2 – Allah'ın insanları doğru yola iletmek gayesi ile peygamber göndermesi manasına gelen ayetler:
" Andolsun ki biz, << Allah'a kulluk edin ve taguttan sakının >> diye, her ümmete bir peygamber gönderdik."*16/36* ***" Biz, bir peygamber göndermedikçe azap edecek değiliz."****17/15*

3 – Bu iki ağırlıklı manadan başka, Allah'ın insanları uyarmak maksadı ile onlara azap göndermesi manasını da ifade eder: ***" De ki << - Allah'ın size üzerinizden veya ayaklarınızın altından bir azap göndermeye … gücü yeter."****6/65*

4 – Bir yerden bir yere götüren yükselten manasını da ifade eder: ***" Rabbinin, seni, övgüye değer bir makama göndereceğini umabilirsin."****17/79*

Bu son iki mana Allah'ın, ba's fiillerinden olmakla beraber, Esma-i Hünsadan olan **Bais** isminin şümulünde hiç zikredilmemektedir.

Hayatı, kainatın milyarlarca yıllık var oluş süresi içerisindeki şu altmış, yetmiş yıllık dünya hayatından ibaret sanan, ahiret hayatının olduğunu reddeden, bu sebeple de yeniden dirilişi kabul etmeyen insanlar vardır.

Bunlar, sanki varlığın zaman içinde akışının mantıki çizgisini kendiler çizmişler de hayat, doğmak, yaşamak, ölmekten ibaret bir süreçtir, ötesi yoktur inancına kapılmışlardır. Sanki doğumları kendi iradelerinde imiş gibi; sanki doğacakları Anne, Babayı, doğacakları zaman ve mekanı kendileri tayin etmişler gibi; sanki hayatta yaşadıkları, bilhassa tabii çevrenin kanuniyetine mecburen uymak durumunda değiller gibi; sanki o tabii kanunu koyan mutlak bir kudret değil de kendileri imiş gibi; sanki Ana rahminde, genler üzerindeki karakter çizgilerinin baskınlığını kendileri gerçekleştirmişler de, bu sebeple hayat boyu yaşamaya mahkum oldukları kader tablolarını kendileri resmetmişler gibi; sanki ömürlerinin sonunda ölüm zamanı, mekanı ve şeklini kendileri tayin etmişler gibi; tamamen yabancısı oldukları hayat hakkında ahkam kesme ukalalığında bulunmaları her şeyden önce kendilerini tanımadıklarındandır. Mecburen doğan, mecburen yaşayan, mecburen ölen insan, bu mecburiyetleri kabul edecekte yeniden diriliş mecburiyetini kabul etmeyecek. Hey perdelenmiş basiret, hey mühürlenmiş kalp, hey yanlış şifrelenmiş akıl, mantık. Tabii ki, bizi yaratıp, yaşatıp, öldüren kudret yeniden diriltmeye de kadirdir.

" Bir de onlar dediler ki : Sahi biz, bir kemik yığını ve kokmuş bir toprak olmuş iken, yepyeni bir hilkatle

diriltileceğiz, öylemi? De ki: İster taş olsun, ister demir, ister aklınıza imkansız gizi görünen herhangi bir yaratık (diriltileceksiniz) Diyecekler ki << bizi tekrar kim döndürecek? >> De ki - << Sizi ilk kez yaratan.>>

Ahiretin varlığını, dolayısıyla yeniden dirilmenin mümkün olduğunu kabullenmeyen yanlış şifrelenmiş akıl, ters programlanmış mantık, zalimin zulmünün yanına kâr kalacağını, kötünün kötülüğünün kendine payidar olacağını nasıl kabullenir. Yoksa adalet terazisinin kefesini mi kaybetti? Yine muhsinin ihsanı, merhametlinin merhameti, iyinin iyiliği, fazılın fazileti, kamilin kemli, müminin imanı, arifin irfanı, adilin adaleti elhasıl erdemlinin erdemi karşılıksız mı kalacak? Bunlar boşuna manasız kof kavramlardan ibaret davranışlar mı? Yoksa bu inançtaki adamın terazisinin kadranımı kırık?

Kaldı ki, ilmen tespit edilen bir gerçeğe göre, insanın beyin ve kalp hücrelerinin dışındaki, kan, kas, kemik, kıkırdak, yumuşak doku v.s hücrelerinin tamamının en fazla altı ayda bir defa yenilendiği, hücrelerin bölünerek, eskilerin ölüp, yerine yenilerinin geldiği, en fazla her altı ayda bir bu oluşumun tekrarlandığı bir vakıadır. O halde ben, beynim ve kalbim hariç yedi ay öncesi ben değilim. Yani öldüm, dirildim. Daha doğrusu öldürüldüm, diriltildim, farkında da değilim. Elli yaşayan bir insan en az yüz defa öldürülüp, diriltilmiştir. Bu ilmi gerçeği kabul eden mantık, yeniden dirilişi nasıl kabul etmez? İlmen yeni tespit edilen bu husus Kur'an da Şu ayette mucizevi bir şekilde 1400 (bin dört yüz)sene önce ifade edilmiştir.

" Sizi benzerlerinizle değiştiririz ve sizi bilmediğiniz durumda yeniden inşa ederiz."*56/61*

Bu ayette ifade bulan bilmeden yani farkında olmadan tekrar tekrar yeniden inşa edilen insan ahiret hayatı için niye diriltilmesin ki?

Seni baştan modelsiz olarak şu varlığınla yaratan, oluşmasında senin iradenin hiçbir rolü bulunmayan bu gözü, bu kulağı, bu ağzı, bu burnu, bu simayı, bu boyu veren mutlak yaratıcı, senin ikinci bir kez, modelli olarak, üstelik birinciye nispeten daha basit olan yaratılışına, daha doğrusu diriltilişine niye kadir olmasın?

Evreni akıl almaz, ilme sığmaz üstün kanuniyette, matematiksel düzende, bestelenmez ahenkte, tartılamaz dengede yaratan; aslında renksiz olan varlığı ışık yansıması ile renklendiren; bir futbol topuna sığacak kitledeki maddeyi süngerler gibi, kendi koyduğu ölçüde seyrelterek koca dünyayı meydana getiren kudret neden diriltmeye kadir olmasın? Fizikte, kimyada, astronomide, botanikte, biyolojide elhasıl bütün ilimlerde, varlığa koyduğu nizam, düzen, kanuniyette yankılanan ilahi kudret, ölüyü diriltmeye neden kadir olmasın?

Öte yandan Allah kıyamet suresinin *3* ve *4.* ayetlerinde şöyle buyurur: **" *İnsan, kendisinin kemiklerini bir araya toplayamayacağımızı mı sanır? Evet, Bizim, onun parmak uçlarını bile aynen eski haline getirmeye gücümüz yeter."***

Mutlak Yaratıcı Kudret, yeniden dirilişi o kadar mucizevi şekilde ifade ediyor ki, şifresini yitirmiş akıl, programını çökertmiş mantık bile bu mucizevi söyleyişi duysa, silkiniverir, diriliverir. Öyle söylüyor ki Allah *<<Ey şimdi yaşayan kullarım sizin için parmak ucunu yaratmamız zor sanılmasın. Ey gelecek çağların insanları, ey milyarlarca insanın her birinin parmak uçlarını, dolayısı ile parmak izlerini farklı yarattığımı*

tespit etmiş olan insan, değil seni yeniden yaratmak, herkese, onu başkasından ayırtan parmak izini bile aynen iade edeceğim>> diyerek ilmin şimşeğini çaktırıyor beynimizde. Herkesin parmak izlerini dahi iade edeceğini, o karanlık çağda ışık huzmeleri halinde doğan vahiyleri arasında şöyle bir önemsizmişçesine zikrediveren Allah, neden yeniden diriltmeye kadir olmasın? Ayrıca bu iş Allah için o kadar kolay, o kadar basit olduğu halde. İşte kolaylığın ilahi ifadesi*: "* ***Sizin yaratılmanız ve diriltilmeniz, ancak tek bir kişinin yaratılması ve diriltilmesi gibidir. Unutulmasın ki, Allah her şeyi bilen ve görendir."****31/28*

Kainata nispetle bir nokta mesabesindeki, çapı bir milyon yüz doksan bin km, yüzey ısısı 6000, çekirdek ısısı 15 milyon derece olan güneşi yaratan Allah, yaratıp öldürdüğü kulunu tekrar yaratmağa kadir olmaz mı?

Toplam kütlesi, güneş kütlesinin 600 milyar katı, çapı 100.000 ışık yılı (bir ışık yılı yaklaşık 6 trilyon mildir); merkezinde beş milyon güneş kütlesinde dev bir kara delik bulunan ve iki yüz milyar yıldız ihtiva eden Samanyolu galaksisini yaratan kudret, daha önce modelsiz yarattığı insanı modelli olarak tekrar yaratamaz mı?

Samanyolu ile birlikte 20 galaksiden meydana gelen, küçük bir galaksiler grubu, saniyede 600 km hızla, güneş kitlesinin 30 milyon kere milyar kat bir kütlesi bulunan makro bir çekim merkezine doğru hareket ettiren mutlak irade, insanı ikinci kez yaratmaktan aciz olur mu hiç?

Bilebildiğimiz bir ikisini örnek verdiğimiz bu tip binlerce olay, oluş ve varlıklar üzerinde, isyan eden akıl değil de, ibret alan bir akılla düşünen kimseler <<bunları boşuna yaratmadın Rabbimiz>> diyerek,

hikmetini kavrayamadığı yaratılış karşısında Allah'a teslim olurlar.

" Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün bir biri ardınca gelip gidişinde aklı selim sahipleri için gerçekten açık bir ibret vardır. Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah'ı zikrederler, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle söylerler) Rabbimiz sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tespih ederiz. Bizi cehennem azabından koru."

Bu ismi şerifi virt edinen kimselerde içlerinde atıl duran melekeleri uyanır. İç genişliği, ruhi zenginlik husule gelir. Her davranışında ümitli, her teşebbüsünde mütevekkil olur.

EL-ŞEHÎD

ŞEHÎD:<<Hazır olan, idrak eden, şahit olan, görerek, işiterek bilen>> sözlük manalarını ifade eder.

Şehîd ismi; Allah'ın mutlak ilmi ile bildiği, iç tarafından, başkalarının müşahedesinin mümkün olmadığı yanlarından Habir ismi ile haberdar olduğu varlık ve olayların zahirini, gizli de olsa müşahedeye açık olan yanlarını bizzat müşahede edip, şahit olmasını ifade eder. Alîm, Habir, **Şehit** olarak Esma-i Hüsna da mevcut, hemen hemen aynı manayı ifade eden, Allah'ın bu üç ismi arasındaki farkı İmam-ı Gazali (RA) şöyle ifade eder: << İlim mutlak olarak nazar-ı itibara alındığında, Allah Alîmdir. Gabya izafe edildiğinde Allah Habir dir. Zahiri işlere izafe edildiğinde Allah Şehid dir.>> Bak.Maksadül Esna

Allah'ın bizzat görmesi, işitmesi suretiyle şahit olmasının dışında hiçbir varlık, hiçbir hareket, hiçbir olay ve faaliyet olamaz. Allah nerede anarsan oradadır. Ama anılmayan yerdedir de. Allah her yerde hazır ve nazırdır. İnsanlar, herkesten uzak, beşeri müşahedenin tamamı ile dışında, her nerede, her ne içinde olursa olsun, Allah'ın müşahedesi dahilindedir.

Allah öyle bir varlıktır ki, kainatın her köşesinde meydana gelen her olayı aynı anda müşahede eder. Mesela Türkiye'nin en ücra köşesinde meydana gelen binlerce olaylarla, Amerika'da, Çin'de, Japonya'da … meydana gelen milyarlarca olay ve varlıkları aynı anda müşahede eder. Dünyada, gezegenlerde, galaksilerde, galaksi sistemlerinde ve kainatın tamamında meydana gelen olayları aynı anda müşahede eder. Bunlardan en küçük bir varlık ve olay bile Allah'ın müşahedesinin dışında kalamaz. Allah ayeti kerimede şöyle buyurur: ***"O, Allah ki göklerin ve yerin hükümranlığı ona aittir.***

Ve Allah her şeyin üzerinde Şahittir.”*85/9 Şahittir çünkü Allah her şeyi çepeçevre kuşatmıştır.****“Gökte ve yerde olan her şey Allah’a aittir. Ve O her şeyi kuşatmıştır.”****4/126*

Varlık alemine koyduğu kanunların sağladığı imkanlarla, dünyanın bir çok yerinde vuku bulan olayları aynı anda TV’ler aracılığı ile bizler müşahede ederken, yani görüntülerini görüp, seslerini duyarken ve başka varlıklar arasındaki durum ve pozisyonlarını algılarken, Allah niye bunları vasıtasız, aracısız ve araçsız müşahede etmesin ki? Yaratan kadir olmaz mı? Yaratan bilmez mi? Yaratan Şahit olmaz mı?

Bu ismi virt edinenlerin hal ve hareketleri istikamet bulur, ahlakları düzelir, iç alemleri genişler. Ruhi melekeleri güçlenir. Oto kontrol mekanizması gelişir.

Kur’an-ı Kerimde Şehid ismi, isim sigası ile 19 ayette geçmektedir. Bunlar da şu ayetlerdir:

1–“ De ki: Ey ehl-i kitap! Allah yaptıklarınızı görüp dururken niçin Allah’ın ayetlerini inkar edersiniz?” *3/98*

2–“Beni vefat ettirince artık onlar üzerine gözetleyici yalnız sen oldun. Sen her şeyi hakkıyla görensin.” *5/117*

3–“ De ki: Hangi şey şahadetçe en büyüktür? De ki benimle sizinle aranızda Allah Şahit’tir.” *6/19*

4–“Nihayet onların dönüşü de bizedir. Sonra, Allah onların yapmakta olduklarına Şahit’tir.” *10/46*

5–“Muhakkak ki Allah, bunlar arasında kıyamet günü hükmünü verir. Çünkü Allah her şeye hakkıyla Şahittir.” *22/17*

6–“Benim mükafatım ancak Allah’a dır. Ve O her şey üzerine hakkı ile Şahittir.” *34/47*

7–“Rabbinin her şeye Şahit olması yetmez mi?” *41/53*

8–“Allah onları bir bir saymıştır. Onlar ise unutmuşlardır. Allah her şeye Şahittir.” *58/6*

9–"Allah göklerin ve yerin hakimi, malikidir. Ve Allah her şeyin üzerine Şahittir." 85/9

10–" Şüphesiz Allah her şey üzerine Şahittir." *4/33*

11–"Seni insanlara elçi olarak gönderdik. Şahit olarak Allah yeter." *4/79*

12–"Allah Onu (Kuranı) kendi ilmi ile indirdi. Meleklerde şahitlik ederler. Şahit olarak Allah yeter." *4/166*

13–"Sizinle bizim aramızda Şahit olarak Allah yeter." *10/29*

14–"De ki: Benimle sizin aranızda Şahit olarak Allah ve yanında kitabın bilgisi olan yeter." *13/43*

15–"De ki Sizinle benim aramda Şahit olarak Allah yeter. Çünkü O Habir dir, Basir dir." *17/96*

16–"De ki – Allah kafidir, sizinle benim aramda Şahit olarak." *29/52*

17–"Allah'tan korkun, şüphesiz Allah her şeye Şahittir." *33/55*

18–"O sizin Kur'an hakkındaki taşkınlıklarınızı çok daha iyi bilir. Benimle sizin aranızda Şahit olarak O yeter." *46/8*

19–"Bütün Dinlerden üstün kılmak üzere Peygamberini hidayet ve hak din ile gönderen O'dur. Şahit olarak Allah yeter." *48/28*

EL – HAKK

Hak: Kökü itibari ile " sürekli, kesintisiz var olan, sabit olan, doğru olan, gerçeğe uygun olan" sözlük manasını ifade eder. Bu sözlük manasını iki gruba ayırabiliriz.

1 – Sürekli, kesintiniz var olan, sabit olan.

2 – Gerçeğe uygun olan

Birinci şıkta ifade edilen manası ile yani <<sürekli ve kesintisiz var olan, başlangıcı ve sonu olmayıp, ezeli ve ebedi olan, şüphe edilemeyen, sabit olan >> şeklinde tarif edilebilen Hak, Allah'ın zatını ifade eden bir mana taşır.

Allah ezeli ve ebedi olarak fiilen vardır.Varlığı ve zatı vacib'ül–vücut'tur. Bütün mutlak isim ve sıfatları ile ilahlığı sabit ve gerçektir. Allah zatı itibarı ile Hak'tır. Hak oluşu hiçbir şeyden dolayı değildir. Kendinden başkalarının hak oluşu kendinden dolayıdır. ***" Çünkü Allah Hakkın ta kendisidir; ondan başka taptıkları ise hiç şüphesiz batıldır. Gerçekten Allah çok yüce, çok uludur."****22/62-31/30*

" Mutlak hakim ve Hak olan Allah, çok yücedir. O'ndan başka tanrı yoktur. O, yüce arşın sahibidir."*23/116*

Allah Hak olan zatı ile vacib'ül – vücududur. Kıdem ve Beka sıfatlarının, Evvel ve Ahir isimlerinin sahibidir.

İkinci şıkta ifade edilen << Gerçeğe uygun olan>> manası ile Hak, Allah'dan dolayı hak olanı ifade eder. Bu manası ile Hak Allah'ın iradesine uygun olan ve Allah'ın nezdinde olanları anlatır. Bu manaya göre yaratması hikmetine uygun olan Allah'ın yaratması Hak olduğu gibi yarattığı da Haktır.

Ayetlere dayalı olarak bu hususu şöyle açıklayabiliriz:

1–Allah'ın yaratması Haktır.

" O, gökleri ve yeri Hak ile yaratandır. << OL >> dediği gün her şey oluverir. O'nun sözü Haktır." *6/73 (Bak: 14/19 - 15/85)*

2–Kur'an Hak'tır. Hak olan Allah'ın kelamıdır, üslubudur, taşıdığı mana haktır, ihtiva ettiği hükümler haktır, işaret ettiği manalar ve bilgiler haktır.

" İman edip yaralı işler yapanların, Rabları tarafından HAK olarak Muhammed'e indirilene inanların günahlarını Allah örtmüş ve hallerini düzeltmiştir." *47/2 (bak : 2/119 – 2/176 – 24/6)*

3–Kur'an kendisine inen Peygamber de Haktır.

" Onlar resulün de Hak olduğuna şahittirler*."3/86*

4–Allah'ın sözleri Haktır. ***" O'nun sözü haktır"****6/77*

" Ve Allah Hakkı söyler."*33/4*

5–Allah'ın vadi Haktır. ***" Biliniz ki Allah'ın vadi Haktır."*** *10/55*

6–Kıyamet ve Ahiret hayatı Haktır***. " İşte O Hak olan gündür. O halde dileyen Rabbine varan bir yol tutsun."*** *78/39*

7–Allah'ın gönderdiği Din Haktır. ***" O Resulünü hidayet ve Hak Din ile gönderendir."*** *9/33*

8–Allah'ın nezdinde olan her şey Haktır. ***" Hak Rabbinden dir. Öyle ise şüphecilerden olma****"3/60*

Bu her iki maddede ifade edilen manalara göre Allah Hak tır, zatı Haktır, sözü haktır,zira hiçbir yalan içermez, fiili haktır, çünkü hep hikmete uygundur. Vadi haktır, çünkü doğrudur. Yaratması haktır, çünkü yaratmasında hiçbir düzensizlik, çarpıklık, dengesizlik, ahenksizlik yoktur.

Allah Hak'tır, Hak olan Allah'ın gerek tekvini, gerek teşrii iradesinin yöneldiği her şey haktır. Allah batıl değildir, ve ondan batıl zuhur etmez. Batıl kulun iradesinin sapması ile oluşan her şeydir.(Bak : 8/8 – 22/62 – 38/27)

Bu ismi şerifi vird edinenlerde batıla, geçici heveslere meyil azalır, git gide biter. Allah şuuru kuvvetlenir, hak ve hakkaniyete riayet duygusu arzu haline gelir.

Kur'an da Allah'ın zatı ile ilgili olarak onbir ayette HAK ismi geçer. Bunlar;

*1–"**Sonra Allah'a, hak olan Mevlalarına döndürürler**." 6/62*

*2–"**Sonra onlar hak Mevlaları olan Allaha döndürürler. Ve onların uydurdukları da kaybolur gider**."10/30*

*3–"**İşte o Allah tır. Sizin hak olan rabbinizdir**." 10/32*

*4–"**İşte burada yardım ve dostluk, Hak olan Allah'a mahsustur. Mükafatı en iyi olan O, en güzel akıbeti veren yine O'dur**."18/44*

*5–" **Hükümranlığı Hak olan Allah yücedir**."20/114*

*6–"**Çünkü Allah Hakkın ta kendisidir. O, ölüleri diriltir, yine O her şeye kadirdir**."22/6*

*7–"**Mutlak hakim ve Hak olan Allah, çok yücedir. O'ndan başka tanrı yoktur. O yüce arşın sahibidir**." 23/116*

*8–9–"**Çünkü Allah Hakkın ta kendisidir; O'ndan başka taptıkları ise hiç şüphesiz batıldır. Gerçekten Allah çok yüce, çok uludur**."22/62-31/30*

*10–"**Eğer Hak onların kötü istek ve arzularına uysaydı, mutlaka gökler ve yer ile bunlarda bulunanlar bozulur giderlerdi**."23/71*

*11–"**O gün Allah onlara gerçek cezalarını tastamam verecek ve onlar Allah!ın apaçık Hak olduğunu anlayacaklardır**."24/25*

EL – VEKÎL

VEKÎL: "Güçsüzlükleri nedeni ile başaramayanların İşlerini,kendisine bıraktıkları zat. Bütün tedbirlerini aldığı ve bütün sebeplere yapıştığı halde, hayırlı neticenin hangisi olduğunu tayin edemediği için, işlerin neticesi kendisine bırakılan." Şeklinde anlaşılabilir.

Kendi yarattığı kullarının, her türlü davranışından doğacak değişik sonuçları çok iyi bilen Allah, kendisine güvenip, dayanıp, işlerini kendisine havale eden kullarına en hayırlı sonucu tayin eder. Sonucu beğeniriz, beğenmeyiz, hoşumuza gider veya gitmez, teslimiyetle kabullenmek üzere baştan rıza göstererek, Allah'ı vekil edinmemiz gerçek tevekküldür.

Allah'ın Vekil oluşu, bizim onu Vekil edinme şuuruna ermemizi gerekli kılar. Allah'a imanımız, O'na tevekkül ile daha üstün bir mana kazanır. Tevekkülle özdeşleşen Allah imanı sözde değil, özde olan imandır.

Kendimiz de dahil bütün varlıkların tabii iradesinin, hüküm ve tasarrufunun O'nun tekvini iradesine bağlı olması, O'nun kudretinin her şey üzerinde mutlak ve kesin olarak etkili olması nedeni ile, cüzi irademizi, O'nun mutlak iradesine dayamak sureti ile iç emniyetine, iç huzuruna, geleceğe güven duygularına erebiliriz.

Doğuşumuzu, yaşamamızı, ölümümüzü zaman, mekan ve şartlar itibari ile tercih eden, tayin eden, hayatımızın içeriğinde bize bir dolu imkanlar ve seçenekler sunan yüce Allah, yegane ve mutlak hüküm sahibidir. İşte biz mutlak hükmüne güvenip, dayanıp, tevekkül etmeli, O'nu VEKİL olarak tanımalıyız. İşte o zaman O ilahi hüküm hayrımıza tecelli eder. Zararımıza da olsa hayır olur.

" ***Hüküm Allah'tan başkasının değildir. Ben yalnız O'na dayandım. Tevekkül edenler yalnız ona tevekkül etsinler****."12/67*

Her hususta bize Vekil olan Allah, kur'an-ı kerimde, bize tevekkül etmemiz gereken konulardan bir kısmını şu ayetlerle bildirmiştir.

1–İnsan zorluklar, güçlükler karşısında sabretmeli ve Allah'a güvenip, dayanıp tevekkül etmeli. ***" Onlar sabreden ve sadece Rablarına tevekkül edenlerdir."*** *16/42*

2–İnsan her hangi bir işe başlamadan önce araştırma yapmalı, bilenlerle istişarede bulunmalı, karar verince, Allah'a tevekkül ederek işe başlamalı. Bu durumda Allah'ın yani Vekil'in sevgisi ve yardımı ile gerçek üstünlüğe erişir.

" ***İş hususunda onlara danışıp kararını verdiğin zaman da artık Allah'a güvenip dayan. Çünkü Allah kendisine güvenip dayananları sever. Allah size yardım ederse, artık size üstün gelecek kimse yoktur.****"3/159-160*

3–Herhangi bir hile, tuzak ve insanların iki yüzlülüğü ile karşılaştığımızda. Allah Resulüne tavsiye edildiği gibi biz de Allah'a tevekkül etmeliyiz. Bize bu durumlarda en büyük destek Allah'tan gelir.

" ***(baş üstüne) derler, ama yanından ayrılınca onlardan bir kısmı, senin dediğinden başkasını gizlice kurar. Allah ta onların gizlice kurduklarını yazar. Sen onlara aldırma ve Allah'ı vekil edin. Sana Vekil olarak Allah yeter****." 4/81*

4–Şeytanın tasallutundan insanı Allah'a tevekkülü kurtarır. " ***Gerçek şu ki; İman edip te yalnız Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun(şeytanın) hakimiyeti yoktur****."16/99*

5–Kafir ve münafıklara itaat etmeyip, onların verdiği eziyetlere aldırmamalı ve Allah'a tevekkül

edilmelidir, ki en büyük destek ondan gelir. " ***Kafirlere, münafıklara boyun eğme. Onların eziyetlerine aldırma. Allah'a güvenip dayan. Vekil olarak Allah yeter.****"33/48*

Kur'an'daki tevekkülle ilgili ayetlere dikkatlice baktığımız zaman görürüz ki Allah'a tevekkül, ya imandan hemen sonra, ya Allaha kulluk etmenin hemen ardından yada sabırla beraber ifadelendirilmektedir. Bu hususlarda *42/36 – 12/123* 29/59 numaralı ayetlere bakınız.

Tevekkül bir ibadettir. Hem de en ince, en zarif ibadetlerden biridir. İbadet sürekli olduğu, her zaman ve her şartta yapıldığı sürece insandaki ruhi kemali gerçekleştirir. İnsan imkanın bol olduğu, nimet ve ihsanın çoğuna muhatap olduğu devirlerde Allah'ı unutmamalı, O'nunla irtibatı kesmemeli O'na güvenip dayanmaktan, O'nu kendine Vekil bilmekten uzak durmamalı ki, güçsüz kalıp, acze düştüğü, imkanlardan yoksun olup zaafa uğradığı dönemlerde tevekkül etmeye yüzü olsun ve tevekkülünün neticesini fiilen alabilsin. Varlıkta tevekkül etmeyenin, yokluktaki tevekkülü, güçlü iken tevekkül etmeyenin, acizlikteki tevekkülü ne işe yarar. Bizce bir işe yaramaz. Ama mutlak Vekil kendi bilir. Mülk O'nundur, tasarruf O'na aittir. Hikmetinden sual olunmaz Beklide bu cılız tevekküle çok daha güçlü prim verir. Yeter ki insan tevekkül etmekten bütün bütün vaz geçmesin.

İnsanların birbirine güvenip, her şeylerini birbirlerine itimat etmeleri, birbirlerine zarar vermeden, birbirleri adına iyi işler yapabilmeleri, toplum düzeni bakımından ne kadar hoş, ne kadar mükemmel davranışlar olurdu. İnsanlarda iç huzuru, iç emniyeti sağlaması bakımından ne kadar ideal davranışlar olurdu? Resul ve ashabı dönemindeki kutlu

çağa ait bu sosyal tabloyu günümüze taşıyıp, ya birde onlar gibi güven, dayanma duygusu, mutlak iradeye, sonsuz kudrete, ölümsüz varlığa olan tevekküle paralelleşirse, topyekün olgunluğun, kemalin kapıları ardına kadar açılmaz mı? Hele hele bu tevekkül, ucunda bir şey ummadan, ilahi iradenin(bize göre) müspet, menfi her türlü tecellisine rıza mertebesine ulaşırsa, seyreyle sen iç ufkundaki genişliği, iç alemdeki derinliği, sırrımızdaki enginliği, özümüzdeki zenginliği, çok azı dışa yansıyan bilgeliği. Sabrın sonunda tevekkül tomurcuklanır da, teslimiyet ve rıza ondan meyveleniverirse, açıl susam açıl. Açılır kalp kapısı, aralanır sır kapısı. Her yan yakamoz yakamoz ışık şeraresi, her yan berrak berrak nur haresi, keşfi hüzmeleyen pırıltılar, sağanak sağanak ilham yağdıran nur bulutları. İşte Hak Vekile, işte Mutlak Vekile olan gerçek güven, hakiki tevekkül, insanı içindeki insan üstüne, insan ötesine, insanın özündeki maverasına taşır. Orada var olan bin bir yoldan Allah'ına yol bulur.

Hey tevekkül, tevekkül seni anlayabilsek, seni kavrayabilsek, seni hissedebilsek, bir yaşaya bilsek seni, (**sümme radednahü**) olmadan, Rıza kapısında Ahsen-i takvim üzere yaşardık hep.

Bu ismi vird edinende manevi tatmin husule gelir. Ruh sağlığı düzenli olur. Bunalıma, ruhi çöküntüye uğramaz. Uğrarsa şayet bu ismi tam bir teslimiyetle vird edinirse kurtulur.

Kur'an da VEKİL ism-i şerifi, isim sigası ile on üç ayette geçer. Ayetler:

*1–"**... onlar imanlarını bir kat daha artırdı ve << Allah bize yeter O ne güzel VEKİLDİR derler**. >>3/173*

*2–"**Allah onların gizlice kurduklarını yazar. Sen onlara aldırma ve Allah'a dayan, sana VEKİL olarak Allah yeter**."4/81*

*3–4–"**Göklerde ve yarde olanlar (O'nun) Allah'ın dır. VEKİL olarak Allah yeter**."4/171-4/132*

*5–"**(Allah) her şeyin yaratıcısıdır. O'na kulluk ediniz ve O her şey üzerinde VEKİL dir**."6/102*

*6–"**Sen ancak uyarıcısın ey Habibim. Allah ise her şey üzerinde VEKİL dir**." 11/12*

*7–"**O'na teminatlarını verdiklerinde dedi ki: söylediklerimize Allah VEKİL dir**."12/66*

*8–"**Biz Musa'ya kitabı verdik ve İsrail oğullarına <<Benden başkasını dayanılıp güvenilen bir rab edinmeyin>> diyerek bu kitabı bir hidayet rehberi kıldık**." 17/2*

*9–"**(Ey şeytan) şurası muhakkak ki, benim (İhlaslı) kullarım üzerinde senin hiçbir ağırlığın olmayacaktır. (Onları) koruyucu olarak Rabbin yeter**."17/65*

*10–"**(Musa dedi ki) söylediklerimize Allah Vekildir**." 28/28*

*11–"**Allah'a tevekkül et Vekil olarak Allah yeter**." 33/3*

*12–**"Onların eziyetlerine aldırma. Allah'a güvenip dayan Vekil olarak Allah yeter**." 33/48*

*13–"**Allah her şeyin yaratıcısıdır. Ve O her şeyin üzerinde bir Vekildir**."39/62*

EL – KAVİYY

KAVİY:<<Son derece güçlü, kuvvetli, asla yenilmeyen mağlup olmayan, tam ve kamil kudret sahibi>> manasını ifade eder.

Allah Kaviydir. Mutlak kudret sahibidir. O'na yorgunluk,gevşeklik, zorlanmak arız olmaz. O'nun kuvveti karşısında zorluk yoktur. Her şey O'na kolaydır. Bir hücre, bir atom ile bir insanın, bir güneş sisteminin yaratılışı mutlak kuvvet karşısında aynı kolaylıktadır. Nitekim mutlak kuvvet sahibi, KAVİY olan Allah şöyle buyurur." ***Allah'ın, yaratılanı ilk baştan nasıl yarattığını, sonra bunu tekrarladığını görmediler mi ? Şüphesiz bu Allah'a göre kolaydır."****29/19* ***" Sizin yaratılmanız ve diriltilmeniz, ancak tek bir kişinin yaratılması ve diriltilmesi gibidir. Unutulmasın ki Allah her şeyi bilen ve görendir****."31/28*

<< Allah Kaviy'dir. >> dediğimiz zaman, kas gücü anlaşılmamalıdır, motor gücü de anlaşılmamalıdır, buhar gücü, elektrik gücü hiç anlaşılmamalıdır. Bunlar fizik planda, madde-enerji göstergesinde kaydedilen, sayılabilen, ölçülebilen ve insan ilmi ile ihata edilebilen kuvvetlerdir. Fizik alandaki varlıkların kaynağı enerjidir. Bir görüşe göre madde, enerjinin yoğunlaşmış şeklidir. Enerji kuvvetin kendisidir. Potansiyel enerji potansiyel bir kuvvettir. Kinetik enerji kuvvete dönüşen enerjidir. Yeryüzündeki bütün enerjilerin, (ısı, ışık, kimyasal ve hidrolik vs enerjilerin) kaynağı güneştir denmektedir. Öyleyse yer yüzündeki bütün enerjiler dolaylıda olsa tek kaynak olan güneştendir. Kainattaki zerre nispetindeki güneş ve milyarlarca güneşlerde enerjilerini başka bir tek kaynaktan almış olmaları gerekir ki buda mutlak kudret, mutlak kuvvet yani KAVİY'in kendisidir. Bu

ölçüye, tartıya, mizana, sayıya, kemiyete elhasılı fiziki hiçbir ifadeye sığmayan, ama dünyayı güneşin cazibe kuvvetinde, ayı dünyanın çekim kuvvetinde tutma kanuniyetini koyan kuvvettir O.

Kendi ekseni etrafında bilmem hangi birim güçle dönen dünyaya merkez kaç kuvvetini, ama buna mukabil yeryüzü varlıklarını sabit tutabilmek, boşluğa uçmalarını önlemek üzere yerçekimi dediğimiz merkezcil kuvveti ihdas eden mutlak kuvvettir O.

Cisimlere kendi özelliklerine göre karşılıklı olarak birbirini çekme kuvvetini veren, kimine elektriksel çekim kuvveti, kimine manyetik çekim, kimine evrensel çekim kuvvetlerini bahşeden sonsuz kuvvettir O. Kainatı cazibe (çekim kuvvetleri) kanunu ile dengede tutan kuvvet üstü kuvvettir O.

İnsana zeka gibi, akıl gibi, his gibi, diğer canlılara iç güdü gibi fizik cephesi de olan ama fiziğe bir ölçüde hakim kuvvetleri bahşeden mutlak ve fizik üstü akıl kuvvetidir O.

Atomun içine, yeri yerinden oynatacak kuvvetteki enerjiyi depolayan kuvvettir O.

Ancak maddeyi enerjiye dönüştürebilen insana bu kuvveti bahşeden ve kendisi enerjiyi maddeye dönüştüren kuvvettir O.

Atom demek kuvvet demek; hücre demek kuvvet demek, molekül demek kuvvet demek, insan demek bir bakıma kuvvet demek, varlık demek kuvvet demek, evren demek kuvvet demektir. Kuvveti bunlardan çektiğiniz zaman, hey şey biter, mahvolur, yok olur. İşte bunların özüne kuvveti yerleştiren mutlak kuvvettir O.

Maddeye has özelliklerden direnç bir kuvvettir, çekim bir kuvvettir, yüzey gerilimi bir kuvvettir, suyun

kaldırma kuvveti, atmosferin basıncı, ısının ve ışığın şiddetleri hep kuvvetlerdir. Daha ne kuvvetler ne kuvvetler. Bunları kanunlar ve prensipler halinde varlığa şırınga eden mutlak kuvvettir O.

Bütün bu kuvvetleri kainata, güçsüzlüğün daniskası olan tesadüf koymuştur desem inanacak gücünüz var mı? Veya bu güçlerin tamamını mutlak olmayıp arızı bir varlık koymuştur kainata desem bana deli demez mi siniz? Bunlar varlığa, bu güçlere hakim bir kuvvet koymuştur. O da güçler üstü kuvvettir ki buna mutlak kuvvet denir. Bu kuvvettin sahibine de KAVİY denir.

Bu ismi şerifi vird edinenlerde, haddini bilme şuuru oluşur. Böbürlenme, büyüklenme tavrına paydos der. Hakiki tevazu, kişiliğine iner. Allah'a kulluk, dua, zikir, şükür ve tevekkül arzularını pekiştirir. Kendi üzerinde etkili olan her türlü güç etkisini kaybeder.

Kaviy ism-i şerifi Kur'an da şu dokuz ayette geçer.

*1–"**Allah kuvvetlidir. Cezası şiddetlidir**."8/52*

*2–"**Şüphesiz Rabbin Kaviydir Azizdir**."11/66*

*3–"**Allah kendisine (kendi dinine) yardım edenlere muhakkak suretle yardım eder. Hiç şüphesiz Allah KAVİY dir, Azizdir**." 22/40*

*4–"**Onlar Allah'ın kadrini hakkıyla bilemediler. Hiç şüphesiz Allah KAVİY dir, Azizdir**."22/74*

*5–"**Allah da kendilerini tutup yakalayıverdi. Doğrusu O kuvvetlidir. Azabıda pek çetindir**."40/22*

*6–"**Allah kullarına lütufkardır, dilediğini rızıklandırır. O KAVİY dir , Azizdir**." 42/19*

*7–"**BU, Allah'ın, dinine ve Peygamberlerine, gabya inanarak yardım edenleri belirlemesi içindir. Şüphesiz Allah Kuvvetlidir, üstündür**." 57/25*

*8–"**Allah : Elbette ben ve elçilerim galip geleceğiz, diye yazmıştır. Şüphesiz Allah Güçlüdür, galiptir**." 5/21*

*9 – " **Allah savaşta müminlere yetti. Allah Güçlüdür, mutlak galiptir.**"33/25*

EL - METÎN

METÎN:<<her şeye gücü yeten, kudreti tam, kuvveti şiddetli olan zat >> demektir.

Dikkat edilirse, Kaviy ismi ile az farkla aynı manayı ifade etmektedir. <<Kuvvet kudretin kemal derecesini ifade eder >> şeklinde izah edenler vardır.

Buna göre metanet, kuvvetin sağlamlığını ifade eder. Demek oluyor ki METİN olan , kuvveti azalmayan, hiçbir şart altında, hiçbir durumda kuvvetin bitme ve tükenmesi, zaafa uğraması, eksilmesi söz konusu olmayandır. Hep kemal seviyede sabit duran, her ne kadar ne yaratsa da en küçük bir eksilme olmayandır.

Fizik alemde en güçlü motorlar, zamanla aşınmalar v.s. gibi sebeplerle güç kaybına uğrarlar. Elektrik kaynaklarında sarfiyat fazlalığı ve daha başka sebeplerle güç azalması meydana gelir. Rüzgar gücü çeşitli fiziki etkenlerle azalır, çoğalır. Akan suyun yatağının daralıp genişlemesine göre, yoğunlaşıp, yayvanlaşarak çoğalır, azalır. Nükleer santraların zamanla güçten düştüğü ifade edilmektedir. İnsan gücü hastalanma, zayıflama, ihtiyarlama sebepleri ile azalır. Uzaya gönderilen füzelerin az veya çok, belli zaman sonra güç kaybı nedeni ile parçalanacağı ifade edilmektedir.

Görülüyor ki fizik alemde, fiziki güçler çeşitli şartlara ve durumlara bağlı olarak azalıp çoğalmaktadırlar. İnsanın akıl ve zeka gücü bile günü gününü tutmamakta, ömrün belli bir noktasına kadar maksimum seviyeye erdikten sonra düşüşe geçmekte, ömrün sonunda bitmektedir. Ama Allah'ın gücünün

şiddeti de sağlamlığı da azalma, yıpranma, eksilme olmaksızın süreklidir. O'nun madde ve mana aleminde, hiçbir zaman gücünün yetmediği hiçbir şey olmadığını, gücünün eskimediğini, azalmadığını, yıpranmadığını, ezelden ebede aynı oluğunu ifade eder METİN ismi. Fizik alemde sürtünme, ısınma, yıpranma, eskime gibi gücü azaltıcı etkenler, Allah'ın gücü için söz konusu olamaz. Zira O'nun gücü fizik güç değildir ki fizik prensiplere ve fizik şartlara tabi olsun. O'nun gücünün, kainatı yaratmadan önce ne ise, yaratılıştan sonra da, kainat yok olduktan sonra da aynı şiddetle, aynı sağlamlıkta, aynı dayanılıkta olduğunu bildirir METİN ismi.

Metin ismi Kur'an ı kerimde 3 ayette geçmekte olup bunlardan ikisi bir ifadenin tekrarı olup Allah'ın fiilini nitelerken bir tanesi doğrudan Allah'ın zatını nitelendirmektedir. Bu ayetler şunlardır.

*1–"**Şüphesiz Allah bol bol rızık veren, kuvvet sahibidir, Metindir**."51/58*

*2–3–" **Onlara mühlet veririm ama benim cezam çok şiddetlidir.** " 68/45-7/183*

EL–VELİYY

VELİY:<<Yardımcı, dost, seven, yar ve yardımcı>> manalarını ifade eder.

Allah (cc) aşağıda ifade edileceği gibi kendisine itaat eden, hakkı ile inandıktan sonra, emir ve yasaklarına tamı tamına riayet eden kullarına dosttur. Onlara yardımcıdır.

Veliy hem Allah için kullanılan bir ism-i şerif, hemde Allah'a riayetkar olup O'na sığınan ve sığındığı içinde O'na iletilen, Allah'ın sevgisini, dostluğunu kendinde toplamış kullarına verilen ve çoğulu << Evliye >> olan bir isimdir. Ancak şunu peşinen bilmek gerekir ki, Allah VELİY dir. O'nun veliliği mutlaktır. Kullarına, iradesine bağlı çalışmaları sonucu, onlara veliliği de O ihsan eder. Allah kendine hakkı ile riayet edene dosttur ve dostunu kendine dost kılarak kendine taşır.

Allah kimlere dosttur, kimlerin VELİY midir. Allah dost olduğu ve kendine dost edindiği kimseleri şu ayette belirtmiştir. Yalnız ayetlerden önce şunu bilmemiz gerekir. Bu ayetlere dikkat edersek ilk ikisinde ifade edildiği gibi Allah iman eden ve takva sahiplerine dosttur. Üçüncü ayette ifade edilen Salihlere hem dosttur, hem de onları kendine dost kılmıştır. Kullanılan yetevella fiilinden bu anlaşılır. Bu fiil hem dost olan, hem de dost kılan, dost edinen manalarını ifade eder. Öyleyse Allah'ın Veliyliğinin, kullar bakımından iki merhalesi vardır. Birinci merhale Allah'ın dost olması. Bu merhalede kul da Allah'a dost olma gayretindedir, çabasındadır. İkinci merhale Allah'ın hem dost olması, hem de kendine kulunu dost kılması merhalesi. Allah bunlara veli (çoğulu evliya) demiştir. Şimdi ayetler;

1 – Allah, şeksiz, şüphesiz inanan, bütün iman meselelerini tereddütsüz tasdik eden kullarının Veliyyidir, dostudur. " ***Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır.****"2/257* İşte Allah hakkı ile iman eden kullarını her türlü karanlıktan aydınlığa çıkarır. İnsanın içini, nefsini, mühürlü kalbini her türlü karanlıklardan kurtarır. Onu nurlandırır, basiretini açar, ferasetini geliştirir. Aklını madde kalıplarından kurtarır, onları öğrenen ama öğrendiğinden ibret alan ülül ebsar, araştıran ama bulduğu ilmi hakikatlerden öğüt çıkaran ülül elbab zümresine katar. Yani Allah, hakkı ile inananın kalbini nurlandırır, ruhunu nurlandırır. Dost dostuna bunu yapar.

2 – Allah, muttaki yani haramlardan kesinlikle kaçınan, yasaklardan uzak duran, şüpheliler karşısında ihtiyatlı duran, bu hususlarda Allah'tan sakınan kullarının dostudur*.* " ***Doğrusu zalimler birbirinin dostudur. Allah ta takva sahiplerinin dostudur****."45/19*

3 – Allah Salih kullarının, yani bütün emirlerini eksiksiz yapan bu münasebetle hep güzel fiil ve davranışları sade Allah rızası için işleyen Salih kullarının dostudur. Aynı zamanda onları kendine dost kılar. " ***Şüphesiz ki benim koruyan dostum kitabı indiren Allah'tır. Ve O bütün Salih kullarına dost olur, onları dost kılar****." 7/196*

O kullar ki yine Kur'an'ın ifadesi ile halkın en hayırlısıdırlar. Onlara ahiret nimetleri tam verildiği gibi en önemlisi Allah onlardan razı olmuştur. Onlarda Allah'tan razı olmuşlardır. " ***İman edip Salih ameller işleyenlere gelince halkın en hayırlısı onlardır. Onların Rableri katındaki mükafatları, zemininden ırmaklar akan, içinde devamlı kalacakları adn cennetleridir. Allah kendilerinden razı olmuş, onlarda Allah'tan razı***

olmuşlardır. Bu söylenenler hep Rabbinden çekine çekine saygı gösterenler içindir*."98/7-8*

İşte Veliy olan Allah kendine dost edindiği evliya kullarını onların bu üstün meziyetleri sebebi ile dostluğuna kabul etmiş ve onlar için gerek bu dünyada gerek ahirette korku ve mahzun olmak söz konusu olmadığını vaad ederek himayesine almıştır. *"**Kesinlikle biliniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur. Onlar mahzun da olmazlar****." 10/62*

Bu ayet-i kerimedeki ilahi teminata göre Allah dostlarına korku yoktur. Dünyada korku yoktur. Çünkü korkuyu gerektirecek bir şeye sahip değillerdir. Sahip olsalar da sahiplik duygusunda değillerdir. Korkmazlar zira kazanma hırsları yoktur. Mal biriktirip, onu tekrar tekrar sayarak, onunla ebedi olacaklarına dair ihtirasları yoktur. Belki çalışır kazanır ama altın ve gümüş biriktirmek maksadından çok, yaratılış gayeleri olan Allah'a kulluk duygusunun gereği olan Allah rızası için infak maksadı ile kazanırlar. Bu infaktan nefisleri, benlikleri adına değil, kullukları adına büyük keyif alırlar. Hatta öyle zaman olur ki kendileri ihtiyaç halinde iken, muhtaçları kendilerine tercih ederler. Kazandıklarını rıza-i ilahi adına büyük bir keyifle ama gizli fiiller ve gizli duygularla dağıtırlar. Aklımızı sündüren, gerçek dışı bir tablo değimli. Evet asrımız için gerçek dışı ama hakikatin resmedildiği bir tablo. Aklımıza sığdırabildiğimiz hırs, ihtiras, tama gibi küçük duygulara sahip olmayan evliyaullah'ın küçük duygulardan olan kaybetme korkusu ile ne alakaları olabilir? Olsa olsa aklımıza sığmayan, aklı öte geçen rıza-ı ilahiden yoksun kalma ürpertisi ile alakası olabilir. (Bir yanda kalbinde zikrullah tabi.)

Evliyaullah'a yine dünyada korku yoktur. Zira makam, mevki, şan, şöhret onu hiç ilgilendirmez.

Makam ve mevkide bulunması iktiza etse, koltuğunu hiçbir zaman başının üstünde taşımaz, onu altına alır. Onu, kendini yukarılara, üstün hallere, gerçek makamlara taşıyan bir imtihan vesilesi bilir, görevinin hakkını verir. Hak ve hakkaniyete teslimiyet duygusu ile yaptığı görevinden, kulluğu adına büyük haz duyar. << Halka hizmet hakka hizmettir>> düsturunun, siyasetten, menfaatten, riyadan , bencillikten arınmış saf halini yüreğinde taşıyarak, Allah'a hizmet edinmenin ince ince keyfini tadar. (Bir yanda sırında zikrullah tabi.)

Şan ve şöhreti afet bilir de Evliyaullah, yaptığı her hayrı gözlerden ırak yapar. Şan ve şöhretten şiddetle kaçar. Hasbelkader şöhret gelip kendini bulursa, kasıtlı hatalar yaparak onu kendinden kovmanın çarelerine başvurmaktan geri durmaz. (Bir yanda kalbinde ve sırrında zikrullah tabi.)

Bunlar Evliyaullah'ın mal, servet, şöhret, makam, mevkiye sahip olması halindeki, bu varlıklara karşı iç tavrını ve yaklaşımını gösterebilmek için anıldı. Aslında Allah dostluğunu ileri boyutlara taşımış olanlar bir şeye sahip olmak istemedikleri için sahip olmazlar. Dünyaya iltifat etmeyen ekseri evliyada görülen bu ikinci hal içinde zaten yoktur. O kendine bile iltifat etmez. Onu kendinden çok başkasının açlığı, başkasının sıkıntısı, başkasının çektiği çile ilgilendirir. Kendisi ile ilgili olarak sadece vuslat çilesine iltifat eder. Vuslat çilesi de, yüce yaratanın lütfuda hoş, kahrı da hoş. Nimeti de bir mihneti de. Onlar sözde değil işte, dilde değil kalpte kahrı lütuf, mihneti nimet bilirler. Onların Allah'a vuslattan başka bir temayülleri yoktur. Vuslat yolunda rıza-ı ilahiden başka bir maksatları yoktur. Onların kalbini, sırrını, özünü, tüm

varlığını muhabbetullah istila etmiştir. Kalplerindeki muhabbetullahın varlığa yansıması ile herkesi sever, herkese karşı muhabbetin hakim olduğu müspet duygularla dolar taşarlar. Onlarda ne dünya ile ilgili korku, ne ahiret ile ilgi yeis (ümitsizlik), nede kin, nefret, kıskançlık gibi başka küçük menfi duygular yer tutabilir. Öyle hal olur, öyle bir makama varırlar ki ne irade kendi iradeleri, ne kuvvet kendi kuvvetleri, ne fiil kendi fiilleri. Sadece tevekkülleri, teslimiyetleri, tefvizleri kendilerine ait. Allah'ta fani olan O'nunla beka sırrına erenlerin korku ile ne işleri olur ki ? Hüzünle ne alakaları olabilir ki ? (İradede zikrullah, kuvvette zikrullah,- fiilde zikrullah, fenada zikrullah, bekada zikrullah tabi.)

Onun ahretle ilgilide bir korkusu ve hüznü yoktur. Rabbin vuslatına ermiş olarak oraya varana, ahiret saadeti müyesserdir zaten. O'nun talebi ahiret saadeti kadar, belki daha çok rıza-ı ilahi, vuslat-ı ilahi olduktan sonra razı olunmuş olarak oraya varmaktır. << Ey tatmin olunmuş ruh, razı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine dön, kullarımın arasına gir, cennetime gir>> sırrına mahzar olanın ne korkusu, ne hüznü olur ki.
(Bir yanda özde zikrullah, zerrede zikrullah, kürrede zikrullah her şeyde zikrullah, her yerde zikrullah)

Bu ismi şerifi vird edinenlerde ne korku, ne hüzün kalır. Ne hırs, ne ihtiras, ne tama kalır. Ruh sağlığı kesinlikle sağlam olur, bozuk olanlar da düzelir. Başkalarına kin, nefret, kıskançlık duymaz hale gelirler. Veliyle ilgili ayetler;

*1–"**Allah inanların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır**."2/257*

*2–"**Allah müminlerin dostudur**."3/68*

*3–"**Yoksa O'ndan başkasını mı dost ediniyorlar. Allah işte O dosttur**."42/9*

*4–"**O, rahmetini her tarafa yayandır. O hakiki dosttur. Övülmeye layık da O'dur**."42/28*

*5–"**Zalimler birbirlerinin dostlarıdırlar. Allah ise muttakilerin dostudur**."5/19*

*6–"**Allah düşmanlarınızı sizden daha iyi bilir. Dost olarak Allah yeter. Yardımcı olarak Allah yeter**."4/45*

*7–"**Sizin dostunuz ancak Allah ve O'nun Resulü ve iman edenlerdir**."5/55*

*8–"**Sen bizim dostumuzsun, bizi affet, bize merhamet et ve sen affedenlerin en hayırlısısın**."7/155*

9–"Dediler ki << Sen yücesin ve bizim dostumuzsun.>>"

***10–"Rabbin katında onlara esenlik yurdu vardır. Ve yapmakta oldukları işler sebebiyle Allah onların dostudur."**6/127*

***11–"Benim dostum kitabı indiren Allah'tır. O Salihleri dost edinir."**7/196*

***12–"Ey gökleri ve yeri yaratan sen dünyada da ahirette de dostumsun."**15/101*

*Bu ayetlerden başka **<< O'dan başka dost yoktur>>** şeklinde ifade edilen ayet numaraları şunlardır; 2/107 – 6/51 – 6/70 – 9/116 – 13/37 – 18/26 – 29/22 – 32/4 – 42/31 – 4/123 – 4/173 – 33/17 – 11/20 – 11/13 – 29/41 – 42/6 – 45/10*

EL–HAMİD

HAMİD:<<Bütün övgü kendine has olan, övülmeye tek layık olan; övülen ve kendisi de öven>> manalarını taşır. Hamd edilen demektir. Hamdin manası Allah'ın zatını kemal sıfatları ile nitelemektir.

Allah Hamid'dir. Hamd edilmeye, övülmeye layıktır. Bütün sıfat ve fiilleri övülmeyi icap ettiren hikmetlerle doludur. Ancak Allah'ın bizim hamdimize, övgümüze ihtiyacı yoktur. Bizim hamdimiz O'nda kendi adına hiçbir üstünlük, hiçbir menfaat meydana getirmez. O menfaatten münezzehtir, mutlak üstün O'dur. Hamdimiz ancak bize ruhi menfaat temin eder, ruhen yükselmemizi sağlar. Hamd, hamd edileni değil, hamd edeni yüceltir, büyütür, geliştirir, olgunlaştırır.

Kendi olgunluğumuzu gerçekleştirmek üzere neleri görebilmeli, nelerden dolayı Allah'a hamd edip O'nu övmeliyiz. Bunlardan bir kısmını, Kur'an ayetlerinin bir kısmına bakarak şöyle açıklayabiliriz:

1 – Biz Allah'a gökleri ve yeri yarattığı için hamd etmeli, övgüde bulunmalıyız. Bu hamd, bu övgü, bir yaratıcı kudretin varlığını idrak edebilmemizin bir şükrüdür. " ***Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlık ve aydınlığı var eden Allah'a mahsustur****."6/1* Dedikten sonra " ***Sizi çamurdan yaratan****"6/2 ve* " ***O göklerdeki ve yerdeki tek Allah'tır. O sizin gizlinizi de açığınızı da bilir"****6/3* diyerek övgüye ne kadar layık olduğunu izah ediyor. Ayrıca kainata ve biz insanlara ne derece hakim olduğunu ifade edip, bizi nasıl kuşattığını belirterek, konumumuzu bize hissettiriyor. İşte tam bu his içindeki hamdimiz bizi manevi olgunluğa götürür.

Bütün alemlerin Rabbi olduğu için O'na hamd etmeliyiz. Zerreden kürreye, hücreden insana ve bütün canlılara, her şeyin bir terbiyecisi, bir düzenleyicisi var

olduğunun şuuruna erdiğimiz için hamd etmeliyiz. "***Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur***."1/2 Hem kulları O'nu en üstün sıfatlarla övmelidir. Hem de O, kullarını över.

3 – Allah doğmak, doğurmak, evlat edinmek, kendi hükümranlığında ortak, denk ve benzere sahip olmak gibi noksanlıklardan münezzeh, mutlak bir varlık olması bakımından hamde, övgüye layıktır. Bizde böyle bir Allah'a inanma şuurunu yarattığı için övgüye layıktır. Bizdeki bu şuuru olgunlaştırmamız için hamd etmeliyiz. Daha doğrusu yapacağımız hamdimiz bizde bu şuuru olgunlaştırmalıdır. " ***Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, acizlikten ötürü bir dosta ihtiyacı olmayan, Allah'a hamd olsun, de ve tekbir getirerek onun şanını yücelt***." 17/111

5 – Allah bizlere basiret ihsan edip, kalbimize genişlik verip, bize hak ve hakkaniyeti görmemizi sağlayacak hidayet verdiği, bu hidayet sayesinde üstün zevklere eriştirdiği için Allah hamde layıktır. " ***Ve onlar dediler ki << Hidayeti ile bizi (bu nimetlere) kavuşturan Allah'a hamd olsun! Allah bizi doğru yola iletmeseydi kendiliğimizden doğru yolu bulacak değildik>>****"7/43*

5 – Bizden gerek dünyada gerek ahirette hüznü, gamı, kederi gideren olduğu için övgüye layıktır. " ***Dediler ki; Bizden tasayı gideren, Allah'a hamd olsun. Doğrusu Rabbimiz çok bağışlayan, çok nimet verendir.****"35/34* Yine Allah'ın affediciliği, az iyiliğe çok karşılık veren lütufkarlığı dolayısı ile hamde övgüye layıktır.

Bunlara benzer çok sebeplerle Allah'a hamd edip O'nu övmeliyiz.

Allah hamde, övgüye layık olduğu gibi iyilik eden, kullarını övmek suretiyle de Hamid olduğunu belirler.

Şu ayetlerde geçen ve Allah'ın hamde, övgüye layık olduğunu bildiren HAMİD isminin içinde Allah'ın kuluna övgüsü manası da vardır. " ***Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan hayra harcayın. Size verilse, gözünüzü yummadan almayacağınız kötü malı , hayır diye vermeye kalkışmayın. Biliniz ki Allah zengindir, övgüye layıktır.***"*2/267* Bu ayette ifade edilen üstün hasletler dolayısı ile ayetin sonundaki Hamid, sanki övmek için ifade edilmiş gibi. " ***Andolsun biz Lokman'a Allah'a şükret diyerek hikmet verdik. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük edende bilsin ki, Allah hiçbir şeye muhtaç değildir. Her türlü övgüye layıktır.***" 31/12

Bu ayette kullanılan Hamid ismi, sanki Lokman'ın şükretme özelliğini övmek üzere ifade edilmiş gibidir.

Hamd: Adeta sonsuz kainat içinde bir toz misali, kendi küçüklüğünün şuuruna ererek, kavrayabildiği nispette, Allah'ın Azameti, kibriyası, ulviyeti, izzeti, ilmi, hikmeti, Lütfu, rahmeti ….. bütün zat, sıfat, fiil ve esmasının mutlaklığı karşısında, kulun hayranlık duyguları ile dolup dolup taşmasının söze dökülmüş halidir. Mutlak akıl olan yüce yaratıcının akla sığmaz zatını, sıfat ve fiillerinin tecellileri ile meydana gelen varlık ve oluştaki hikmetleri, düzen, intizam, kanuniyeti, matematiksel oluşumu hissederek, devamlı hayranlık duygusu içinde çalkalanan kul Hamdi fiilen yaşıyor demektir.Bu hamd halini içinde devamlı barındıran insan, kibir, gurur, riya gibi duyguların prangasından kurtularak, olumsuz eğilimlerden uzaklaşıp, gerçek hürriyet demek olan kulluk şuuruna erişir. Kulluk şuuru, mahiyeti büyük, cüssesi küçük varlığını taşar da taşar, aşar da aşar. Hamdi yani içindeki bu kulluk şuuru bütün varlığı kuşatır hale gelir.

İşte kul, yaratılışının gayesi olan kul olma haysiyetine hamd ile erişir. İşte kul hamd ile kemale doğru mesafe kat eder. İşte kul hamd şuuru ile rıza kapısını çalar. İşte kul tesbih, tehlil, zikrin eşiğindeki hamd ile vuslat yoluna girer. İşte hamd diğer ibadet ve zikirler ile kulu ulvi makamlara yükselten kaldıraç; Rabbına taşıyan bir araç, vuslata erdiren bir miraç olur.

Hele kul, bu üstün oluşumlara şiddetli hayranlık demek olan hamdinin ötesinde, Hamid olan Allah'ın övgüsüne mahzar olursa , raziye (razı olma) ve marziyye (razı olunma) makamından öte fena ve beka makamına ulaşsa gerektir.

Allah'ın yarattığı, her zerresi bir hikmet olan, koca kainattaki sonsuz hikmetlerden işte küçük bir hikmet karesi: İşte insanı hayranlıktan donduran bir hikmet kesiti, İşte insanın hamdini celbeden bir ibret tablosu.

Hakim olan Allah'ın kainata koyduğu genleşme kanunu gereği, bütün cisimler, ısındıkları zaman hacimleri genişler, yoğunlukları azalır, soğuyunca küçülür, yoğunlaşırlar, fakat su bu kaidenin dışındadır. Diğer cisimlerden farklı ve üstün özellik olarak hem gaz, hem sıvı, hem katı halde bulunabilen su diğer cisimlerden farklı olarak ısındıkça olduğu gibi (+ 4 c)nin aşağısında soğudukça da yoğunluğu azalır, hacmi artar dolayısı ile hafifleşir. Bütün varlıklar için geçerli olan ısınınca genleşme kanuniyetini Hakim olan Allah sadece su için iki taraflı işletmiştir. Isınan su genleştiği gibi soğuyan su da genleşir. Soğuyan su genleştiği için Tabana inmez, yüzeye çıkar. Başka bir ifadeyle su, yüzünden buz tutar tabanından değil. Eğer cisimler için geçerli olan genleşme kanunu gereği soğuyunca genleşmeyip yoğunlaşsaydı bütün denizler, göller, ırmaklar tabanında buz tutup, soğuğun şiddeti artığı

oranda üst katlar da buz tutar, dolayısı ile sudaki alem donar bütün su varlıkları yok olur, hayatları sona ererdi. Halbuki yüzü buz tutan suyun altı bu şekilde soğuktan korunarak ılık kalır. İşte Hakim ve Hamid olan Allah dünya hayatının yarısından fazlası demek olan su içi alemin varlığını sürdürebilmek için, bütün kainat için geçerli olan kanunu, onlar için tersine çeviriyor. Bu halde de kainatın düzeni bozulmuyor. İki değişik hayat şartı için iki zıt kanun.

İşte denizin, gölün, ırmağın kenarına oturup da hayran hayran düşünmekten, hamd ile dolup dolup taşmaktan kendini alabilirsen al. İnsanın bütün zerreleri, hamdin şiddetinden secdeye kapanır, bu tablo karşısında. Bu halde HAMD, kulun bütün duygularını secde ettiren hayranlıktır.

Bu ism-i şerifi vird edinenlerde, üstün haller zuhur etmeğe başlar, kötü ahlakı düzelir, kötü alışkınlıkları yok olur, dünyevi üstünlüklere de kavuşurlar.

Hamid ismi Kur'an da 17 ayette geçmektedir.

1–"***Bilin ki Allah Ganiy dir, hamid dir***."2/167

2–"***Göklerde ve yerde olanlar şüphesiz Allah'ın dır. Ve Allah zengindir, övgüye layıktır***."4/131

3–"***Allah'ın Rahmeti ve bereketi üzerinize olsun ey ev halkı çünkü O Hamidir, Mecid dir***."11/73

4–"***(Bu Kur'an) Rabbinin izni ile insanları karanlıklardan aydınlığa yani galip ve övgüye layık olan Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır***."14/1

5–"***Musa dedi ki << - Eğer siz ve yeryüzündekilerin hepsi nankörlük etseniz, şüphesiz Allah Ganiydir, Hamid dir***."14/8

6–"***Ve onlar sözün en güzeline yöneltilmişler, övgüye layık olanın yoluna iletilmiştir***." 22/24

7–"***Göklerde ve yerde ne varsa O'nun dur. Hakikaten Allah, yalnız O zengindir, O övgüye layıktır***." 22/64

8–"***Her kim şükrederse ancak kendi için şükretmiş olur, her kimde nankörlük ederse bilsin ki Allah Ganidir, Hamid dir***." 31/12

9–"***Göklerde ve yerde olanlar Allah'ın dır. Şüphesiz Allah evet O Ganidir, Hamid dir***." 31/26

10–"***(O Kur'an) mutlak galip ve övgüye layık olan (Allah'ın) yoluna iletir***." 34/6

11–"***Ey insanlar! Allah'a muhtaç olan sizsiniz. Zengin ve övülmeye layık olan ancak O Allah'tır***." 35/15

12–"***O'nun (Kur'an'ın) önünden ardından batıl gelemez. O hikmet sahibi, çok övülen Allah'tan indirilmiştir***."41/42

13–"***O, (insan) umutlarını kestikten sonra, yağmuru indiren rahmetini her tarafa yayandır.O hakiki dosttur, övülmeye layıktır.***" 42/28

14–15–"***Kim yüz çevirirse şüphesiz ki Allah zengindir, hem de layıktır***." 60/6-57/24

16–"***İnkar ettiler ve yüz çevirdiler. Allah da hiçbir şeye muhtaç olmadığını gösterdi. Allah zengindir, Hamde layıktır***." 64/6

17–"***Onlardan sırf, aziz ve hamid olan Allah'a iman ettikleri için intikam aldılar***." 85/8

EL – MUHSİ

MUHSİ : Mutlak ilim sahibi olan Allah'ın ilmi her şeyi ihata eder, kuşatır. Yok mesabesindeki en küçük bir şey dahi O'nun ilminin dışında kalamaz. Allah, kendi yarattığı bütün varlığı, mahiyeti itibari ile, konumu itibari ile, yapısı ve unsurları itibari ile niteliği ve daha başka özellikleri ile bütün ayrıntılarını bilir. İşte bildiği en ince ayrıntılardan biri de o varlığın niceliğidir. Her varlığı meydana getiren elemanların sayısal özelliğini ve o varlığın kainattaki sayısının ne olduğunu bilir. Yani Muhsi, Allah'ın varlığı, hem unsurları, hem bütünü bakımından sayısal açıdan bilmesidir. Mesela : Allah her cismin molekül yapısını, her molekülün kaç atomdan teşekkül ettiğini, her atomun elektron, proton, nötron sayılarını, elektronların yörüngelere dağılış şeklini bilir. Bileşikler meydana getiren hangi element atomunun, hangisine kaç elektron alıp verdiğini, moleküller teşekkül ederken, atomların hangi biçimde ve ne şekilde dizildiklerini. Her cisim de kaç molekül olduğunu bilir.

Dünyadaki bütün toplam su kütlelerinin kaç molekülden, kaç hidrojen, kaç oksijen atomundan oluştuğunu bilir. Atmosferi meydana getiren bütün gazların toplam atom sayılarına varıncaya, toplam elektron sayılarına varıncaya kadar hepsini bilir.

Yeryüzündeki bütün elementlerin, hangi bileşikler halinde, ne miktarda ve nerelerde, toplam atom sayılarına varıncaya kadar bilir. Demirin, sodyumun, potasyumun, çinkonun, kalayın, bakırın, elhasılı bütün elementlerin, ayrıca bütün minerallerin, tek tek ve toplam sayısını bilir. Bir canlı kaç hücreden teşekkül etmiştir. Her hücre tipinden dünyada toplam ne kadar

vardır hepsini bilir. Dünyadan öte kainatı oluşturan en küçük unsurların sonsuza yaklaşan adetlerini, galaksi gibi, yıldız takımı gibi gök cisimlerinin sayılarını bilir. Aralarındaki mesafelerin, hızlarının, çekim kuvvetlerinin sayısal değerlerini de bilir.

Bu verdiklerimiz en basit, en yüzeysel örneklerdir. Bunları sadece Muhsi isminin manası ve kapsamı hakkında bir fikir vermek için yazıyoruz. Yoksa Allah'ın sayısal ifadelerde dahil bildiği sonsuz karmaşık meselelerdir muhakkak.

Kaldı ki, bu gün insanoğlu Allah'ın verdiği üstün güç, akıl sayesinde geliştirdiği teknoloji ile bu ifade ettiğimiz meselelerin binlerce kat fazlasını bilebilmektedir. Tabii her insanın her şeyi bilmesi mümkün değildir. Zira insanın ne kapasitesi ne ömrü buna yeterlidir. Her insan kendi ihtisas alanında, sonsuz değilse de bir hayli şeyler bilmektedir. Sayısı binleri aşan ihtisas alanlarının toplam olarak ifade ettikleri ilim gerçekten çok ileri mesafeler kat etmiştir. Varlığın bir çok incelik ve sırlarına vakıf olmuşlardır. Ama kainatın bütün sırlarını kavrayabilmiş, çözümleye bilmişler midir? peşinen hayır. Hayır olmaya da devam edecektir. Her şeyi çözseler bile, bir çok ilim adamının ifadesine göre kara deliklerin ötesini çözemezler. Daha başka çözemeyecekleri çok şey vardır.

İşte Allah, insanların, aletlerle, teknoloji sayesinde ve hesaplamalarla bildikleri bu kadar çok şeyin, sayısal değerleri dahil, sonsuz kadar fazlasını bilir. Hem de aletsiz, edevatsız, hesaplamadan, doğrudan bilir, mutlak olarak bilir. <<***Hiç yaratan bilmez mi***?>> ayet.

Allah Kur'an-ı kerimde şöyle buyurur:

1–"***(Allah) onların nezdinde olup bitenleri çepe çevre kuşatmış ve her şeyi bir bir saymıştır.***"72/28Bu ayette Allah genel ifadesi ile her şeyin tek tek sayısını

tespit ettiğini belirtmektedir. <<her şey>> ifadesinin dışında kalan hiçbir şey olamaz.

2–"***Biz her şeyi apaçık bir önder de sayıp yazmışızdır***."36/12 Bu ayette (Her şeyi) ifadesinden anlaşıldığı kadarı ile istisnasız her şeyin sayısı Allah tarafından tespit edilmiştir. Hem de << imamin mübin>> olarak adlandırdığı bir araçta, bir alette tespit edip belirlemiştir. Bu (imamin mübin'e) bir kitap diyenler vardır. Lehv-i mahfuz diyenler vardır. Allah bilir ya, bu teknoloji çağında, bu asrı çok çok aşan belki binlerce, on binlerce yıl aşan bir tür kompitür müdür nedir? Bilemeyiz. Şunu diyebiliriz ki bu (imamin mübin = apaçık önder) Allah'ın mutlak ilmine, mutlak irade ve kudretine şu kainatı var etmedeki yaratma ve şekillendirme iktidarına yakışır mükemmel bir tespit aracı. Kompitür den hareketle böyle bir aracın sonsuz mükemmeliyeti hakkında belki bir fikir edinebiliriz. Ayrıca Allah kullarının bütün fiil ve davranışlarını bilir, iyilik, kötülük, günah sevap olarak bütün hareketlerinin, ömür boyu sayılarını hem kendisi tek tek bilir, hem meleklerine tespit ettirir. Tespit ettirir ki hesap anında itiraza mahal kalmasın. Tespit şekli, bu günkü kamera ve bilgi sayarlardan hareketle, Allah'a yaraşır mutlak mükemmeliyette manevi araçlarla olmaktadır muhakkak. Kendisi en iyi ve en doğru olanı bilir. Bu ism-i şerifi zikredenlerin günah ve kötülük işlemeye karşı dikkatli davranacakları ifade edilir.

Bu ismi şerif Kur'an da isim sigası ile hiç geçmemektedir. İkisi yukarıda yazılan toplam 5 ayette fiil halinde ifadelendirilmiştir.

3–"***O bunların hepsini kuşatmış ve sayılarını tespit etmiştir.***" 19/9458/6

4–"***Allah onları saymıştır, onlar ise unutmuşlardır***.

5–"***Biz her şeyi bir kitapta sayıp yazmışızdır***."7/29

EL–MÜBDİ’

MÜBDİ’ : İlk yaratan, yok iken var eden, icat eden. Allah cc her şeyi yoktan var etmiştir. Madde yok iken maddeyi, hayat yok iken hayatı, türlü türlü, çeşit çeşit, cins cins yaratan O’dur. Koca kainat yok iken ilk var eden, ona değişmez nizamı, düzeni, ölçüyü ve işleyiş kanuniyetini ilk koyan ve devam ettiren Mübdi olan Allah’tır.

Sonsuz ve mutlak olmayıp geçici olan her düzen, düzenleyici bir üstün gücü, her varlık kudretli bir var ediciyi, her kanun, kanun koyucu üstün bir aklı gerekli kılar. İnsanların yaptığının aksine, dünyadaki, göklerdeki, kainattaki asırlara rağmen değişmeyen düzen, nizam, kanuniyet üstün değil, çok üstün de değil, mutlak bir düzenleyiciyi haber verir. O mutlak düzenleyici yoktan var eden mutlak yaratıcı, mutlak icat edici, evveli ve sonu olmayan, Mübdi olan Allah’tır. Hiçbir örneğe, hiçbir maddeye, hiçbir ilk sebebe ihtiyacı olmadan ilk var edendir Mübdi.

Nitekim bu gün ilmen kabul edilen ve kanunlaşma yolunda olan << Big- Beng = Büyük patlama >> teorisi, koca kainatın 15 milyar yıl kadar önce (daha zamanın olmadığı dönemde) yokluk alanındaki, bir sıfır noktasında meydana gelen büyük bir patlama sonucunda genişleye genişleye meydana geldiğini ortaya koymuştur. Astronom Lemaitre tarafından bu asrın başlarında ortaya atılan, zamanla bir çok ilim adamlarınca benimsenen bu teoriye göre, bir dev atomun infilak etmesi ile ve bu dev atomun içindeki

maddelerin boşluğa savrulması sonucu, galaksiler, nebülözler, yıldız takımları ile kainat genişleye genişleye meydana gelir. Bu sıfır noktasında oluşan (veya Allah tarafından oluşturulan) bu büyük patlama ile etrafa sıçrayıp yayılan maddelerle oluşan kainat, etrafındaki boşluğa doğru yayılmıştır. Elan yayılıp genişlemeye devam etmekte olduğu gök araştırtmacıları Wilson ve Penzias isimli iki ilim adamı tarafından tespit edilmiştir. Bu buluşları neticesi bu kişilere Nobel ödülü verilmiştir. İşte bu gün genişlediği kesine yakın bir derecede kabul edilen kainatın genişlemesi gösteriyor ki bu genişleme bir sıfır noktasından başlamayı gerekli kılar. Elan devam eden genişleme, dün bugünden daha dar olmayı, bir yıl önce daha dar, bir asır önce daha dar, bin asır önce çok daha dar, binlerce asır önce ise en dar ve en darın en küçüğü olan bir noktayı gerekli kılar ki işte bu nokta << büyük patlama >> noktasıdır.

İşte 20. yüzyılda tespit edilen ve büyük patlamayı ispata yarayan bu kainatın genişlemesi olayı bundan 14 asır önce Allah tarafından Kur'an da bize haber verilmiştir. " ***Göğü kendi kudretimizle biz kurduk ve biz (onu) elbette genişletici olanız***." 51/47

Ancak bu büyük patlamada sözü edilen dev atom olmadan da Mübdi olan Allah tarafından yaratmağa muktedirdir. Allah u alem öylede olmuştur. İslami noktadan ve bir yaratıcı kuvvetin varlığı açısından meseleyi ele aldığımız zaman O dev atoma gerek kalmaz. O dev atom ilmen mutlaka gerekli olsa bile onu da yaratan Mübdi olan Allah'tır. Zira Allah cc Kur'an da dört yerde şöyle buyurmuştur. " ***(O) göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. Bir şeyin olmasına hükmettiği zaman ona sadece << ol >> der, o da hemen oluverir***."2/117

İşte bu ayeti kerimede ifade edilen Allah yaratılışa (Kün= ol) emri ile start veriyor. Varlığın başlama patlaması gibi kesin bir emir. Bu emirle başlayan kainat ve gökcisimleri ve dünya, Kur'an da ifade edilen 6 gün (merhale) de yaratılma keyfiyeti ile şekillendirilmiş, düzenlenmiştir. (Bunlar ayrı ve başlı başına uzun bir inceleme konusudur)

Bu ayet-i kerimede << ol-oluverir>> manasındaki (Kün – feyekün) ifadesinde çıkarılan ses, bize adeta büyük patlamayı ve patlamadan sonraki yayılmayı hissettirir. (Kün) kesin, sert ani ve yüksek sesli patlamayı, (fe yekün) de uzun zaman içerisinde etrafa doğru, gittikçe genişleyerek dağılışı, yayılışı ses olarak, söz olarak bize hissettirir. Kün-feyekün = Big-Beng = Ol- oluverir

İşte Allah böylece önce kainatı yaratıp, sonra bir süper novayı patlatarak " ***O nankörler, görmediler mi ki gökler ve yer bitişik idi biz onları bir birinden ayırdık***"21/30 ayeti kerimesinin sırrı gereği ondan yani süper novanın patlamasından gezegenleri ile birlikte güneş sistemini ve dünyayı, dünyada canlıları ve bilhassa insanı, yaşayacak ortamı ile icad etmiştir. Kainatta dünya gibi başka, şuurlu, canlı ve hayat sahibi varlıklar barındıran cisimler var mı dır? Var oldukları Kur'an da hissettirilen (bizim daha önce yayınlanan ve dosyamızda olup ta yayınlanmayan inceleme yazılarımızda ifade ettiğimiz gibi) başka gök cisimlerini ve muhteviyatını ilk yaratan Mübdi olan Allahtır.

Kur'an ı kerimde bu ism-i şerif, isim sigası ile hiç geçmezken, Allah'a ait fiil olarak 10 ayette geçmektedir.

1–"***Dini yalnız Allah'a has kılarak O'na yalvarınız. İlkin sizi yarattığı gibi (Ona) döneceksiniz***." 7/29

2–"***Kesinlikle O, yaratıkları önce (yoktan) yaratır sonra (onları huzuruna) geri çevirir***."10/4

3–"***De ki: Allah ilk defa yaratıp (ölümden sonra) onu yeniden (hayata) döndürür***."10/34-30/4

4–"***Tıpkı ilk yaratmaya başladığımız gibi tıpkı onu o hale getiririz.*** "21/104

5–"***(onlar mı hayırlı) yoksa ilk baştan yaratan, sonra yaratmayı tekrar eden ve sizi hem gökten hem yerden rızıklandıran mı? Allah tan başka bir tanrımı var?***"27/64

6–"***De ki: Yeryüzün de gezip dolaşın da Allah ilk baştan nasıl yaratmış bir bakın***." 29/20

7–"***Allah'ın yaratılanı ilk başta nasıl yarattığını, sonra bunu nasıl tekrarladığını görmediler mi? Şüphesiz bu Allah için kolaydır***." 29/19

8–"***İlkin mahlukunu yaratıp sonra bunu tekrarlayan O'dur. Bu O'na kolaydır***." 30/27

9–"***O ki yarattığı her şeyi güzel yaratmış insanın yaratılışını çamurdan başlatmıştır***." 32/7

10–"***Şüphesiz O ilk olarak yaratan, geri çevirendir***." 85/13

EL–MUÎD

MUÎD :<<İade eden, eski haline döndüren, ikinci kez hayat verip yaratan>> manalarını ifade eder.

Kur'an-ı kerimde aynen Mübdi ismi gibi, Muid ismi de isim sigasında kullanılmamış olup, Allah'a ait fiil halinde geçmektedir. Aslına iade etme, döndürme, tekrar yaratma manasındaki fiil şekli Kur'an da hep, bundan önce açıkladığımız, Allah'ın ilk yaratması, yoktan var etmesi fiili ile birlikte kullanılmaktadır. Bundan şu anlaşılır ki;

1 – Allah ilk kez yoktan var ettiği gibi, varlık ve canlıları tekrar yokluk haline döndürecektir. İkinci bir hayat için bu kaçınılmazdır. Allah'tan başka her şey fanidir ve helak olacaktır.

2 – Allah yarattıklarını öldürdükten sonra dirilterek ilk yarattığı eski haline döndürecektir. İşte bu bakımlardan Muid ismini almıştır.

Bu ismin fiil şekli Kur'an da 3 farklı , ama çok yakın manalarda kullanılmıştır. Bunlar da:

1 – Allah'ın insanı ilk yarattığı yere tekrar iade edip, döndüreceği manasını ifade eden ayetler. " ***Sizi ondan (topraktan) yarattık; yine sizi ona döndüreceğiz, ve bir kez daha sizi ondan çıkaracağız***."20/55

2 – Kainatın tekrar, yaratıldığı ilk haline döndürülüp yok edilmesi manasını ifade eden ayet. " ***O gün, yazılı kağıtların tomarını düzer gibi göğü toplayıp düzeriz. Tıpkı ilk yaratmaya başladığımız gibi onu tekrar o hale getiririz***."21/104

Bu ayet-i kerime dünya, güneş sistemi ve belki bütün kainatın sanki bir cazibeye kapılmış gibi dürülerek çekileceği fikrini veriyor. Acaba bunlar bir kara deliğin anaforunun çekimine kapılıp düzenini kaybederek

dürülüp, büzülüp orada yok edileceğini mi bize anlatıyor?

3 – Ba's manasına, önce yarattığı varlığı sonra öldürdükten sonra ikinci kez diriltmesi veya yaratması manasına gelen ayet. " ***Çünkü O, mahlukatı önce (yoktan) yarattı, sonrada iman edip iyilikler yapanlara adaletle mükafat vermek için (huzuruna) geri çevirir***." 10/4

Her ne şekilde mana verirsek verelim Allah, dünyayı, aynı anda bütün kainatı, kıyameti koparark , eski hali olan yokluğuna döndürecektir. Cenneti ve cehennemi ile başka bir alemde yaşatmak üzere kabirdekiler Allah tarafından diriltilecektir. " ***Kıyamet vakti de gelecektir; bunda şüphe yoktur. Ve Allah kabirdeki kimseleri diriltip kaldıracaktır***."22/7

İster her şeyi aslına döndüren yok eden manasına, ister yeniden diriltip kendine döndüren manasına olsun Allah Muid dir.

Bu ismi vird edinenlerin, elinden çıkmış, kendine ait şeyler tekrar kendine döner. Manen de böyle kaybettiği huzuruna kavuşur.

Arada yazdığımız ayetlerle birlikte Mübdi isminde geçen ayetlerin aynı Muid ismi içinde yazılması gerekiyor. Tekrar etmemek için oraya havale ediyoruz.

EL-MUHYİ

MUHYİ: Hayat bahşeden, diri kılan, yaratıkların bir kısmına can dediğimiz hayatı veren.

Allah, hayat dediğimiz ve mahiyetini bilmediğimiz bu üstün özelliği, yarattıklarının bir kısmına bahşetmiştir. Muhyi olan Allah, hayatı hem icad etmiş hem de yeniden yaratarak devam ettirmektedir.

Hayat nedir? Ne anlıyoruz? Yaratıklara ait hayatı şöyle açıklaya biliriz.

Hayat asgari manası ile canlılık demektir. Canlılık ta en aşağı seviyedeki manası ile **a)** Beslenme; yani dışarıdan bir şeyler alıp kendine mal edip özümseme; **b)** Üreme: Bölünerek, yumurtlayarak, doğurarak v.s çoğalma; **c)** Hareket etme, gerek dışta sabit, kendi içinde ve kendi varlığında hareketli, gerek dışta da sabit olmayıp isteği ile yer değiştirme kabiliyeti gibi oluşumlar canlılığın emaresidir.

Daha mükemmel varlıklarda bunlara, duyu organları ile algılama olayı ve algılama kabiliyetine sahip oluş, etkilenme yani duygusal özelliklere sahip olma, bu etkilenmeye cevap verme; kızma, neşelenme, sevinme, üzülme v.s. gibi olaylara ve davranış kabiliyetlerine sahip olma ve en mükemmel varlık olan insanda algılama ve algılamayı kendi özünde değerlendirme, aklı ve kalbi ile yani ruhi melekeleri ile bu algıları sıralama, derecelendirme, birbiri ile ilgisini tespit gibi ve ağlama, gülme gibi hissi tepki verme kabiliyetini işler halde bulundurabilme, canlılığın fonksiyonlarıdır. Ama canın kendisi nedir, mahiyeti nasıldır? Bunu bilemiyoruz, kavrayamıyoruz.

İnsanlardaki bu canın en mükemmel şekline Ruh diyoruz.

Allah'a Adem'i (AS) ve onun şahsında insanı çamurdan yaratıp şekil verdikten sonra, ona ruhundan üflemiş ve onu bu şekilde hayat sahibi kılmıştır.– " ***Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman.***" 38/72-15/29

Allah'ın insanı kendisi ile hayat sahibi kıldığı ruh nedir? İşte onu bilemiyoruz, hiçbir zaman da bilemeyeceğiz. Bu husus şu ayet-i kerime ifade edilir. "***Sana ruh hakkında soru sorarlar, De ki; Ruh, Rabbimin emrindedir. Size az bir bilgi verilmiştir***." 17/85

Bir kısım ateist= tanrı tanımaz filozof ve onları takip eden ilim adamları, en küçüğünden en büyüğüne, kainattaki trilyonlarca varlığın, düzenin, kanuniyetin başlangıcını, plansızlığın, düzensizliğin, amaçsızlığın, ilimsizliğin, iradesiz ve güçsüzlüğün, en önemlisi akılsızlığın, kısacası hiçliğin, sembolü olan tesadüfle izaha kalkmışlardır. Aynı adamlar dünyada hayatın da tesadüfen başladığı teorisini ortaya atmışlardır. Onlara göre şu şartların bulunduğu ortamda hayat tesadüfen oluşmuştur. (Adamlar hayatın ne olduğunun tarifini bile yapamazken hayatın meydana gelişi hakkında teori oluşturuyorlar)

A) Oksijen, hidrojen, nitrojen, karbon, fosfor gibi 42 element. – **B)** Bol miktarda su. – **C)** Ne sıcak, ne soğuk ılık bir ortam, - **D)** Enerji.

İşte, hepsini bir araya kim getirdi ise, bu unsurların bulunduğu ortamda, yüksek enerjinin ve ültraviyole ışınlarının etkisi ile canlının temel taşı olan protoplazmanın ana unsuru olan amino asitler tesadüfen oluşarak, zamanla protoplazmanın ve hücrenin teşekkülü gerçekleşmiştir.

Öncelikle şu soruların cevabını aramalılardır.

1–Bu 42 elementi kim bir araya getirmiştir.

2-Bol miktarda su hangi laboratuarda üretilmişte oraya taşınmıştır ?

3–Kendilerince atmosferdeki ozan tabakasının olmadığı, ültraviyole ışınları ve güneşten gelen kuvveti enerjinin hakim olduğu bu dönemde ılık ortamı kim, nasıl temin etmiştir?

4–Bu kuvvetli enerjiyi, bunların meydana geldiği ortama kim yönlendirmiştir.

İşte bu sorulara da tesadüf cevabını vereceklerdir. Bu tesadüf denen ne menem şeyse.

Şimdi bunları bir tarafa bırakarak, hücrenin değil de, hücrenin temel taşı olan bir proteinin tesadüfen meydana gelip gelemeyeceğine dair hesaplamalar yapan bazı ilim adamlarına kulak verelim.

Bir proteinin tesadüfen meydana gelme ihtimalini matematiksel olarak inceleyen ilim adamı Charles Güya şu sonuca varmıştır. Bir proteinin tesadüfen meydana gelmesi ihtimali, önünde 160 tane sıfır bulunan bir sayıdan bir ihtimal. Milyarda bir değil, trilyonda bir değil, katrilyonda da değil. Zira katrilyon 16 basamaklı bir sayıdır. Bu söylediğimiz ve okuma imkanımız olmayan sayı ise 160 basamaklı bir sayı. Tesadüfün meydana gelmesi bu hesaba göre bir katrilyonun on defa birbiri ile çarpılması sonucu oluşan bir sayıya göre bir ihtimal.

Bu ihtimalin meydana gelmesi için kaç yıl geçmesi gerektiğini de ihtimaliyet hesabına göre aynı ilim adamı hesaplamıştır. Buna göre 242 basamaklı bir sayının ifade ettiği kadar yıl geçmesi gerekir. Bu da bir katrilyonun on beş defa birbiri ile çarpılması sonucu meydana gelir.

Kainatın yaratıldığına takriben 15 milyar yıl olmuştur. Bu çıkarılan 242 basamaklı sayı 15 milyarın birbiri ile 20 defa çarpılması sonucu meydana gelir. O halde bir hücrenin meydana gelmesi için daha 15 milyarın 19 defa birbiri ile çarpılması kadar zamana ihtiyaç vardır.

Bu ihtimaliyet hesabına göre imkansız olan hayatın tesadüfen başlamasına, görüldüğü gibi önce matematik geçit vermiyor. Sonra da bu tesadüf iddiasına bir çok ilim adamı istihza ile gülüp geçiyor.

Bir çok ilim adamı tarafından değişik şekillerde reddedilen bu tesadüfen oluşma iddiasını ve buna bağlı olarak ortaya atılan, ispatı imkansız ve ilmi olma iddiasına rağmen hiçbir ilmi geçerliği ve dayanağı bulunmadığı bu gün anlaşılmış olan evrim teorisini elimizin tersi ile iterek ve mutlak Kelam Kur'an'a uyarak diyebilir ki, Hayatı başlatanda nesilden nesile devam ettiren de kimyasal, fiziki, biyolojik ve biyokimyasal prensip ve kanunlarla her an hayatı sürekli tutan Muhyi olan Allah'tır.

Kur'an-ı Azimü'ş-şan ışığında bu hususta şu özet bilgiyi verebiliriz.

Muhyi olan Allah, hayatı ve ölümü bizi imtihan için var etmiştir. " ***O (Allah) ölümü ve hayatı sizin hanginizin daha iyi amelde bulunacağınızı denemek için yaratan dır***." 67/2

Muhyi olan Allah bütün canlıları sudan diri kılmıştır. " ***Biz her hayat sahibi şeyi sudan yarattık***."21/30 Buna göre hayatın ana unsuru sudur. Nitekim bir hücrenin %80 i sudur. Aynı şekilde suyu yeryüzünden yok ediniz hayat biter.

Mülk Allah'ın dır. Dilediğini hayata getirir, yaşatır ve sonunda öldürür. " ***Göklerin ve yerin hükümranlığı***

yalnız Allah'ın dır. O hayatı verir ve alır da öldürür." 9/116

Allah cansız toprağa gökten su indirerek içindekileri canlandırır. " ***Allah gökten bir su indirdi ve onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltti. Şüphesiz ki bunda dinleyen toplumlar için bir ibret vardır.***"16/65

Allah ölüden diriyi, diriden de ölüyü çıkarır. " ***Ölüden diriyi, diriden de ölüyü çıkarırsın.***"3/27

Kur'an ı kerimde Muhyi ismi şerifi iki yerde geçer.

1–"***Allah'ın Rahmetinin eserlerine bir bak: Arzı ölümünün ardından nasıl diriltiyor. Şüphesiz O, ölüleri de mutlak diriltecektir***." 30/50

2–"***Ona (toprağa) can veren elbette ölüleri de diriltir***."41/39

Yer yüzünde, yaratılmış maddi ve manevi varlıkların en güçlüsü, en mükemmeli olan aklın kavramaktan aciz olduğu, aklın da kendisinin bir şubesi bulunduğu hayatı, saçma sapanlığın, başı bozukluğun ifadesi olan tesadüfe bağlamak, sadece insanda var olan iç derinlikten, küçücükte olsa nasipsizliğin ifadesidir. Aslında insan o kavrayamadığımız hayatın sağladığı imkanlar sayesinde alabildiğine iç derinliği olan, bir varlıktır. O iç derinliğin kapısı imandır. O kapıyı açamayan insan hemen akıl planında, hemen zeka planında, hemen ilim alanında gezinsin dursun, toprağın altındaki altın madeninin üstünde gezip dolaşan insan gibidir. İşte ayaklarının altındaki altın madeninin varlığını tespit ettiği gün gezmesinin de manası, hayatının da manası değişir. İnsan iç alemini tespit ettiği gün var oluşu bir mana kazanır, hayatı aydınlanır. Aydınlanan iç aleminin derinliğinde, mutlak güç, mutlak irade, mutlak ilim, mutlak bütün sıfatların sahibi mutlak varlığın tecellisini bulur. İşte o zaman, kainat ta bir mana kazanır, varlık ta bir mana kazanır,

hayat ta ifadesizlik alanında da olsa bir mana kazanır. İnsanın kendisi de en üstün bir manayı kazanır. Hayatı yaratan Muhyi'nin çepeçevre kuşatması içinde olduğunu hisseder. İç alemi daha da aydınlanır, esrarengiz alanlar, sırlarını bir bir açmaya başlar, insan kendini keşfeder, hayatını keşfeder. İşte o anda Muhyi'nin her an seni yaratmakta, yaşatmakta olduğunu hissedersin.

EL–MÜMÎT

MÜMÎT:<<Muhyi isminin tecellisi ile hayat bahşettiği canlıları, kendinin tayin ettiği bir zamanda, dünya hayatına son veren, öldüren>> demektir.

Allah (cc) insanı topraktan yaratmış, ona kendi ruhundan üfleyerek hayat sahibi yapmıştır. İnsan dünya hayatı boyunca hep yaratıldığı topraktan beslenerek veya topraktan beslenenlerden beslenerek, toprak ile hayatiyetini sürdürmektedir. Bir gün ona üflenen bu ilahi ruh ile toprak arasındaki ilişki bitecektir. Bu ilahi takdirdir. "***Sizi bir çamurdan yaratan, sonra ölüm zamanını takdir eden ancak O'dur.***"6/2 Bu dünya hayatı bitecektir. Zira Allah bize bahşettiği dünya hayatını ve onun akabinde ki ölümü bizi imtihan etmek için yaratmıştır. " ***O (Allah) ölümü ve hayatı sizin hanginiz daha iyi amelde bulunacağınızı denemek için yaratandır***."67/2

Öyleyse her gün görüp durduğumuz gibi insanlar devamlı ölmektedir. Her ne kadar bizim içimizde , ölümün başkalarına mahsus olduğu, bizim ölmeyip sürekli yaşayacağımız gibi bir his varsa da. " ***Her canlı ölümü tadar. Bir deneme olarak sizi hayırla da şerle de imtihan ederiz. Ve bize döndürüleceksiniz***."21/4 Ayetin ifade buyurduğu gibi insan hayırla, şerle, iyi ve kötü ile denendikten sonra Allah'a dönmek üzere ölümü tadacaktır. Bu ölüm;

" ***Aranızda ölümü takdir eden biziz. Ve biz önüne geçilebileceklerden değiliz.***"56/60 Ayetinde ifade edildiği gibi insanın kesin kaderidir. Allah insanı yaratma safhasında iken de, günü gelip öldüğü günde de Mümit tir. Onun ölümünü, yerini ve zamanını daha ona hayat bahşederken tespit etmiştir.

Allah'ın daha bizi yaratırken tayin ve tespit ettiği ecel yani dünya hayatının süresi dolunca, her kim olursa olsun, ister Peygamber, ister Veli, ister Alim, ister cahil mutlaka dünya hayatına son verilir. Asla erteleme söz konusu olmaz. "***Allah eceli geldiğinde hiç kimseyi (ölümünü) ertelemez. Allah yaptıklarınızdan haberdardır***." 63/11

Öbür hayatta, ahiret hayatında burada yaptık veya yaşadıklarımızın muhasebesi yapılmak üzere, bu dünya defterleri dürülür, kameralar, videolar, bilgisayarlar bizim için kapatılır. Hesap günü bize okutulmak, gösterilmek üzere, kitaplar,bantlar, disketler manevi alemde arşivlenir. Disketler bilgisayarlara sürüldüğü gün, elimiz, ayağımız, ağzımız, burnumuz elhasılı hücre hücre her yanımız yaptıklarımızın aynısını, kayıtlı olduğu şekilde yaparak aleyhimize şahitlik ederler. Kafirler yaptıklarına bakar da: Şöyle derler; " ***O gün kişi önceden yaptıklarına bakacak ve inkarcı kişi:<<keşke toprak olsaydım >> diyecektir***." 78/40

Müminlere de: **" Ey tatmin olmuş, huzura kavuşmuş insan, sen O'ndan, O'da senden razı olmuş olarak Rabbine dön (seçkin) kullarının arasına katıl ve cennetime gir.**"*89/27-28-29-30* Denir. YA MÜMİTİ ; YA ALLAH

Kur'an-ı kerimde Mümit ismi, isim sigası ile hiç geçmemektedir. Ancak bu ismin, ism-i faili olarak türetildiği fiil şeklinde 15 ayette geçmektedir.

1–"***Hani İbrahim demişti ki; Benim Rabbim yaşatan ve öldürendir***." 2/258

2–***"Allah yaşatır ve öldürür. Ve Allah yapmakta olduğunuzu görür***."3/13

3–"***Şüphesiz göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ın dır. O yaşatır ve öldürür***." 9/116

4–"***O hem diriltir ve hem de öldürür ve yalnız O'na döndürüleceksiniz***." 10/56

5–"***Şüphesiz biz diriltir ve öldürürüz ve her şeye biz varis oluruz***." 15/23

6–"***O yaşatan ve öldürendir***." 22/80

7–"***O yaşatan ve öldürendir. Bir işe hükmettiği zaman ona ancak (ol) der, o da oluverir***."40/68

8–"***O'ndan başka bir ilah yoktur. Yaşatır ve öldürür. O sizin ve evvelki atalarınız Rabbidir***."44/8

9–"***Allah sizi yaratan sonra rızıklandıran, sonra öldüren sonra diriltendir***."30/40

10–"***De ki; Allah sizi diriltir, sonra öldürür. Sonra sizi şüphe götürmeyen kıyamet gününde bir araya toplar***" 45/26

11–"***Biz yaşatır ve öldürürüz, ve dönüş bizedir***."50/43

12–***"Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur. O'ndan başka bir ilah yoktur. Yaşatır ve öldürür***." 7/158

13–"***Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nun dur. O diriltir, öldürür.***"57/2

14–"***Ey kafirler! Siz ölü iken sizi dirilten Allah'ı nasıl inkar ediyorsunuz? Sonra sizi öldürecek tekrar sizi diriltecek ve sonunda O'na döndürüleceksiniz***." 2/28

15–"***O sizi yaşatan, sonra öldüren, sonra diriltendir***." 22/6

EL–HAYYÜ

Hay : Hayatta olan

Bu ismi şerifi kendinden başka, tam manası ile, hiçbir sözle, hiçbir tarifle ifade edemeyiz. Allah'a ait olan mutlak hayat, diri ifadesini aşar. Şuur, idrak kavramlarını kuşatıp geçer. Sade irade, kudret özellikleri ile tarif edilemez. Bunların ötesinde kendinden ifade edilen mutlak sıfat ve fiillerin topluca anlatılabildiği bir üstünlüktür hayat.

Canlılara ait, hayat ile Allah'ın hay oluşu; yani hayat sahibi oluşu aynı şeyler değildir. Biz canlılara ait olan, dünyada arızi ve geçici olarak tezahür eden hayatın da Allah'a ait mutlak hayatın da mahiyetini asla kavrayamayız. Tarif te edemeyiz.

Daha önce Muhyi ismini açıklarken, yaratıklara mahsus, geçici hayatın mahiyetini bilmemekle beraber, asgari belirtilerinin, beslenme, çoğalma, hareket olduğunu ifade etmiş, daha üst seviyeli yaratıkların hayatını, fazladan olarak, hissetme, kavrama, idrak etme, akıl yürütme, değerlendirme, derecelendirme, akli ve hissi tepki gösterme belirtileri ile açıklamıştık.

Mutlak hayat sahibi olan Allah'ın Hay olmasının, biz insanlara göre belirtileri, O'nun mutlak ilmi, iradesi, kudreti, yaratması gibi varlık ve eşyada tecelli eden sıfatları ile bütün esma-i hünsasının ifade ettiği zati ve fiili bütün tecellileridir.

Gerçi insan hayatı, mahiyetini ve oluşumunu asla kavrayamayacağımız, Allah'ın kendi ruhundan üflemesi olayı ile gerçekleşmiştir. Aklı durduran, muhayyileyi çatlatan bu arızi ve geçici hayatın esas kaynağı olan mutlak hayatı tasavvur etmek ne mümkün.

Bütün ilimlerin verileri, mutlak hayatın belirtileri olan esma-i hünsanın tecellileri dışında bir şey koyabilirler mi ortaya? Yani esma-i hünsanın tezahürleri ile izah edilemeyen ilmi bir gerçek var mı dır? Astronomi ve astrofizik ilimleri, Allah'ın ilim, irade, kudret, tekvin, Mübdi, Bari, Hasib, Muhsi, Hafiz, Rakib v.s isimlerinin tecellisi dışında bir şey ortaya koyabilirler mi? Biyoloji, zooloji, botanik gibi canlılara ait ilimler Rahman, Rahim , Halik, Musavvir, Razzak, Alim, Hakim, Hasib, Kerim, Muhyi, Mümit ve tüm diğer isimlerin tecellilerinin dışında bir şey mi söyleyebilirler? Yeter ki insan veya araştırmacı alim, ülü'l- elbab ve ülü'l- Ebsar olsun.

İşte bunlar gibi fiziği, kimyası, matematiği ve diğer bütün ilimleri bize mutlak bir varlığın sıfat ve fiillerinin tecellilerini farkında olmayarak açıklarlar. İşte yüzlerce çeşit ilimlere konu olan tecellileri bulunan, mutlak ve dinamik sıfat, fiil ve isimlerin sahibi, mutlak varlık, hayat sahibi, hem de mutlak hayat sahibi olmaz mı? Bu kadar çok emareler, belirtiler, Allah'ın Hay olduğunu göstermez mi? Üstelik diğer bütün isimlerin çıkış yeri, bütün yaratma ve tecellilerin kaynağı Hay ismi iken. Bu bakımdan Hay ismi Kayyum ile birlikte ism-i azam sayılmıştır.

Allah Hay'dır, mutlak hayat sahibidir. O'nun hayatında bir değişme, bir başkalaşma olmaz, O ebedidir. Ölüm dediğimiz, hayatın, şekil, cisim, yer, zaman ve boyut değiştirmesi olayına asla uğramaz ve hayatında bitme, tükenme olmaz. " ***Ölümsüz ve daima diri olan Allah'a güven, O'nu hamd ile tespih et***." 25/58

İnsanda bile hayat, ölümle bitip, tükenmiyor, yok olmuyor. Hayatın esas amili olan ve Allah tarafından üflenen ruh, zamanı, mekanı, cismi terk edip aslına yani emir alemine dönüyor. Bu bakımdan her ne kadar

cesedin çürüyüp asli kaynağı olan toprağa dönmesi ile hayat sona ermiş gibi görünse de Ruh, ölümsüzlük ifade eden önce ruhlar alemine sonra ahiret hayatına dönmekle hayat devam eder. Ayet-i Kerimenin ifade ettiği ölümsüz ve ebedi olan yani şekil değiştirmeyen hayat, mutlak hayattır.

Allah Hay'dır. Her canlının varlığı O'nun Hay isminin tecellilerine bağlı olarak devam eder. Kendi zatına dinamik olan Hay ismi yaratıklara Kayyum ve Muhyi olarak yansır. Yani Allah kendi zatında Hay dır. Yaratıklarında da Kayyum dur. " ***Allah'tan başka ilah yoktur. O hay'dır, Kayyum'dur***." 2/255

Allah öyle bir Hay'dır ki, O'na ne bir gaflet ne bir zaaf arız olur. " ***Kendisini ne bir dalgınlık ne de bir uyku tutmaz***"2/255 Allah bu gibi gaflet ve aczi ifade eden özelliklerden münezzehtir.

O öyle bir Hay'dır ki, O'ndan başka bütün hayat sahiplerinin hayatı değişkendir bu bakımdan da arızidir. O ezeli ve ebedi mutlak hayat sahibidir. O'ndan başka da mutlak hayat sahibi yoktur. " ***Elif Lam, Mim. Hay ve Kayyum olan Allah'tan başka ilah yoktur***."3/1-2

Öyle bir Hay'dır ki, bütün insanlar O'na boyun bükmüşlerdir. "***Bütün yüzler (insanlar) Hay ve Kayyum olana eğilip, boyun bükmüştür. Zulüm yüklenen ise kesin perişan olmuştur***." 20/111

Öyle ki, mümini ve kafiri ile bütün insanlar O'nun irade-i tekvinisine, mecburen boyun bükmüşlerdir. Bütün mahlukat ta öyle.

Her insanın doğması, yaşaması, ölmesi mecburidir. Bunda zaman, mekan, yer ve mensubiyet tercih etmesi söz konusu olmayıp, Hay olan Allah'a teslim olmuştur, boyun bükmüştür. Bunun ötesinde insan, Allah'ın aleme irade-i tekvinisi ile koyduğu bütün fiziki

ve tabii kanunlara ister istemez boyun eğmeye mecburdur. İnsanın değeri, elinde olmayan bu irade-i tekviniye boyun büküşünde değildir. Zira bunda insan iradesinin asla rolü yoktur. Mesela : Hiçbir insan diyemez ki; << ben yer çekimi kanuna uymuyorum>> veya <<100 derecede kaynayan suyun içine korunmasız girerim>> ya da <<karbon monoksit teneffüs ederim>> v.s. isterse denesin.

İnsanın esas değeri kendi cüzi iradesinin etkili olduğu, irade-i teşriiyyeye boyun eğmesidir. Yani ilahi emirlere uyup, yasaklardan sakınarak, itaat, itaatın ötesinde teslimiyet duygusu ile iradi olarak boyun eğmesindedir. Boyun eğmeyen kendine zulmetmiş olur. Boyun eğen, itaat eden, teslim olan fiziken diri olmanın ötesinde kalben, hissen, sırren de diridir. Zalim ise fizik olarak diri ama sırren, kalben ölüdür. Eğer boyun eğiyor, itaat edip teslim oluyorsa insan, uydurma, sapık, batıl dinlerde değil, O'nun hak dininde İhlaslı ve samimi olarak O'na kulluk eder, dua eder. "***O Hay dır; O'ndan başka bir tanrı yoktur. O halde dinde İhlaslı ve samimi kişiler olarak O'na dua edin***." 40/56

Mutlak hayat sahibine:İtaat ve teslimiyet ile O'nun iradesinde irademizi yok edip, teslimiyetten öte tefviz şuuruna erersek, Hay sırrından nasiplenmiş oluruz.

Allah'ın bütün isimleri, Allah isminde; bütün sıfatları hayat sıfatında toplanır. O'nun bütün isim, sıfat ve fiilleri Lafza-i Celal olan Allah ve ism-i azam olan Hay dan şumullenir. Ya Hay, Ya Allah

Bu ism-i şerifi vird edinenler, kalben, ruhen, diri olurlar. Zamanla bir çok sırlar kendilerine çözülmeye başlar. Hay sırrı, bilhassa akıl hastalarına müessir olur.

Hay ism-i şerifi Kur'an ı Kerimde isim sigası ile beş yerde geçer. Onlar da konunun içerisinde yazılmıştır.

EL-KAYYÛM

Kayyûm: Kendi zatı ile var olan, varlığından başka bir şeye veya güce ihtiyacı olmayan ve bütün diğer varlıkların varlıkları kendine bağlı olan. Onları var ettiği gibi, varlıklarını koruyup devam ettiren, onları idare eden. Bu açıklamaya dikkat edilirse görülür ki; Kayyum : Biri Allah'ın zatı ile ilgili, diğeri Allah'ın yarattıklarına alakası ile ilgili olmak üzere iki mana ifade eder.

1 – Birinci manaya göre Allah kendi zatı ile kaimdir. Varlığında hiçbir şeye muhtaç olmayandır. Varlığı başka bir varlığa veya güce bağlı değildir. Bunun böyle olduğunu naklen bildiğimiz gibi aklende kabul ederiz. Ama varlığının kendi zatı ile kaim olmasının mahiyeti, hakikati nedir? Bunu kavramamız mümkün değildir.

2 – Her şeyin varlığı kendine bağlı olup, onların varlıklarını koruyup devam ettiren ve idare eden manasına gelince;

En küçük biriminden, en büyük sistemine varıncaya kadar, canlı cansız her şey önce yok iken sonradan var olmuştur. Bu ilmen de doğrulanmıştır, bir gün yokta olacaktır. Var ve yok olan bir varlık sınırsız, sonsuz ve mutlak olamaz. Bu bakımdan bir var ediciye muhtaçtır. İşte O icat eden, var eden, varlığı sürdürüp devam ettiren, mutlak güç, mutlak irade, mutlak ilim, mutlak vücut, Hay ve Kayyum olan Allah'tır. Eğer (Haşa) Allah olmasa idi, bu varlıkların olması mümkün değildi. Varlıkları O'na bağlıdır. Varlıklarını sürdürebilmeleri de

O'na ve O'nun koyduğu kanun ve prensiplere bağlıdır, idare edilmeleri de O'na aittir.

Allah (Kün) emri ile var ettiği her şeyin varlığını, bugün bütün ilimlerin konuları olan tabii, fiziki, biyolojik, fizyolojik, astronomik, …… kanunlara bağlamıştır. Bu prensipler, bu kanunlar hiç şaşmadan düzenli olarak işler, asla şaşmaz, asla sapmazlar. Çünkü onlarda Kayyum tecelli eder.

Mesela Allah yarattığı insanın neslini devam ettirmek için, onu önce dişi-erkek olarak yaratmış, dişiye çocuk doğuracak özellikler vermiştir. İkisi arasına sevgi, muhabbet hatta şehvet bağı koymuştur. Yarattığı ilkah döllenme prensiplerinin şifrelerini yumurta ve spermaya programlamıştır. Döllenme kanunları ile oluşan cenin'in doğuncaya kadar ana rahminde geçireceği merhaleleri annenin iç organına projelendirmiştir. Bu hususla ilgili şu ayetlere bak 23/ 13-14 doğuruncaya kadar ve doğurduktan sonra, yavrunun anneye vereceği tahammülü imkansız sıkıntıları, zorlukları, anneye sevimli hale getirmek üzere annelik motivini veya annelik dürtüsünü var etmiştir. Bu dürtüyü de sütlenmeyi sağlayan prolaktin hormonlarının salgılanmasına bağlamıştır.

Neslin devamını sağlayan, detayı uzmanlarınca ciltler dolusu kitaplarla açıklanabilen, döllenme, üreme sistem ve organları ve olaylarını izah etmek bizi çok aşar. Bizim bildiğimiz, herkesin gördüğü, bildiği, devamlı müşahede ettiği bu annelik sevgisinin insana verilmiş olması Rahman'ın tecellisi iken, onun Allah'ın iradesine bağlı olarak nesiller boyu devam etmesi Kayyumiyet sırrının ifadesidir. Annelik dürtüsünü yok ettiğiniz an hiçbir kadın zorluklara tahammül

edemeyeceği için çocuk doğurmayacak ve nesil devam etmeyecek.

Yine dünyayı, Hakim isminin tecellisi ile 23,5 derece eğik ekseni (bak ayet *41/39*), basık kutupları (ayet *41/10*) ile milyarlarca yıldan beri güneşin etrafında, elips şeklindeki yörüngesin de değişmeyen hızla, hiç çarpmadan hareket ettirmesi Allah'ın Kayyumiyet sırrının tecellisindendir.

Aynı şekilde ay da, diğer gezegenler de, Samanyolu ve diğer galaksilerdeki, hasılı kainatta var olan düzenli, ölçülü, kararlı, sapmadan devam eden hareket ve oluşumlar Kayyum isminin tecellisindendir. İşte Kayyum olan Allah bu örnekler gibi yüz binlerce kanun ve prensiplerle varlığı ve kainatı ayakta tutmaktadır.

Kur'an'da üç defa geçen, her üçü de Hay ismi ile birlikte kullanılan ve alimlerin bir kısmınca her ikisi bir ism-i azam sayılan Kayyum ismini vird edinen, kendini Allah'ın idare ve tasarrufuna bırakmış olmanın ruhi sükuneti, kalbi huzuruna erişir.

Bu isim Hay isminin geçtiği ayetlerde yazıldığı için ayetleri tekrarlamaya gerek görmedik.

EL–VÂCİD

VÂCİD: Arabça'daki VCD kökünden türeyen, üç çeşit mastarın ism-i failidir. Bunlarda;

1 – Vecden: (İstediğini bulmak, elde etmek) ve ayrıca da (bilmek), 2 – Vücd : Zenginlik, muhtaç olmamak, müstağni olmak, 3 – Vücud: Var olmak ve var etmek (Mevcut olmak, mevcut kılmak).

1 – Vacid'in, bu mastarlardan, (Vecden) den türediğini, dolayısı ile (Bulan) manasına geldiğini söyleyenler çoğunluktadır. Bu manaya göre <<Allah'tan başka hiçbir şey gizli kalmaz, hiçbir şey kendini Allah'tan gizleyemez. Hiçbir şey kendini Allah'ın ilim, kudreti, iradesi dışında bulunduramaz>> demek olur. Bir şey ne kadar küçük olsa da, hangi gizlilikler de bulunsa da Allah isterse onu gözler önüne çıkarır, ortaya getirir. Nitekim ayette şöyle buyurur. "***(Lokman şöyle dedi) Yavrucuğum yaptığın iş (iyilik veya kötülük) bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu bir kayanın içinde veya göklerde, yahut yerin derinliklerinde bulunsa, yine de Allah onu (senin karşına) getirir. Allah Latiftir, Habir dir***."31/16

Kısaca (Allah her şeyi, her an, her istediği yerde bulur) şeklinde manalandırmışlar ise de bu manada sakıncalar vardır. Çünkü (bulmak) olayında önceden bilmeyip, bilmeden aramayı, bulduktan sonra bilmeyi ifade eden bir mana gizlidir. Bu mahzurdan dolayı Vacid'e << bulan >> dan çok << bilen, meydana çıkaran >> manasını verenler olmuştur.

2 – Vacid'in vücd mastarından türediğini söyleyen alimlerin sayısı da az değildir. Bu manaya göre <<zengin olan, hiçbir şeye ve hiçbir kimseye muhtaç olmayıp, müstağni olan>> şeklinde ifade edilir ki her şeyi, her zenginliği, zenginlik duygusunu da yaratan

Allah haliyle ihtiyaçtan münezzeh olur yani müstağni olur.

3 – Vücut mastarından türediğini söyleyenler, Vacid'e var olan manasını vermişlerdir. Yani (mevcut olan) denmiştir. Ancak (mevcut) sözü sonradan var olmayı ifade eden bir mana taşıdığından Allah'a mevcut denmeyip (Vacid= var olan) denmiştir.

Vacid'e var olan kadar, var eden (mevcut kılan) manası da verilmektedir. Nitekim Duha suresinin 6-7-8 ayetlerinde geçen ve Vacid isminin fiili olan (Vecede) fiilini (mevcut eden, var eden) manasını verenler vardır. Bunlarda biri de Merhum Elmalılı Hamdi Yazır dır. O, Hak Dini Kur'an Dili isimli tefsirinde bu ayetleri şu şekillerde de manalandırarak açıklamıştır.

" ***Rabbin seni yetim olarak mevcut edip (var edip) de barındırmadı mı?***" 93/6

" ***Seni yol bilmez olarak var edip te yola iletmedi mi?***"93/7

" ***Seni yoksul olarak var edip te zengin etmedi mi?***"39/8

Haddimiz değil ama Vacid ismi bize bu manaları ile yani (var olan, var eden) manaları ve bir de (meydana çıkaran) manası ile daha uygun geliyor. Diğer manalarını, bütün detayı ile irdelemek bizim haddimiz değildir. Vacid ismi Kur'an'da isim sigası ile hiç geçmezken fiil halinde 6 ayette geçmektedir. İlk üçünü yukarıda yazdık diğerleri şunlardır:

4–"***Biz onların çoğunda ahde vefa görmedik***"7/102

5–"***Onların çoğunu fasıklar olarak bulduk***" 7/102

6–"***Biz onu sabırlı kul olarak var kıldık. Ne güzel kul O***." 38/44

Bu ismin tafsilatı için Elmalılı tefsiri, Duha suresinin açıklamalarını okumak gerekir.

El–MACİD

MACİD: Şanlı, şerefli, keremi bol, ihsanı çok, hoş-görü sahibi demektir.

Macid, Mecid ismi ile aynı manayı ifade eder. Ancak, Macid'in daha kuvvetli bir mana taşıdığı ifade edilmektedir.

Macid isminin tarifindeki <<şanlı ve şerefli>> manası Allah'ın zatı ile alakalıdır. Kerem, ihsanı bol ve hoş görü manası ise fiilleri ile alakalıdır.

A) Zatı ile alakalı << Şan ve şeref >> manası:

Şan ve şerefi, insanlık bazında ele alırsak: mükemmel davranışlara sahip olup, haksızlıktan, zulmetmekten, başkalarına saygılı olup, hak ve hakkaniyete riayet ederek, kibirden, gururdan, insanları küçümsemekten, kısaca olumsuz bütün sıfatlardan uzak , üstün özelliklerle bezeli olmaktır.

En basit seviyesi ile insanlık için bu olan şeref ve şan, mutlak varlık olan Allah için mutlak manada en üstün sıfatların, en mükemmel fiillerin, en güzel tecellilerin sahibi olmaktır. İşte Allah bütün esma ve sıfatlarının ifade ettiği mükemmeliyetin sahibi olması hasebi ile Macid'dir. Yani şerefli ve şanlıdır.

Rahmeti ile şanlıdır, Lütfu ile keremi ile şanlıdır. Himaye edişi, izzeti, affediciliği ile şanlıdır. Bol bol ihsanı, koruyuculuğu, bütün mahlukatına üstünlüğü ama Hilmi ile beraber üstünlüğü ile şanlıdır. Kullarının istek ve dileklerine icabet etmesi, en geniş ölçülerle ve şefkatle kullarını ve bütün mahlukatını kuşatması ile şanlıdır. Bütün fiillerdeki üstün hikmetleri ile; Kullarını

sevip, kendini kimi kullarına ve kullarının kimini kimine sevdirmesi ile şanlıdır. Hak oluşu ile şanlıdır. Suçlu kullarını çoğunlukla affetmekle beraber, hak edeni adaleti ile cezalandırması ile şanlıdır. Mutlak ve her şeyi ihata eden ilmi ile şanlıdır. Kullarına dostluğu, onlardan en küçük fiilleri sonucu razı oluşu ve kendine dost kılması ile şanlıdır, şereflidir. Bir oluşu, eşi, benzeri, dengi olmaması ile şanlıdır. Şan ve şerefinin en üstün timsallerinden olan adaletinin gereği olarak, hak eden kullarına, Müzil, Hafıd, dar, Kahhar gibi cezalandırıcı olarak görünen ve sayısı beşi geçmeyen isimlerinin tecelli etmesi ile de şanlı ve şereflidir. Hak edene, zulmetmeksizin, hak ettiğini bütün adil ölçülerde vermek, şan ve şerefin en üstün ifadesidir.El-hasılı bütün mutlak isim, sıfat ve fiillere sahip oluşu ile Macid'dir.

B) << Keremi bol, ihsanı çok, hoş görü sahibi olmak>> manasını biraz detaylandırırsak:

Macid olan Allah, kullarının İhlaslı ve samimi az gayretine çok muvaffakiyet ihsan eder. Yeter ki kul bir işe riyadan, gösterişten, kibir ve gururdan, menfi düşünce ve niyetlerden uzak, Allah rızası için yönelsin. İşte o zaman Allah ona kolaylıklar yaratır, muvaffakiyetler ihsan eder, samimi ve ihlasla yaptığı işte meydana gelecek kusurlarını örter. Yanlışlıkla doğabilecek kötülükleri siler. Gerek kendi karşısında, gerek diğer kullar nazarında onu mahcup etmez. Allah'ın şanına yakışan budur.

Yine Allah'ın şanına yakışan, kulunu az bir çaba sarf etmekle kötü huy ve kötü eğilimlerden kolaylıkla kurtulmasını, kendi gayreti ile üstün ahlaki davranışlara rahatça ulaşmasını sağlamasıdır.

Allah'a karşı içinde, kalbinde, ruhunda,sırrında ürpertili bir yakınlık ve bir arzu duyan kulunun ufkunu açar, ona hedefine ulaşmada kolaylıklar yaşatır. Davranışlarındaki pürüzlere müsamaha gösterir. Kulunun bu durumların da ona Gafur, Şekur ve Hamid isimleri ile tecelli ederek, onları över, onlardan razı olur. Macid isminin tecellisi ile de onları kemal yoluna girmeğe ve bu yolda ilerlemeğe muvaffak kılar. Kullarına dünyayı gaye haline getirmemek kaydı ile ve samimi dua etmek şartı ile sıkışık durumlarında, anlaşılamayan yerlerden, akıl ve idrakle çözülemeyen yollardan çözümler meydana getirir, yardımlar verir. Bütün zorluklarında " Onu Allah'tan başka çözecek yoktur" ayet-i kerimesinin sırrı gereği çözümler husule getirir. " ***Her kim Allah'tan sakınırsa Allah ona bir çıkış ihsan eder ve hiç ummadığı yerden ona rızık ihsan eder. Her kim Allah'a tevekkül ederse O, ona yeter***." Ayet-i kerimesinin manası ve mefhumu icabı Salih ve takva sahiplerine hiç hesap etmedikleri yerlerden çıkışlar yaratır. Kısaca şanı yüce Allah, kullarına her an imdat eder, her an kolaylıklar yaratır, her an yardımlar gönderir. Onların, müspet hedef ve ideallerine kolaylıkla ulaşmalarını sağlar. Onlara rızasını, hoşnutluğunu bol bol ihsan eder, dağıtır.

Kur'an-ı Kerim'de Macid ismi, hiç geçmemektedir. Bu ismi şerifi vird edinenlere kolaylıklar ve yardımlar yaratılır. Üstün ahlaki hedeflere götürülürler.

EL–VAHİD

VAHİD: Vahdaniyet <<Allah'ın zatında tek, sıfatlarında tek, fiillerinde tek, isimlerinde tek>> olduğunu ifade eden sıfatı, EL- VAHİD ise bu manadaki ism-i şerifidir.

Allah (cc) zatında tektir. Ne bir dengi vardır, ne bir eşi, ne bir benzeri, O mutlak varlığın sahibidir. Mutlak ise ancak tek olur. Sıfat, fiil ve isimleri her ne kadar çok olsa da bunların her biri farklı özelliklerin adları olduğu ve her biri ayrı ayrı mutlak olduğu için yine tekdirler ve teki işaret ve ifade ederler. Allah mutlak yaratıcı olarak tektir, mutlak ilim sahibi olarak tektir, mutlak kudret sahibi olarak tektir…. Bu teklerin hepsi mutlak varlığın ve mutlak zatın tekliğini ifade ederler.

Biz, kelam ilminin metodunu kullanarak çeşitli usullerde, Allah'ın birliğini ispata çalışmayacağız. Zira ispat şüphenin sonucudur. Mutlak ispat mümkün olmadığından, ispat yeni şüpheleri davet eder. Bin bir şüphesi olmayan, bin bir delille ispata kalkmaz. İnanan için Allah'ın birliğini ispata gerek yoktur. Belki izaha gerek vardır. İnanmayana gelince, onun işi Allah iledir. Dilerse hidayet eder, o da inanır.

Biz sadece Kur'an'a dayanarak, O'nun metodu ile Allah'ın cc birliğini açıklamağa, anlatmağa çalışacağız.

1 – Allah kulunun imanına hitap eder. Onun imanına kendi tekliğini şablon gibi yerleştirir. Kur'an da 41 ayette << ***Allah'tan başka (veya O'ndan başka) hiçbir ilah yoktur.***>> şeklinde, Allah'tan başka hiçbir Tanrı olmadığı kesin dille ifade edilmiştir. Ayrıca Nuh, Hud, Salih, Şuayp Peygamberlerin ağzından, onların ümmetlerine ve bizlere hitaben: 7/59-65-73-85 " ***Ey kavmim sizin için kendisinden gayrı bir ilah bulunmayan Allah'a kulluk edin***." Ve Peygamberimize,

O'nun şahsında bize hitaben: 28/88 " ***Allah ile birlikte başka bir tanrıya tapıp yalvarma. (Zira) başka hiçbir ilah yoktur***." Buyurmakla, Allah (cc) kendisinin tekliğini kesin ifadelerle söylemektedir.

2 – Allah cc bazen kullarının izanına (anlama kabiliyeti) hitap eder, onlardaki basireti, çarpıcı, etkileyici bir üslupla uyandırarak, tekliğini insanın hayret ve hayranlık duygularına yerleştirir ve kişiliklere indirir. Şu ayet-i kerimeyi okuyup her kelimesi üzerinde ilme ve araştırmaya dayalı tefekkürle yoğunlaşırsak Allah'ın (cc) birliğini daha iyi hissederiz. (Ancak Arapça metindeki çarpıcılığı, insanın içini yakan letafet ve zarafeti Türkçe'ye çevirmek mümkün değildir. Eksik hali ile manası Türkçeleştirilebilir.,) "***(Onlar mı hayırlı) yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indiren mi? O suyla, bir ağacını bile yetirmeye gücünüzün yetmeyeceği güzel güzel bahçeler bitirdik. Allah ile beraber bir tanrımı var? Doğrusu onlar sapıklıkta devam eden bir güruhtur***." 27/60

" ***(Onlar mı hayırlı) yoksa yeryüzünü oturmaya elverişli kılan, aralarından, (yer altından ve üstünden) nehirler akıtan, arz için sabit dağlar yaratan, iki deniz arasına engel koyan mı (cebeli Tarık boğazındaki manyetik perde). Allah ile birlikte bir tanrı daha mı var? Doğrusu onların çoğu (hakikatleri) bilmiyorlar***." 27/61

" ***(Onlar mı hayırlı) yoksa darda kalana kendine yalvardığı zaman karşılık veren ve (başındaki) sıkıntıyı gideren, sizi yeryüzünün hakimleri kılan mı? Allah ile beraber bir tanrı mı var? Ne de kıt düşünüyorsunuz***." 27/62

" ***(Onlar mı hayırlı) yoksa karanın ve denizin karanlıkları içinde size yolu bulduran, Rahmetinin önünde rüzgarı müjdeci olarak gönderen mi? Allah ile***

beraber bir tanrı mı var? Allah onların şirk koştuklarından münezzehtir." 27/63

" ***(Onlar mı hayırlı) yoksa ilk baştan yaratan, sonra yaratmayı tekrar eden ve sizi hem gökten hem yerden rızıklandıran mı! Allah ile beraber bir tanrı mı var! De ki: Eğer doğrulardan iseniz kesin delilinizi getirin***."27/64 İşte görüldüğü gibi çeşitli yaratılışları veciz ifadelerle ortaya koyduktan sonra, çarpıcı bir üslupla ve insan kalbini, zihnini, izanını, basiretini ve zerre zerre bütün varlığını titreterek ve aksinin doğruluğunu şuurumuza kaynatırcasına << E ilahün maa'llah>> << Allah ile birlikte bir ilah mı var! >> ifadesi ile bize soruyor. Bizi hamde davet eden Arabça metninin sıhriyetiyle soruyor. Bizi tekliğine hayran bırakır bir üslupla soruyor. Kendinden başka bütün güçleri benliğimizden silen bir büyüleyicilikle soruyor. Ürperterek soruyor, hayrete düşürerek, hayranlık yaratarak soruyor ve bizi, bize zihnimizde yargılatarak << ne de kıt düşünüyorsunuz >> diyor, bizi kendimize çözümleterek tekrar soruyor << Allah ile beraber bir ilah mı var?>> İlmimizin azlığını, zayıflığını, cılızlığını bize deşifre edip tekrar soruyor << Allah ile beraber bir ilah mı var ? >> ve bizi bize tanıttıktan sonra kendinin koşulan şirklerden münezzeh olduğunu, ulu ve yüce olduğunu ve eğer delilimiz varsa getirmemizi üslupların en çarpıcısı ve en keskini, aynı zamanda en yumuşağı, en halimi, en latifi ile teklif ediyor.

3 – Allah tektir, O'nun ne bir benzeri vardır.

" ***O'nun benzeri gibi hiçbir şey yoktur. O mutlak işiten mutlak bilendir***."

İhlas suresi " ***De ki O Allah birdir, tektir***."

" ***O hiçbir şeye muhtaç değildir***."

" *O ne doğurmuştur , ne de doğrulmuştur*."

" ***Ne de O'na denk olan biri vardır***."

O halde Allah cc tektir, birdir, ezel-ebed birdir.

4 – Allah bazılarının iddia ettiği gibi ne üçtür.

" ***Andolsun (Allah, üçün üçüncüsüdür) diyenler kafir olmuşlardır. Halbuki bir tek Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur***." 5/73

Ne de ikidir:

" ***Allah buyurdu ki; iki tanrı edinmeyin. O ancak bir olan ilahtır. O halde benden, yalnız benden korkun***." 16/51

O her şeyin yaratıcısıdır. O'ndan başka ilah yoktur. O'ndan başka hiçbir şeye kulluk edilmez. Hiçbir şeye tapılmaz.

" ***İşte Rabbiniz Allah O'dur. O'ndan başka tanrı yoktur. O her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk edin. O her şeye vekildir.***"6/102

5 – Bir olan Allah cc, kulunun aklına hitap ederek tekliğini izah eder. Allah tektir. O'ndan başka ilah yoktur. Eğer, Haşa O'ndan başka ilah olsa idi ne olurdu? İşte Kur'an'ın cevabı

" ***Allah evlat edinmemiştir; O'nun la beraber hiçbir tanrı da yoktur. Aksi takdirde her tanrı kendi yarattığını sevk ve idare eder ve mutlaka onlardan biri diğerine üstün gelirdi. Allah onların yakıştırdıklarından münezzehtir***."23/91

Böylece birden fazla tanrı vehmetmekle, kainatın ve bütün yaratıkların var oluşlarını, işleyişlerindeki nizamı, intizamı, düzeni, kanuniyeti izah etmek mümkün olmazdı. Mutlaka bir anlaşmazlık, mutlaka bir birine tecavüz kaçınılmaz olurdu ki, bu da aczin, zaafın ifadesidir. Zaaf ve acizlik Allah'ın (cc) mutlaklığı ile bağdaşlaşmaz. Düzen yerine düzensizlik, başıboşluk ve bir kaos hakim olurdu. Neticeten varlık yerine yokluk hakim olurdu. Yine bu hususu Allah (cc) şöyle açıklar.

" ***Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrı bulunsaydı. Yer ve gök (bunların nizamı) kesinlikle***

bozulup gitmişti. Demek ki arşın sahibi olan Allah, onların yakıştırdıkları sıfatlardan münezzehtir." 21/22

Madem ki milyonlarca yıldan beri yer ve gök, galaksiler ve yıldız takımları, güneş ve gezegenler, canlılar ve cansızlar en ince nizamları, en ayrıntılı düzenleri ile ahenkli bir şekilde varlıklarını Kayyum sırrı ile devam ettirmektedirler; O halde yaratan ve idare eden, varlıklarını sürdüren, düzenlerini koruyan tek iradeye, tek kudrete bağlıdır.

6 – İnsanlar Allah'tan (cc) başka bir tanrıya tapmayıp, O'na dua etmedikleri kadar, kendi istek ve arzularını, menfaat ve ihtiraslarını, dünyaya tamahlarını ve hırslarını Allah'a (cc) eş koşmamalıdırlar. Yani insan kendi içinde, kendi aklında, kendi kalbinde, kendi ruhunda, kendi sırrında bir olan Allah'ı hakim kılıp, O'na eş, O'na denk, hatta O'ndan ileri ve üstün iç tanrılar edinmemelidirler. İnsanlar geçici olduğunun farkında olamadıkları heveslerini, istek ve arzularını, şehvet ve ihtiraslarını putlaştırdıkları takdirde politeist (çok tanrıcı) bir nefse mağlup olurlar. İşte bunların psikolojilerini ayetten dinleyelim: **" *Heva ve heveslerini tanrı edinen ve Allah'ın bir bilgiye göre saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünün üstüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Şimdi onu Allah'tan başka kim doğru yola eriştirebilir. Hala ibret almayacak mısınız?***" 45/23

Kur'an-ı Kerimde Allah'ın (cc) birliği çoğunlukla Vahid ve bir yerde (İhlas suresinde) de Ehad sözleri ile ifade edilir. Bunların her ikisi de Allah'ın birliğini ifade etmekle beraber aralarında şu mana farkları olduğu ilim adamlarımız ve müfessirlerimizce ifade edilir.

EHAD : Allah'ın birliğini selbi veya tenzihi sıfatları açısından ifade eder. Yani Allah'ın birliğini, O'nun ne

olmadığı bakımından ifade eder. O'nun eşi, dengi, benzeri olmayan tekliği gibi.

VAHİD ise Allah'ın birliğini Sübuti sıfatları açısından anlatır. Yani Allah'ın cc birliğini, O'nun ne olduğu bakımından ifade eder. << Allah birdir, kendi zati ile birdir, mutlak birdir, sıfatlarında ve isimlerinde ve fiillerinde tektir>> gibi..

Ehad celal sıfatları içinde Vahid cemal sıfatları arasında sayılır. Ehad Allah'ın ezeli birliğini, Vahid ebedi birliğini ifade eder diyen alimler vardır.

Daha bunlara benzer bir takım farklar ortaya konsada, Allah (cc) birdir, eşi, benzeri, dengi, ortağı yoktur. O zatında, sıfatlarında, fiil ve isimlerinde tektir, yegane varlıktır. İşte biz, bir birini, Allah'ın birliği mihverinde tamamlayan bu iki ismi birlikte söyleyen alimlere uyarız. EL-VAHİD'ÜL EHAD

Bu ism-i şerifi vird edinenin kalbinde hırs, ihtiras, şiddetli menfaat duygusu gibi aşırılıklar ıslah olur. Başka şeylere esaret duygusundan uzaklaşır. İnsanlara kul köle olma duygusundan uzaklaşır,kalbi uyanır, şuurlanır. Sırlara nüfuz edecek hale gelir.

Kur'an ı Kerimde Vahid ismi 21 ayette Ehad ismi bir kere geçer bunlar; Bir Ehad ile İki Vahid isminin geçtiği ayetler konu içinde yazıldığı için biz 3 diyerek başlıyoruz.

3–"***Sizin ilahınız, kendinden başka ilah olmayan, Rahman ve Rahim olan bir ilahtır***."2/163

4–"***Allah ancak bir tek olan ilahtır. O çocuğu olmaktan münezzehtir***." 4/171

5–"***Deki; O ancak bir olan Allah'tır. Ve ben sizin koştuğunuz şirklerden uzağım***."6/19

6–"***... edindiğiniz çeşitli tanrılar mı daha hayırlı, yoksa gücüne karşı koyamadığınız bir tek Allah mı?***"12/39

7–"***Deki; Allah her şeyin yaratıcısıdır. O bir olan ve Kahhar olandır***."13/16

8–"***O gün, Bir olan ve Kahhar olan Allah'ın huzuruna çıkarlar***." 14/48

9–"***Allah'ın ancak bir tek tanrı olduğunu bilsinler***..."14/52

10–"***Sizin ilahınız ancak bir tek olan ilahtır***."16/22

11–"***Deki; Ben yalnızca sizin gibi bir insanım ancak bana sizin ilahınızın bir tek ilah olduğu vahy olundu***." 41/6-18/110

12–"***Deki; Bana sadece, sizin ilahınızın bir tek Allah olduğu vahy edildi. Hala Müslüman olmayacak mısınız?***"21/108

13–"***Sizin ilahınız bir tek ilahtır O'na teslim olun***." 22/34

14–"***Bizim Tanrımızda, sizin Tanrınızda birdir. Ve biz ona teslim olmuşuzdur***."29/46

15–"***Sizin ilahınız birdir. O hem göklerin, yerin ikisi arasındakilerin hem de doğruların Rabbidir***." 37/12

16–"***Deki; Ben sadece bir uyarıcıyım. Tek ve Kahhar olan Allah'tan başka bir ilah yoktur***." 38/65

17–"***O yücedir. Tek ve Kahhar olan Allah'tır***."39/4

18–***"... Bu gün hükümranlık kimindir ? Kahhar olan tek Allah'ındır***."40/16

20–"***Dediler ki: Senin ve ataların İbrahim, İsmail ve İshakın ilahı olan tek Allah'a kulluk edeceğiz, biz ancak O'na teslim olmuşuzdur***."

21–"***Halbuki onlara tek ilaha kulluk etmeleri emrolundu. O'ndan başka tanrı yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden uzaktır, münezzehtir***." 9/31

ES–SAMED

SAMED:İhtiyaçların, arzuların, isteklerin gerçekleşmesi için, sıkıntıların, darlıkların, ızdırapların giderilmesi için kendisine yönelinen. Bu sebeple herkesin ve her şeyin kendisine muhtaç olduğu, ama kendisi hiç kimseye muhtaç olmayan ulular ulusu Allah.

Allah hiçbir şeye ihtiyacı olmayan, yarattığı bütün varlıkların ihtiyaçlarını, kendine yönelmesi halinde giderme kudretine sahip tek mutlak varlıktır. Allah başta insan olmak üzere, yarattığı bütün varlıkları, kendine bağımlı halde yaratmıştır. Ayrıca da birbirine muhtaç halde yaratmıştır ki, bu durumda yaratıklar dolaylı olarak yine Samed olan yaratıcıya bağımlıdır. Mesela insan, Allah'ın (cc) kendisi için yarattığı havaya, suya, proteine, minerallere, vitaminlere … o kadar bağımlı yaratmıştır ki, bırakın bunların yokluğunu, azlığı halinde bile insanların feryad-ı figanlarını, çırpınışlarını, yakarışlarını tasavvur bile Allah'ın Samed ismini anlamaya yeterlidir. Kaldı ki, insanın bu tabii bağımlılık ötesinde, sosyal ve psikolojik varlıkları itibari ile Allah'a muhtaçtır, O'na bağımlıdır. Hele bir işleri daralıp, ekonomik, ticari darlığa düşmeye görsünler, hele sıhhatleri bozulup, ızdırap verici dertlere düşmeye görsünler, hele psikolojik bakımdan dengesizliklere, bunalımlara, intibaksızlıklara düşmeye görsünler, fiziki çareler arama yanında, Samed olan Allah'a cc yakarışların, duaların, sığınmaların daniskasını sergilerler. Samed olan Allah, tabii ihlasla ve samimiyetle, ürpererek ve ümitle kendisine iltica eden, kendisine yönelen kullarını boş çevirmez.

Kısaca insan, tabii, sosyal, psikolojik bakımlardan bütün varlığı ile Allah'a (cc) bağımlıdır, O'na muhtaçtır. Onsuz nefes alması dahi mümkün değildir. Heyhat ki, insanların çoğu bunu, dara düştüğü zaman hisseder gibi olur. İşte bu dar durumlarında, yakarıyor, yalvarıyor, dualara boğuluyor. Adak oruçları, adak kurbanları birbirini takip ediyor, sanıyor ki, Allah'ın bunlara ihtiyacı var. Haşa, Allah'ın bunlara ihtiyacı yoktur. O kurbana insanın ihtiyacı vardır. Kurban etme fedakarlığına, oruç tutma sabırlılığına, sadaka verme feragatine ulaşarak, olgunlaşma yoluna girmeye insanın ihtiyacı vardır. İnsan kendinin sandığı gibi güçlü, sandığı gibi büyük olmayıp; yakaracak, yalvaracak, secdelere kapanacak kadar cılız, güçsüz, zayıf olduğunu kendine hissettiren dualara kendinin ihtiyacı vardır ki, onunla ruhen güçlensin, psikolojik bakımdan kuvvetlensin de olgunlaşma yoluna girsin.

Aslında sade dar zamanda değil, her zaman Samed olan Allah'a (cc) yönelip, O'na sığınır halde yaşamak, insanda üstün özellikler, ruhi olgunluklar husule getirir.

İnsan kendini ve kendini çevreleyen varlık ve oluş alemini incelerse görür ki, Allah'a(cc) her an her nefes muhtaçtır. İhtiyaçlarını da Samed'e arz etmeye mecburdur. Allah ise müstağnidir, hiçbir ihtiyacı yoktur. Nitekim Allah Kur'an-ı Kerimde şöyle buyurur:

" Ey insanlar, siz Allah'a muhtaçsınız, Allah ise, O her şeyden müstağnidir, her hamde layıktır." *35/15*

" Allah muhtaç değildir, muhtaçlar sizsiniz."*47/38*

Samed ismini vird edinenler sıkıntı çekmezler, darlığa uğramazlar. Ruhi olgunluğa ulaşırlar, hep güven duygusu içerisinde yaşarlar.

Samed ismi Kur'an da ihlas suresinde olmak üzere sade bir defa geçer.

1 - " ***Allah tektir. Allah Samed dir ... de***" İhlas 1-2

EL–KÂDİR

KÂDİR : Her şeye gücü yeten, kudretli, istediğini istediği şekilde yapma gücüne sahip olan. İstediği bir şeyi icad edip var etme gücüne sahip olan mutlak kudret sahibi.

Kudret: Gücün, kuvvetin ilim ve irade ile yönlendirilebilir şekline denir. Güç ve Kuvvet: Başkaları üstünde etki meydana getirebilme, onların şekli, pozisyonu, durumu ve hareketi üzerinde değişiklikler meydana getirebilme özelliğidir. İşte bu etkili olabilme özelliği ilim ve iradeye bağlı olmadan var olup bunlar tarafından yönlendirilmemiş haline kuvvet denir. Sahip olunan bu kuvvetin kendi ilmi ve iradesi ile yönlendirilmiş şekline de kudret denir. Bu kudrete sahip olana da Kadir denir.

Mesela: İradesizce ve zorunlu olarak hep iniş aşağı inme özelliğine sahip olan su büyük bir kuvvete sahiptir. Bu suyun önüne barajlar yaparak, santraller kurarak kuvveti faydalı şekilde yönlendirebilme kuvvetine kudret denir. Çünkü bu kuvvet ilim ve irade ile birleşmiştir. Suyu yokuş yukarı akıtan motopomp icat edip, kullanan kuvvete kudret denir.

Mesela: Taşıdığı tonlarca ağırlığı binlerce metre yüksekliğe çıkarıp uçarak götürebilme kuvvetine sahip uçağı, çalıştırarak yerden yükselten, havada dilediği yöne götürüp, alçaltıp yükseltebilme mahareti kudrettir. Bir pilot bilgisi ve iradesi ile bu kudrete sahipken, benim gibi uçağa binmişliği bir defayı geçmeyen, bu hususta ne bir bilgiye nede bir iradeye sahip olan kişide fiilen bu kudretten bahsedilmez. Potansiyel olarak vardır tabi.

Mesela: Kol kuvveti ile 50 kg ı kaldıramayan bir kimse bilgisi, becerisi ve iradesi ile yapabildiği bir kaldıraç veya makara ile yüzlerce kiloyu, yine ilim ve iradelerini ortak kullanarak icat ettikleri bir vinçle tonlarca ağırlığı kaldırıp dilediği yöne götürme kudretine sahiptir.

O halde ilim ve irade ile yönlendirilmiş kuvvet kudrettir. Buna göre kuvvet şuurlu, şuursuz bütün varlıklarda belirli oranlarda olabilirken, kudret ilmi ve iradesi olan şuurlu varlıklarda, ilimleri ve iradeleri oranında vardır. Mutlak kudret ise, mutlak Kadir olan Allah' (cc) hastır.

İşte Allah (cc) Kadirdir derken, mutlak kuvvet sahibi olan Allah (cc), sonsuz ilim ve sınırsız iradesi ile dilediğini yapabilme kudretine sahiptir demek istiyoruz.

Bizim için imkansız olan bir hücreyi bile yaratma olayı, Allah'ın (cc) kudretine nispetle en kolay, en basit bir keyfiyettir. Kainatın yaratılması da bir hücrenin var edilmesi kudretinden başkası değildir.

Allah dilediğini, dilediği zaman, dilediği yerde, cüssesi, ebadı ne olursa olsun hemen yaratma kudretine sahiptir. Allah'ın (cc) kudreti tecelli eder, çekirdeği ile yörüngesinde dönen elektronu ile atom husule gelir. Yine tecelli eder, dünya ve diğer gezegenler, güneşle birlikte var edilir, hepside yörüngelerinde dönmeye başlarlar. Allah'ın (cc) kudreti tecelli eder, kainat oluşur, zerreden küreye, hücreden organa, organizmaya her şey husule gelir. Her yerde, her şeyde, her olayda O'nun kudreti yankılanır.

Allah Muhyi ismi ile hayat verme, Mümit ismi ile de öldürme kudretine sahiptir. Halik, Bari, Mübdi, isimleri ile varlıkları yaratmaya, Muid ismi ile tekrar eski haline

döndürüp yeniden yaratmağa da Kadirdir. Razzak ismi ile rızık vermeye, Basit ismi ile genişletirken, Kabıd ismi ile daraltmaya kadirdir. Birkaç ayet örnek vererek bu hususu açıklayalım.

Allah dilediğini yaratmaya Kadirdir.

" ***O dilediğini yaratır ve Allah her şeye tam manası ile Kadirdir***."5/17

Allah bu yeri ve göğü yarattığı gibi onun benzerini yaratma kudretine de sahiptir. " ***Gökleri ve yeri yaratan, onların benzerini yaratmaya Kadir değilmidir. Evet ! elbette Kadirdir. O, her şeyi hakkıyla bilen yaratıcıdır***."36/71

Allah Mülkü dilediğine verir; dilediğinden de alma kudretine sahiptir. " (***Resulüm) De ki; Mülkün gerçek sahibi olan Allah'ım ! Sen mülkü dilediğine verirsin ve mülkü dilediğinden geri alırsın. Dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltırsın. Her türlü iyilik senin elindedir. Gerçekten sen her şeye Kadirsin***."3/26

Allah dilediğini affetmeye, dilediğine azap etmeye kadirdir. " ***Sonra dilediğini affeder, dilediğine de azap eder. Allah her şeye Kadir dir***." *2/284*

Allah kuluna uğratılan zararı çözdüğü gibi o'na hayır da vermeye Kadir dir. " ***Eğer Allah seni bir zarara uğratırsa, onu kendinden başka giderecek yoktur. Ve eğer sana bir hayır verirse (bunu da geri alacak yoktur) Şüphesiz O her şeye Kadirdir***."6/17

Allah ölüleri diriltmeye de Kadirdir. " ***Allah hakkın ta kendisidir. O ölüleri diriltir yine O her şeye Kadirdir***."22/6 Daha bunlar gibi onlarca ayet vardır. Allah'ın kudretinin taallukunu göstermesi bakımından bu birkaç ayet yazılmıştır.

Teknolojiyi elbirliğiyle icat eden, her türlü enerjiyi en mükemmel şekilde kullanan, en seri ulaşım araçlarını, en karmaşık haberleşme şebekelerini kuran ve duygusu, duygulanması, sevmesi, sevilmesi,

üzülmesi, iradesi, şuuru, hayati mahiyeti olmayan ama bazı yerde insan aklının hızını, hafızasını, muhayyilesini hayati olmamakla beraber çok aşan bilgisayarları, kompütürleri, bunların yeni bir dünya şeklinde oluşturduğu Internet alemini icat eden kudreti insan beyninde yaratan kudret ne müthiş bir kudrettir.

Her nöron hücresi aynı anda onbir hücre ile bağlantı ve iletişim kuran ve ilim adamalarınca daha tam çözülemeyen beyni yaratan; onun her noktasına bir duyum merkezi yerleştirerek, dışarıdan çeşitli organlar tarafından gönderilen duyumları idrake çeviren; duyumlarda, gülmek, ağlamak, sevinmek, üzülmek, haz duymak, sıkıntılanmak … gibi henüz mahiyeti çözülemeyen tepkiler verme özelliğini yaratan kudret mutlak kudretten başkası mı?

Bu günkü tespitlere göre ancak %6 sını kullandığımız, daha fazlasını, mesela % 10 veya % 20 sini kullansak ne gibi üstün özelliklere ulaşacağımızı bırakın tespiti, tahayyül bile edemeyeceğimiz beynimizi yaratan kudret ne mutlak kudrettir. Belki de tasavvufi metotlarla beyninin belki yüzde bir , belki iki, beklide üç daha fazlasını kullandığını sandığımız ve üst boyutlarda metafizik irtibatlar kuran Evliyaullah'a bu üstün özellikleri bahşeden mutlak kudretten başkası mı?

Mutlak bir ilim ve iradeyi yansıtan insan beynini, kalbini, solunum, dolaşım, sindirim, boşaltım ve daha nice sistemlerini akıl almaz üstünlükleri ile insanı ham-de davet eden mükemmeliyette yaratan mutlak kudretten başkası mı?

Hücre hücre bütün canlıları, atom atom bütün mikro alemleri yaratan mutlak kudretten başkası mı? Bu kudrete hamd etmek, bu kudrete şükretmek, bu

mutlak Kadir'e secde etmek bizim beşeri kudretimizle yapabileceğimiz en basiretli hareket olsa gerektir.

Bu ismi vird edinen kimsenin makul ve meşru istekleri gerçekleştirilir, iradesi kuvvetlenir. Teşebbüs ettiği işleri Allah'ın izni ile başarır, kendisine kolay kolay kötülük yapılmaz.

Allah'ın kudretini ifade eden değişik iki kalıpta ama aynı manayı anlatan iki farklı isim vardır Kur'an da.

Bunlardan biri Kâdir ki 7 ayette geçer. Diğeri Kadîr dir ki 45 ayette geçer. Tirmizi listesinde Kadîr yoktur, Kâdir vardır. İbn-i mace listesinde de aynı şekilde Kâdir yoktur, Kadîr vardır. Listesini Kur'an dan çıkaran İbn-i Hacer de her ikisi de vardır. Biz ileride Kadîr üzerinde duracağımızdan buraya sade Kãdir'in geçtiği ayetleri yazıyorum.

1-"***De ki: Şüphesiz Allah mucize indirmeye kadirdir. Fakat onların çoğu bilmez***."6/37

2-"***De ki Allah size üstünüzden veya ayaklarınızın altından biz azap göndermeye yada birbirinize düşürüp, kiminize kiminizin hıncını tattırmaya kadirdir***."6/65

3-"***Düşünmediler mi ki, gökleri ve yeri yaratmış olan Allah, kendilerinin benzerini yaratmaya kadirdir***." 17/99

4-Yukarıda yazdığımız 36/71 numaralı ayet

5–"***Gökleri ve yeri yaratan, bunları yaratmakla yorulmayan Allah'ın ölüleri diriltmeye de gücünün yeteceğini düşünmezler mi? Evet O, her şeye Kadirdir***." 46/33

6–"***Peki (bunları yapan) Allah'ın, ölüleri tekrar diriltmeye gücü yetmez mi ?***" 75/40

7–" ***Şüphesiz Allah onu döndürmeye kadirdir***." 86/8

EL–MUKTEDİR

MUKTEDİR: Kâdir ile hemen hemen aynı manayı ifade eden ve aynı kökten türeyen Muktedir, iktidar sahibi olan demektir. İktidar ise, sahip olduğu kudreti kullanma serbestisinde ve ehliyetinde olmak, sahip olduğu kudreti kullanmaya kâdir olmak manalarını anlatır. Muktedir olan kimsede, önce kudrete sahip olmak, sonra da onu kullanmaya kâdir olmak şeklinde kudret, iki defa katlanan bir mana ifade eder.

Daha iyi anlaşılması için insanlardan örnek verirsek: Bir şeyi icat etmeye kadir olan bir bilim adamının çalışmalarına engel olunup, keşfini yapmaya fırsat verilmezse, bu ilim adamı icada veya keşfe kâdirdir ama muktedir değildir. Kendine her türlü imkan tanınır da fırsatlar sağlanırsa hem kadir, hem muktedir olur.

İşte Allah Kâdirdir. O'nun kudretini engelleyecek, kudretinin herhangi bir şeye yönlenmesine mani olacak hiçbir karşı ve denk kuvvet olmadığından Allah muktedirdir. Böyle bir karşı kuvvet imkansızdır. Allah kuvvetinde, kudretinde ve iktidarında da tektir. Her an, her zaman, zaman öncesinde ve sonrasında hep muktedirdir. Öyle ise Allah, hem mutlak kâdir, hem de mutlak muktedirdir. Kudretine sınır da yoktur. Onun gerçekleşmesine mani de yoktur. Belirtilen bu farkın dışında, Kâdir ile Muktedir aynı manayı ifade eder

Bu ismi vird edinenlerin haklı ve meşru isteklerinin ve arzularının gerçekleşmesi biiznillah muhakkak olur.

1–"***Lakin onlar bütün ayetlerimizi yalanladılar. Biz de onları güç ve kuvvetimize, muktedir bir yakalayışla yakaladık***." 54/42

2–"***Hak meclisinde muktedir bir melikin huzurunda dırlar***." 54/55

3–" ***Allah, her şey üzerinde iktidar sahibidir***."18/45

EL–MUKADDİM , EL–MUAHHİR

MUKADDİM: Allah (cc) canlısı ve cansızı ile kainatta yarattığı bütün varlıkların bazısını bazısına, zaman ve mekan bakımından, rütbe ve şeref bakımından, değer bakımından takdim edip öne alıcıdır.

MUAHHİR: Mukaddimin zıddı olup, aynı şekilde tehir edici, erteleyici, geriye bırakıcı demektir.

Alla (cc) bütün varlıkları aynı anda yaratmamıştır. Kainatı dünyadan önce yaratmıştır. Yani kainatın yaratılışını dünyaya takdim etmiş, öne almıştır. Dünyanın yaratılışını tehir etmiştir. Arzı sudan önce yaratarak takdim etmiştir. Meleği insandan önce yaratmış, takdim etmiş, insanı tehir etmiştir. İnsanların öncekileri önce, sonrakileri sonra, babaları önce, dedeleri daha önce, evlatları sonra, torunları daha sonra yaratmaktadır. Şu halde Allah dilediğinin yaratılışını öne alması bakımından Mukaddim, sonraya bırakması bakımından Muahhirdir. Benim yaratılışımda oğluma, torunuma nispetle Mukaddim, babama dedeme nispetle Muahhirdir.

Allah yarattıklarını değer bakımından da aynı yaratmamış, kimini üstün, kimini aşağı yaratmıştır. Yani yarattıklarının bir kısmını derece bakımından öne alıp takdim etmiş, kimini geriye bırakıp tehir etmiştir. İnsanları diğer varlıklardan üstün kılarak takdim etmiştir. Bu hususta Allah şöyle buyurur:

" Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel rızklar verdik, yine onları, yarattıklarımızın bir çoğundan cidden üstün kıldık." *17/70*

Allah insanı diğer varlıklara göre üstün kılıp takdim ettiği gibi, insanların kimini kiminden değer yönünden üstün kılıp öne almış, kimini de tehir etmiştir. Şöyle ki:

1–İnsanlar arasından, Peygamberleri değer yönünden takdim etmiş öne almış ve üst mertebede tutmuştur. Ayette, Peygamberlerin isimlerini sıraladıktan sonra Allah onları şöyle değerlendirir. " (***Peygamberlerin) hepsini alemlere üstün kıldık***." 6/86

2–Allah veli kullarını diğerlerine takdim etmiş, onlara dünyada ve ahirette, korku ve hüzün olmadığını ifade etmiştir. "***Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyeceklerdir de***."10/62

3–İman eden ve kendine ilim verilenler, insanlara üstün kılmıştır. " ***Allah içinizden, iman etmiş ve ilim verilmiş olanların derecelerini yükseltir***." 58/11

4–Muttaki olan kullar, üstün kılınmak sureti ile insanlara takdim edilip, değer bakımından onlardan öne alınmıştır. " ***Allah katında en üstününüz, en çok takva sahibi olanınızdır***." 49/13

5–Şehitler, sıdıklar, Salihler diğer insanlara takdim edilerek, üstün değerlere mahzar kılınmıştır. " ***Kim Allah'a ve Resule itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine lütufta bulunduğu Peygamberler Sıddıklar, şehitler ve Salih kişilerle beraberlerdir.***" 4/69

6–Allah insanı yeryüzünün halifesi kılmakla beraber sırf şükredeni, isyan edeni, tevekkül edeni, hırsa kapılan, razı olan, karşı çıkanı deneyip, ayırt etmek için kimini kimine üstün kılıp takdim etmiştir. "***Size verdikleri hususunda sizi denemek için kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan O'dur.***" 6/165

7–Sosyal hayatta düzeni sağlamak için insanları farklı işlere göre farklı kabiliyetlerde yaratmış ki; iş bölümü tam olsun, toplumun işleri yürüyebilsin. Bu durumda kimi servet bakımından, kimi idarecilik yönünden, kimi ticarette, kimi zanaatta ve daha değişlik alanlarda işler görmek üzere farklı derecelerle

yaratılmış olan insanın kimi takdim kimi tehir edilmiştir. "***Rabbinim rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar? Dünya hayatında onların geçimlerini aralarında biz paylaştırdık. Kimini derece derece kiminin üstüne çıkardık ki, bir kısmı bir kısmını iş adamı edinsin. Rabbinin rahmeti onların toplayageldiklerinden daha hayırlıdır***."43/32 Buradaki takdim tehir manevi rütbe ve ilahi değerlerden çok sosyal derecelenmeyi ifade eder. Bu bakımdan buradaki takdim Allah'ın onlara verdiği değeri göstermez. Nitekim ayetin sonunda << Rabbinin rahmeti onların derlediklerinden daha hayırlıdır.>> demek sureti ile bu takdimin değer takdimi olmadığını ifade eder.Şu halde:

Allah kullarının kimini değer bakımından takdim edip kendine yaklaştırırken, kimini tehir edip kendinden biraz daha mesafeli tutmuştur. Bunların bir kısmında insan iradesinin rolü yoktur. Peygamberlik gibi şehitlik gibi, kiminde de insan iradesinin derece derece rolü vardır. Kimin de iradenin rolü az, kiminde çoktur. Öte yandan Mukaddim ve Muahhir olan Allah'ın (cc) insanları takdim edip öne alması veya tehir edip sona bırakması zaman bakımından da, sosyal rütbe bakımından da olur ki, bunlar takdim edilenlerin Allah katında değerli, tehir edilenlerin değersiz olduğunu göstermez, nitekim zaman bakımından takdim edilen asi bir dededen, tehir edilen itaatkar bir torun daha değerlidir. Ayrıca sosyal bakımdan öne geçen asi bir zenginden veya Allah'a (cc) karşı nankör bir iradeciden en arkada kalan yoksul bir Salih daha mukaddemdir. Yani değer bakımından daha öndedir. Öte yandan imtihan maksadı ile takdim ve tehir edilen kimselerin değerleri, imtihan sırasında değil de imtihan sonunda ortaya çıkacaktır. Buna göre imtihan için takdim edilen

neticede arkaya bırakılabilir. Geride bırakılanlar imtihan sonunda öne alınır, Allah'a (cc) yaklaştırılabilir.

Şu halde Allah'ın Mukaddim ve Muahhir isimleri kullarında farklı şekillerde tecelli ediyor.

Mukaddim ismini vird edinenlerin istekleri, talepleri, duaları çabuk gerçekleşir. Muahhir ismini vird edinenlerin musibetleri ertelenir, giderilir. İlgili ayetler:

1–"***Allah buyurur: Huzurumda çekişmeyin ! Ben size daha önce uyarı göndermiştim***." 50/28

2–"***Andolsun, eğer biz ondan azabı sayılı bir süreye kadar ertelersek, mutlaka <<onun gelmesini engelleyen nedir?>> derler***."11/18

3–"***Biz (kıyameti) sayılı bir müddete kadar bekletiriz***." 11/104

4–"***Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphemi var? Halbuki O, sizin günahlarınızdan bir kısmını bağışlamak ve sizi muayyen bir vakte kadar yaşatmak için sizi hak dine çağırıyor***."14/10

5–"***Ancak, Allah onları (zalimleri), korkudan gözlerin dışarı fırlayacağı bir güne erteliyor***." 14/42

6–"***Eğer Allah, insanları zulümleri yüzünden cezalandıracak olsaydı yer yüzünde hiçbir canlı kalmazdı. Fakat onları takdir edilen bir müddete kadar erteliyor. Ecelleri geldiği zaman ne bir saat geri kalabilirler ne de öne geçebilirler***." 16/61

7–"***Eğer Allah, yaptıkları yüzünden insanları (hemen) cezalandırsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı yaratık kalmazdı. Fakat Allah onları, belirtilmiş bir süreye kadar erteliyor***." 35/45

8–"***Allah günahlarınızı bağışlasın ve sizi belirli bir vadeye kadar ertelesin. Bilinmeli ki Allah'ın tayin ettiği ecel gelince artık o ertelenemez.***" 71/4

Ayet-i Kerimelerden anlaşıldığına göre Allah'ın Mukaddim ismi, insanların hareket ve davranışlarından doğacak mükafat ve mücazatı, daha önceden haber vermesini de ifade eder. Muahhir ismi ise insanların

günahlarının karşılığını hemen vermeyip, kendinin belirleyeceği bir vakte kadar ertelemesini de içerir.

EL-EVVEL , EL- AHİR

El-EVVEL : Varlığının başlangıcı olmayan.

EL-AHİR: Varlığının sonu olmayan.

Allah (cc) her şeyden önce sonsuzca ama zamansız olarak vardı. O'ndan önce hiç bir şey yoktu. O'nun öncesi de yoktur ve düşünülemez de, sonrası da yoktur. O'nun için son da düşünülemez.

Kainatı ilkin var eden olması bakımından O Evveldir. " ***Kesinlikle O yaratıkları, önce yoktan var edendir***."10/4 Ayet-i kerimenin ifadesi ile Allah (cc) varlıkları yokluktan varlık alanına, zamansızlıktan kendi icat ettiği zamanlılığa çıkarması bakımından Evveldir. Onları " ***Her şey helak olup yok olacaktır. Ancak O'nun zatı müstesnadır.(O sonu olmayandır***)"28/88 ayet-i kerimesinin manası mucibince helake, tükenişe, zamansızlıkta bitişe erdirmesi bakımından Ahirdir. Allah (cc) ezeli olması ve kadim (kıdem sıfatı) olması bakımından Evveldir. Ebedi ve baki (hep var) olması bakımından Ahirdir. Bitiş, tükeniş O'nun için söz konusu değildir. Görülüyor ki bu iki isim Allah'ın (cc), zamanla alakasını hissettiren isimlerdir. Allah'ın (cc) varlığı için zaman söz konusu değildir. Zaman O'nu ne kapsamına alır, ne O'na tesir eder, ne de O'na erişir veya yanaşır. O zaman üstüdür, zaman dışıdır. O'nun Evvel ve Ahir oluşu varlıklara göredir. Kendi zatına göre değildir. Bu bakımdan her an hem Evveldir, hem Ahirdir. Aşağıda görüleceği gibi zamanı çok değişik görünümlerde ve biçimlerde, değişik boyutlarda yaratan ve onu bize hissettiren Allah'tır (cc).

Bu isimleri açıklarken zamanın ne olduğu hakkında dar manalı da olsa kısa bir bilgi vermek istiyoruz. Zaman nedir? Zaman, varlıkların ve olayların sıralanışı veya dizilişinin bir sonucudur. Varlıktaki hareketin insan hafızasında oluşturduğu izlerin, zihnimizde birbiri ile kıyaslanması sonucu meydana gelen bir idrak, bir algıdır. Bu bakımdan evrende salt ve değişmez bir zaman söz konusu değildir. Varlığın ve hareketin başlangıcından önceye; bitişinden, yok oluşundan sonraya uzanan bir zamandan bahsedilemez. İşte bunun için varlığı ve hareketi yaratan ve yok edecek olan Allah (cc) zamandan öncedir, Evveldir, ondan sonradır, Ahirdir.

Önce Kur'an da ortaya konmakla beraber, Einsteinle birlikte izafi yani rölatif= göreceli = değişken olduğu kabul edilen zamanın başlangıcını ifade eden rakamlar ne kadar büyük olursa olsun Allah (cc) O'ndan evveldir.

Mesela bizde gün fikrini dünyanın kendi ekseni etrafında; yıl fikrini de güneş etrafında birer turu meydana getirmektedir. Güneş sistemi ile birlikte dünyanın yaratıldığına 4,5 milyar yıl olduğu hesaplanmıştır. Bu, dünyanın güneş etrafında 4,5 milyar defa dönmesi demektir. Öte yandan Merkür gezegeni güneş etrafındaki bir turunu dünya ölçülerine göre 88 günde tamamlamaktadır. Bu bizim dünya yılımızın yaklaşık dörtte biridir. Başka ifade ile Merkür'ün dört yılı bizim bir yılımızdır. Dolayısı ile bize göre 4,5 milyar yıl olan dünyanın yaratılışına, Merkür yılına göre 18 milyar yıl olmuştur. Burada zamanın büyüdüğünü görüyoruz. Merkür'dekilerle bizim zaman idrakimiz arasında bir fark olmazdı, şayet Merkür de hayat olsaydı.

Yine gezegenler içinde, güneş etrafında dönüşü en uzun olan Plüton'un bir turu dünya zamanına göre 248 sene sürmektedir. Yani Plüton un bir senesi bizim 248 senemizdir. Şayet orada hayat olsa, onda çocuk bir yaşayıncaya kadar bizde en az beş nesil ölmüş gitmiş olurdu. Yine ona göre dünyanın ve güneş sisteminin yaratılmasına 4,5 milyar / 248 yıl yaklaşık 18 milyon yıl olmuştur. Burada da zamanının küçüldüğünü görüyoruz.

Öte yandan zaman izafiyetini mucizevi şekilde ifade eden, Mearic suresinde 70/4 " Melekler ve Ruh, oraya miktarı (dünya senesi ile) ellibin yıl olan bir günde yükselirler." Şeklinde geçen ve ellibin seneye eşleştirilen bir gün kavramına göre çok daha değişik boyutlarla çıkar karşımıza zaman. Şöyle ki; Big Beng olayı ile yaratıldığı belirtilen kainatın, var edildiğine bizim dünya zamanımızla 15 milyar yıl olduğu ifade ediliyor. Kur'an'da ifadesi bulunan, metafizik boyutlu bu ölçeğe göre bir gün eşit ellibin sene, kainatın yaratıldığına daha 822 yıl oluyordur. Şöyle ki, 50 bin senemize denk kılınan bu Kur'anî bir gün ile 15 milyar yılı ifadelendirecek olursak 15 milyar yıl / 50 bin yıl (1 gün) = 300 bin gün eder. O nu da 365 günlük bize ait yıl kavramı ile çözümlemeye çalışırsak 300 bin gün / 365 = 822 yıl. O halde bizim 15 milyar yılımız, metafizik boyutlu zamanla 822 yılı ediyor, bize bildirilen metafizik ölçekli zaman yanında, bizim zamanımızı sıfırlayan başka zaman boyutları da var olmalıdır. Aynı hesaplama ile dünyanın yaratıldığı zamanı hesaplarsak 4,5 milyar / 50 bin yıl (1 gün) = 90 bin gün = 90 bin gün / 365 = 246,5 yıl olurdu. Plüton un zamanına göre hesaplarsak 18 milyon / 50 bin = 360 gün = 1 yıl metafizik boyutlu bu güne göre

Plüton un yıl hesabı ile hesaplanırsa 1 yıl olduğu görülür.

İnsanın dünyada yaratıldığı zaman hakkındaki ihtilaflı görüşlerin en uzak olanını ele alırsak ; (buna göre insanın tarihine 3 milyon yıl olmuştur) 3 milyon yıl / 50 bin yıl (1gün) = 60 gün. Yani o boyuttaki zamana göre insan dünyada 60 günden beri vardır. Eğer o günün 24 de birini bir saat, onunda 60 da birini bir dakika olarak kabul edersek bu hesaplamalara göre Resulullah'ın (s.v.s) dünyada yaşayıp, irtihal ettiğine 41 dakika olmuş olur. Yine dünya hesaplarına göre 70 yıl yaşayan bir insan bu boyuttaki zaman hesabına göre 2 dakika yaşamış olur. Bu zaman zarfında Kelime-i Şahadet getirebilene ne mutlu. << Dünya benimdir, en büyük benim başka büyük yok>> diyene de yazıklar olsun. İşte zamanın çok çok küçülmesi.

Yıl fikrini, elektronun çekirdek etrafında ki bir saniyede binlerce defa dönmesine indirger de, her bir tur dönüşü atomun bir yılı kabul edersek, insanın ömrünü de bu sene ile ölçersek, trilyonlarca sene yaşayan insan çıkar karşımıza. Dünyanın ve kainatın yaratılışı ise katrilyon üstü katrilyonlarla ifade edilen bir zaman kavramına ulaşırız. İşte zamanın çok çok büyümesi uzaması.

İster en küçük, en kısa şekilde görünen hatta sıfıra yaklaşan boyutundaki zamandan olsun, ister en büyük en uzun şekli ile görülen, en büyük üstlü kemiyetlerle ifade edilen boyutundaki zamandan olsun Allah (cc) öncedir ve sonradır. Yani Evveldir ve Ahirdir. Bütün bu zamanların arasındaki süre bir andır.

Allah, bilemediğimiz, ama hepsini kendinin yarattığı nice boyutlardaki zamanlardan, ve nice zaman boyutlarından öncedir Evveldir, sonradır Ahirdir.

EZ-ZAHİR

ZAHİR: Açık olan, aşikar olan, algılanan demektir.

Fizik varlıkların açık ve aşikar oluşu, duyu organları ile (göz, kulak v.s ile) algılanması sonucudur. Ama Allah'ı duyu organları ile algılamak mümkün değildir. Ne duyu organlarımızın gücü buna müsaittir, ne de Allah zatı itibarı ile duyu organlarının sınırına girecek mahiyettedir. O sınırlı olmayıp, sınırsız ve sonsuzdur. Arızi olmayıp mutlaktır. Bu bakımdan duyum sınırlarının ötesindedir. Nitekim ***"Gözler O'nu idrak etmez. O gözleri idrak eder."*** Ayeti kerimesinde bu husus ifade edilir. Allah'ın (cc) zahir oluşu bu bakımdan duyu organlarımıza göre olmayıp aklımıza ve kalbimize göredir. Allah aklımıza Zahirdir, kalbimize Zahirdir. Aklımız akıl yürüterek, kalbimiz kalp mantığımızla ve basiretimizle Allah'ın Zahir oluşuna muttali olur, Allah'ın (cc) varlığına vakıf olur, varlığını kavrar. Mesela ağacı görürüz, ağaçta meyveyi, meyvede çekirdeği görürüz. Çekirdekte gizli ağacı hissederiz. Çekirdeğin ağaca programlı olduğunu tecrübemizle ve duyu organlarımızla müşahede ederek kavrarız. Ama çekirdeği ağaca programlayanı, çekirdeğin ağaca programlanma düzenini koyanı; yine spermi ve yumurtayı ve onlardaki genleri insana göre programlayanı ve o programlama kanuniyetini koyan ilim, irade, kudreti akıl yürüterek buluruz.

Dünyanın kendi ekseni etrafında dönerek merkez kaç ve merkezcil kuvveti var edip dünyadaki varlıkları ve atmosferini dengede tutan; dünyayı güneş etrafında boşlukta tutan, dünyayı güneş etrafında döndürerek

merkezkaç kuvveti husule getirerek güneşe düşmesini engelleyip yörüngesinde tutan cazibe kanunlarını yaratan, varan eden ilmi, iradeyi, kudreti aklımızla kavrarız. Canlısı ve cansızı ile bütün varlığı var eden ve onların varlıklarını sürdürme kanuniyetini koyan kudreti aklımızla kabulleniriz. İş buradan ötededir. Ya bu kuvvet, kudrete tabiattır der, bu mükemmel oluşu, gayesizlik, maksatsızlık, hiçlik ifade eden kör bir noktaya saplarız; aklımızı tesadüfle, kör kuvvetle imha eder bitiririz. Böylece şu ayeti kerimenin yergisine muhatap oluruz. "***Kendilerine kulaklar, gözler ve kalpler vermiştik. Fakat kulakları, gözleri ve kalpleri kendilerine bir fayda sağlamadı***." 46/26 Böylece ya tesadüfe hamlederiz, Ya da bu kuvvetin yaratıcı mutlak bir kudret, bu ilmin her şeye kaynak mutlak bir ilim, bu iradenin her şeye yön veren mutlak bir irade olduğunun şuuruna ereriz ki, bu akl-ı selimin, kalb-i selimin ve açık bir basiretin ve kalp gözünün işidir.

Şu halde Allah (cc) zahirdir, ama duyumlarımıza ve duyu organlarımıza değil, aklımıza ama selim aklımıza, kalbimize ama mühürlü olmayan selim kalbimize, basiretimize ama perdeli olmayan, ibret alan, ders çıkaran, gerçek sonuca ulaşan basiretimize zahirdir.

Allah (cc) Zahirdir. Zahir olan Allah'ın (cc) zatı değildir. O zatı ile batındır. Sıfatlarının, fiillerinin ve isimlerinin mahiyeti itibarı ile de batındır. Ama ilim gibi, kudret gibi sıfatlarının tezahürleri ile, rahmet gibi, kerem gibi, ihsan gibi, lütuf gibi, dualara icabet gibi bütün isimlerinin, bir çok kullara ve varlıklara zaman zaman, bir kısım kullara devamlı tecellileri ile ve bütün varlıklarda yansıyan fiillerinin sonuçları ile Zahirdir.

Şu halde zatı ile sıfatlarının, isimlerinin, fiillerinin mahiyeti ile batın olan Allah (cc), sıfatlarının tezahürleri, isimlerinin tecellileri, fiillerinin varlıkta yansımaları

ile Akl-ı selime, kalb-i selime, selim basirete Zahirdir. Mesela: her şeyi kendi yaptığı, iradesinin, kendisi ile ilgili her şeyi çevrelediği, her bakımdan kendi kontrolü kendi elinde ve iradesinde olduğu iddiasında olan insanın, bütün varlığında Allah'ın (cc) ilmi, iradesi ve kudreti hakimdir. Yani insanda Allah (cc) Zahirdir. Kulun iradesinde de Allah'ın ilmi, iradesi, kudreti Zahirdir. Hele insanın iradesinin hiç rolü olmadığı hayati sistem ve organlarında ve onların faaliyet ve fonksiyonlarında Allah iyice Zahirdir.

Solunum sistemini ele alalım; bütün canlılarda olduğu gibi insanın solunum sisteminin işlemesinde insan iradesinin hemen hemen hiç rolü yoktur. En mükemmel şekilde düzenlenip, dizayn edilmiş olan solunum sisteminin çalışması tamamı ile beynimizin üç merkezinde otomatiğe bağlanmıştır. Vücudun ihtiyacına göre nefes alıp vermemizi otomatik olarak işletir bu merkezler. Solunum sistemi ile birbirine tamamen bağımlı çalışan dolaşım sistemi yine insanın iradesinin dışında otomatik çalışma özelliğindedir. Yine bu sistemlerle birbirine bağımlı çalışan boşaltım, sindirim, sinir sistemleri tamamı ile insan iradesinin dışında otomatik halde faaliyet gösterirler.

Şunu hemen söyleyelim, iyi ki bu hayati sistemler insan iradesine bırakılmamıştır. Eğer bırakılmış olsa idi, insan her gün defalarca ölürdü.. Bunların yaratılışında zahir olan ilim, irade, kudret, bunların otomalize edilmesinde ve bu sistemlerin irademize bırakılma- masındaki hikmette de Zahir değimlidir? Evet, zahirdir.

Şu halde Allah (cc) akl-ı selim, kalb-i selim için ağaçta, kayada zahir, toprakta zahir, bitkide, çiçekte zahir; uzayda, uzay cisimlerinde zahir, atomda,

elektronda, moleküllerde zahir; hücrede zahir, canlıda, cansızda zahir, insanda zahirdir. Allah her zaman, her yerde ve her şeyde zahirdir.

EL-BATIN

BATIN:<<Gizli olan, duyu organları ile algılanamayan, zatı ve mahiyeti itibari ile sıfat, fiil, isimleri kavranamayan, tasavvur edilemeyen>> demektir.

Yukarıda izah ettiğimiz ölçülerde zahir olan Allah (cc), her bakımdan duyu organlarımızca; zatı, sıfat isim ve fiillerinin mahiyeti bakımından da aklımızın sınırları üstündedir. O'nu algılamamız, kavramamız, tasavvur ve tahayyül etmemiz mümkün değildir. Mümkün değildir; çünkü gerek duyu organlarımız gerek aklımız sınırlıdır.

Işık sayesinde görmemizi sağlayan gözümüz, bütün ışıkları görememektedir. Gözümüzün görebildiği ışıklar prizmanın veya spektroskopun tayfında ortaya çıkan, dalga boyu 0,0004 mm ve 0,0007 mm olan kırmızı ile mor arasındaki yedi renkten oluşan ışıklardır. Dalga boyu daha küçük ve daha büyük mor ötesi (ultraviole) ve kızıl ötesi (enfraruj) ışınları göremeyen gözümüz, cüssesi çok küçük olanları (mikro alem), çok şeffaf olanı, çok latif olanı, çok hızlı ve çok yavaş olanı da göremez. Yani gözümüz sınırlıdır, görme olayımız tam mükemmel değildir, sınırlıdır. Sınırlı olması fiziki alanda görme olayının tam olması bakımından gereklidir de. Yine işitme organımız frekansı 20 ila 20.000 arasındaki sesleri işitir. Bu frekansların altını ve üstünü işitmez. O da sınırlıdır. Diğer duyu organları da aynı şekilde sınırlıdır. Mesela trilyonlarca hava atomu derimize dokunduğu halde farkında bile değiliz.

Bu fizik alanda bile sınırlı olan duyu organları ile fizik ölçüler, prensipler, kanunların, tamamı ile dışında ve üstüne olan Allah'ı (cc) algılamak ne mümkün. İşte bu algılanamazlığı bakımından Allah (cc) Batındır.

Öte yandan zatının; mahiyeti bakımından sıfat, fiile ve isimlerinin de akılla kavranması mümkün değildir. Zira akıl da sınırlıdır. Her ne kadar akıl duyumlardan öte, çok daha latif şeyleri kavrama kabiliyetinde ise de belli ölçülerde duyu organlarımızın sınırlamasına tabidir. Mesela anadan doğma kör olan kimseye yeşil, kırmızı gibi renk kavramını, gerçeğine uygun olarak veremezsin. Akıl, görme özürlüyü bu renk kavramına taşıyamaz. Yine göze hitap eden şekil kavramını da vermezsin. Sağıra ses, söz kavramını da veremezsin. Aklı bu hususta güçsüz kalır. O halde fizik alanda bile çoğu kez acze düşen sınırlı akılla Allah'ı (cc) kavramak ne mümkün. Allah (cc) bu bakımdan da Batındır.

Şu halde Allah'ın (cc) zatını; mahiyeti bakımından sıfat, fiil ve isimlerini kavramaya çalışmayalım. Çabamız boş olur. Bize düşen yukarıda izah ettiğimiz zahir olan yanlarına yoğunlaşalım. Allah'a (cc) öyle yakınlaşmaya çalışalım.

Hamdle, zikirle, şükürle, tesbih ile, tahlil ile, dua ve ibadetle kalp gözümüz açılır da, Allah'ı (cc) kavramada değil de hissetmede duymada ileri merhalelere ulaşabiliriz inşaallah. Evliyaullah'ın izinde ilahi tecellilere mahzar olurda mükaşefe ve müşahede ile daha ileri boyutlarda hisseder, duyar, yaşar, O'nda fani olur, O'nda baki oluruz inşallah. O zaman zahir isminin boyutu daha açılır daha büyür, Batın isminin boyutu daha derinleşir.

EL-VÂLÎ

VÂLÎ:<<Yarattığı kainata hakim olan, olup biten her varlık ve olayı yaratıp, yöneten >> demektir.

Allah (cc), aklımıza durgunluk veren, muhayyilemizi acze düşürüp, basiretimizde hayret ve hayranlık uyandıran bu varlık ve oluş alemini canlısı ve cansızı ile, şuurlusu ve şuursuzu ile maddesi ve enerjisi ile mikrosundan makrosuna kadar kendi yaratıcı kudreti ile yaratmıştır. Her an yaratmaya devam etmekte olup onları bütün ayrıntıları ve en ince teferruatları ile idare etmektedir. Dolayısı ile Allah yaratmayı tamamlayıp bitirmiş değildir. Her an << Kün feyekün= ol der ve olur>> sırrı devam etmektedir. Nitekim "***O her an yaratma halindedir***"55/29 buyurulmaktadır. Bir taraftan, süresini tamamlayan yaratıkların varlığına son verirken (mesela beyaz cüceler, patlayan süper novalar gibi astronomik olaylarla) veya canlıları öldürerek bu varlık alemindeki varlıklarını bitirirken diğer taraftan patlattığı süper novalardan yeni yıldızlar ve yıldız sistemleri oluştururken, diğer yandan ölen canlıların yerine yeni canlılar var ederek yaratma işlemini her an sürdürmektedir.

Dirilten, öldüren, aziz ve zelil eden, yükselten alçaltan, zengin eden fakir kılan, lütufta ihsanda bulunan, himaye eden, maddeye ve ruha hükmeden, Rahmet ve bereket veren, Adli ile her şeyi dengeleyen, Vedud ismi ile sevip sevdiren, en gizli sırlardan haberdar olup, en ince ayrıntıları bilen ve işlem yapan, dualara icabet eden, günahları affeden, en doğru yolu gösteren Allah (cc) fiziki, astronomik, biyolojik,

fizyolojik, jeolojik elhasılı bütün ilimlerin ilgili olduğu alanlarda her an tasarrufta bulunmakta, idare etmekte, kontrol etmektedir. Nitekim ayette " ***Allah gökten yere kadar her işi düzenleyip yönetir.***"32/5 Buyurmak sureti ile bu husus ifade edilmektedir.

Allah (cc) bu varlık ve oluş aleminin tek hakimi, mutlak yöneticisidir. O, hadis-i şerifte bildirilen 99, Kur'an da geçen 130 küsür ismi ile beklide bizlere bildirilmemiş sonsuzca isimleri ile tecelli ederek var ettiği alemi, yine her an tecellilerle yönetmekte, düzenlemekte, yönlendirmektedir. Mübdi, Bedi isimleri ile başlattığı varlık ve oluş aleminde, Halik, Bari, Musavvir isimlerinin tecellisi ile yaratmayı sürdürmektedir. Hafiz ismi ile koruduğu varlık kanuniyetini, Rakib ismi ile kontrol edip, Kayyum isminin tecellisi ile devam ettirmektedir. yarattıklarının her türlü ihtiyaçlarını Latif, Razzak, Mukit, Rahim, Kerim, Şekur Gibi isimleri ile karşılamağa, onların varlıklarını sürdürmelerini sağlayacak ortamı oluşturmağa her an devam etmektedir. Hasib, Muhsi, Adl isimleri ile gerek fizik alandaki dengeleri matematiksel düsturlarla, gerek sosyal, psikolojik alandaki ruhsal dengeleri ayakta tutmağa devam etmektedir. Bunlar sadece birkaç örnek.

Şu halde kısaca Allah (cc) kainatı, fiili sıfatlarının tezahürü ve isimlerinin tecellisi ile her an yaratmağa, onların maddi, manevi, ruhi ihtiyaçlarını karşılamağa ve onları yönetmeğe devam etmektedir.

Bu ismi şerifi vird edinenler, kendini Allah'ın iradesine terk etmenin huzur, rahatlık, ve emniyetini hissederler. Ruh sağlıkları düzenli olur. İşleri hayırla biter.

Bu ismi şerifle ilgili bir ayeti kerime mevcuttur.

" ***Allah bir topluma kötülük diledi mi, artık onun için geri çekilme diye bir şey yoktur. Onların Allah'tan başka var edip yöneteni de yoktur***." 13/11

EL-MÜTEÂLÎ

MÜTEÂLÎ:<< Kendisi hakkında, yaratılmışların akıl ve idraklerinin mümkün gördüğü her şeyden, kavrayabildiği her hal ve tavırdan çok üstün ve her eksiklikten münezzeh ve uzak olan zat >> demektir.

Allah zatı bakımından, ilmi bakımından, kudreti, iradesi bakımından, her türlü sıfat, fiil ve isimleri bakımından çok yücedir, en üstündür. Bu hususlarda bizim aklımıza, muhayyilemize, zihnimize ne gelse Allah (cc) o değildir. Bizim tasavvurumuzda var olanlar Allah'tan hep aşağı olan, O'nun yarattıkları ile ilgili kavramlardır. İnsan zihninde oluşan kavramlar, duyu organlarının zihne aksettirdiği, varlık yansımalarıdır. Biz insanlar düşüncelerimizi, muhayyilemizi, tasavvuru muzu hep bu kavramlarla şekillendiririz. Bu bakımdan da hakkında zihnimizde bir kavram olmayan varlıkları, zihnimizdeki kavramların kendimize uygun düşenlerinin terkibi ile şekillendiririz muhayyilemizde. Tabii varlıkların en mükemmeli insan olduğu ve zihnimizdeki kavramların en üstünü ona ait olduğu için insanlara ait en üstün özelliklerin kavramlarını birleştirerek insan ötesi varlıkları tahayyül etmeye çalışırız. Melekleri, cinleri v.s öyle tasavvur ettiğimiz gibi. Bu bakımdan insan antropomorf düşünceli bir varlıktır. İnsan, insanüstü, fizik ötesini insanlaştırarak tahayyül eder. İşte gerek tarih boyu, gerek günümüzde insanlar kendi başlarına düşündükleri zaman tanrıları hep insan şeklinde tasavvur etmişlerdir. Bu bakımdan ilahi dinler inananlarına gerçek mücerret Allah düşüncesini

sunmuş, en azından Allah'ın (cc) kavranamazlığını, tasavvurlarımızdan yüce ve müteali oluşunu sergilemiştir. Sıfatları ve isimleri vasıtası ile Allah'ı (cc) kavramağa değil de hissetmeye yönlendirmiştir bizi.

İşte bu bakımdan Allah (cc)bizim tasavvurumuzdan, muhayyilemizden de çok yücedir, münezzehtir. Hadis-i Şerifte buyrulduğu gibi <<Yüce Allah, her aklına gelenden başkasıdır>> Allah, tasavvurlar üstüdür.

Şimdi Allah'ın (cc) Müteal oluşunu ayetlerin asli metinlerindeki veciz ve teshir edici ifadeleri ile görelim. Bu ayetlerde görülen Allah'a (cc) fiiller, O'ndan başkası tarafından gerçekleştirilemez olduğu için, o özellikler başkalarında olmayacağı için Allah yücedir, eşsizdir.

1–Allah (cc) gökleri ve yeri yaratmada eşsizdir, benzersizdir, yücedir. " ***(Allah) gökleri ve yeri hak ile yarattı. O koştukları ortaklardan çok yücedir.***"16/3 Yaratma işinde tekdir. O'ndan başka gerçek yaratıcı yoktur. "***Allah onların koştukları ortaklardan yücedir***."

2–Cinler gibi algılanamaz mücerret, algılanamaz oldukları için bazılarınca tanrı sayılan varlıkları da O yaratmıştır. Bazılarının onlara tapacak kadar küçüldükleri bu varlıkları yaratma işi de Allah'ın yüce oluşundandır. O öyle bir yücedir ki ne eş, ne çocuk, ne üreme, ne çoğalma gibi vahdaniyete ve vahdaniyetin yüceliğine helal getiren kesretin aczinden, zaafından münezzehtir. " ***Cinleri Allah'a ortak koştular. Oysa ki onları da Allah yaratmıştır. Bilgisizce O'na oğullar ve kızlar yakıştırdılar. Haşa! O, onların ileri sürdükleri vasıflardan uzak ve yücedir***." 6/100 " ***Hakikat şu ki, Rabbimizin şanı çok yücedir.*** "**O ne eş, ne de çocuk edinmiştir**." 72/3

3–Allah bir yaratıcıdır ki, yarattıklarının kendi yaratı lışlarına hiç müdahaleleri yoktur. "***Rabbin dilediğini***

Yaratır ve seçer. Onların seçim hakkı yoktur. Allah onların ortak koşmalarından yücedir." 28/68

4-İnsanların çoğu Allah'ı (cc) hakkı ile tanıyamadılar. Zira O çok yücedir, çok üstündür. Gökleri kağıt gibi dürmek şeklinde, yapılamayacak her şeyi yapamaya kadir olandır. "***Onlar Allah'ı hakkıyla bilemediler. Kıyamet günü bütün yeryüzü O'nun tasarrufundadır. Gökler O'nun kudreti ile dürülmüş olacaktır. O, müşrik lerin koştukları ortaklardan yücedir.***" 39/67

5–O öyle bir yücedir ki bilmediği hiçbir şey yoktur. İnsanların bilgisizliklerinden dolayı O'na koştukları ortaklardan çok yücedir. "***O, müşriklerin ortak koştukları şeylerden çok yüce ve münezzehtir***." "***Onlar Allah'ı bırakıp kendilerine ne zarar ne fayda verebilecek şeylere tapıyorlar ve: Bunlar, Allah katında bizim şefaatçılarımızdır, diyorlar. De ki: <<Siz Allah'a göklerde ve yerde bilemeyeceği bir şey mi haber veriyorsunuz? Haşa! O, onların ortak koşmalarından uzak ve yücedir.>>***"

6–O öyle bir yücedir ki, var olan her şey O'nu tespih eder, O'nu tenzih eder. O'nun yüceliğini her an hayranlık duyguları ile hamd ederek itiraf eder.

" ***Allah onların söyledikleri şeylerden münezzehtir. Son derece yücedir ve uludur. Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O'nu tespih eder***" 17/43-44

7–O öyle bir yücedir ki, hiçbir şeyi boşuna yaratmamıştır. O mutlak hakimdir, tektir. " ***Mutlak hakim ve hak olan Allah çok yücedir. Başka tanrı yoktur. O, yüce arşın sahibidir.***" 23/116

8–O öyle bir yücedir ki hiçbir kimsenin, kendinden başka hiçbir şeyin yapamayacağını yaparak yaratır. Rızıklandırır, öldürür, diriltir. "***Allah sizi yaratmış, sonra rızıklandırmıştır. Sonra O hayatınızı sona erdirecek daha sonra sizi tekrar diriltecektir. Peki sizin Allah'a eş tuttuğunuz içinde bunlardan birini***

yapabilecek var mı? Allah onların ortak koştukların dan mutlak yücedir." 30/40 " ***O, görüneni de görünmeyeni de bilir; çok büyüktür, yücedir***."13/9

EL–BERR

BERR:<<Yarattıklarına ihsanı, Lütfu, keremi sınırsız derecede bol olan, onlara sonsuz müsamaha gösteren>> demektir.

Berr isminin kendisinden türediği ve insanlar için <<iman, ibadet ve ihsanda en üst çizgide bulunmak>> manasını ifade eden <<Berr>> kelimesi Kur'an'da insanlar için şu şekiller de tarif edilmiştir.

" ***İyilik, yüzlerinizi doğu ve batıya çevirmeniz değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaplara, peygamberlere inanır. Yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekat verir. Antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanların da sabreder. İşte doğru olanlar bu vasıfları taşıyanlardır.Muttakiler ancak onlardır***."2/177

Ayette görüldüğü gibi insanlar için << Birr >>

1 – İman ve ibadette tam ve mükemmel olmayı

2 – Hem canın yongası sayılan maldan, hem de en çok sevilen kısmından insanlara ihsanda bulunmayı

3 – Antlaşma yaptığın veya vaad ettiğin zaman ona sadakatte bulunmayı

4 – sabretmeyi

İfade etmektedir.

Yine " ***Sevdiğiniz şeyden (Allah yolunda) harcamadıkça Birr (iyi) ye eremezsiniz***."3/92 Ayeti kerimesi bu defa sadece, infak etmek, Allah (cc) rızası için harcamak, insanlara ihsan etmek manasında kullanılmıştır. Şu halde birr kelimesinin ağırlıklı manası ihsan, ikram, infaktır. Hem de malının en çok sevdiği

kısmından vererek fedakarlık ve feragat duygularını en üst çizgiye çekmek manasını ifade eder. İşte kelimenin kökünün bu manalarına göre Allah'ın (cc) Berr ismi öncelikle yarattıklarına ihsanı etmesini, kullarına ettiği vadini mutlaka yerine getirmesini, onun aksine davranmamasını ve sabırlı olmasını ifade eder. Tabii yukarıda birinci şıkta ifade edilen iman ve ibadet kullara has bir manadır.

Allah'ın (cc) isimlerinden biri de Sabur olduğu ve " ***(Rabbim) sen verdiğin sözünden, vaadinden caymaz, onu mutlaka yerine getirirsin.***" Ayetinde belirtildiği gibi üçüncü ve dördüncü maddelerdeki manalar Allah'ın (cc) Berr ismine bir ışık tutarak, vadine sadakat ve sabırlı olmayı bu ismin manası içerisinde mütalaa edilmesini gerekli kılar.

Yine Berr isminin en büyük ve ana manası; Allah'ın (cc) yarattıklarına bol bol, sınırsız derecede ihsanda bulunması, lütfetmesi, ikram etmesidir. Allah (cc) kullarına hiçbir karşılık beklemeden bu dünya hayatında, hiçbir fark gözetmeden ihsan eder. Birr'in ifade ettiği ihsan <<en ileri derecede yapılan ihsanı>> ifade eder.

İşte Berr olan Allah (cc) kullarına daha doğrusu bütün yarattığı mahlukata ihsan eder. Böceğine, arısına, bitkisine, ağacına, kurduna, kuşuna, insanına, cinine hasılı bütün yarattığına, dünya hayatının bütün gereklerini, onlar farkında olmasa da ihsan eder.

Öte yandan bilhassa insanlar olmak üzere bütün mahlukatına müsamaha gösterir. Dünya hayatı ile ilgili müsamahayı bütün yarattıklarına gösterirken, ahiret ile ilgili müsamahayı sadece inanan, mümin kullarına gösterir. Mesela: İyilik eden bir kuluna hemen anında on misli sevap ihsan eder. Bunlardan iyilik etmeye ihlasla ve samimiyetle niyetlenip de çeşitli sebeplerle

gerçekleştiremeyenlere hemen mukabil bir sevap verir. Kötülük edenleri hemen cezalandırmaz, tövbe etmesine fırsat tanır. Tövbe etmezse adli gereği bire bir günah verir. Kötülük yapmaya karar veren kimse her ne sebeple olursa olsun gerçekleştiremedikçe günah vermez. Kötülük yapanlardan kul hakkı ve şirk dışındakilerden, Lütfü ile dilediğini affeder cezalandırmaz. İşte bütün bunlar Allah'ın (cc) ihsanının yanında müsamahasının da sınırsızlığını gösterir.

Bu ism-i şerifi vird edinenler günahlardan korunur, kaza belalardan muhafaza edilir. Kötü alışkanlıklardan kurtarılır.

Bu isimle ilgili Kur'an da bir ayet vardır.

1–" ***Gerçekten biz, bundan önce O'na yalvarıyorduk. Çünkü iyilik eden esirgeyen ancak O'dur***."52/28

ET-TEVVAB

TEVVAB : Kullarını tövbe etmeye sevk edip, onlara tövbe etmeyi nasip eden, tövbe etmeleri için imkanlar ve fırsatlar sağlayan, yaratan, tövbeleri kabul buyuran.

İnsan iyiye ve kötüye meyyal, iyilik kadar kötülük işlemeye müsait yaratılmıştır. Madem ki, dünya imtihan dünyasıdır ve madem ki insan kullukta kemale ermek üzere yaratılmıştır; o halde insanın bu çift kutuplu eksenin sıfır noktasında, her iki tarafa meyilli halde yaratılması gerekli idi. İnsan, niyetleri ile, işleri ile, fiilleri ile, düşünceleri ile, yaşayış ve davranışları ile artıda en üstünlük ifade eden kemal ile, ekside en aşağılık ifade eden zeval arasında derecelenen bir yer işgal eder.

Bu bakımdan insan kendi iradesi ile hem hep iyilik yaparak üstün insan, kamil insan mertebesine ilerleyebilme, hem hep kötülük yaparak aşağı insan seviyesine yönlenme, hem bu iki uç arasında derecelenen yerlerden bir yerde bulunma, hem de sıfır noktası çevresinde hem iyiye hem kötüye gidip, gelebilme özelliğinde yaratılmıştır.

Tövbe açısından baktığımız zaman insan, menfi istikamette giderken tamamı ile dönüş yapıp müspete doğru yönelerek kemal yoluna girebilir. Öte yandan menfi ile müspet arasında gidip, gelen kişi menfiden vazgeçerek hep müspete yönelebilir. Bu iki oluşumun tersi de olabilir. Ama bu tövbenin konusu dışındadır.

İşte bu şekilde müspete yönelme olayının, insanın görünenden çok görünmeyen, iç aleminden, kalbinden kaynaklanan yanları, iç boyutları vardır. İşte tövbe

kalpte, iç boyutta meydana gelen bir takım sübjektif oluşumlardır. Bunlar da kişinin;

1 – Yaptıklarının kötülüğünü kavrayıp hissetmesi

2–Yaptığı olumsuzluklardan samimi pişmanlık duyması

3 –Olumsuzluklardan vazgeçip bir daha yapmamağa karar vermesidir.

İşte tövbe insanın iç aleminde kötü duygularından kötü istek ve arzularından kurtularak yerine iyilerin ve iyilik duygularının çimlenip yeşermesi oluşumunun adıdır. Bundan sonra davranışlarını düzeltip iyi hareket ve fiillerde bulunmayı şiar edinmesi tövbenin dış boyutu olarak, dördüncü bir gereğidir.

Şu halde tövbe: İnsanın menfiyi silip, müspeti özüne nakış nakış işleme çabasıdır.

Geçici, basit, neticesi boş istek ve arzuların esaretinden kurtulup, sonsuz zevklere, üstün duygulara, sonsuz ve uçsuz boyutlu derin hallerin hürriyetine doğru ilk adımı atıştır tövbe.

Tövbe hırsı tevekkülde, tamaı kanatta, ihtirası rızada, kini merhamette, nefreti muhabbette, ifrat ve tefriti müsamahada, bencilliği diğerkamlıkta, düşmanlığı dostlukta bitirme şuuruna erişmenin ilk basamağıdır.

Tövbe kulu şeytanın hakimiyetinden, nefsin esaretinden kurtarıp, Allah'a (cc) teslimiyetle yakınlaşma idrakine ilk adımı atıştır.

Elhasıl tövbe kişinin menfiye esaretten, müspette hürriyete yönelmesidir.

Tövbeyi ayetlerin ışığında şöyle bir maddelersek daha iyi kavrarız sanırım.

1 - Tövbede pişmanlık duyguları ve samimiyet esastır. " ***Ey iman edenler! Samimi bir pişmanlık duygusu ile Allah'a dönün***." 66/8

2 – Allah'ın (cc) öncelikle kabul edeceği tövbe; bilmeden yapılan kötülüğün hemen ardından yapılan tövbedir. " ***Allah'ın kabul edeceği tövbe, ancak bilmeden kötülük edip te sonra tez elden tövbe edenlerin tövbesidir. İşte Allah bunların tövbesini kabul eder***."4/17

3 – Kötülükleri yapıp yapıp ta ölüm gelip çatınca, gözlerinin önüne ahiret halleri gelmeye başlayan kimsenin yapacağı tövbe kabul edilmez. " ***Yoksa kötülükleri yapıp yapıp ta içlerinden birine ölüm gelip çatınca << ben şimdi tövbe ettim >> diyenler ile kafir olarak ölenlerin tövbesi kabul edilecek değildir***." 4/18

4 – Cehennemin en alt katına layık olan, asla yardımcı da bulamayacak olan münafıklardan **a)** Samimiyetle pişman olarak tövbe edip, **b)** hallerini düzeltenler, **c)** Bundan sonra da ibadetlerini sade Allah (cc) için yapanlar müminlerle aynı haklara sahip olurlar. " ***Şüphe yok ki münafıklar cehennemim en alt katındadırlar. Artık onlara asla bir yardımcı bulamazsın. Ancak tövbe edip hallerini düzelten, Allah'a sımsıkı sarılıp dinlerini yalnız O'nun için yapanlar başkadır. İşte bunlar müminlerle beraberdir***." 4/145-146

5 – Müminlerden de kim bilmeden bir kötülük yapar, sonra ardından tövbe edip te kendisini ıslah ederse onu Allah (cc) bağışlar, çünkü Allah (cc) merhamet etmeyi kendine yazmıştır. " ***Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde onlara de ki: Selam size! Rabbiniz merhamet etmeyi kendine yazdı. Gerçek şu ki: Sizden kim bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra ardından tövbe eder de kendini ıslah ederse, bilsin ki Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir***."6/54 Diğer ayetler 7/153 – 16/119 – 20/82

6 – Allah'a (cc) şirk koşan, haksız yere adam öldüren ve zina edenler önce tövbe etmeli, sonra iman

etmeli, sonra Salih amel işlemelidir. " ***Ve onlar ki, Allah ile beraber başka bir tanrıya yalvarmazlar, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Bunları yapanlar günahının cezasını bulur. Kıyamet günü azabı kat kat artırılır. Ve onda alçaltılmış olarak devamlı kalır. Ancak tövbe edip ve iman edip iyi davranışta bulunanlar başkadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah Gafurdur, Rahimdir.***"25/68-69-70

7 – Günahtan sonra tövbe etmemek zulmün kendisidir. " ***İmandan sonra fasıklık ne kötü bir isimdir. Kim de tövbe etmezse işte onlar zalimlerin kendisidir***."49/11

8 – Bütün bunarlın yanında Allah (cc) dilediği kullarının tövbesini kabul eder. " ***Sonra Allah bunun ardından yine dilediğinin tövbesini kabul eder. Zira Allah bağışlayan esirgeyendir***."9/27

9 - Allah (cc) tövbe edenleri sever. " ***Muhakkak Allah çok çok tövbe edenleri ve temizlenenleri sever***." 2/222

Günahlardan arınmak için Allah'a (cc) yönelmeyi iki ana kelime ile ifade eder Kur'an. Biri tövbe biri istiğfardır. Bunlar aynı şey gibi görünse de aralarında farklar vardır. Şöyle ki;

Tövbe; Kötülükten pişmanlık duyulup, ondan vaz geçmeye ve bir daha işlememeğe karar vermek manası ifade ederken; İstiğfar tevbe duyguları ile Allah'tan (cc) bağışlanmayı dilemektir. Şu halde tevbe köktür, temeldir, istiğfar gövdedir, dallardır.

Tevbe kalpte duyguların pozitifleşmesi, müspetleşmesi iken istiğfar bu duyguların Allah'tan (cc) talep haline, dua haline dönüşmesidir.

Tevbe tamamı ile sübjektif bir hal iken, istiğfar bu halin söze ve fiile dönüşmesidir.

Şu halde biz tevbeyi kendimizde bir hal haline getirip; istiğfarı darlıkta – bollukta, sıkıtında – refahta, nimette musibette, kolaylıkta zorlukta, kibirde, ucupta, hasedde, kinde, nefrette, ibadette, taatta bilhassa kızgınlıkta elhasılı her menfi ve müspet oluşumda dilimizin şablonu haline getirmeliyiz.

Tevvab ismi Kur'an da bir tanesi hakim diğerlerinin tamamı Rahim ismi ile birlikte olmak üzere 11 yerde geçmektedir. Buna göre Allah (cc) kullarına merhametinden dolayı tevbe nasip eder, merhametinden dolayı tevbe şartları ve imkanları yaratır. Rahmetinden dolayı kullarının tevbe duygularına icabet eder, onları müspete yönlendirir.

Bu ismi şerifi vird edinenler de kötü huy, kötü ahlaktan eser kalmaz. Kötüye temayül yok olur. Kötü alışkanlıklar silinir. Hep müspete yönlendirilir. Ayeti kerimeler:

1–"***Adem Rabbinden bir takım ilhamlar aldı ve derhal tevbe etti. Çünkü Allah tevbeleri kabul eden ve Rahimdir***."2/37

2–"***Böylece Allah tövbenizi kabul etmiş olur Çünkü acıyıp tevbeleri kabul eden odur***."2/54

3–"***Tevbemizi kabul et. Zira tevbeleri çok kabul edensin Rahimsin***."2/128

4–"***Onların tövbelerini kabul ederim. Ben Tevvabım ve Rahimim***."2/160

5–"***Allah Tevvab tır ve Rahimdir***." 4/16

6–"***Allah'ı Tevvab ve Rahim bulurlardı***."4/64

7–**" *... Allah'ın tevbeyi çok kabul eden ve pek esirgeyen olduğunu bilmezler mi?***"9/104

8–**" *... Çünkü Allah tevbeyi çok kabul eden ve pek esirgeyendir.***"9/118

9–" ***... Allah'ın tevbeleri çok çok kabul eden ve hüküm ve hikmet sahibi olmasıdır***." 24/10

10–"***Allah'tan korkun şüphesiz Allah tevbeleri çok çok kabul eden Rahimdir***."49/12

11–***"O'ndan (Allah'tan) af dile çünkü O tevbeleri çok çok kabul edendir.*** " 110/3

EL–MÜNTAKİM

MÜNTAKİM: Suç işleyenin cezasını hakkı ile veren; başkalarına haksızlık edenlere layık oldukları cezayı veren; hiç kimsenin yaptığı kötülüğü yanına bırakmayan, mazlumun intikamını zalimden alan. Kendine ve resullerine asi olup savaşanların gerek bu dünyada gerek ahirette hakkından gelen demektir.

Gerek Allah'a (cc) ve Resulüne isyan eden, karşı çıkan, gerek insanlara kötülük yapmayı alışkanlık haline getirip, zulmü karakterleştiren, gerek kendi nefsinin menfi isteklerini ve olumsuz temayüllerini hayatının şablonu haline getiren kimseler, her kim olursa olsunlar, inançları her ne olursa olsun, gerek bu dünyada, gerek ahirette, Allah (cc) tarafından mutlaka cezalandırılırlar. Yaptıklarının karşılığını görürler. Nitekim Allah (cc) ayetlerde şöyle buyurur:

"***Yoksa kötülükleri yapanlar bizden kaçabileceklerini mi sandılar? Ne kadar kötü hüküm veriyorlar***!" 29/4

" ***Bunun için yaptıkları kötülüklerin vebali onları yakaladı. Bunlardan da zulmedenlerin işledikleri kötülükler, başlarına gelecektir. Bu hususta Allah'ı aciz bırakamazlar***." 39/51

1–İnsanların Allah'a (cc) Resulüne iman etmeyen ama inananlara karışmayıp onlara müdahale etmeyen kimseler inançsızlıklarının karşılığını ahirette görürler.

2–İnanmadıkları gibi insanların imanını hazmedemeyen, onları aşağılayan, onlarla mücadele eden ve zulmeden kimseler gerek ahirette, gerek dünyada mutlaka Allah'ın (cc) Müntakim ismine

muhatap olurlar da karşılığını görürler. Bu dünyada maddi-manevi, fiziki-psikolojik, sosyal-hukuki, ekonomik-ailevi veya bir başka görünümle mutlaka zarar görürler. Ama gördükleri zararın Müntakim isminin tecellisi ile olduğunu bilmezler, bilemezler. Zararın kaynağını kendilerine göre araştırır, yorumlar dururlar. Bunların ahretteki cezaları ebedidir.

3 – İnsanlardan iman edip, cehaletleri, bilgisizlikleri nedeni ile zaman zaman Allah'a (cc) karşı suç olan fiilleri işleyenler, eğer samimiyetle tevbe ederlerse, umulur ki Allah'ın (cc) affına mahzar olurlar. Bunlardan affedilmeyen veya tevbe etmeyenler kötülüklerinin karşılığını birebir olmak üzere mutlaka ahirette görürler.

Ama inandıkları halde işledikleri kötülükler kul hakkını ilgilendiriyorsa, bunlar kullardan ya helallik diler, onlar tarafından affedilirler, dolayısı ile Allah (cc) tarafından da affedilirler; ya da helallik dilemez beklide haksızlığa devam ederler ki, bunlara, bu dünyada haksızlıklarının bedeli Allah'ın (cc) Müntakim ismi ile ödetilir. Ahirette suçları kadar ceza görürler.

4 – Öte yandan insanın imanı ne olursa olsun, kulluk ölçülerine riayeti nasıl olursa olsun, anne babaya Salih kimselere, saf temiz, ehli takva ve ehli hal ve kimseye zara vermeyen ama çoğu kez faydası dokunan kimselere haksızlık, zulüm hatta saygısızlık ve edep dışı davranışlarla muamele edenler bu davranışlarının karşılığını mutlaka Allah'ın (cc) Müntakim isminin tecellisi ile bu dünyada görürler. Nitekim hayatta hor görenin horlandığını, kınayanın kınandığını, zulüm edenin zulme uğradığını, ağlatanın ağladığını, zarar verenin zarara uğradığını görür dururuz hep. İnsan kendi yaptığını görmez hatta

unutur da, kendi başına gelenden sızlanır durur. Biraz düşünse görür ki, Müntakim isminin tecellisine muhataptır.

Ancak şunu iyi bilmek gerekir ki, Allah'ın (cc) intikamı, kulların zaafının, aczinin ifadesi olan kin gibi, kızgınlık gibi, garaz gibi, nefret gibi tamamen menfi duygularını tatmin gayesi ile alınan intikam cinsinden olmayıp, yaratıklar arasında en ince teferruata, en hassas dengelere kadar ilahi adaletin gerçekleşmesidir. Şu halde Allah'ın (cc) intikamı, lütfünün, merhametinin, ihsanının tecellisine paralel, hak edenin, hak etmesinde ısrarı sonucu adaletinin, suçlu, günahkar kullarında dünya ve ahiret platformunda tecelli etmesidir.

Allah'ın (cc) intikamının dünyada tecellisi, çoğu zaman adaletinin olduğu gibi bazen de müminler için lütfünün ve ihsanının gereği olabilir. Zira düşünen, araştıran bir kul çoğu zaman Müntakim isminin tecellisi olan musibetlerin nedeni üzerinde zihnen yoğunlaşır, maddi ve manevi nedenleri sorgular, çoğu kez bulanık bile olsa hikmetler görür. Bunlar üzerinde yoğunlaşa yoğunlaşa, başka manevi egzersizler yanında tevbe eder, istiğfar eder, af diler; bakarsın ki görüşü basirete, aklı, aklı selime hissi, kalbi selime, nefsi, levvame, mülhime, mutmaine … gibi nefsin üst derecelerine doğru ayaklanır da insan yaratılışının gayesi olan kullukta kemal (olgunluk) yolunda merhaleler kat etmeğe başlar. Madem ki Allah'ın (cc) intikamının ahirette tecellisi adlinden, dünyada tecellisi de çoğu kez adlinden, bazen de müminler için lutfundandır; O halde ayağımızın sürçmesinden tutun da, düşmemize veya başka şekilde canımızın yanmasına kadar karşılaştığımız her zorluğun, her

musibetin arka planında Allah'ın (cc) Müntakim isminin izlerini arayarak tevbe etmek, istiğfar etmek şiarımız olmalı ki, lütfundan nasiplenip kemale doğru mesafe alalım.

Tevbeyi, istiğfarı dilimizde ve kalbimizde hep canlı tutarsak, bilhassa yaşadığımız sosyal ve psikolojik hayat tablomuzu, ekonomik oluşum çizelgemizi basiretle, aklı selimle analiz edip çözümlediğimiz zaman adle eşlik eden bu lütufları, bu hikmetleri ayan beyan görürüz.

Allah'ın (cc) Müntakim ismi, insanların iman, ibadet, ahlak, hukuk gibi psikolojik ve sosyal kanunlara uymalarını gerekli kılar. Bunlara uymayanlar karşılığını görürler. Tıpkı Allah'ın (cc) varlığa koyduğu tabii kanunlara uymak mecburiyetinde olduğumuz gibi. Bunlardan mesela; yer çekimi kanununa uymayıp, kendini boşluğa bırakan; suyun kaynama derecesine aldırış etmeyip kaynar suya giren, elektrik akımını ciddiye almayıp yüksek gerilim hattına dokunan….. ve daha bunlar gibi nice tabii kanunlara uymayan derhal, anında Müntakim ismine muhatap olarak cezasını bulur.

Allah'ın (cc) lütuf, ihsan, rahmet gibi her yanı tutmuş barajlarını aşıp, Gafur, Gaffar, Tevvab, Afuv isimlerinin hayatı çevreleyen, kuşatan süzgecinden geçip Müntakim ismine muhatap olabilenlere pes. Ben de bu ismi şerife hep muhatap olduğum için bana da pes doğrusu.

Bu ismi şerifi Allah'ı (cc) zikir maksadı ile diğer isimlerle vird edinen kimse zulme uğramaz, kötülük düşünenlerin kötülüklerinden uzak kalır. Müslüman toplumlara zulmeden, diğer toplum ve devletler

aleyhine, elinden hiçbir şey gelmeyen fertlerin bu ismi çokça okumaları uygun olur.

Kur'an'da Muntekim ismi, isim sigası ile tekil olarak hiç geçmez. Sade üç yerde çoğul şekli ile geçer. Başka sigalarda ise dokuz yerde geçer. Toplam on iki yerde geçer. Bunlar da:

1–"***Allah'ın ayetlerini inkar edenler için şiddetli bir azap vardır. Allah suçlunun hakkından gelen mutlak güç sahibidir***." 3/4

2–"***Kim bu suçu tekrar işlerse Allah'ta ondan karşılığını alır, Allah daima galiptir, öç alandır***."5/95

3–"***Biz de ayetlerimizi yalanlamaları ve onlardan gafil kalmaları sebebiyle kendilerinden intikam aldık ve denizde boğduk***."7/136

4–"***O halde, sakın Allah'ın Peygamberlerine verdiği sözden cayacağını sanma, çünkü Allah azizdir, kimsenin yaptığını yanına bırakmaz***." 14/47

5–"***Eyke halkı gerçekten zalim idiler. Biz onlardan da intikam aldık. İkisi de açık bir yol üzerindedirler***." 15/79

6–"***Günaha dalanlardan hakkıyla intikam aldık***."30/47

7–"***Kendilerine Rablerinin ayetleri hatırlatıldıktan sonra ondan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir! Muhakkak ki biz günahkarlara, layık oldukları cezayı veririz***." 32/22

8–"***Allah kime hidayet ederse, artık onu saptıracak yoktur. Allah mutlak güç sahibi ve intikam alıcı değimlidir?***" 39/37

9–"***Biz de onlardan intikam aldık. Bak yalanlayanların sonu nasıl oldu?***" 43/25

10–"***Biz seni onlardan alıp götürsek de yine onlardan intikam alırız***." 43/41

11–"***Böylece bize esef verdiler de onlardan intikam aldık ve onları topluca boğduk***." 43/55

12–"***fakat biz büyük bir kuvvetle yakalayacağımız gün, kesinlikle intikamımızı alırız***."44/16

EL–AFÜVV

Bu ismi şerifin izahını daha önce Gaffar, Gafur ile mukayeseli olarak yapmak için yerini değiştirdiğimizden oraya bakılması uygun olur.

ER–RAÛF

RAÛF: <<Yarattıklarına şefkat ve merhameti ile muamele eden, şefkat ve merhameti tam ve mutlak olan>> demektir.

Allah (cc) yarattığı bütün mahlukata, özellikle bitkisi, hayvanı, insanı ile bütün canlılara şefkatle davranır, şefkat ve merhametle tecelli eder. Canlıları bu alemde varlık alanına çıkaran Allah (cc), onların hayatiyetlerini belirli bir zaman dilimi içerisinde sürdürebilmeleri için, gerekli olan, biyolojik, fizyolojik, ekonomik, psikolojik ve sosyolojik bütün ihtiyaçlarını yaratıp onlara ihsan etmiştir. Yaratmağa ve ihsan etmeye devam etmektedir. Dert ile devasını birlikte yaratmıştır, her türlü sıkıntı ile çaresini birlikte var etmiştir. Her türlü zorluğun yanı başında kolaylığı var kılmıştır. Bu deva, bu çare, bu kolaylık O'nun re'fetinin yani şefkatinin belirtisidir. Hatta müfessirlerin çoğunluğunun ifadesi ile her güçlük ile iki kolaylık yaratmıştır. Nitekim bu anlayışa göre, inşirah suresinde " ***Bir güçlüğe bir kolaylık, aynı güçlüğe bir kolaylık daha vardır***." Diye manalandırabileceğimiz

ayette Allah'ın (cc) şefkati bir güçlüğe iki kolaylık şeklinde tecelli eder.

Allah'ı (cc) hep azap eden, hep gazap eden, hep cezalandıran, hep yakan biri olarak tahayyül etmek çok yanlıştır. Nitekim Allah'ı (cc) bize tanıtan ve varlıklar üzerinde tecellilerinin adları olan Esma-i Hünsaya baktığımız zaman, Rahmet ve şefkat belirtisi olan isimleri nerede ise Esma-i Hünsanın yarısına yakınını teşkil eder. Mesela Rahman, Rahim, Selam, Mümin, Müheymin, Gaffar, Gafur, Tevvab, Afüv, Vehhab, Razzak, Fettah, Basıt, Rafi, Muiz, Adl, Latif, Halim, Şekür, Hafiz, Mukit, Hasib, Kerim, Mücib, Vasi, Hakim, Vedud, Mecid, Vekil, Veliy, Hamid, Macid, Samed, Berr, Rauf, Muksit, Muğni, Mani, Nafi, Nur, Hadi, Raşid, Sabur gibi Esma-i Hünsanın hemen hemen yarısına yakını Allah'ın (cc) rahmet ve şefkatini, lütfunu ihsanını ifade ederler. Geri kalan, Semi, Basir, Alim, Habir, Şehid, Hak, Kaviy, Melik, Aziz, Mütekebbir, Halik, Bari, Musavvir … gibi isimlerinin çoğu kendi zatının, sıfat ve fiillerinin üstünlüğünü niteleyen isimleridir.

Doksan dokuz isimden, Hafıd, Kabıd, Müzil, Kahhar, Müntakim, Dar gibi sayısı ancak altıyı bulan, ilk bakışta azap ve gazap ifade ediyor gibi görülen isimleri de vardır. Müntakim ismi çoğu kez şefkatinin ifadesidir. Aslında bu isimler iyi bakıldığında azap ve gazaptan çok, Allah'ın (cc) bunca varlık içinde dengeyi sağlamak için tecelli eden adaletinin, daha doğrusu Adl isminin birer sonucudur. Daha önce de zaman zaman değindiğimiz gibi Allah (cc), suç işleyerek cezaya layık olan ve ısrarla layık olamaya devam eden kullarına önce Halim ismi ile tecelli ederek mühlet verir, tevbe edip dönmeyerek ısrarları halinde adlinin bir gereği

olarak bu altı isimden biri ile, hikmeti icabı olarak tecelli eder. Öte yandan Allah'ın (cc) bu isimlerinin ifade ettiği tecellilerinin hemen yanında mukabil tecellileri vardır. Allah (cc) mukabil isimlerinin tecellisi ile bu altı ismini dengeler. Hafıd'ı Rafi ile, Kabıd'ı Basıt ile Müzilli Muiz ile, Kahharı Gaffar ile, Müntakimi Rauf ile Darr'ı Nafi ile dengeler. Yani bu altı ismi ile adlinin gereği tecelli ederken, şefkatinin gereği olarak mukabilleri ile tecelli etmeye hazır bulunur. Bu da Allah'ın (cc) kullarına şefkatinin Esma-i hüsnadaki göstergesidir.

Kemal yoluna girmeyen, kullukta hata ve kusurlarla dolu davranışlarda bulunan, isyan istikametini tercih eden kullarına Allah (cc) Gafur, Gaffar, Tevvab, Afüv gibi affediciliğinin dört değişik alternatifi ile şefkatinin, merhametinin belirtisi olarak fırsatlar tanır, imkanlar sunar. Hatasından döneni affeder, günahlarını hemen kapatır, örter veya tamamı ile affedip siler. Ama günah işleyip tevbe etmeyen kullarına adlinin bir gereği olarak bire bir ceza verirken, iyilik yapana bire on mükafat vaad eder. Allah (cc) ancak Rauf olarak, Rahim olarak nitelenebilir. Öte yandan << ***Allah'ın Rahmetinden ümit kesmeyin*** >>, << ***tevbe edin kabul edeyim*** >>, << ***Bana dua edin size icabet edeyim*** >> diyen ve bunu İslami bir slogan haline getiren Allah (cc) hiç Rauf ve Rahim olmaz mı?

Yarattığı kullarına lütfunu, ihsanını, rahmetini, bereketini biz anlamasak da nisan yağmurları gibi yağdıran Allah (cc) hiç onlara şefkatli olmaz mı? Zerreden küreye, atomdan galaksiye, her şeyi emrine müsahhar kıldığı kuluna şefkati olmaz mı hiç. Nitekim ayeti kerimede Rauf ismi, denizlerde yüzen gemilerde dahil yer yüzündekilerin tamamını insanın emrine müsahhar kılmasının sebebi gibi gösteriyor ayette; "

"***Görmedin mi? Allah, yerdeki olanları, emri uyarınca denizde yüzen gemileri, sizin hizmetinize verdi. Göğü de kendi izni olmadıkça yeryüzüne düşmekten korur. Çünkü Allah insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir***." 22/65

Şu halde Allah (cc) Rauf oluşundandır ki yeryüzünde var olan bütün varlıkları, onlarla ilgili bütün tabii, fiziki ve diğer kanunları, denizde gemiyi yüzdüren suyun kaldırma gücü ve sularla ilgili diğer kanunları insanlar için yaratmıştır. Yine Allah (cc) gökyüzünü ve gökyüzü cisimlerini dengede tutan onların bozulup dağılmalarını önleyen astronomi ile ilgili bütün kanunları, Rauf isminin bir gereği olarak insanların yararına yaratmıştır.

Havayı, suyu, havanın basıncını, suyun kaldırma gücünü, yeri toprağı, yerin çekim gücünü, ışığı, enerjiyi, elementi, mineralleri, atomu, molekülü elhasılı bu saydıklarımızdan oluşan bütün varlıkları yani gökte ne var, yerde ne var, denizde ne varsa hepsini emrine müsahhar kıldığı kuluna şefkatli olmaz mı?

İçinde Rauf ismi şerifi geçen ve her türlü binekleri ve taşıma araçlarını bize müsahhar kıldığını ifade eden ayette ve devamındaki ayetlere şöyle bir göz atarsak Allah'ın (cc) bizim için yarattıklarını bize olan şefkatinin bir neticesi olduğunu görürüz.

Allah (cc) bize bu dünya hayatını rahat ve kolaylıklarla geçirelim diye hayvanları binek ve taşıma araçları olarak yaratmıştır. Öte taraftan da bize yeni taşıma araçları yaratacağını Kur'an'da iki yerde (36/41 – 16/8) haber vermiştir. İşte bunlardan Rauf ismin geçtiği biri; " ***Bu havyalar sizin ağırlıklarınızı, ancak güçlüklere katlanarak varabileceğiniz bir memlekete taşırlar. Şüpheniz Rabbiniz çok şefkatli pek***

merhametlidir. Allah katırları ve eşekleri binmeniz ve (gözlere) zinet olsun diye yarattı. Allah şu anda bilemeyeceğiniz daha nice (nakil vasıtaları) yaratır." 16/7-8 Bu ayet-i kerimede bineklerden bahsettikten sonra <<***sizin henüz bilemediğiniz nice (nakil vasıtaları) yaratır***.>> ifadesi trene, otomobile, uçağa, hatta füzelere ve daha bugün bizim de bilemediğimiz ama gelecek nesillerin icat edecekleri nice vasıtalara işaret etmektedir. Hatta bu vasıtaların yaratılacağının hemen ardından "***Yolun bozukları olduğu halde, yolun düzgünlüğü de Allah üzerine gerekir***."16/9 Diyerek adeta bu icat edilecek araçların yol alabilmeleri için gereken ve insanlar tarafından ilahi ilhamla yapılacak olan demir yollarının demirleri, otobanların asfaltlarını ve bu vasıtaların kullanacağı enerjileri bizlere vermeyi adeta bu ayette Allah (cc) tekeffül ediyor. Nitekim milyonlarca yıl öncesinden bu günün, bu devrin insanlarının, Allah'ın (cc) yaratması ile icat edip kullanacağı araçlarının yakıtı olan petrolü, onun bir türevi olarak imal edilen asfaltı, yer altına depo ederek bizlere hazır halde bulundurmuştur. Eski çağlarda da bilinmekle beraber gerçek fonksiyonu bilinmeyen << ***Eğer Allah isterse sizi topluca yönlendirir***. >> 16/9 diyerek bu gün insanların tamamının ilgilendiği petrole bir gün bizleri yönlendireceğini imaen işaret etmiştir. Nitekim bu gün bütün insanlık topyekün petrole yönlendirilmiştir. Petrol herkesin alışverişinin, yiyeceğinin, içeceğinin, giyeceğinin, yakacağının, hayati bütün gereklerinin ekonomik değeri üzerinde etkilidir. Adeta herkesin sosyal bilhassa ekonomik hayatı petrole indekslenmiştir. Savaşlar petrol için, barışlar petrol için oluyor. Dünya siyaseti adeta petrole indekslenmiştir. Belki ileride kendi izni ile icat edilecek nice vasıtalar için nerde nice enerjiler depo edilmiştir.

Bu ayet-i kerimenin genel işareti içerisinde gizli nice araçları ileriki nesiller görür ve icat ederler, inşallah.

Milyonlarca yıl öncesinden kullarının rahatı, huzuru, refahı namına hazırlıklar yapan, yer altına enerjileri depolayan ve insanların emrine müsahhar kılan yine bizlerin kullanmamız için küçücük atomların içine, karakteri akışkanlık olan suyun akışkanlığına ne büyük enerjiler depolayan Allah (cc) hiç Rauf ve Rahim olmaz mı?

Bu örnekler gibi yüz binlerce, milyonlarca varlık ve oluşumu, rahatımız, huzurumuz namına emrimize müsahhar kılması Rauf ve Rahim oluşundandır.

Bu isimleri vird edinenlerin kalbinde incelik, şefkat ve merhamet husule gelir. Hiç kimse ona kötülük edemez, kaza ve belalardan emin olur.

Kur'an-ı Kerim'de Rauf ismi 10 ayette geçer bunlardan iki tanesi konunun içinde geçmiştir. Diğerleri;

3–"***Şüphesiz Allah insanlara Rauf'tur Rahimdir***." 2/143

4–5–"***Allah kullarına şefkatlidir***." 3/30-/207

6 – " ***Sonrada onların tevbelerini kabul etti. Çünkü O onlara karşı Rauf ve Rahimdir***." 9/117

7–"***Kuşkusuz rabbin Rauf'tur Rahimdir***."16/17

8–"***Allah çok şefkatli çok merhametlidir***."24/20

9–"***Şüphesiz Allah size karşı Rauf'tur Rahimdir***." 57/9

10–"***Rabbimiz şüphesi ki sen Rauf ve Rahimsin***." 59/10

Bunların dışında *9/128* ayetinde Rauf ve Rahim Peygamberimiz (AS) ın sıfatı olarak kullanılmıştır. Ayetlerde görüldüğü gibi bir tanesi müstesna diğerlerinin tamamında RAUF, Rahim ile birlikte kullanılmıştır.

MALİK'ÜL-MÜLK

MALİK'ÜL-MÜLK: bütün varlık aleminin tek ve mutlak hakimi, kendi yarattığı varlık aleminde sınırsız, sonsuz tasarruf yetkisi kendine ait olan mutlak varlık. Varlıkta tek hükümran. İster mülk ister milk kökünden türesin, malik oluş, bilhassa Allah (cc) için olunca sınırsız ve sonsuz bir irade, mutlak bir kudret, kesin bir tasarruf yetkisi, varlığı kuşatan bir ilim, engelsiz bir hakimiyet ifade eder.

Buna göre mülk Allah'ın (cc) dır. Hikmetine ve adline uygun olarak dilediğini, dilediği şekilde yaratır. Yaratmak istediği şey, <<Kün>> emri ile yaratılış ve işleyiş kanunlarına programlanmış olarak hemen oluverir. Allah (cc) göklerde ve yerde yani evrende kendi dilediği tabii, fiziki, astronomik … binlerce çeşit kanun ve nizamları koyarak, onların belli ve şaşmaz düzenlerle işlemelerini sağlamıştır. Bu kanunları ve nizamları değiştirecek hiçbir güç yoktur. Öte yandan Allah (cc) alemde her an dilediğini dilediği şekilde var etmeğe devam etmektedir. Yaratmasına hiç kimsenin aksi yönde bir müdahalesi yoktur ve olamaz. Kendinin dileyerek müsaade etmesi hali müstesna. Her şeyin üzerinde olduğu gibi bizim üzerimizde de mutlak tasarrufunu sürekli müşahede etmekte, en azından hissetmekteyiz. Nitekim daha önceki konularda ifade ettiğimiz gibi kendi yaratılışımız üzerinde kendi irademiz veya bizim dışımızdaki her hangi bir kimsenin, vasıtalıktan başka hiçbir rolü ve hiçbir tasarrufu yoktur. Doğduğumuz çağı ve zamanı, anamızı babamızı, cinsiyetimizi, güzellik çirkinliğimizi,

boyumuzu posumuzu, genlerimizin anne rahminde determine edilmesini sağlamamız mümkün olmamıştır. Biyolojik işleyişimiz üzerinde de en küçük bir rolümüz yoktur.

Allah (cc) mademki mutlak hükümdardır, madem ki iradesi sınırsız, kudreti mutlaktır, iradesini yönlendirebilecek, kudretini engelleyebilecek hiç kimse yoktur. O halde mülkün hükümranlığında mutlak tasarruf sahibidir. Dilemesi kendince bilinen bir hikmet olarak, yaratması var etmesi ise Lütfu, keremi, ihsanı, şefkati yanında mutlak adaletinin bir tecellisi olarak dilediğine fazlından ve rahmetinden ihsan eder. Dilediğini doğruya ve doğruluğa hidayet eder. Dilediğine hesapsız rızk ihsan eder. Dilediği kuluna hükümranlık, idarecilik, dilediğine hikmet ve ilim ihsan eder. Dilediğinin günahlarını affeder, dilediğini affetmeyip cezalandırır. Ana rahminde dilediğine dilediği şekli, sureti verir. Güç durumlarda dilediğine yardım eder. Dilediği kimseyi dilediği zamanda, mekanda, muhitte ve dilediği kimseler aracılığı ile yaratır. Dilediğine peygamberlik verir. Dilediğine velilik verip kendine dost edinir. Tasarrufu kendine ait olan yeryüzüne dilediği kimseleri mirasçı kılar. Dilediğini kalbinden kızgınlığı, buğuzu kini giderir. Allah (cc) dilediğini seçer ve yaratır. Yarattıklarının yaratılışı seçme hakkı yoktur. Allah (cc) dilediğini kendine seçer ve kendine iletir.

Tamamı ile ayet mealleri olarak yazdığımız, ayetlerin dışına hiç çıkmamağa özen gösterdiğimiz bu hususları örnek ayetlerle meal olarak özetlemek gerekirse, Allah (cc) buyuruyor ki;

*1–"**Göklerde, yerde ve ikisi arasında ne varsa hepsinin mülkiyeti Allah'a aittir. O dilediğini yaratır. Ve Allah her şeye tam manasıyla kadirdir**." 5/17*

*2–"**Göklerin ve yerin mülkü yalnız Allah'ın dır. O diriltir ve öldürür. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost, ne bir yardımcı vardır.**" 3/116*

*3–"**<<Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, acizlikten dolayı bir dosta ihtiyacı olmayan Allah'a hamd ederim>> de ve tekbir getir**."17/111*

*4–"**Göklerin ve yerin mülkü, hakimiyeti Allah'ın dır. Dilediğini yaratır: dilediğine kız çocukları, dilediğine oğlan çocukları bahşeder. Yahut onları kız ve erkekler olarak çift yaratır. Dilediğini de kısır kılar.**" 42/49-50*

*5–"**O gökleri ve yeri altı gün (devre) de yaratan sonra arşın üzerine istiva edendir. Yere gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni ve oraya yükseleni bilir. Nerede olsanız, O sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görür. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Bütün işler, oluşumlar ancak O'na döndürülür**."57/4-5*

*6–"**Bilmez misiniz ki, göklerde ve yerde ne varsa hepsinin mülkiyeti, hükümranlığı Allah'a aittir. Dilediğine azap eder ve dilediğini bağışlar. Allah her şeye hakkı ile kadirdir**."5/40*

*7–"**Allah geceyi gündüzün içine sokar, gündüzü de gecenin içine sokar, (karşılıklı uzatıp kısaltır). Güneşi ve ayı emri altına almıştır. Her biri belirtilmiş bir süreye kadar akıp gider. İşte Rabbiniz Allah. Mülk ve hükümranlık O'nundur. O'nu bırakıp ta kendilerine yakardığınız ise bir çekirdek kabuğuna bile sahip değildir**." 35/13*

*8–"**Sizi de annelerinizin karnında üç katlı karanlık içinde çeşitli safhalardan geçirerek yaratıyor. İşte bu yaratıcı, Rabbiniz Allah'tır mülk ve hükümranlık O'nun dur. O'ndan başka ilah yoktur.**" 39/6*

Bize ait olduğunu sandığımız dünya mülkü, hakimiyeti, hükümranlığı gerçekte Allah'a(cc) aittir. Mülk bırakıp gidenin değil kalanın olur, faninin değil

bakinin olur. Biz mülke sahibiz sanıyoruz, iyi düşünürsek görürüz ki mülk bize sahiptir. Zihnimizde, aklımızda, hissimizde hakimiyet kurmuştur. Bütün zamanlarımızda, rüyamızda bile bizi kendi ile meşgul etmekte, ardına koşturmakta, idealimiz olmakta, hayatımızın gayesi haline gelmektedir. Biz mi ona sahibiz o mu bize? Biz mi ona hakimiz o mu bize? Halbuki fani olan bizler de, bizden daha uzun ömürlü olup mirastan mirasa uçuşup duran sonunda gerçek varisini bulan mülk te Allah'a (cc) aitiz. O'nun mülkünde,O'nun tasarrufunda, O'nun hükümranlığındayız Mülkün gerçek maliki Allah (cc) bizi mülke mahkum eyleme, bizi mülke kul eyleme.

Bu ismi vird edinenler dünyayı reddetmezler terk etmezler ama mülke mahkumiyet duygusundan kurtulurlar. Sıkıntı çekmez, maddi sıkıntı görmezler.

Yukarıdaki ayetler mülkün Allah'a (cc) ait olduğunu ifade etmekle beraber Malik'ül mülk olarak geçmemektedir. Kur'an ı kerimde Malik'ül mülk ismi bir tek ayette geçmektedir.

*1 – " **(Resulüm) de ki: mülkün gerçek sahibi olan Allah'ım sen mülkü dilediğine verirsin ve mülkü dilediğinden alırsın. Dilediğini yüceltir, dilediğini alçaltırsın. Her türlü iyilik senin elindedir. Gerçekten sen her şeye kadirsin**." 3/26*

ZÜ'L-CELALİ VE'L-İKRAM

ZÜ'L-CELALİ VE'L-İKRAM: (En doğrusunu Allah (cc) bilir) Bu ism-i ilahi, biri celal diğeri ikram kelimelerinden oluşmuş << celal ve ikram sahibi>> manasındaki bir isimdir.

Celal, derin manası ile Allahu teala (cc) Hz.lerinin zatının akıl üstü, idrak ötesi, kendi varlığını ve zatını ancak kendi bilen, başkasınca bilinemez, zaman ve mekanca değil mahiyetçe en üst, en üstün, en ulu ve aşkın bir varlık olduğunu ifade eder. Celal, Allah'ın (cc) zatının, batın isminde olduğu gibi bilinemez gizlilik, kavranamaz yücelik ve üstünlük, maddeden, mefhumdan,zamandan, mekandan, boyuttan münezzeh büyüklük sahibi olduğunu anlatır. Bütün varlıkları ilmi, kudreti, iradesi ile ihata eden, her şey Onun ihatasında bir zerre bile olamayan azamet ve Celal sahibidir Allah (cc).

Allah (cc) zatında olduğu gibi sıfat ve isimlerinde de üstün, ulu, münezzeh bir varlıktır. Zira biz Allah'ın (cc) sıfat ve isimlerinin, idrakimiz boyutundaki kadarını kavrarız. Bu çok cüzi olan kavrayışımız ötesinde bütün zaman, bütün mekan, bütün varlık ve oluşu ihata eden ve bu ihata keyfiyetini de çok çok aşan, aşkınlığını hiç mi hiç kavrayamayız. Mesela Rahman'ın, Rahim'in bize tecelli eden kadarını, anlatılır, açıklanır, öğretilirse anlarız. Bizi aşan rahmet tecellilerini kavrayamayız. Çok basit bir örnek verirsek; yedi renkten meydana gelen ışıkları görüp kavramakla berber, görme duyumumuzu aşan kırmızı ve mor ötesi ışınları göremediğimiz, algılayamadığımız gibi. Bize bildirilen diğer bütün isimlerinin, bizde tecelli eden kadarını anlar, ötesini bilemeyiz. Yine Hadis-i şerifte ve Kur'an-ı

kerimde ifadelendirilen isimlerin ötesinde, Allah'ın (cc) mutlaklığının zaruri bir ifadesi olan ve bizlerin isimlendiremeyeceğimiz sonsuz tecellilerini de kavrayamayız.

Şu halde Allah (cc) zatında olduğu kadar sıfat ve isimlerinin vasi oluşunda da, boyutsuz derinliğinde de, keyfiyetsiz enginliğinde de aşkındır. Kavranamaz, ihata edilemez, büyüktür, uludur.

Zü'l-celal isminin diğer bir manası: Allah'ın (cc) kahır ve gazaba delalet eden isim sıfat ve fiillere sahip olduğunu bu sıfat, fiil ve isimlerin O'nun zatından ayrı olamayacağını ifade eder. Buna göre Allah (cc) gerek kahır ve gazaba delalet eden celal isim ve sıfatlarında, gerek lütuf ve rızaya delalet eden cemal isim ve sıfatlarında üstünlük, ululuk, yücelik, büyüklük sahibidir ve aşkındır. Bu bakımdan hem celal hem cemal sıfat ve isimlerinde celal sahibidir. Yani zü'l-celaldir.

Zü'l-celali ve'l ikram'ın zü'l-celal kısmı görüldüğü gibi kahır ve gazaba delalet eden celal isim ve sıfatlarını anlatırken, ve'l-ikram kısmı lütuf, ihsan ve rızaya delalet eden cemal isim ve sıfatlarını haber verir.

Şu halde zü'l-celali ve'l-ikram ismi, bize Allah'ın (cc) celal sıfat ve isimleri ile cemal sıfat ve isimlerine sahip olduğunu bunların da birbirlerinin gereği bulunduğunu ve Allah'ın (cc) zatından ayrılamayacaklarını ifade eder. Allah'ın (cc) celalinin cemali ile ahenkli olduğunu bildirir.

Buna göre Allah (cc) ikram sahibidir. Kullarına ve yarattığı bütün varlıklara Lütfu, keremi ve ihsanı ile tecelli eder. Allah (cc) kahrından, gazabından çok lütuf ve rızası ile tecelli eder. Allah (cc) varlıklara

tecellisinde bile cemal sıfat ve isimleri ile tecelli eder. Celal manası ifade eden isimleri ile tecelli etmesi yine O'nun lutfundandır, merhametindendir, ihsanından, ikramındandır.

Mesela; Müntakim ismi ile tecelli etmesi, zalime kahır ve gazabı kadar mazluma lütuf ve rızasındandır. Kahhar ismi ile tecelli etmesi kötülüğü bertaraf etmek kadar iyiliği hakim kılmak ve Adl isminin tecellisini gerçekleştirmek içindir. Şu halde ve'l-ikram celalde cemali ifade eder. Yani cemal için celali ifade eder.

Allah (cc) celal sahibidir, cemal sahibidir. Celalin tecellisi ile de cemal; cemalin tecellisi ile de cemal tecelli eder. Allah (cc) celale cemil olduğundan dolayı sahibidir. Yine Allah'ın (cc) cemali celalinden dolayı üstündür, uludur, mutlaktır, aşkındır. Cemali celalini tecelli ettirir. Celali cemalini aşkın kılar, mutlaklaştırır. Bu bakımdan Allah (cc) zü'l-celali ve'l-ikramdır.

Bu ismi vird edinenler üstün özelliklere ve meziyetlere sahip olurlar, ruhi yüceliğe ererler. Her türlü zorluktan, imkansızlıktan, yokluktan kurtulurlar. Lütuf, ihsan, ikrama mahzar olur, herkes tarafından sevgi ve saygı görürler. Hastalığına çare olacak yola yönlendirilirler.

Bu isim-i ilahi Kur'an-ı kerimde iki yerde geçer. Onlar da:

1–"***Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi zatı baki kalacaktır***." 55/26-27

2–"***Büyüklük ve ikram sahibi Rabbinin adı yücelerden yücedir***." 55/78

EL-MUKSİT

MUKSİT:<<Adil olmak, kamil olmak, mutedil olmak>> manalarına gelen KIST kökünden türemiştir.

Kur'an-ı Kerim'de, sadece kullar için çoğul olarak (muksitin) şeklinde üç yerde geçmekte ise de Allah (cc) için Muksit olarak hiç geçmemektedir. Bunların yanında çoğunlukla insanlar için kullanılan, (kıst) kökünden türeyen çeşitli ifadeler bulunmaktadır Kur'an da. Bunlar da (Hakka riayet etmek, adil davranmak, doğru olmak, uygun olmak) manalarında kullanılmıştır. Kur'an'da bu kökten türeyen ve bu manaya gelen ifadelerin bulunduğu ayet sayısı 25 tir. Bunlardan sadece Yunus suresi 4 ayet doğrudan Allah'ın (cc) fiili olarak görünmektedir. Bu da kulun bu dünyadaki iman ve iyi ameline denk bir karşılığını vermek üzere insanın yeniden yaratılacağını ifade ederken kullanılmış adalet manasındaki (Kıst) tır.

(Kıst) ile daha önce incelediğimiz (Adl) aynı manayı ifade ediyor gibi görünse de Kur'an'daki kullanılışlarında aralarında farklılıklar olduğu görülmektedir. Şöyle ki:

Kıst insanlar arasında **A)**- hukuki, ahlaki ve soysal bir denge kurulmasını, hak edene, ne hak etti ise onun verilmesini ifade eden dünyevi, bir adaleti, **B)**- mükafat ve mücazat yönünden ahiretle ilgili bir adaleti anlatır. **C**)- günlük muamelelerimizde, ölçüde tartıda, hüküm vermemizde ve değerlendirmemizde ölçülü dengeli, doğru, dürüst kısaca adil olmamızı öğütleyen manalar taşır.

Kur'an'da kullanılan manası ile (Adl) **a)**-hem bu manaları ifade ederken ayrıca kevni manada yaratılıştaki, tenasübü, uygunluğu, denkliği ortaya

koyar. Nitekim 82/7 ayeti bunu önümüze getirir. " ***Seni yaratıp seni düzgün ve dengeli kılan …***" Şu halde Allah (cc) varlıkları dengeli, birbirini bütünler şekilde yaratmış, her varlığı var oluşun dengesi bakımından gerekli bir unsur olarak yaratmıştır. " ***Rabbim sen bunları boşuna yaratmadın***"3/191 ayetinin manası mucibince hiç bir şey boş değil, manasız ve gereksiz değil, her biri düzenin, intizamın, nizamın kainat ve varlık dengesinin bir unsurudur. Bu denge de Adl isminin bir tecellisidir.**b)-** Ayrıca (Adl) Allah'ın (cc) sözünün çelişkisiz uyumlu, dengeli ve doğru olduğunu ifadelendiren bir mana taşır. Nitekim ayette " ***Rabbinin sözü doğruluk ve adalet ölçülerinde tamamlandı. Doğru ve dengeli olarak tamamland***ı"6/115 buyrulmaktadır.**c)**-Yine putlarla Allah'ın (cc) bir tutulamayacağını, denk olmadıklarını anlatırken (Adl) ifadesi kullanılmıştır.

" ***onlar rablarına denk kılıyorlar***" 6/150 Allah'a (cc) denk bir varlık var sayıyorlar.

Şu halde (Kıst) Kur'an'daki ifadeler ışığında daha dar bir mana ifade eden denkliği, dünyevi ve uhrevi, sosyal, hukuki ve ahlaki düzeyde bir adaleti anlatırken (Adl) daha geniş manası ile hem bunları hem de kevni, itikadi, seviyede bir denkliği, dengeliliği ve adaleti ifade eder.

Şu halde Allah (cc) adildir, adaleti emreder. Yarattıklarında denge, düzen ve uygunluk sağlar.

Bu ismi vird edinenler, hak ve hakkaniyete riayet alışkanlığı edinirler. Hak ve hukukları ihlal edilemez.

1 – " ***O (Allah) mahlukatı önce (yoktan) yaratır, sonra da iman edip, iyi işler yapanlara adaletle mükafat vermek için (onları huzuruna) geri çevirir***."10/4

EL-CAMİ

CAMİ:<< Toplayan, bir araya getiren, birleştiren>> manalarını ifade eder, Kur'an-ı Kerim'de şu manalarda kullanılır.

1–Çoğunlukla, insanların kıyamette diriltilerek, ahiret hayatlarındaki durumlarının ne olacağı hususunda dünya hayatlarının muhasebelerinin yapılmak üzere mahşerde Allah (cc) tarafından toplanmaları manasında kullanılmıştır. Yani Cami olan Allah (cc) kulları, hesaplaşmak üzere mahşerde toplayacaktır. Kur'an'da bu hususta Allah (cc) şöyle buyurur.

" ***Kendinden başka ilah olmayan bir Allah hakkı için ki, O, şüpheden ari olan kıyamet gününde sizi toplaya caktır. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?***"4/87

2–İnsanların öldükten sonra kıyamete kadar çürümüş, dağılmış, toprağa karışmış veya çeşitli şekillerde darmadağın olmuş kemiklerini kıyamet için Allah'ın (cc) toplayacağını da ifade eder.

" *İnsan kemiklerini bir araya getiremeyeceğimizi mi zanneder?*"75/3

3–Yine kıyamette Allah (cc), ümmetlerinin kendilerine karşı tavırlarını sorgulamak üzere Peygamberleri bir araya toplayacaktır.

"***Allah kıyamet gününde peygamberleri toplayıp şöyle buyurur: << Ümmetinizi davet ettiniz de size ne cevap verdiler? >> Onlar da << Biz de hiçbir bilgi yok şüphesiz ki bütün gaybı tam olarak sen bilirsin.>>***" 5/109

4–Allah (cc) münafıkları ve inkarcıları cehennemde toplayacaktır.

" ***Şüphe yok ki Allah, münafıklarla kafirlerin hepsini cehennemde toplayacaktır***."4/140

Bu ahiretle ilgili toplayıcılık manasının yanında Allah'ın dünya ile ilgili toplayıcılığına ayetlerle örnekler:

5–Allah (cc) insanları dilediği fikirler, dilediği inançlar etrafında toplar. Dilediğini de Allah'a (cc) ve İslam dinine götüren hidayet üzerine toplar. "***Allah dilemiş olsaydı, muhakkak onlar hidayet üzere toplardı. O halde sakın bunu bilmeyenlerden olma***." 6/35

6–Allah indirdiği Kur'an-ı Kerim'i, Habib-i edibi, ulu insan Hz Muhammed'in (s.a.s) kalbinde toplamıştır.

" ***Çünkü Kur'an'ı (kalbinde) toplamak ve dilinde okuyuşunu sağlamak bize aittir***." 75/17

7–Bir de İmam Gazali'nin (k.s) cami ismi şerifini açıklarken ortaya koyduğu görüşe uyarak diyebiliriz ki, Allah (cc) kainatın yaratılışında ve işleyişinde Cami ismi ile tecelli eder; birbirine benzeyenleri, birbirine benzemeyenleri, birbirine zıt olanları bir araya toplar da varlığın düzenini, dengesini meydana getirir.

Nitekim bu gün hangi ilim dalının ortaya koyduğu verilere genel bir göz gezdirirsek Gazali'nin bu tespitini müşahede ederiz. Mesela: Varlığın oluşumu ve devamında kimyasal tepkimelerin büyük bir rolü vardır. Bu da farklı elektron sayısında atomlara sahip olarak yarattığı elementleri Cami isminin tecellisine bağlı olarak koyduğu sentez ve tepkime kanunları sonucu birleştirerek değişik varlıkları oluşturur. Bir oksijenle iki hidrojenin terkibinden veya elektron alışverişinden yani bir araya getirilişinden, sentezinden su meydana geldiği gibi. Burada bir cem olayı vardır. O da birer elektronlu olan iki hidrojenin toplam iki elektronu 2+6 şeklinde kümelenmiş 8 elektronlu oksijenin ikinci sıradaki yörüngesinde birleştirilir yani cem edilir. Böylece su meydana gelir.

İmam Gazalinin dediği gibi Allah (cc) bazı varlıkların varlığını, zıtları daha doğru bir ifade ile zıt görünen

ama birbirinin zaruri bir gereği ve tamamlayıcısı olan karşıt varlıkları yaratıp bir araya getirerek sürdürür.

Mesela madde aleminin temel birimi olan ve yoğunlaşmış enerjiden ibaret olduğu bazılarınca ileri sürülen atom, negatif yüklü elektronlarla pozitif enerji yüklü protonun terkibinden oluşmuştur.

Mesela su: Biri yanıcı biri yakıcı olan bir oksijenle iki hidrojenin sentezinden oluşmakta ve hayati gerekliğinin yanında, söndürücülük özelliği ile ortaya çıkmaktadır. Bu iki misalde de zıtların cem edildiği görülmektedir. Yine bütün canlıların yavruları dişinin yumurtası ile karşı cinsin sperminin terkibinden, birleşmesinden yani cem olmasından oluşmakta değimlidir.

Bütün bitkiler karşı cinsin polenlerinin tozlaşmasından meyve verip, neslini sürdürmekte değimlidir.

Bu devrin olmazsa olmaz enerjisi olarak elektrik eksi yüklü kutupla artı yüklü kutubun birleşmesi ile işe dönüşmekte değimlidir.

İşte görülüyor ki İmam Gazali'nin dediği gibi Allah (cc) bütün zıtların da terkibini sağlayarak varlığı yaratmakta ve varlığını sürdürmektedir. Zıtlar kadar birbirinin aynı olan varlıkları da cem edip bir arada tutarak varlığı sürdürmektedir. Mesela:

Fizik ilmine göre aynı elektrik yükü taşıyan cisimler birbirini iterler. Aynı manyetik güce sahip olanlarda birbirini iterler. Zıt güçler ise birbirini çekerler. Ama bakıyoruz atomun çekirdeğindeki hepside pozitif elektrik yüklü protonlar birbirini itip uzaklaştırması, dolayısı ile atomun dağılması gerekirken, dağılmıyor hepsi bir arada duruyor. Kuantum teorisi ile bu durum izah edilmeye çalışılıyor ise de bunu çok aşan ama izah edilemeyen bir gücün bunları bir arada tuttuğunu ifade eden alimler vardır. Ama kuantum, ama başka izah

tarzları veya henüz izah edilemeyen durumların hepsi de Cami isminin tecellisi ile ifade edilebilir sanırım. Yani fiziğe metafizik izah getirme zarureti vardır.

Yine her element atomunun elektronlarının çekirdek etrafındaki yörüngeler de $2n^2$ formülü gereğince kümelenmeleri ve bunun yanında hepsi negatif elektrik yüklü olup birbirini itmeleri gerekirken aynı yörünge üzerinde birbirini itmeyip, dağılmadan durabilmeleri olsa olsa Allah'ın (cc) Cami isminin tecellisi ile oluşan prensiplerle gerçekleşiyordur.

Kimya ilmine dikkat edilirse bütün varlıkları oluşturan ana varlık atomdur. Enerjinin yoğunlaşmış şekli olan atomun yörüngesindeki elektron sayısına göre elementler oluşmaktadır. Toplam 103 veya biraz daha fazla adet olan elementlerin çeşitli kimyasal tepkimelerle birleştirilmesi sonucu milyonlarca çeşit varlık ortaya çıkmaktadır. İşte bu milyonlarca varlığı meydana getiren elementlerin bileşikler meydana getirebilme prensipleri ve kanunları olsa olsa mutlak yaratıcı Allah'ın (cc) birleştiricilik, toplayıcılık ifade eden Cami isminin tecellisi iledir. Bu bakımdan Allah varlığa Cami isminin tecellisi ile gerçekleşen bir çok fiziki, kimyasal, biyolojik ve diğer bütün ilimlerle ilgili kanunlar yaratmıştır ki varlığın dengesi, nizamı sürsün.

Bu ismi vird edinenlerin dağınık işleri derlenip toparlanır, güçlükler çözümlenir. İstenmeyen ayrılıklar ortadan kalkar. Kur'an'da isim sigası ile Cami olarak iki ayette geçer.

1–"***Şüphe yok ki Allah münafıkların ve kafirlerin hepsini cehennemde toplayacaktır***." 4/140

2–"***Rabbimiz muhakkak sen gerçekliğinde şüphe olmayan bir günde insanları bir araya toplayacaksın. Şüphesiz Allah vadinden dönmez***."3/9

EL-GANİY

GANİY:<< İhtiyaçsızlık >> manasına gelen, Arapça (gına) kökünden türemiş bir sıfattır. Ve <<hiçbir şeye, hiçbir bakımdan muhtaç olmayan, ihtiyaçtan münezzeh olan >> manasını ifade eder.

Her ne kadar (Ganiy) kelimesinin sözlük manalarından olan (zengin) manasını da Allah'a (cc) izafe etmiş isek te, zenginlik Ganiy kelimesine göre daha dar, daha sığ, daha maddi bir mana ifade eder. Allah'ın (cc) Ganiy oluşu, izafi ve arızi bir mana ifade ediyor gibi görünen zenginlikten çok, gerek zatında, gerek sıfatlarında ve fiillerinde hiçbir şeye ihtiyacı olmayan tam ve mükemmel, mutlak bir varlık olduğunu ifade eder. İhtiyaç yaratıklara has bir özelliktir. Onların en belirgin özelliklerinden biri de muhtaç oluşlarıdır. Allah (cc) ihtiyaçtan münezzehtir. O, esma-i Hüsna ile nispeten ifade edebildiğimiz ve nispeten anlamaya çalıştığımız en üstün, en zirve, en ulu ve mutlak tek varlıktır. Dengi, benzeri yoktur ve olamaz da. Bu tek oluş, bu denksizlik, bu benzersizlik ve mutlaklık O'nun ihtiyaçtan vareste ve münezzeh olduğunun belgesidir. İhtiyaç aczi, zaafı, arızi oluşu ifade eder ki bunlar Allah için muhaldir. Allah (cc) zatının, sıfatlarının, fiillerinin mutlaklığı gereği Ganiy'dir. Kudretinin, ulviyetinin, iktidarının, kibriyasının, izzetinin, celalinin, ilminin, iradesinin …… gereği Ganiy'dir, ihtiyaçsızdır.

Kur'an'da Ganiy isminin geçtiği ayetlere dikkatle baktığımız zaman bizim iyiliğimize, ibadetimize, şükrümüz ve zikrimize Allah'ın (cc) ihtiyacı olmadığı gibi bunların O'na hiçbir fayda vermeyeceğini, isyanımızın, kötülüğümüzün, nankörlüğümüz O'na hiçbir zarar vermeyeceği ifadelerini sık sık görürüz.

Zira Allah (cc) Ganiydir, her şey O'nun ilmi, iradesi, kudreti ve tasarrufu altındadır.

1–Allah (cc) ne eş, ne çocuk edinmeye ihtiyaç duyar. O bundan münezzehtir ve Ganiydir.

" ***Kafirler << Allah çocuk edindi >> dediler. Haşa Allah bundan münezzehtir. O hiçbir şeye muhtaç değildir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. (Allah'ın çocuk edindiğine dair) elinizde hiçbir belge yoktur. Siz Allah'a karşı ilimle ispat edemeyeceğiniz her şeyi söylüyorsunuz***."10/68

2–Allah bizim ne ibadetimize ne de amellerimize muhtaçtır. Amellerin en üstünlerinden olan cihat bile bizim ihtiyacımız içindir.

" ***Kim mücadele ederse, kendisi için mücadele eder. (sevabı onadır) Çünkü Allah alemler den müstağnidir. (kulların cihadına da ihtiyacı yoktur)***" 29/6

3–Allah (cc) bize zekatı, sadakayı emreder ama yine bizler için emreder. Ruhi olgunluğumuz için emrede. Sosyal refahımız için emreder. Başa kakmak gibi, malın kötüsünü vermek gibi ruhi olgunluğa engel ve aşağılamalara sebep olan sadakaya iltifat etmez. Çünkü Allah, bizim sadakamızdan herhangi bir fayda temin etmez ve bizim sadakamıza muhtaç değildir.

" ***İyi ve güzel bir söz ile bir kusur bağışlamak, arkasına eziyet takılan bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah sadakalara muhtaç değildir ve Halimdir***."2/263

" ***Ey iman edenler, kazandıklarınızın ve sizin için yerden çıkardıklarımız ürünlerin en helal ve iyisinden Allah yolunda harcayın (sadaka verin) . Kendinizin ancak göz yumarak, alabileceği düşük veya bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın. Bilin ki Allah vereceğiniz sadakalardan müstağnidir. Hamid dir***" 2/267

4–Allah (cc) yolunda harcamaktan ve insanlara yardımcı olmaktan uzak duran, insanı alçaltan cimriliği karakterleştiren ve insanlara cimriliği tavsiye edip

öğütleyen bilmelidir ki, onun cömertliğine muhtaç olmayan Allah (cc) cimriliğinden de zarar görmez.

"***O kimselerdir ki hem cimrilik ederler, hem de insanlara cimriliği emrederler. Her kim yüz çevirirse bilsin ki Allah asla muhtaç değildir, Hamid dir***."57/24

5–Herkes yaptığı işlerle dünya ve ahirette üstün derecelere sahip olurlar. Allah (cc) sizin yaptıklarınız-dan gafil değildir ve yaptıklarınıza muhtaç ta değildir.

" ***Her kes için, yaptıklarına göre dereceler vardır. Rabbin de onların yaptıklarından gafil değildir. Rabbin hiçbir şeye muhtaç değildir. Rahmet sahibidir***."6/132-

6–Sizden her kim inkar etse, nankörlük etse Allah (cc) ondan zarar görmez. Sizin imanınıza ihtiyacı yok ki, küfrünüzden zarar görsün.

" ***Eğer küfre dalarsanız şüphe yok ki Allah hiçbir şeyinize muhtaç değildir. Allah kullarının küfrüne razı olmaz. Eğer şükrederseniz. Allah sizin hesabınıza ondan razı olur***." 39/7

" ***Onlara peygamberler mucizelerle geliyorlardı da onlar << Bizi bir insan mı yola getirecek? >> deyip inkar etmişler ve yüz çevirmişlerdi. Allah da (değil onların imanına) hiç bir şeye muhtaç olmadığını gösterdi. Allah asla muhtaç değildir, Hamid dir***"64/6

7–Her kim hamd gibi, şükür gibi, zikir gibi insanı, ruhi yüceliğe taşıyan davranışlar yerine, insanı cılızlaştıran, ruhi sefalete götüren nankörlüğü tercih ederse bilmelidir ki Allah şükre muhtaç olmadığı gibi nankörlükten de zarar görmez. Üstelik şükredene artırmakla beraber, nanköre de nimetlerini verir.

" ***Kim şükrederse ancak kendi için şükretmiş olur, kim de nankörlük ederse, muhakkak ki Rabbin muhtaç değildir, nimet vericidir."****27/40* "***Musa şöyle demişti <<siz ve yeryüzündekilerin hepsi nankörlük etseniz, şüphesiz Allah nankörlüğünüzden zarar görmez, şükrünüze muhtaç değildir, zaten O hamid dir.>>"***

14/8"***Doğrusu biz lokmana <<Allah'a şükret>> diye ilim ve anlayış verdik. Kim şükrederse kendi için şükreder. Kimde nankörlük ederse şüphesiz Allah onun şükrüne muhtaç değildir. Hamde layıktır***."31/12

8–Allah'tan (cc) ve ahiret gününe imandan yüz çevirmek Ganiy olan Allah'a (cc) zarar vermez.

" ***Gerçekten sizler için onda güzel bir örnek vardır. Bu örnek, Allah'a ve ahiret gününe ümit bağlayanlar içindir. Kim yüz çevirirse bilsin ki Allah muhtaç değildir. Hamde layıktır***."60/6

9–Hasılı bizler Allah'a (cc) muhtacız, O ise ihtiyaçtan münezzehtir.

" ***Ey insanlar! Siz Allah'a muhtaç olanlarsınız. Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir. Hamde layıktır***." 35/15

Kur'an-ı kerimde Ganiy ismi, başka türevlerle çok sayıda geçerken isim olarak 18 ayette geçmektedir. Bunlardan 13 yukarıda yazıldı. Geriye kalanlar:

14–"***Kim inkar ederse şüphesiz Allah alemlerden hiçbir şeye muhtaç değildir***."3/97

15–"***Göklerde ne var ve yerde ne varsa O'nun dur. Şüphesiz Allah, kesinlikle O hiçbir şeye muhtaç değildir. Hamde layık olandır.***"22/64

16–"***Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır. Şüphesiz Allah muhtaç değildir. Hamd edilmeye layıktır***." 31/26

17–"***Kim cimrilik ederse kendi zararına cimrilik etmiş olur. Allah Ganiydir. Hiçbir şeye muhtaç değildir. Siz ise muhtaçlarsınız***."47/38

18–"***Eğer inkar ederseniz biliniz ki, göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ın dır. Allah hiçbir şeye muhtaç değildir. O hamid dir.***"4/131

Bu ismi vird edinenlerde, amellerine Allah'ın muhtaç olmayıp kendinin Allah'a muhtaç olduğu şuuru uyanır. Amellerini maddi menfaat uğruna değil de Allah'a kulluk uğruna yapar hale gelir. Lakin Allah ihtiyaçlarına cevap verir. Onu ihtiyaçsızlığa doğru iletir. Allah onu kendinden başkasına muhtaç etmez.

EL-MUĞNİ

MUĞNİ:<<Allah'ın (cc) Ganiy ismi ile istediği kullarına tecelli ederek onları zenginleştirmesi ihtiyaçsızlaştırması >> manasını ifade eder.
Çoğunlukla Allah'ın (cc) istediği kulunu zenginleştirmesi manası ile açıklansa da muğni ismi, onu çok geçen ikinci ve geniş bir manaya daha sahiptir. O da <<ihtiyaçsızlaştırmak>> tır.

İstediği kimi kuluna çok servet verir, ihtiyaçların farkında bile olmadan yaşatır. Kimine çok servet vermez, hatta bazısına hiç servet vermez, ona ihtiyaç ta yaratmaz. İhtiyaçsızlık ruh hali ile yaşatır. Kimine servet verir, bir çok ihtiyacı da yanında verir. Kimine serveti, ihtiras, cimrilik, bereketsizlik ile birlikte verir.

Kimine servet vermez, fazla ihtiyaç ta vermez ama kanaat, cömertlik, sabır, şükür, iyilik etme şevki ihsan eder de ihtiyaçsızlık seviyesinde bereketle yaşatır.

Bunların ikisine de Muğni ismi ile tecelli eder ama birincisine servet ikincisine ihtiyaçsızlık ihsan etmiştir. Birincisi servet zengini ikincisi ruh zengini hayat zengini olmuştur. Bir kişiye bunun ikisini de verebilir. Böylece servetin yanında hırs değil kanaat, cimrilik değil cömertlik, ihtiras değil ihsan duygusu, nankörlük değil şükür, ihtiyaç batağında boğulmak değil, ihtiyaçsızlık makamında olmak gibi ruhi zenginlik yer alır. Kimine de daha önce Muğni ismi ile tecelli ederken tecelliyi durdurur; kul darlık içinde, sıkıntı içinde, çoğalan, karşılanamaz ihtiyaçlar içinde bocalar durur. Kul bu imtihanı ya sabırla, tevekkülle, teslimiyetle yüklü büyük bir azimle çaba sarf ederken dua etmeyi, hele hele Muğni ismi ile dua etmeyi huy haline getirir. Ruhen olgunlaşır, kemale doğru yol alır. Ya da

halinden şikayetlerle, itirazlarla ve yakınmalarla, hatta isyanlarla imtihanı kaybeder. Allah'ın (cc) Muğni ismi ile yeniden her ikisine de tecelli etmesi kendi hikmetine, kendi iradesine bağlıdır.

Aslında zenginlik gerçek manası ile sadece servet değil, kalbin ihtiyaç duygusundan Ari olmasıdır da. Nitekim bu hususta ulu Peygamber (as), Allah'ın (cc) sevgilisi, Habib-i edibi <<Zenginlik fazla servete sahip olmak değildir, Asıl zenginlik gönlün ihtiyaç duygusundan uzak kalabilmesidir.>> (Tecrid-i sarih terc. c-5, s-202) buyurarak, zenginliğin bu yönüne işaret eder.

İşte Allah'ın (cc) Muğni ismi ile tecelli etmesinin ekonomik boyutu servet, psikolojik boyutu ise ihtiyaç duygusundan arınmışlıktır. İkinci boyut daha derin, bir mahiyet arz eder. Ama buradaki ihtiyaçsızlık mutlak, ilahi bir ihtiyaçsızlık değil, beşeri, arızi ihtiyaçsızlıktır. Beşeri ihtiyaçsızlığın en üst seviyesi Allah'tan (cc) başka hiç bir şeye muhtaç olmamaktır. Bu da kemale ermiş insanlarda görülür.

Bu ismi vird edinenlere ihtiyaçlarını giderecek imkânlar sağlanır, ekonomik ve psikolojik ihtiyaçsızlık seviyesine yükselirler.Kur'an'da bu isim, fiil halinde 5 ayette geçerken, isim sigası ile hiç geçmez.

1–"***Eğer fakirlikten korkarsanız Allah sizi fazlından zenginleştirecek inşallah***."9/28

2–"***Münafıkların peygambere ve müminlere kin beslemeleri, ancak Allah ile Resulünün onları ihsanından zenginleştirmiş olmasıdır***."9/74

3–***"Eğer karı-koca boşanarak ayrılırlarsa, Allah her birini kendi kudreti ile ihtiyaçtan beri kılar***." 4/130

4–***"Eğer fukara isler, Allah onlara fazlından servet ihsan eder***." 24/32

5–"***Evlenmeye, imkan bulamayanlar, Allah onların ihtiyacını giderinceye kadar iffetli kalmaya çalışsınlar***." 24/33

EL-MÂNİ’

MÂNİ’: İsmi Arabça’da <<alıkoymak, önlemek, savmak, nehy etmek>> manalarına gelen men’ kökünden türemiş olup <<engel olan, koruyan, önleyen>> sözlük manasını ifade eder ve şöyle tarif edilebilir <<Allah’ın (cc) yarattığı varlık ve olayların düzen ve dengesinin kendi iradesi dışında bozulmasına mani olmasıdır.>>

Buna göre Allah (cc), irade-i tekviniyyesi ile oluşan varlık ve olaylara, zerresinden küresine bütün kainatın, bütün varlığın nizamını, intizamını, dengesini bozacak oluşumlara **mani’** isminin tecellisi ile engel olur.

Mesela; Güneşin çekim alanı içinde, kendi yörüngesinde dönen dünyanın, cazibe kanunu gereği güneşe düşmesine mani olan kuvvet, dünyanın dönerken meydana getirdiği merkezkaç kuvvetidir. Dünyanın, Merkez kaç kuvveti sonucu, yörüngesinden boşluğa fırlamasına da güneşin çekim kuvveti manidir. Bu iki kuvvetin yani merkezkaç ve merkezcil kuvvetlerinin karşılıklı mani olmaları sonucu dünya yörüngesinde milyarlarca yıldır dengede durmaktadır.

Aynı şekilde dünyanın kendi ekseni etrafında dönerken meydana getirdiği merkezkaç kuvveti sonucu, üstündeki canlı, cansız bütün cisimlerin boşluğa fırlamalarına yer çekimi kuvveti mani olmaktadır.

Şu halde kendi ekseni etrafında dönerken meydana getirdiği merkezkaç kuvveti ile güneş etrafında dönerken meydana gelen diğer merkezkaç kuvvetleri de kitlelerin çekim kuvvetleri dediğimiz merkezcil kuvvetler de dünyanın, varlıkların, kainatın düzen ve dengesini koruyup bozulmalarına ve dağılmalarına

mani olan kanun ve prensiplerdir. Bu kanun ve prensipler mutlak ve sonsuz yaratıcının Hafiz isminin ve mani isminin tecellileri ile oluşuyordur.

Yine mesela; aynı elektrik yüklü cisimler birbirlerini iterek bir arada duramazken atom çekirdeğinde, hepside pozitif elektrik yüklü protonların dağılmalarına mani olan bir arada durmalarını sağlayan iki kuvvet vardır. İster kuantum teorisi ile ister her ne ile izah edilmek istenirse istensin bu bir arada tutulma keyfiyetini Allah'ın Cami isminin tecellisi gerçekleştirirken, birbirini itip dağılmaları ise Allah'ın (cc) Mani isminin tecellisi ile önlenmektedir. (Kendi daha iyi bilir) İşte kainatın işleyişini sağlayan ilmi kanun ve prensipler Allah'ın (cc) bizim bildiğimiz ve bilemediğimiz isimlerinin tecellisi ile olmaktadır.

Yine Mani isminin bariz şekilde tecelli ettiği, bize en yakın gökcisimlerinden biri Allahu alem Jüpiter gezegenidir. Güneş sistemi içerisinde gezegenler arasında ve Samanyolu galaksisinin bize yakın muhtelif yerlerinden, binlerce kilometre süratle başıboş dolaşan astroidlerden büyük olanlarının çoğu dünyamıza doğru yaklaştığı sırada Jüpiter gezegeninin dünyadan çok daha kuvvetli olan çekimi sayesinde yönünü değiştirerek ona çarpmaktadırlar. Böylece Jüpiter gezegeni, çoğu dünyayı yok edebilecek büyüklükteki astroidlerin dünyamıza çarpmasına mani olmakta ve dünyamızı tehlikeden korumaktadır. İşte Allahu alem kendisinde mani' ismi tecelli ederek dünyaya adeta bir kalkan vazifesi gören Jüpiter gezegeni olmasa dünyamız şimdiye dek defalarca yok olmuştu. Allah (cc) dilediği sürece bu Mani' isminin tecellisi ile dünyamız korunmaya devam edecektir.

Ayrıca Allah'ın (cc) irade-i teşriiyesinin taalluk ettiği, yöneldiği sosyal ve hukuki olaylarda da Mani isminin tecellisini görürüz. Sıhhati, malı, dini, aklı, nesli devam ettirip onları korumak üzere ilahi emirler ve nehiyler ortaya konmuştur. Bu emirler ve nehiylerden maksat sıhhatin, malın, dinin, aklın, neslin bozulmasına mani olmaktır. Bu alanda da Hafiz ismi ile birlikte Mani' ismi ortaya çıkıyor. Buna göre dini emirler ve nehiyler de amaçları itibari ile aynı zamanda birer Mani' tecellisidir.

Öte yandan her an her saniye binlerce tehlikenin içinde yaşayan insanlar ve diğer varlıklar, her an tecelli eden Hafiz isminin ve Mani isminin koruması altında varlıklarını sürdürmektedirler.

Yine Allah kullarının müspet menfi bazı davranışlarına, hikmeti icabı Mani isminin tecellisi ile engel olur.

Görüldüğü gibi bütün ilahi isimlerin tecellileri ile oluşan fiziki, astronomik, sosyolojik, psikolojik.… her türlü düzenin, dengenin bozulmasına engel olan ilmi kanun ve prensiplerde neticeten Allah'ın (cc) Mani isminin tecellileri ile izah edilebilir.

İzahlardan anlaşıldığına göre Hafiz ismi ile Mani isminin tecellileri bazı yerlerde iç içedir. Gazali (R.A)in işaret ettiği gibi Allah'ın (cc) Mani ismi nizamı, dengeyi koruyan bir mana da ifade ettiği için Hafiz ismi ile belirli yerlerde aynı manayı taşırlar. Buna göre Hafiz isminin her tecellisi bir korumayı, dolayısı ile de mani olmayı ifade eder ama her mani ismi korumayı ifade etmez. Bazı maniler koruma manası ifade ederler.

Bu ismi vird edinenler kötülük ve tehlikelerden korunurlar. Bu ism-i şerif Kur'an'da ne isim, ne fiil nede başka bir sigası ile hiç geçmemektedir. Tirmizi ve İbni Mace'nin hadis mecmualarındaki listelerde geçmektedir.

ED-DAR, EN-NAFİ

DAR: Zarar veren, zarar yaratan, zararlı şeyleri yapan.

NAFİ: Fayda veren, kullarına faydalı şeyler yaratan, faydanın kendisini de yaratan manalarını ifade eder.

Bu ism-i şeriflerden anlaşıldığına göre yarattıkları bütün varlıklarda zararı ve zararlı olanı da, faydayı ve faydalı olanı da Allah (cc) yaratmaktadır. Yarattıklarının varlıklarını sürdürmek için Allah (cc) varlık ve oluş aleminde dengeye dayalı bir düzen kurmuştur. Bu düzen çoğunlukla zıtların dengesi, bütün müspetlerle menfilerin dengesi, dolayısı ile faydayla zararın ve faydalıyla zararlının dengesi.

Kur'an'da 16 yerde Allah'a (cc) nispeti işaret edilen fayda ve zarar kelimeleri birlikte kullanılmak suretiyle kainattaki bu fayda-zarar dengesinin adeta Kur'ani izdüşümü sağlanmıştır. Yani yaratıcıya nispet edilen bu fayda ve zarar mefhumlarının, adeta varlıktakine özdeş, Kur'an dilindeki dengesidir.

Kur'an ifadelerinden anlıyoruz ki, faydayı ve faydalıyı yaratmak uluhiyetin şanındandır. Bunun gibi zararı ve zararlıyı yaratmak ta yaratıcılığın ve uluhiyetin şanındandır. Nitekim Kur'an'da çok yerde " ***Allah'ı bırakıp taptıkları şeylerin onlara ne faydaları ne de zararları dokunur***." Bak 10/18 " ***Allah'ı bırakıp taptığınız şeyler size ne faydaya güç yetirebilirler ve ne de zarara***." Bak 5/76 " ***Allah size fayda veya zarar murad ederse onları önlemeye kimin gücü yetebilir***." Bak 48/11. Gibi ifadeler zararı ve zararlıyı, faydayı ve faydalıyı yaratmanın sade Allah'a (cc) mahsus olduğunu işaret etmektedir.

Şu halde Allah (cc), yaratıcıya nispet ettiği fayda ve zarar yaratmayı Kur'an'da hep yan yana kullandığı gibi

varlık aleminde de bazen yan yana, bazen de iç içe yaratmıştır. Aşağıda örneklerini göreceğimiz gibi Allah (cc) bu dünyaya veya bu evrene ait her varlığı mutlak faydalı, salt manada zararlı yaratmamıştır. Her yarattığı varlıkta kimine biri az diğeri çok, kimine diğeri cüzi öbürü çok olmak üzere fayda ve zararı iç içe yaratmıştır. Her faydalı yaratıkta bir nebze de olsa zarar, her zararlı kabul ettiğimiz varlıkta bir miktar fayda yaratmıştır. Öte yandan Allah (cc) Kur'an'daki sözü edilen 16 ayette bazen zararı önce, faydayı sonra kullanmış ki: << her zararda bir fayda vardır >>; bazen de faydayı önce zararı sonra kullanmış ki; << her faydalıda bir nebze zarar vardır >> manasını ihsas için Alla u alem.

Varlığın ve tabiatın dengesi bakımından gerekli kıldığı fayda ve zarar Allah'ın (cc) Ed-Dar ve En-Nafi isimlerinin her hangi bir varlığa veya çoğunlukla aynı varlığa tecellilerinin sonucudur. Allah'ın (cc) bu isimleri, yarattığı her varlıkta belirli nispetlerde tecelli etmektedir.

Mesela Su : Faydasını maddeler halinde, sayfalar dolusu sayabileceğimiz halde, boyumuzu aşan derin suyun içine yüzme bilmeden bir girmeye görelim işte o zaman sudaki Ed-Dar isminin tecellisini bütün şiddeti ile idrak ederiz. Öte yandan bize, Ed-Dar isminin tecellisi olarak tezahür eden bu durum balıklar için hiçte öyle değildir. Onlarda ise En-Nafi tecellisi görülür. Suda hep Nafi isminin tecellisi ile yaşayan balığı kaynar suyun içerisine koyduğumuz zaman Dar isminin tecellisi tezahür eder. Bize En-Nafi tecelli eden atmosferde balığı yaşatamayız. Yaşatmaya kalkarsak Ed-Dar tecellisinin tezahürünü görürüz. Bunlar hayat

veya yaşama kanunlarında Allah'ın (cc) Ed-Dar ve En-Nafi isimlerinin tecellileridir.

Yine Mesela; Karbondioksit: İnsan ve karada yaşayan canlıların hemen hemen tamamının, solunum kanununun bir neticesi olarak faydalı olan oksijeni alıp solunum,sindirim ve dolaşım sistemlerinin ortaklaşa çalışması ile vücutta çeşitli kimyasal tepkimeler sonucu oluşan ve zararlı olan karbondioksit gazı verilir. Bu oluşum sonucunda yaşadığımız ortamda oksijen azalıp karbondioksit çoğalır da olması gereken sınırın çok üstüne çıkarsa bizlerde bir takım zararlar meydana gelir. Mesela atardamarda karbondioksit (co2) basıncı 120 mm GH ye varırsa, şuur bulanıklığı ile başlayıp, komaya kadar varabilen rahatsızlıklar görülebilirmiş. İşte, ilahi denge gereği, bizde böyle zararla tezahür eden karbondioksit (co2), bitkiler için en lüzumlu bir gaz olarak yaratılmıştır. (co2) bizler için Ed-Dar tecelli ederken bitkilerde En-Nafi isminin tecellisi tezahür eder. Bitkiler (co2)yi özümsemede kullanarak bizlere meyveler ve sebzeler üretip kendilerine verdiğimiz bu gazı bize faydalı hale getirir, işte iç içe fayda iç içe zarar. İç içe En-Nafi iç içe Ed-Dar. İşte iç içe denge iç içe düzen.

Mesela: Arı ve Yılan: Soktuğu zaman vücudumuza zehir bırakıp bizi sızlandıran, kısacası zararlı olan arının zehrindeki alkaloit maddeden ve histaminden eczacılıkta, ilaç yapımında kullanıldığı ifade edilmektedir. Öte yandan dünyanın en öldürücü özelliği olan kobra yılanının zehrinde bulunan bakteri antikorları ve enzimlerin yine eczacılıkta faydalı ilaçlar yapımında kullanıldığı açıklanmaktadır. Varlığını gereksiz gibi gördüğümüz yılanların, tarım için zararlı

yaratıklar olan tarla fareleri ve başka zararlılar ile beslenerek, onların gereğinden fazla çoğalmalarını önlemek suretiyle tabiattaki dengeye olan katkıları bizler için büyük faydadır. İşte zarar, işte fayda, işte Ed-Dar işte En-Nafi işte tabiattaki denge.

Mesela; Ultraviole (mor ötesi) ışınlar: Görebildiğimiz en kısa dalga boylu mor ışından, dalga boyu daha kısa olan ve mor ışın ile (x) ışınları arasındaki 4000a-200a aralığında dalga boyları bulunan mor ötesi ışınlar insan sağlığı için son derece zararlıdır. Biz insanlar için Ed-Dar isminin tecelli ettiği bu ışınların güneşten gelenlerini Ozonosfer tabakası yani ozon tabakası absorbe edip, zararlı olan miktarını yeryüzüne göndermemektedir. İşte ozon tabakası işte En-Nafi isminin tecellisi.

Öte yandan mor ötesi ışınlarda En-Nafi isminin tecellisini de görmekteyiz. Nitekim tıp alanında, raşitizm, tüberküloz gibi bazı hastalıkların tedavisinde kullanıldığı ifade edilmektedir. Yine canlı dokular üzerinde yıkıcı etkisi bulunmasından faydalanarak suların sterilizasyonunda bakteri öldürücü olarak kullanılmaktadır. İşte mor ötesi işte zarar, işte mor ötesi işte fayda. İşte Ed-Dar işte En-Nafi tecellileri. İşte tabiattaki denge, işte evrendeki düzen.

Bütün faydalı ve bütün zararlı şeylerde bu isimlerin tecellisi ile bu dengeyi görmek mümkündür. Yeter ki araştırılsın. Bizim ilmimiz buradan ötesine müsait değildir.

Kur'an-ı kerimde isim ve sıfat sigası ile Allah'a (cc) nispet edilmiş Ed-Dar ve En-Nafi geçmemektedir.

Kur'an'da yukarıda geçtiği gibi, Allah'ı (cc) bırakıp taptıklarının gerek onlara gerek kendilerine gerek hiçbir şeye zarar ve fayda vermeyeceğini belirten

dolayısı ile uluhiyetin gereklerinden olduğu ifade ile Allah'ta (cc) zarar ve fayda yaratma özelliği olduğunu ihsas eden ayetler vardır. Bunlar fayda ve zarar yaratmayı Allah'a (cc) doğrudan nispet etmediği için sade ayet numaralarını örnek olarak veriyoruz bak: 10/18 – 10/106 – 21/66 – 6/71 – 22/12 – 25/55 – 26/73 – 5/76

Zarar ve fayda vermenin doğrudan Allah'a (cc) nispet edildiği ayetler:

1 – " ***Eğer Allah sana bir zarar dokundurursa, onu yine O'ndan başka giderecek yoktur. Eğer sana bir hayır dilerse, O'nun keremini geri çevirecek yoktur. O hayrını kullarından dilediğine eriştirir.***"10/107 Ve 6/17

2 – " ***De ki: Ben kendime bile Allah'ın dilediğinden başka ne bir zarar, ne de bir menfaat verme gücüne sahip değilim***."10/49 Ve 7/188

3 – " ***De ki: Allah size bir zarar gelmesini dilerse veya bir fayda elde etmenizi isterse O'na karşı kim bir şeye güç yetirebilir***."48/11

Başka da 39/38 – 2/102 – 58/10 – 36/23 ayetlerine bakılabilir.

Ed-Dar ismini tek başına değil En-Nafi ismi ile beraber vird edinmek gerektiğini ifade eden alimler çoğunluktadır.

EN-NUR

EN-NUR:Sözlük manası <<Işık, aydınlık, iç aydınlığı>> olan Nur <<Alemleri fiziki ışıklarla, kalpleri gönülleri iman, ilim ve irfan ile aydınlatan ve üstün duygular, derin iç idraklerle hakikate erişmeyi sağlayan ışık, aydınlık, parıltı>> şeklinde ifade edilebilir.

Nûr:Kur'an-ı Kerim'de bazen <<din>>, bazen <<Tevrat ve incilin taşıdığı hükümler>>, bazen <<iman>> gibi dini hayatın ana unsurlarına ad olurken, bazen varlık ve olayları görmemizi sağlayan <<ışık ve ışığın yansıması >> manasında fiziki bir manaya indirgenir. Çoğu kez de uhrevi hayat ile ilgili aydınlıklar, manevi alemle ilgili hisler, hazlar, sezgiler, idrakler, kavrayışlar gibi metafizik bir boyuta taşınır. İki yerde de nur Allah'a (cc) izafe edilir, bizzat Allah'ın (cc) nur olduğu ifade edilir. Bu hususları ayetlere dayalı olarak açıklarsak Kur'an'da nurun şu manaları ifade ettiği görülür.

1–Maddi, fiziki manada ışık, aydınlık manasını ifade eden nur

"***O, güneşi ışıklı, ayıda parlak (aydınlık) kılandır***."10/5 Bu hususla ilgili diğer ayetler *6/1 – 71/16*

2–Tevrat, İncil ve Kuran'ın inananlara birer nur kaynağı olarak indirdiğini bildiren ayetler.

" ***Biz , içinde doğruya rehberlik ve Nur olduğu halde Tevrat'ı indirdik***."5/44 **" *... ve ona, içinde doğruya rehberlik ve Nur bulunan ... incili verdik***."5/46 **" *Onun için Allah'a, peygamberine ve indirdiğimiz o Nur'a (Kur'an'a) inanın***."64/8 *Diğer ayetler 4/174 – 5/15 – 6/91 – 7/157 – 42/52*

3–İlahi dostluğun, sevginin oluşturduğu iç aydınlığını, iç huzurunu ifade eden manevi, ruhi,

psikolojik aydınlık **" *Allah iman edenlerin dostudur. Zira onları karanlıktan aydınlığa (zulmetten nura) çıkarır.*"**2/257

4–Allah'ın (cc) rızasını gaye edinen kullarının iç alemini, manevi idraksizlikten, basiretsizlikten kutrarıp, aydınlığa çıkaran ve toplum huzurunu sağlayan Nur. **" *Rızasını arayanı Allah onunla kurtuluş yoluna götürüyor ve onları iradesiyle karanlıklardan aydınlığa çıkarıyor, dosdoğru bir yola iletiyor*."**5/16

5–Hayata mana kazandıran iç aydınlığı, manevi alemle bu alem arasında bağ kurabilen, ruhi, zihni, kalbi açıklık manasındaki Nur.

" ***Yahut (o kafirlerin duygu, düşünce ve davranışları) engin bir denizdeki yoğun karanlıklar gibidir, (öyle bir deniz) ki, onu dalga üstüne dalga kaplıyor; üstünde de bulut .. birbiri üstüne karanlıklar.. insan elini çıkarıp uzatsa, nerdeyse onu dahi göremez .. Bir kimseye Allah nur vermemişse, artık o kimsenin ışık ve aydınlıktan nasibi yoktur.***" 24/40

6–Din veya ilahi mahiyetli hukuki, sosyal, ahlaki sistemler ile fiziğe metafizik bir mana kazandıran aydınlık, akli ve kalbi açıklık.

" ***Allah'ın nurunu ağızlarıyla (üfleyip) söndürmek istiyorlar. Halbuki kafirler hoşlanmasalar da Allah nurunu tamamlamaktan asla vazgeçmez. O, müşrikler hoşlanmasalar da dinini bütün dinlere üstün kılmak için Resulünü hidayet ve hak din ile gönderendir***." 9/32-33

7–Kainatı, yaratılışı düşünüp bir yaratıcı kudretin varlığını anlayabilme kuvveti, maddi, fiziki tanrıları reddetme basireti manasındaki Nur.

" ***De ki; göklerin ve yerin Rabbi kimdir? De ki <<Allah>>tır. Yine de ki << o halde O'nu bırakıp ta bizzat kendisine fayda ve zarar veremeyen dostlar mı***

edindiniz. De ki << körle, gören bir olur mu? Ya da karanlıkla aydınlık eşit olur mu?" 13/16

8–İman edenlerin zikirlerle, tespihlerle varabildikleri ruhi yücelik, üstünlük ve kemal manasındaki Nur.

" ***Ey inananlar Allah'ı çokça zikredin ve O'nu sabah akşam tespih edin. Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için üzerinize melekleriyle beraber rahmetini gönderen O'dur. O müminlere rahimdir***." 33/41 -43

9–Ruhi temizlik, günahtan, kötülükten her türlü iç kirinden temizlenerek ulaşılan kavrama aydınlığındaki Nur.

" ***Kim günahlardan temizlenirse, o kendi için temizlenmiş olur. Dönüş Allah'a dır. Körle gören, karanlıkla aydınlık, gölge ile sıcak bir olmaz. Dirilerle ölülerde bir olmaz. Şüphesiz Allah dilediğine işittirir (kavratır)***." 35/18-19-20-21-22

10–Kazanılan uhrevi bir üstünlük, ahiretteki mükafat manasındaki Nur. " ***Peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde, onların Nurları önlerinden ve yanlarından koşarlar.***"66/8

11–İman eden ve takva derecesine ulaşanlara verilen iç aydınlığı, yücelik ve kemal manasındaki Nur.

" Ey iman edenler! Allah'tan korkun (takvaya erin) ve peygamberine inanın ki O, size rahmetinden iki kat versin ve size ışığında yürüyeceğiniz bir Nur lütfetsin."*57/28*

12–İman edip Salih ameller işleyenlerin, ruhi, kalbi kemale ermişlerin ve şehitlerin ulaştığı manevi üstünlük manasındaki Nur.

" ***İman edip, Salih amel işleyenleri karanlıktan aydınlığa çıkarmak için...***" 65/11

" ***Allah'a ve peygamberine iman edenler Rableri katında özü sözü doğru olanlar ve şehitlik mertebesine erenlerdir. Onların mükafatları ve Nurları vardır***."57/19

13–Gönülleri İslam'a bütünüyle açılanların ulaştıkları kalp inceliği, yumuşaklığı, genişliği manasındaki Nur.

" ***Allah kimin gönlünü islama açmışsa, o Rabbinden bir nur üzerinde olmaz mı? Kalpleri Allah'ı anma hususunda katılaşmış olanlara yazıklar olsun.***."39/22

14–Bizzat Allah'ın (cc) kendisi yani mutlak Nur.

" ***Allah göklerin ve yerin Nurudur***." 24/35

Bütün bu Kur'ani açıklamalardan anlaşıldığı kadarı ile Nur'un gerek dünya hayatı, gerek fizik alem, gerek metafizik hayatla ilgili manaları mutlak Nur olan Allah'ın (cc) bu alanlardaki tecellilerinin adları olsa gerek.

Fizik alemdeki ışık, bizim görebildiğimiz dalga boylarındaki yedi renkten oluşan ışıklarla, bizim çıplak gözle göremediğimiz mor ötesi ve kızılötesi ışınlar yani her dalga boyundaki ışınlar mutlak nurun fizik alemdeki değişik derecelerde tecellisi olsa gerektir. Bu manadaki nur yani ışık, bizim fizik varlıkları görmemizi sağlar. Yani fizik varlıkları zihnimize taşıyarak beynimizde kavramlaşmasını sağlar. Daha somut bir ifadeyle fiziğin beynimize canlı ve hareketli izdüşümünü sağlar. Işık, fiziği bizim iç dünyamıza, psikolojimize, ruh alemimize yansıtır, orada görüntüler oluşturur. Onları hissetmemizi, kavramamızı, sezmemizi gerçekleştirir. Bu bakımdan ışık dış cisimleri aydınlatmak kadar, o cisimlerin beynimizde aydınlanmasını, aklımızda, zihnimizde kavranıp manalandırılmasını sağlar. Onlarla ilgili çeşitli hazlar, çeşitli zevkler, neşeler duymamızı gerçekleştirir. İşte bütün insanlar için fiziki manalı ve psikolojik uzantılı olan bu ışık müminin kalbindeki iman ile aydınlatılıp, yaratanın ilim, irade, kudretinin hikmetleri ile manalandırıldığı noktadan itibaren Nur olur. Yani ışık imanla mana kazanır, yaratılışın hikmetleri ile

şekillenerek irfan ile hissedilir, sezilir bir Nur haline gelir. İşte fizik alemde ışık olarak tecelli eden Nur gerçek aydınlatıcılığını manevi ve metafizik hislerde, duygularda, kavrayışlarda gösterir.

Bundan ötede ilahi kelam ve ilahi hükümler arasındaki nur tecellileri insan kalbini maddi ve fiziki sınırlılıktan kurtarıp metafizik sınırsızlığa yönlendirir. İman nurunun insan kalbinde açtığı (imanın şiddetine göre) ve aydınlattığı manevi boyutlar, Allah'a (cc) ve diğer fizik ötesi varlık ve alemlere yönelmenin ve temasın verdiği hazlar, tatlar, mutluluklar, iç huzuru, ruh genişliği, kalp enginliği, sonsuza açılan sonsuzca boyutluluğun insandaki manen aydınlanmanın adıdır nur.

İnsan bu iç derinliği, zenginliği ve aydınlığı sayesinde kibir gibi, gurur gibi, hased gibi, dünyaya mağlubiyet ve mahkumiyet gibi, dolayısı ile hırs gibi, ihtiras gibi bütün menfiliklerden sıyrılır. Sevgi, şefkat, merhamet, kanaat, sabır tevekkül .. gibi bütün müspetliklere yönelir. İnsanın iç alemini aydınlatan, cezbeden, genişleten bu nur, imanda tecelli eden ilahi Nurdur.

Şu halde mutlak Nur fizikte tecelli eder, ziya olur, ışık olur. İç alemde tecelli eder, İlahi ve de ulvi zevklerle dolu sevgi olur, haz olur, neşe olur, müsamaha olur, şükür olur. Daha da ileri takva olur, vera olur, züht olur. Cezbe olur, fena olur, beka olur Nurun Ala Nur olur. Ama mutlak nur dan bize inmiş bir katrecik tecelli olur.

Mutlak Nura nispetle bir zerre, bir katre mesabesindeki bu fiziki ve metafizik nurlara, kalbimizin vüsati nispetindeki böyle basit bir izah getirdikten sonra, mutlak Nur hakkında gerek özü,

gerek mahiyeti, gerek var oluşu bakımından bir şey söylememizin imkansızlığı meydandadır (*1). O mutlak Nurdur, izahı olmayan, ihata edilemeyen, kavranamayan, idrak edilemeyen mutlak Nur. Mutlak Nurun cüzi bir tecellisi olan güneş, doğrudan bakıldığı zaman nasıl gözü kamaştırarak görme olayını iptal eder ise, Mutlak Nuru idrake ve ihataya yönelen beşeri ilim de, basiret te, müdrike de öyle çaresiz, aciz, cılız kalır, iptal olunur.

Bir de zıddı ile mukayese edersek; Nur'un zıddı zulmet: insanların inkarları sebebi ile yaratılışın hikmetlerini, yaratanın ilminin, iradesinin, kudretinin yüceliğini fark etmekten yoksun oluştur.

Zulmettekiler fiziki gözleri ile varlığın zahirini görürler, ama varlıktaki fizik ötesi uzantıyı, var olmanın hikmetini, nurdan yoksun oldukları için göremezler. Yaratılıştaki düzeni, intizamı, dengeyi tespit ederler ama düzenleyeni, denge kanunlarını koyanı … göremezler. Çünkü kalbi aydınlık demek olan Nur dan yoksun oldukları için o bölge onlara kapalıdır. O mana bölgesi, fizik ötesi, fizik üstü alem onlara karanlıktır. Mühürlü ve kilitli olan kalpleri o alana kapalıdır. İmanın, henüz psikolojisinin alanına girmemiş olan iç boyutları, irfanın derin uzantıları, sezginin en uç noktaları onlar için karanlıktır. Zira bunlar bilme meselesi değil tatma meselesidir. Bunlar ilim işi değil hal işidir. Bunlar ilmin uzanamadığı, irfan ile kavranan tamamı ile sübjektif hallerdir. İlim fiziki ışığı en iyi şekilde bilir, tahlil eder, ilmi kanunlara yerleştirir. Ama ışıktaki Nuru göremez. Çünkü Nur alanı ona kapalıdır. Nur ilimden irfana uzananların işidir. Nur akılla kavranamaz, basiretle görülür. Nur aklı aydınlatır ama akıl onu göremez. Tıpkı bizim aklı

algılayamadığımız, göremediğimiz gibi. Tıpkı güneşe bakanın güneşi göremediği gibi Nuru ülül-elbabın, Ülü'l-Ebsarın kalbi melekelerle ahenkleşmiş selim aklı ancak kavrar. İşte bu iman Nurunun aydınlattığı selim akıl varlıktaki hikmeti sezer, yaratılıştaki iradeyi, kudreti, ilmi hisseder, duyar, görür, kavrar. İman nurundan mahrum olanların bu iç aydınlıktan nasipleri yoktur.

Yukarıda beşinci madde yazılan (24/40) ayeti kerime ile 2/17-18/19 ayetleri bunların psikolojisini çok iyi açıklar.

Nur ism-i şerifini vird edinenlerin, basiretleri açılır, gelişir. Kalbi derinlik, enginlik ile ruhi yüceliğe erişirler. Hikmetleri sezerler. İç alemleri, iç ufukları genişler. Elhasılı Nurlanırlar.

*1 Not: Bu gün ilim konusuna giren fiziki ışığın mahiyeti, yapısı henüz çözülememiştir. Elan ışık hakkındaki bilgilerimizin tamamı teorilere dayalıdır. Bu teorilerde << ışığın dalga teorisi >> ve << zerrecikler, tanecikler halinde yayılma >> teorileridir. Işığın düz çizgiler halinde yayılan zerrecikler mi? Yani enerji parçalarımı yoksa dalgalar halinde yayılan enerjiler mi olduğu henüz halledilememiştir. Bu gün her ne kadar dalga teorisi revaçta ise de, henüz dalga teorisi ile açıklanamayan bazı hususlar vardır. Mesela: Atom fiziği ile ilgili bazı deneyler yaparak ışığın enerji parçacıkları şeklinde yayıldığını tespit eden alimler vardır. Fiziki ışığı bile tamamı ile halledemeyen ilmin dolayısı ile aklın mutlak ışığı kavraması, ihatası ne mümkün.

EL-HÂDÎ

EL-HÂDÎ : Hidayet eden demektir. Hidayet veren demektir.

Hidayet:<<Doğru yola gitmek, doğru yolu göstermek, doğru yola rehberlik edip, iletmek>> manalarını ifade eder.

Bu tarifte hidayetin üç derecesini görüyoruz. Bunlardan biri doğru yola kendi kendine gitmek. İkincisi yol göstericinin işareti ve bilgilendirmesi ile gitmek. Üçüncüsü doğru yola rehberlik veya kılavuzluk ederek götüren sayesinde gitmek. Bunları tek tek ve kısa kısa açıklayalım.

1–Canlı varlıklar, Allah (cc) tarafından yaratılışlarına yerleştirilen yol gösterici iç güçler ve zaruri bilgiler sayesinde istenilen hedefe gidebilme özelliğine sahiptirler. Bu iç güçler ve zaruri bilgi kaynakları, insanlarda, akıl ve idraktir. Bu melekeler sayesinde insanlar doğruyu, yanlışı kavrar ve iradesi ile bunlardan birine yönelir.

Diğer canlılar da içgüdü dediğimiz yönlendirici iç kuvvetler sayesinde hedeflerine, gayelerine yönlendirilirler. Mesela bal arısı balı toplamada, çiçeği bulma, yönünü ve uzaklığını tayin ve tespit etme, onu diğer işçi arılara bildirme gibi çok karmaşık ama tam isabetli sevki tabiiler yani içgüdüler dediğimiz, içlerine yerleştirilmiş mekanizmalarla hedeflerine yönelirler.

Bu birinci şıkta, örnekleyerek kısaca bahsettiğimiz hidayet yolu ile varlıklar dünyevi hayatlarını sürdürmeyi başarırlar. Ayrıca bu iç bilgiler ve bu iç güçler, insanlarda, dini hedeflere yönlenmede, potansiyel bir yönlendirici güçtürler. Hidayet vericinin yani El-Hadi'nin işaret ettiği veya gösterdiği hedefe

kolaylıkla yönelebilir halde bulunurlar. İradelerini bu yöne yoğunlaştırmaları halinde, hidayete açık bulunurlar.

Nitekim canlıların yaratılışında, hayatlarını ve maişetlerini temin hususunda hedeflerine yönlenici bir iç kuvvetle yaratıldıklarına dair şu ayetlere yorumsuz bir göz atalım.

" ***O da- Bizim Rabbimiz, her şeye yaratılışını veren, sonrada hidayete yönlendirendir dedi***"20/50

" ***Ki, O beni yaratan ve beni yönlendirendir***."26/78 Ayrıca bak 87 (Ala)/3

Bu hidayet türünde, dini bir hidayetten çok, din de dahil en genel manada doğruyu kabullenip ona yönlendirilebilmeye insanın açık halde bulunması manası vardır.

2–Hidayetin ikinci manası doğru yolu göstermektir. Dünyevi hayatta olabileceği gibi, tamamı ile dini hayatta insanlar, doğruyu ancak bir yol gösterici sayesinde tespit edebilir, ona yönelirler veya yönlenmezler.

Bu ikinci manadaki hidayet yani yol gösterme Allah (cc) tarafından, ama gönderdiği peygamberler ve ilahi kitaplar aracılığı ile olmaktadır. Burada yol göstericilik, bir vesile olarak peygamberlere, ilahi kitaplara, irşat eden mürşitlere aittir.

3–Üçüncü manada ise hidayet, yol göstermenin ötesinde dini doğrulara rehberlik etmek, götürmektir. Bu manada hidayet yol gösterip, orada durmak değil, tutup götürmektir. Bu sade Allah'a (cc) ait hidayet vericiliktir.

Hidayetin bu son iki manası, yani doğru yolu gösterip açıklama ile doğru yola götürüp ulaştırma manası, Elmalı Hamdi Yazır merhumun, Hak Dini Kur'an dili isimli tefsirinin birinci cilt 119 ve 167

sahifelerin de sırası ile (Hidayet-i Gayr-i musile) ve (Hidayet-i musile) şeklinde isimlendirilir.

Hidayet-i Gayr-ı Musile= Tutup götürmeyen, eriştirmeyen, sade yol gösteren hidayet demektir.

Hidayet-i Musile ise: Tutup götüren eriştiren rehberlik ve kılavuzluk eden hidayet demektir.

Hidayet-i Gayrı Musile yani yol gösterici hidayet, Kur'anla, daha önceleri diğer semavi kitaplarla, peygamberlerle ve Beytullah ile olur. Bunların yol göstericilikteki rollerinin belirlendiği ayetleri görelim.

a) Kur'an ile ilgili ayetler.

" ***Elif,Lam,Mim kendisinden asla şüphe bulunmayan bu kitap (Kur'an), muttakiler için bir hidayet vesilesi ve yol göstericidir***."2/1-2

" ***Şüphesiz ki bu Kur'an, en doğru yola yönlendirir; iyi davranışlarda bulunan müminlere, kendileri için büyük bir mükafat olduğunu müjdele***"17/9 diğer ayetler 27/1-2 , 72/1-2

b) Tevrat

" ***Doğruya yönlenmeniz ümidiyle Musa'ya kitabı ve furkanı verdik***."2/53 Diğerleri 5/44

c) İncil; tabi bunların tahrif edilmemiş halleri.

" ***Biz O'na (İsa'ya) içinde doğruyu gösteren ve nur bulunan incili verdik***."5/46

d) Peygamber (SAV) Hazretleri.

" ***Şüphesiz ki sen doğru yolu göstermektesin***." 42/52

Peygamber, yol gösterici irşat edici, aydınlatıcı manasında hâdidir. Ama insanları hidayete götürücü veya imanı onların kalplerine koyucu yada onların kalplerini imana açıcı manasında Hâdi değildir. Bu manada hidayet vermeye hem salahiyeti yoktur, hem de gücü yetmez. Nitekim şu ayetler onu gösterir.

" ***Sen körleri sapıklıklarından çevirip doğru yola yetirecek değilsin. Ancak (Canu gönülden) teslim***

olarak ayetlerimize teslim olanlara duyurabilirsin." Neml/81

" ***(Resulüm) Sen sevdiğini hidayete erdiremezsin. Bilakis Allah dilediğine hidayet verir***."28/56 Diğer ayetler: 4/88 , 10/43 – 24/54 – 30/53 – 43/40

Hidayet-i Musile: Doğru yola götüren, eriştiren, vardıran manasındaki hidayet ki bunu veren tek hâdi olan Allah'tır (cc).

İnsanlar, Allah'ın (cc) yaratılışlarına koyduğu yönlendirici iç kuvvetler ile ilahi hidayete arzu duyar, iradelerini buraya yoğunlaştırırlar, Allah ta (cc) onlara hidayet verir. Bak 10/108 – 17/15

Yine insan yönlenmese bile Allah (cc) dilediği kuluna hidayet verir. Çünkü hidayet veren Tek varlık O'dur. Allah (cc) hidayet vereceği kulunun kalbini imana, islama açar, içini imana hazır hale getirir, onda inanamaya istek, arzu ve iştiyak meydana getirerek, iç hidayet güçlerini harekete geçirir, aşkla ve şevkle doğru yola, Allah'ın (cc) hak yoluna yönlenmesini sağlar.

" ***Allah, kimi doğru yola götürmek isterse onun göğsünü islama açar***."6/125

" ***Hidayet verici ve yardımcı olarak Rabbın yeter***." 25/31 *Diğer ayetler: 7/43 – 14/12*

Yukarıdan beri sıraladığımız bu üç manadaki hidayeti verici olan aslında Allah'tır (cc).

Yaratılış fıtratına yerleştiren O. Vesileler göndererek insanların dikkatini çeken, uyaran, irşat eden, O, sonra da dilediğinin gönlünü islama açıp yönlendiren yine O, tek ve mutlak Hadi olan Allah'tır (cc).

Bu ismi vird edinenler dini ve dünyevi ve de uhrevi konularda hayra yönlendirilirler.

EL-BEDİ’

EL-BEDİ’:<<Bir şeyi yoktan var eden, örneksiz, numunesiz, olarak ilk yaratan; benzeri bulunmayan ilk varlık>> manalarına gelir.

Tarife dikkat edilirse, Bedi’nin, biri Cenab-ı Allah’ın (cc) yaratma fiili ile, diğeri zatı ile ilgili iki mana taşıdığı görülür.

Cenab-ı Allah (cc) her şeyi yoktan var etmiştir. Var ederken, yaratırken ne bir şekilsiz ilk maddeye muhtaçtır, ne de bir örneğe, bir numuneye göre yaratmıştır. Yoktan ve numunesiz olarak yaratmış, var kılmıştır. O “**ol**” demiş her şey oluvermiştir.

Aristo’nun ve Aristocuların iddia ettikleri gibi, O, şekilsiz olarak ilk maddeye, şekil veren değildir. O başka şeyden değil yoktan var edendir. Yok iken var edendir. Yoktan var eden ama örneksiz, numunesiz, en güzel şekli ile var edendir. Yaratışında bir estetik, bir güzellik bulunandır. Bir zarafet, bir incelik bulunandır. Bir denge, bir ahenk bulunandır.

Bedi’nin, Cenab-ı Allah’ın (cc) zatını niteleyen ikinci manası, O’nun zatında, sıfatlarında ve fiillerinde benzeri bulunmayan tek güzel varlık oluşudur. Benzeri bulunmayan tek varlık. Benzeri bulunmayan tek güzel, mutlak güzel.Bu isimde Allah’ın varlığının ve yaratma fiilindeki güzel oluş ön plana çıkmaktadır.

Bedi ismi Kur’an da, sade iki ayette geçmektedir. Bu ayetleri incelersek, her iki manayı da görebiliriz.

“ ***(Allah çocuk edindi) dediler. Haşa O, yücedir. Göklerde ve yerde olanların hepsi, O’nun dur, hepsi O’na boyun eğmiştir. O göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Bir şeyi yaratmak istediği vakit ona sade (ol) der. O da hemen oluverir***.” 2/116-117

" ***Gökleri ve yeri yoktan var eden O'dur. O'nun eşi olmadığı halde nasıl çocuğu olabilir. Her şeyi O yaratmıştır***."6/101

Ayet-i Kerimelere dikkat edilirse Bedi ismi hem Allah'a çocuk, eş ve benzer isnat edilmesini önleyici, hem de göklerin ve yerin ilk ve örneksiz, yoktan var edicisi manalarını ifade eder. Her iki ayette de Allah'ın (cc) tekliği, benzersizliği, tenzihi bir ifade ile ortaya konulurken, yoktan var ediciliğine ve en güzel, en hoş şekilde yaratıcılığına vurgu yapılmıştır. << Göklerin ve yerin tek, ilk ve yoktan var edici >>, << Göklerin ve yerin yaratılışını en güzel, en hoş yapan >> manasını ortaya koymuştur. Şu halde Bedi ismi, ilk ve tek olan Allah'ın (cc) ilk icat eden, ilk yaratan, yoktan ilk defa yaratan olduğunu belirleyen bir isimdir.Bedi olan Allah (cc) varlığın Bedi'dir.

EL-BÂKÎ

BÂKÎ:<<Hep var olan, varlığı kesintiye uğramayan, varlığının sona ermesi düşünülemeyen >> manalarını ifade eder.

Allah'ü Zül-Celal hep vardır. O'nun için bir bitiş, tükeniş, yok oluş söz konusu değildir. El-Ahir isminde açıkladığımız gibi O'nun için bir son düşünülemez, varlıktan sonra var olmaya devam edecektir. O, ebedidir. Dikkat edilirse evvel, ahir, ezeli, ebedi gibi kavramlar bize bir zaman mefhumunu çağrıştırıyor. Zaman, yaratılmışlara has bir olaydır. Varlık mıdır, olay mıdır onu tam bilemiyoruz. Varlıktan ve oluştan bağımsız kendi başına bir zaman düşünülemez. Zaman adeta hareketin bir fonksiyonudur. Dünya, ay ve güneşin hareketleri bizde gün, ay ve yıl kavramlarını oluşturmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi gök cisimlerinin hareketlerinin birbirine göre durumları onlarla ilgili bir zaman kavramını oluşturmaktadır. Buna göre, hareketi durdurduğunuzda, zaman biter.Şu halde zaman, yaratılışla ve hareketle birlikte başlamıştır. Onlarla da bitecektir. Ama onları yaratan Allah (cc) yaratılıştan önce var idi, yani O evvel idi veya ezeli idi; bitiş ve tükenişten sonra da var olacaktır. Yani O Ahirdir, O ebedidir, O Bakidir.

Ezeliyeti, ebediyeti, kıdemi, bekayı bizim zaman özellikli yaratılmış zihnimizin kavraması mümkün değildir. Aklımızın, mantığımızın, kuralları ve kategorileri zaman kavramı ile birlikte oluşmaktadır. Bu bakımdan zamansızlığı, ezeli ve ebedi, kıdemi ve bekayı kuşatması, çevrelemesi tam kavraması mümkün değildir. Aklımız Allah'ın (cc) zamansız olması gerektiğini kabul eder, kabul etmenin ötesinde gerekli

ve zorunlu görür. Ama zamansızlığın, ebediyetin, bekanın ne olduğunu kavrayamaz. Zamanın ötesi nedir, gerçekten ötemidir, yoksa başka bir hal mi dir, biz onu bilemeyiz, tahayyül ve tasavvur edemeyiz bile. Bildiğimiz zamanın bir başlangıcı ve sonu olduğudur. Onu da yaratan öyle yaratmıştır. Onun gibi yaratılan her şey bitecektir, tükenecektir. Ama kendine bitiş, tükeniş olmayan tek varlık Allah'tır (cc). Bu bakımdan O ebedidir, Bakidir.

Nitekim Ayet-i kerimelerde şöyle ifade edilir.

" ***O'nun zatı müstesna her şey yok olacaktır***."28/88

" ***Her şey yok olacaktır, fanidir. Ancak Celal ve İkram sahibi olan Rabbin Baki kalacaktır***." 55/26-27

Baki ismini daha iyi kavramak için El-Evvelü ve El-Ahirü isimlerinde yazdığımız hususları iyice okumak lazımdır. Tekrar etmemek için uzatmıyoruz.

Ancak şunu bilmek gerekir ki Allah'ın (cc) Ahir ismi ile Baki ismi birbirinin aynı değildir. Baki daha kapsamlı ve Ahiri de içine alır.

Allah'ın (cc) Ahir oluşu yaratıklara göredir. Onlar yok olacağı için Allah (cc) Ahirdir, ve onlardan sonrada var olacaktır. Ama Baki, varlığa bağlı değildir, beka Allah'ın (cc) zatına göredir. Varlık olmasa da Allah (cc) Bakidir. Ama varlık hiç olmamış olsaydı Allah (cc) ne evvel ne de ahir olurdu. O hep Baki olurdu. Beka varlığın başı, sonu nazara alınmadan, hatta varlık nazara alınmadan var olan bir kavramdır. Ama ahir varlığın bitişinden sonraya yakın bir kavramdır.

Ahir somuta daha yakın, beka tamamı ile soyut ve tamamı ile derin ve tamamı ile öte, öte ve öte bir mefhumdur. Ve Lillahi'l-Hamd.

EL-VARİS

VARİS : birinin ölümünden sonra mal kendine kalan kimse.

Allah ü Zül-Celal hazretleri malik'ül- mülk'tür. Varlıkların yaratılışından yine kendi tarafından yok edilişine kadar, her şeyin hakiki sahibi Allah'tır (cc).

İnsanlar dünyada yaşadıkları sürece, Allah (cc) bu mülkün tasarruf yetkisini, hikmeti icabı, belirli miktarlarda, emaneten onlara vermektedir. İnsanlar hayat boyu, az veya çok, şöyle veya böyle onlarda, mülkiyet şuuru ile tasarruf ederler. Çok kimse emanetçi olduğunun farkında bile değildir. Çoğumuzda mülkiyet şuurunun çok şiddetlenmesi ve hırs ile, ihtiras ile karışması neticesi cimrileşiriz, Allah'ın (cc) mülkünü, bir parçasını da olsa Allah (cc) yolunda harcamaktan uzak dururuz, kaçınırız. Bir kısmımızda emanet olduğunu unuttuğumuz mala hırsımızdan, mirasçı olacağımız kimselerin ölümünü dört gözle bekleriz. Bekleriz bekleriz de mal elimize geçince, bir müddet oyalanır, biz de miras bırakır gideriz. << Miras nereye gidiyorsun, miras almaya>>

Mala bir şey olmaz mal yerinde durur. Bizler miras yoluyla devir alır, miras yoluyla devrederiz. Bu böyle sürüp gider. Mal yerinde durur, biz, imtihan halinde bir nebze oyalanırız, oyalanır, ama kazanırız ama kaybederiz ve bırakır gideriz. Mala hiçbir şey olmaz. Olan bize olur. Bize bir şeyler ya cimriliğimizden ve imtihanı kaybımızdan olur. Ya da başka iyi şeyler yanın da cömertliğimizden ve imtihanı kazanmamızdan olur.

Ayet-i kerimede dünya malı için şöyle buyurulur.

" ***Bu dünya hayatı ise aldatma metaından başka bir şey değildir. Andolsun ki, mallarınız ve canlarınız konusunda imtihan olunacaksınız***." 3/185-186,57/20

Bize bir şeyler, mülkü, mülkün hakiki sahibinin isteğine ve iradesine uygun kullanamadığımız için olur. Ya da O'nun iradesine uygun kullandığımız için iyi şeyler olur. Ama mal yerinde durur, değişen bizler oluruz. Nitekim insanlığın başından beri olduğu ve bundan sonra olacağı gibi. İnsanlık yaratıldığına, doğru yada yanlış, Allah (cc) bilir ama üç milyon yıl olduğu söyleniyor. Bunu kabul etmek imana zarar vermez.

Bir mülk bir kimsenin üzerinde en çok 50 sene kalıp miras olarak gittiğini varsayarak hesaplarsak 3 milyon seneyi 50 ye böleriz 60 bin çıkar. Yani silsile olarak, bir malda ortalama 60 bin defa miras olayı gerçekleşmiştir. Mal durmuş, 60 bin kuşak birbiri peşine bu mala mirasçı olmuştur. Kimi hırsla, kimi ihtirasla ona yapışmış. Kimi hased etmiş, kimi cimrilik etmiş, kimi böbürlenmiş. Ama mal durmuş kendi gitmiştir. Kimi de mülkü Allah'ın (cc) iradesine uygun kullanmış, mal durmuş, kendi gitmiş ama iyi kullanıp, iyi gitmiştir. Ta ki sonuna kadar da böyle devam edecektir. Sonunda mülkün ilk ve hakiki sahibi, hakiki varis, hakiki mirasçı, Allah (cc) devralacaktır.

Hepimiz sırayla kendisinde imtihan olduğumuz mülkü sonunda Allah (cc) devralıp, sonra da bir çırpıda yok edecektir. Çünkü hakiki malik, hakiki varis O'dur.

Şu halde Allah'ın mülkünde, O'nun rızasına uygun tasarrufta cimrilik etmemek gerekir. Bu hususta şöyle

"***Ne oluyor size ki, Allah yolunda harcamıyorsunuz? Halbuki göklerin ve yerin mirası Allah'ındır***."57/10 buyrulur.Hakiki varis Allah'tır (cc).

"***Şüphesiz biz diriltir ve öldürürüz. Ve her şeye biz varis oluruz***."15/23

"***Yer yüzüne ancak biz varis oluruz. Onun üzerindekilere de biz varis oluruz. Her şey bize dönecektir***." 19/40 Diğer ayetler: 21/89 – 28/58

ER-RAŞÎD

ER-RAŞÎD:<<Bütün işleri isabetli, hedefine ulaşıcı, doğru görüşlü>> ve <<İrşat edici, doğru yolu gösteren, mürşit>> manalarına gelir. Dikkat edilirse, Er-Raşid manalarında iki yön olduğu görülür.

Birinciye göre El-Raşid:Bütün işleri isabetli olan ve hedefine ulaşan, doğru görüşlü ve hiçbir işi boş ve faydasız olmayan, tedbir ve tayininde hiç yanılmayan, her takdirinde mutlaka bir hikmet bulunan demektir.

Varlığın yaratılması, işletilmesi O'nun tekvini iradesi ve tedbiri ile olmakta ve takdiri ile meydana gelmektedir. Hiçbir varlık ve hiçbir oluş O'nun iradesi ve tedbiri dışında oluşmaz. Her şey O'nun takdiri ölçüsünde meydana gelir. Noksanlık, fazlalık olmadan tam gelir. Gereksizlik ve lüzumsuzluk asla yoktur.

İlâhi irade iki manalıdır. Tekvini irade; Teşrii irade.

Varlık ve oluşla ilgili olaylar tekvini iradesinin neticesidir. ***<<Bir şeyin olmasını dilediği zaman, O'nun işi, ona <<ol>> demekten ibarettir. O da hemen oluverir.>>*** Buna bütün tabiat olayları dahildir. Hatta insanın doğması, ölmesi, bunun zamanı, mekanı ve kimden olacağı da tekvini iradesinin neticesidir. Tekvini iradenin yöneldiği şey mutlaka ve tam olur. Olmağa mecburdur. Bunda zorunluluk vardır. Bunun olup olmamamsında insan iradesinin hiç rolü yoktur.

Allah'ın (cc) Raşid isminin birinci manası sonucu bu tekvini iradenin yöneldiği her varlık ve olay boş ve faydasız değildir. Hepsinde birbiri içinde gereklilik vardır, ve hep hikmetlerle doludur. O'nun hiçbir tedbirinde yanılma yoktur. Her takdirinde isabet vardır. Bunlar da Raşid isminin gereğidir.

Raşit'in <<irşat eden, doğruyu gösteren, mürşit>> manasındaki ikinci yönü ise Allah'ın teşrii iradesi ile

oluşan, sosyal, hukuki, dini, ahlaki olaylara yönlendirip dileyenleri muvaffak edendir.

İrade-i teşriide insan iradesinin rolü vardır. İrade-i teşriiye nin geçekleşmesi, kulun iradesi ile istemesine bağlıdır. Mecburiyet yoktur.

Bu manadaki irşad, insanları, dilemeleri halinde, dini ve dünyevi işlerinde hayra yönlendirip, muvaffak kılması, başarılı etmesidir. Dileyen, arzu eden, iradesini o yöne yoğunlaştıran kimseyi, ibadetlerinde, taatlarında, ahlakında hep hayra yönlendirmesi, muvaffak kılmasıdır. Ticari, zirai, ekonomik, sınai v.s ile ilgili dünyevi bütün işlerinde dileyenlerden, dilediği kimseyi hayra ve muvaffakiyete yönlendirmesi. Yani irşad etmesidir. Bu hidayet ile aynı değildir. Bunda daha çok dünyevi muvaffakiyetler söz konusudur. Bu da hidayetin, açıkladığımız üç derecesinden birincisi ile eşleşebilir. Nitekim Ashabı-ı Kehf'in şu duasında kulanı lan <<**raşedā**>> ifadesi bu hususu kuvvetlendirir. "***O (yiğit) gençler mağaraya sığınmışlar ve : <Rabbimiz! Bize tarafından rahmet ver ve işimizde bizim için bir kurtuluş (başarı) yolu hazırla.> demişlerdi"*** Kehf /10

İrşatta dini olduğu kadar dünyevi işlerde hayra ve muvaffakiyete yönlendirme, Yönlendirme olduğu kadar da dileyen insanda o işi gerçekleştirme kudreti ve becerisi yaratma da söz konusudur. Halbuki hidayetin asıl iki manası da imana yönlendirme ağırlıklıdır. Yani daha çok metafizik bir yönlendirme söz konusudur. Nitekim ayette şöyle buyurulur: Enam/125 " ***Allah kime hidayet vermek isterse, onun göğsünü islama açar***."

Kur'an'da, rüşt, irşat ile ilgili ayetlere baktığımız zaman daha çok dünyevi mahiyetteki şu manaları görürüz. Bunlar tabi çoğunlukla:<<doğruya yöneltip, muvaffak etmek, faydalıya ve hayra yöneltmek.>> Şu ayetlere bak: 2/186 – 18/10, 24, 17 – 49/7 , 72/10 , 14, 21

ES-SABÛR

SABÛR : Çok çok sabreden demektir

Sabır: <<Acıya katlanmak, sıkıntılara, zorluklara sükunetle dayanıklılık göstermek, sebat etmek, ızdıraplarda ve hazlarda nefsi zaptetmek Sükunet ile tahammül gösterip katlanmak>> manalarını ifade eder. Ancak bu manalar kulların sabrı için doğrudur. Allah'ın (cc) sabrı için tamamen noksandır.

Allah (cc) için sabır : <<Koyduğu kanunları nizamı, düzeni gerçekleştirmek için acele etmemesi. Her ne şeyi hangi zaman içinde taktir etmişse zamanı gelmeden gerçekleştirmemesi, ilahi planın hiç aksamadan uygulanmasını irade etmesi, acele etmemesi, insanlar planında adaletini yerinde ve zamanında gerçekleştirip, suçluyu cezalandırmak için acele etmemesi >> manalarını ifade eder.

Allah'ın (cc) Sabur ismi Halim ismi ile çok yakın mana ifade eder. Ancak Halim dar manalıdır. Sadece kullara karşı gösterilen sabrı ifade eder. Suçluyu hemen cezalandırmayıp ona tevbe için mühlet vermesi gibi. Ama Sabur bunu da içine alan daha kapsamlı bir mana ifade eder. Sade kulları değil bütün varlıkların, olayların, yaratıkların işleyişindeki düzeni dengeyi koruyan sabırdır.

Allah'ın (cc) sabrı kulların sabrı gibi değildir. Çünkü kulların sabrı iradelerini zorlar, kula bir ağırlık bir zorluk verir. Allah'ın (cc) sabrı O'nun iradesini ne zorlar, ne O'na ağırlık verir ne de zorluk verir. Allah'ın (cc) sabrı kulda olduğu gibi aczin neticesi değil, kudretin, hem de mutlak kudretin neticesidir.

Kulun sabrı zarar görmemek veya zararı en aza indirmek içindir. Allah'ın (cc) sabrı kullarına zarar vermemek ve haksız zararlardan korumak içindir.

Kulun sabrı kemale ermek ve olgunlaşmak için gereklidir. Allah'ın (cc) sabrı kemalinin sonucudur. Kulun sabrı ihsana ulaşmak için gereklidir. Allah'ın (cc) sabrı adaletinin bir gereği, ihsanının bir sonucudur. Kulun sabrı çoğunlukla kuvvet karşısında tahammül göstermektir. Allah'ın (cc) sabrı, acze, zayıflığa, cahilliğe karşı tahammül göstermektir.

Kul sabır göstermelidir çünkü neyin iyi, neyin kötü, neyin hayır, neyin şer olduğunu bilmez.

Allah (cc) sabır gösterir çünkü neyin iyi, neyin kötü, neyin ne zaman iyi, neyin ne zaman kötü, neyin ne zaman ve nerede hayır veya şer olduğunu bilir. Kendi takdirine göre ayarlar. Zamanı ve yeri gelmeden yapmaz, sabreder.

Kısacası Allah'ın (cc) sabrı beşeri sabır değil, ilahi sabırdır. O'nun sabrı mukayyet ve iğreti bir sabır değil mutlak sabırdır. O'nun sabrı bizimki gibi ihata edilen, kuşatılan bir sabır değil ihata eden, kuşatan bir sabırdır.

Biz sabır göstermekle arada mahiyet farkı olmakla beraber, Allah'ın (cc) ahlakı ile ahlaklanmış oluruz.

Sabur olan Allah (cc) sabırlı kulunu sever ve onunla beraberdir.

Sabur ismi Kur'an-ı kerimde ne isim, ne fiil, ne sıfat sigasında hiç geçmez. Hadislerde geçer.

Bu ismi vird edinenlerde sabır, tahammül ve sükunet artar.

ALLAH'IN KURAN'DA GEÇEN DİĞER İSİMLERİ

Buraya kadar, doksan dokuz Esma-i Hüsna'yı **Tirmizi** rivayetindeki listeyi esas alarak inceledik. Bunları Kur'an'ın otaya koyduğu ölçüde sunmaya çalıştık. Bundan sonra yine ayetlere dayalı olarak kısaca manalandırıp sunacağımız isimler, İbn-i Hacer El Eskalani'nin diğerlerinden farklı olarak sunduğu İlahî isimlerdir. Bunlar da Kuran'da sadece isim sigası ile geçenlerdir.

ER-RABB

Kur'an-ı Kerim'de Lafza-i Celal 'den yani Allah isminden sonra 962 ye ulaşan adedi ile en çok geçen **EL-RABB** ismidir. Rabb sözlükte "(hepsi de Allah için olmak üzere) her şeyi yoktan var edip tamamlanıncaya yani yetkinlik noktasına ulaşıncaya kadar, kademe kademe inşa eden" manasını ifade eder. Buna göre **RABB** ismi, yaratıp terbiye eden, gözeten,yöneten, tüm ihtiyaçları karşılayan malik, sahip, vekil manalarını ifade eder. Varlıkların tüm menfaatlerini görüp gözeterek onları eğiterek koruyan mutlak Rabb sadece Allah'tır

Mutlak Rabb sadece Allah'tır. Çünkü bütün varlık alemini yaratıp yöneten, lütfettiği nimetler sayesinde onların halini düzeltip geliştiren, hakimiyetinde dengi ve benzeri olmayan, tek malik, tek hakim, tek sahip O'dur.

Rabb ismi şefkat, merhamet, eğiticilik, olgunlaştırıcılık,özelliklerini içerir. Bu özellikleri ile **Rabb** mümin,

kafir, alim, cahil, şuurlu ve şuursuz, canlı ve cansız bütün varlıkları kuşatır.

Rabb ismi, buraya kadar ifadelendirilen bu manaları ile sadece Allah için kullanılır ve Allah'a has bir isimdir. Ama rabbü'd-dar (ev sahibi), rabbü'l-mal (sermaye sahibi) insana has tamlamalarla basit manada insanlar için de kullanılır.

Kur'an'da 962 defa geçen bu ismi içeren ayetlerden birkaç tanesini örnek olarak yazacağız.

"Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur."*1/1,2*

"de ki: Allah her şeyin Rabbi iken ben O'ndan başka rabb mı arayacağım?"*6/164*

"*(Ey Muhammed)* ***yüz çevirirlerse de ki: Allah bana yeter. O'ndan başka ilah yoktur.Ben sadece O'na güvenip dayanırım. O yüce arşın Rabbidir."****9/129*

*"****Musa şöyle dedi: Şayet aklınızı kullansanız*** *(anlarsınız ki)* ***O doğunun, batının ve ikisi arasında bulunanların Rabbi dir."*** *26/28*

"Alemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz."*81/29*

EL-İLÂH

İlâh kelimesi, türediği köke göre "gizli olup idrakin üstünde olan", "tapınılan, kulluk edilen", "gönlüden bağlanılıp sığınılan" sözlük manalarını ifade eder. Bu sözlük manalarından hareketle Allah'ın isimlerinden olan **İlah** " yüceliği karşısında hayrete düşülen ve hayranlık duyulan, gönülden bağlanılıp sadece kendisine sığınılan duyularla idrak edilmeyen tapınılan yüce varlık." Demek olur.

Burada en çok öne çıkan "tapınılan**,** sadece kendisine ibadet edilen ve kullukta bulunulan" manasıdır.

İlah ismi Allah'a özel olmanım ötesinde genel bir mana da ifade eder. Sadece hakiki bir mabut olan Allah için kullanıldığı gibi hakiki olmayan tanrılar için de kullanılır.

Kur'an'da Allah, **İlah** ismini,bazı özelliklerini ön plana çıkararak kendisi için de isim edinmiştir.

İlah ismi ile öne çıkarılan bazı özellikler şunlardır

İlah'ın tekliği:

"Allah buyurdu ki: İki tanrı edinmeyin, O ancak bir İlahtır. O halde yalnız benden korkun."*16/51*

İlah'ın Rahman ve rahim oluşu:

"İlahınız bir tek İlahtır. Ondan başka ilah yoktur. O rahmandır, rahimdir."*2/163*

İlah'ın yaratıcılığı:

"O size anlatılan Rabbiniz Allah'tır. Ondan başka ilah yoktur. O her şeyin yaratıcısıdır."*6/102*

İlah'ın inşa ediciliği:

"Semud kavmine Kardeşleri Salih dedi ki: Ey kavmim! Allah' kulluk edin, sizin ondan başka ilahınız yoktur. O sizi yerden inşa etti."*11/61*

İlah'ın rızıklandırıcılığı:

"Allah'tan başka size gökten ve yerden rızık verecek bir yaratıcı var mı? O'ndan başka ilah yoktur" *35/3*

İlah gizliyi açığı bilendir:

"O, öyle bir Allah tır ki, O'ndan başka ilah yoktur. Gizliyi de açığı da bilendir."*59/22*

İlah kendiliğinden vardır hep hatta olandır:

"Hay ve kayyum olan Allahtan başka hiç bir ilah yoktur."*2/255, 3/2*

İlah Öldüren diriltendir:

"De ki: Ey insanlar! Gerçekten ben sizin hepinize göklerin ve yeri sahibi olan Allah'ın elçisiyim. O'ndan başka ilah yoktur. O diriltir ve öldürür."7/158

Gerek Allah gerek diğerleri için,tekil ve çoğul şekilleri ile, ilah kelimesi Kur'an'da 147 defa geçmektedir.

EL- MUHÎT

El-Muhît sözlükte (kuşatmak, kavramak, önlemek, savunmak, korumak) manalarına gelen (havt) kökünden ve (bir şeyi çepeçevre kuşatan, koruyan, bütün yönleri ve en ince ayrıntıları ile bilen) terim manasına sahiptir.

Bu tarife göre iki mana çıkıyor karşımıza: Biri kuşatan, koruyan, diğeri bütün yönleri ile bilen. Buna göre Allah bütün varlıkları kudretiyle kuşatan ve en ince ayrıntılarına varıncaya kadar bütün özellikleri ile koruyandır. Zerreden kürreye, atomdan bütün kainata kadar kendi sistemi içinde düzenini koruyan, kollatan

ve bunu bütün yönleri ve ayrıntıları ile bilen ve bilerek yapandır.

Şimdi bunları ayetlerle tespite çalışalım.

"Eğer sabreder, sakınırsanız, onların hilesi size hiçbir zarar vermez. Şüphesiz Allah onların yaptıklarını çepeçevre kuşatmıştır. **(**bütün ayrıntıları ile bilmekte ve sizi onlardan korumaktadır.)***"****3/120*

*"**Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır ve Allah her şeyi kuşatmıştır.*** (hiçbir şey O'nun ilim, kudret ve korumasının dışında kalmaz)*4/126*

"Dikkat edin! Onlar, Rablerine kavuşma konusunda şüphe içindedirler. Bilesiniz ki O, her şeyi (*İmiyle)*** ***kuşatmıştır."*** *41/54*

EL-Kâfî

El-Kâfî, sözlükte (yetmek, yerine geçmek, ihtiyacını gidermek, korumak, gücü yetmek) manalarına gelen (kefa) kökünden türemiş ve Kur'an'da Allah'a nispet edilen bir isimdir. Buna göre **Kâfî:** Kula yeten, onun ihtiyaçlarını gideren, onu isteklerine erdiren, terim manalarını ifade eder.

Dikkat edilirse bu isim daha önce incelediğimiz El-Hasib isminin kapsamı içerisinde bir mana ifade etmektedir. Ayette şöyle buyrulur:

"Hesap sorucu olarak Allah yeter."*4/6*

Allah'ın hangi bakımlardan kullara yettiğini ayetlerle görelim:

Allah velî (dost) ve bir yardımcı olarak kullara yeter

"Gerçek bir dost olarak Allah yeter, bir yardımcı olarak da Allah yeter."*4/45*

Bilen olarak Allah yeter

"Bu lütuf Allah'tandır. Bilen olarak Allah yeter." *4/70*

Şahit olarak Allah yeter

"Seni insanlara elçi gönderdik: buna şahit olarak ta Allah yeter."*4/79*

Vekîl olarak Allah yeter

"Sen onlara aldırma ve Allah'a dayan, Sana vekîl olarak Allah Yeter."*4/81*

Ve her hususta Allah kullarına kafidir

"Allah kullarına kâfi değilmi? Seni ondan başkasıyla korkutuyorlar."*39/36*

El-Fatır

Kur'an'da Allah için kullanılan isimlerden biri de **El-Fatır dır.**

El-Fatır, sözlükte (yarıp çıkarmak, icat etmek, keşfetmek, yoktan var etmek, yaratmak) manalarına gelen (fatr) kökünden türemiş bir isim (fail)dir.

Bu sözlük manasına göre **Fatır** olan Allah, gökleri ve yeri icat edip ilk defa yoktan var ederek yaratan; tohumu çatlatarak bitkileri çimlendirip geliştiren, hücreleri bölerek çoğalmayı sağlayandır.

Varlık aleminde bilhassa canlılar, tohumun çatlaması ve hücrelerin bölünüp çoğalması ile oluşur ve gelişir. Mesela anne rahminde döllenmiş yumurtanın bölünerek çoğala çoğala cenini meydana getirmesi, bitkilerin toprak altında tohumlarının çatlayıp filizlenmesi ve sonra da hücrelerin bölünerek çoğalmak suretiyle olgun bir bitki haline gelmesi, bu

olayın sürekli tekrarlanması **Fatır** isminin tecellisi ile oluşur. Allah u alem.

Kur'an'da **Fatır** ismi daha çok yaratmak, icat etmek manasına kullanılmıştır. Şu ayetlerde göklerin ve yerin yaratılması, icat edilmesi manasında kullanıldığını görmekteyiz.

"Ey gökleri ve yeri icat edip taratan! Sen dünyada da âhirette de benim velimsin. Beni Müslüman olarak öldür ve beni salihler arasına kat."*12/101*

"De ki: Ey gökleri ve yeri icat edip yoktan var eden, gizliyi de aşikarı da bilen Allah'ım! Kullarının arasında, ayrılığa düştükleri şeyin hükmünü sen vereceksin."*39/46*

"O gökleri ve yeri icat edip yoktan yaratandır. " *11/42 ayrıca bak:6/14, 14/10, 35/1*

El-Mevlâ

Kur'an'da Allah'a izafe edilen ama hadisteki isim arasında bulunmayan ilâhî isimlerden biri de **Mevlâ** dır.

Mevlâ sözlükte (dost, arkadaş, yardımcı velî ve sahip) anlamlarını ifade eder.

Bu sözlük manasından hareketle **Mevlâ,** kendisine sevgiyle bağlanılan, karşılıksız yardım eden, hakiki dost ve arkadaş olan Allah demektir. **Mevlâ** kuluyla kendisi arasında peygamber hariç hiç kimsenin bulunmadığı ve kendisine kulunun sevgiyle yöneldiği

Allah demektir. Aynı zamanda **Mevlâ,** kulunu seven,onu koruyan, ona yardımcı olan, kulu üzerinde tasarrufta bulunup onu himaye eden manalarını da ifade eder.

Kur'an'da 16 ayette **Mevlâ** ismi geçer ve bir kısmı şunlardır:

***"Eğer** (imandan) **yüz çevirirlerse biliniz ki Allah sizin Mevlâ'nız** (dostunuz, sahibinizdir**) O ne güzel dost ve ne güzel yardımcı dır."**8/40*

***"Bizi affet, bizi bağışla, bize merhamet et. Çükü sen bizim mevlamız sın."**2/286*

***"O bizim mevlâmızdır. Onun için müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler."**9/51*

***"Allah'a sarılın. Ne güzel Mevlâ dır O ve ne güzel yardımcıdır."**22/78*

En-Nasîr

Tirmizi ve İbn-i Mace'nin rivayet ettikleri listelerde bulunmayan ama Kur'an'da bulunan ve Allah'a izafe olunan isimlerden biri de **En-Nasîr** dir.

Nasir arabcada (nasr) kökünden türemiştir ve (yardım, destek, zafer, sıkıntıdan kurtarma) sözlük manalarını ifade eder. Buna göre **Nasîr** (kullarına yardım eden, onları destekleyen, zafere ulaştıran, her türlü sıkıntılarından kurtaran) terim anlamlarını taşır.

Kulun Allah'tan, dualarla, niyazlarla yakararak istemesi halinde Allah'ın onu, yardım ve desteği ile her türlü sıkıntısından, darlığından kurtaracağını vadeden bir ism- İlahidir.

En-Nasîr ismi Kur'an'da, on beş ayette Allah'a izafe edilir. Bunlardan örnekler verecek olursak:

"Bilakis, mevlamız Allah'tır ve O Yardımcıların en hayırlısıdır."*3/150*

" Gerçek bir dost olarak Allah yeter, Bir yardımcı olarak ta Allah yeter."*4/45*

"Allah'a sarılın. Ne güzel Mevlâ dır O ve ne güzel yardımcıdır."*22/78*

"Hidayet verici ve yardımcı olarak Rabbin yeter." *25/31*

EL-Galib

Kur'an-ı Kerim'de bir ayette Allah'a nispet edilen **El-Galib** ismi galebe kökünden türer. Gale- be sözlükte (yenmek, üstün gelmek, zorla almak) manalarına gelir. Allah (C:C:) her işinde mutlaka üstün- dür. O'nun mağlup olması yani başkasının üstünlüğüne uğraması mümkün değildir. Çünkü o mutlak kudret sahibidir. Dilediği her şeyi ve her işi mutlaka üstünlükle neticelendirir. Allah'ın **El-Galib** ismi sade şu ayette geçmektedir:

"Allah murad ettiği işi başarıyla sonuçlandıran dır.Fakat insanlardan çoğu bilmezler." *12/21*

EL-Mübin

El-Mübîn ismi Kur'an-ı Kerim'de hem Allah(cc) hem Resulullah(sav) hem de Kur'an'ın kendisi için kullanılmış bir isim dir. Mübîn (açıklayan, açığa kavuşturan, apaçık hale getiren, belgeleyen) manalarını ifade eder.

Allah mübîndir, açıklayandır. Peygamberi ve diğer peygamberleri vasıtasıyla, Kur'an'da ve diğer kitaplarda, Hakkı batılı, haramı helali, doğruyu yanlışı açıklayandır. Kendilerine bilgisi verilmeyen kıyamet gibi, ruh gibi, arş gibi, kürsi gibi gayb-ı mutlak hariç kulların bilmesi gerekli olan gizlilikleri açıklayandır. Meselâ, geçmiş peygamberlerin ve kavimlerinin kıssalarını, kainatın yaratılışını ve hikmetlerini, Cennet ve Cehennem gibi hususları belli ölçüde açıklayandır.

Resulüllah mübîndir, kur'an mübîndir. Ama onlar Allah'tan dolayı mübîndirler.

Ayrıca Allah'ın mübîn oluşunun bir manası da Zahir isminde olduğu gibi varlığının apaçık ve ayan beyan oluşudur. Kur'an'da bir defa geçen şu ayette bu manaya kullanılmıştır.

***"O gün** (ahirette) **Allah onlara gerçek cezalarını tastamam verecek ve onlar Allah'ın hakki mübîn** (apaçık bir gerçek) **olduğunu anlayacaklardır."**24/25*

Şu halde Allah apaçık bir gerçektir. Yani var- lığı apaçık ortadadır. Hakk-ı Mübîn olan Allah aynı zaman da hakkı (gizli ve aşikar olan gerçekleri) açıklayandır.

Er-Refi'

Bu isim iki türlü mana ifade eder. Biri Allah'ın fiili isimlerinden biri olup Daha önce incelediğimiz Er-Rafi'

ismidir. Bu manasıyla **Er-Refi'** Allah'ın dereceleri yükseltmesi, yaratıkları birbirinken üstün kılması, her cisme bir derece belirlemesi, yaratıkları ömürleri, ömürleri, rızıkları maddi ve manevi dereceleri bakımından birbirinden farklı,kimini kiminden üstün kılması manasına gelir. Er-Rafi' ismine bak.

Diğeri Allah'ın zatını ilgilendiren ve O'nun, varlıkların en yükseği oluşunu ve O'nun, varlık derecelerinin en yükseğinde oluşunu bildirir.

"O, dereceleri yükselten *(veya derecesi en yüksek olan)****dır.****40/15*

El-Karîb

El-Karîb arabcada (kurb) kökünden türer. Kurb (yakınlık, akrabalık, böğür) manalarına gelir. Bu isim Allah'ın kullarına yakın olduğunu bildirir.

İnancı, fikri, görüşü her ne olursa olsun, Allah'ın kullarına yakınlığını ifade eder. Allah (cc) kuluna sadece mümin olduğu için değil, kulu olduğu için yakındır.

Allah'ın Kuluna yakın oluşu, öncelikle murakabe manası ifade eder. Müdahale etmeksizin haber- dar olma, bilme ama seslenmeme, görme ama aldırmama, sadece tesbit etme ve ettirme, neticeyi hesap gününe bırakma manasındaki yakınlık öne çıkar ve kulları inzar ve ikaz eden bir mahiyet arz eder. Allah'ın yakın olduğu hissettirilerek ikaz edilip inzar edilen kul hayra yönelir.

Yine bilhassa Allah'ın kendine yakınlığı hisse- dip, ona göre davranan kul için tebşir (müjde) manasını

içerir. Böylece kul dualarla tövbeler ve ibadetlerle kendine yakın olan Allah'ın icabetini umar.

"Kullarım sana, beni sorduğunda *(söyle onlara):* ***Ben çok yakınım. Bana dua ettiği vakit dua edenin dileğine karşılık veririm. O halde*** *(kullarım da)* ***benim davetime uysunlar ki doğru yolu bulsunlar."****2/186*

"O'ndan mağfiret dileyin; sonra da O'na tövbe edin. Çünkü rabbim *(kullarına)* ***çok Yakındır.*** *(dualarını)* ***kabul eder."****11/61*

"Şüphesiz O (Allah), işitendir, yakın- dır."*34/50*

Bu ayetler tebşir(müjde) manası ifade ederken, *50/16* ayeti daha çok ikaz ve inzar (uyarı) ortaya koyar.

*"****Andolsun,insanı biz yarattık ve nefsinin ona fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız.***

İki melek *(insanın)* ***sağında ve solunda oturarak yaptıklarını yazmaktadırlar."****50/16,17*

EL-Hâkim

Sözlükte Hüküm veren manasına gelir. Allah'a izafe edildiğinde (hüküm koyucu, hukukun kaynağı, hukuki hükümlerin yaratıcı kaynağı) olarak Anlaşılır. Kulların uygulaması için tek hüküm koyan Allah olduğu gibi hüküm vermek ancak Allahın hakkıdır. Hüküm ancak Allah'ın yetkisindedir.

El-Hakem ismine de bakınız.Şu ayetler bize **El-Hâkim** ismi hakkında bigi verir

*"****Allah aranızda hükmedinceye kadar sabredin O hâkimlerin en iyisidir."****7/87*

"Sen sana vahyolunana uy ve Allah hükmedinceye kadar sabret. O hâkimlerin en hayırlısıdır."*10/109*

*"**Senin vadin ise elbette haktır. Sen hâkimler hâkimisin."****11/45 ayrıca bak:12/80,95/8*

El-Kâhir

Sözlükte (yenmek, üstün gelmek, zor kullanarak istediğini yapmak) anlamındaki kahr kökünden türer. Bu kökten türeyen ve daha önce yazdığımız El-Kahhar ismi bütün varlık ve olaylar üzerinde üstünlüğünü bildirmesine karşılık **El-Kâhir** ismi sadece insan üzerinde kudret ve tasarrufunun üstünlüğünü içerir. Buna göre El-Kahhar ismi **El-Kâhir** isminden daha geniş ve daha kapsamlıdır. Şu ayetlerde **El-Kahir** ismi geçmektedir.

***"O kullarının üstünde** (her türlü tasarrufa) **sahiptir."** 6/18*

"O kullarının üstünde yegane kudret ve tasarruf sahibidir."*6/61*

El-Melîk

Kur'an-ı Kerim'de sadece ***"(****Onlar)* ***güçlü bir Melîk olan Allah'ın huzurunda hak meclisinde- dirler."*** *54/55*

ayetinde geçen **El-Melîk** için daha önce yazdığımız, hemen hemen eş anlamlı olan El-Melik ismindeki izahlara bak.

El-Ğâfir

"Sen bizim velimizsin, bizi bağışla ve bize acı sen bağışlayanların en iyisisin."*7/155*

"Günahları bağışlayan"*40/3* ayetlerinde geçen El-Ğâfir ismi için daha önce yazdığımız ve aynı kökten gelen El-Gaffar ismini inceleyiniz.

El-Hallak

Daha önce yazdığımız Hâlik ismi ile aynı kökten türeyen ve onun mübalağa sigasında kullanılıp (devamlı yaratan, sürekli, mükemmel ve hakkıyla yaratan) manasını ifade eder.

El-Hallak ismi Allah'ın devamlı yaratma halinde bulunduğunu, tekrar tekrar ve çok çok yaratıcı olduğunu anlatır.

"Şüphesiz Rabbin, sürekli, hakkıyla yaratan ve pek iyi bilendir."*15/86*

"O, her şeyi hakkıyla mükemmel şekilde hakkıyla yaratan ve bilendir."*36/81*

Eş-Şâkir

Eş-Şâkir daha önce açıkladığımız Eş-Şekur ismi ile hemen hemen aynı manayı ifade eder. **Eş-Şâkir, şükr** kökünden türemiş bir ism-i faildir.Şükr (iyiliği anmak,sahibini övmek, mükafat vermek) sözlük manasını ifade eder. Buna göre **Şâkir**, (iyiliği anan, iyilik edeni öven, iyilik edene mükafat veren) demek olur. Bu manalar hem Allah'ın Şâkir (kulunun iyiliğine ve şükrüne karşılık veren) oluşuna hem de kulların şâkir (şükreden) oluşuna göredir. Sadece Allah için kullanıldığında **Eş-Şâkir** (kulunun iyiliğinden razı olan, iyilik eden kulunu öven ve onu, fazlasıyla karşılık vererek mükafatlandıran) manasına gelir.

Kur'an'da şu ayetlerde **Şâkir** şu ayetlerde Allah'a ad olarak kullanılmıştır.

***"Allah** (kulunun) **yaptığının karşılığını bol bol verendir ve en iyi bilendir."**2/158*

***"Eğer siz Allah'a şükreder ve iman ederseniz, Allah size azab edip te ne yapsın? Zira Allah şükredenlerin karşılığını her zaman veren ve her şeyi bilendir."**4/147*

Ayrıca Eş-Şekur ismindeki açıklamalara da bak.

El-Ekrem

El-Ekrem, El-Kerîm isminin üstünlük ifade eden şeklidir. **El-Kerîm** (ihsanı tükenmeyen cömert, müsamahası ve affı çok olan, üstün faziletlere sahip olan) manalarına gelirken **El-Ekrem** en üstünlük manası ile (ihsanı tükenmeyen **en** cömert, müsamaha

sı ve affı **en** çok olan, **en** üstün faziletlere sahip olan) şeklinde manalandırılır.

El-Ekrem ismi Kur'an'da sadece ilk inen Alak suresinin 3. ayetinde geçer.

"Rabbin en üstün kerem sahibidir."*96/3*

El-Ehad

Daha önce yazdığımız,(birlik, teklik ifade eden) EL-Vahid isminde mukayeseli olarak incelemiş- tik. Oraya bakınız **El-Ehad** ismi kur'an'da sadece İhlas suresinde geçer. ***"De ki O Allah Ehaddir (****birdir)"112/1* El-Vahid ismine bakınız.

İÇİNDEKİLER

ESMA'ÜL HÜSNA ……2
ESMA-İ HÜSNA'NIN ADEDİ…10
ESMAÜ'L-HÜSNA ÇİZELGESİ.14
ALLAH (Lafza-i Celal) ……17
RAHMAN ……..26
RAHİM …….. 31
ER-RAHMAN, ER-RAHİM,
RAHMET…… 33
EL-MELİK ……..43
EL-KUDDUS …….. 46
ES-SELAM ……. 47
EL-MÜ'MİN …… 48
EL-MÜHEYMİN ……. 49
EL-AZİZ ……... 50
EL-CEBBAR …… 57
EL-MÜTEKEBBİR ……. .59
EL-HALİK ……..... 61
EL-BARİ' ……. ..64
MUSAVVİR …… ..65
EL-GAFFAR …….. ..66
EL-GAFUR …….. ..69
EL-AFÜVV …….. ..76
EL-KAHHAR …….. ..79
EL-VEHHAB …….....82
ER-REZZAK ……..85
EL-FETTAH …… 88
EL-ALÎM ……..90
EL-KABID ……96
EL-BASIT ……99
EL-HAFID …….101

ER-RAFİ' ……..103
EL-MUİZ ……...105
EL-MÜZİL ……...108
ES-SEMİ' ……...111
EL-BASÎR ……..119
EL-HAKEM ……..125
EL-ADL ……..129
EL-LATÎF …… .133
EL-HABÎR ……....136
EL-HALÎM……..143
EL-AZÎM ……147
EŞ-ŞEKÛR ……....151
EL-ALİY ……155
EL-KEBÎR…… .158
EL-HAFÎZ ……..161
EL-MUKÎT ……....165
EL-HASÎB ……...167
EL-CELÎL ……...170
EL-KERÎM ……..172
ER-RAKÎB ……...176
EL-MÜCÎB ……...178
EL-VASİ' ……....181
EL-HAKÎM ……..186
EL-VEDUD ……192
EL-MECÎD ……195
EL-BÂİS ……197
EL-ŞEHÎD ……203
EL-HAKK ……...206
EL-VEKÎL…….....209
EL-KAVİY ……..214
EL-METÎN …… …217
EL-VELİY …….....219
EL-HAMÎD ……..225
EL-MUHSÎ ……..231
EL-MÜBDİ' ……234
EL-MUÎD ……238
EL-MUHYİ ……240
EL-MÜMÎT …….....246
EL-HAYYÜ ……249

EL-KAYYÛM ……..253
EL-VÂCİD ……256
EL-MÂCİD ……....258
EL-VÂHİD ……261
ES-SAMED ……268
EL-KÂDİR ……270
EL-MUKTEDİR……..275
EL-MUKADDİM, EL-MUAHHİR ...276
EL-EVVEL, EL-AHİR ……...280
EZ-ZAHİRU ……...284
EL-BATIN ……...286
EL-VÂLÎ ……...289
EL-MÜTEALÎ ……..291
EL-BERR ……294
ET-TEVVAB ……297
EL-MÜNTAKİM……302
ER-AFÜV ……307
ER-RAÛF ……307
MALİK'ÜL-MÜLK ……...313
ZÜ'L-CELALİ VE'L-İKRAM……...317
EL-MUKSİTU ……319
EL-CAMİ ……322
EL-GANİY ……..326
EL-MUĞNİ ……330
EL-MANİ' ……...332
ED-DAR ,EN-NAFİ ……335
EN-NUR ……...340
EL-HÂDÎ ……..347
EL-BEDİ' ……351
EL-BÂKÎ ……..353
EL-VÂRİS ……355
EL-RAŞÎD ……357
SABUR ……..359
ALLAH'IN, KUR'AN'DA GEÇEN DİĞER İSİMLERİ……361
ER-RABB…..361
EL-İLÂH……363
EL-MUHÎT……364
EL-KÂFÎ……365

EL-FATIR……..366
EL-MEVLA……367
EN-NASÎR……..368
EL-GÂLİB……..369
EL-MÜBÎN…….369
ER-REFİ'…….370
EL-KARÎB…..371
EL-HÂKİM…..372
EL-KÂHİR……..373
EL-MELÎK……..373
EL-ĞAFİR……...374
EL-HALLAK……...374
EŞ-ŞÂKİR…….375
EL-EKREM…….375
EL-EHAD…….376